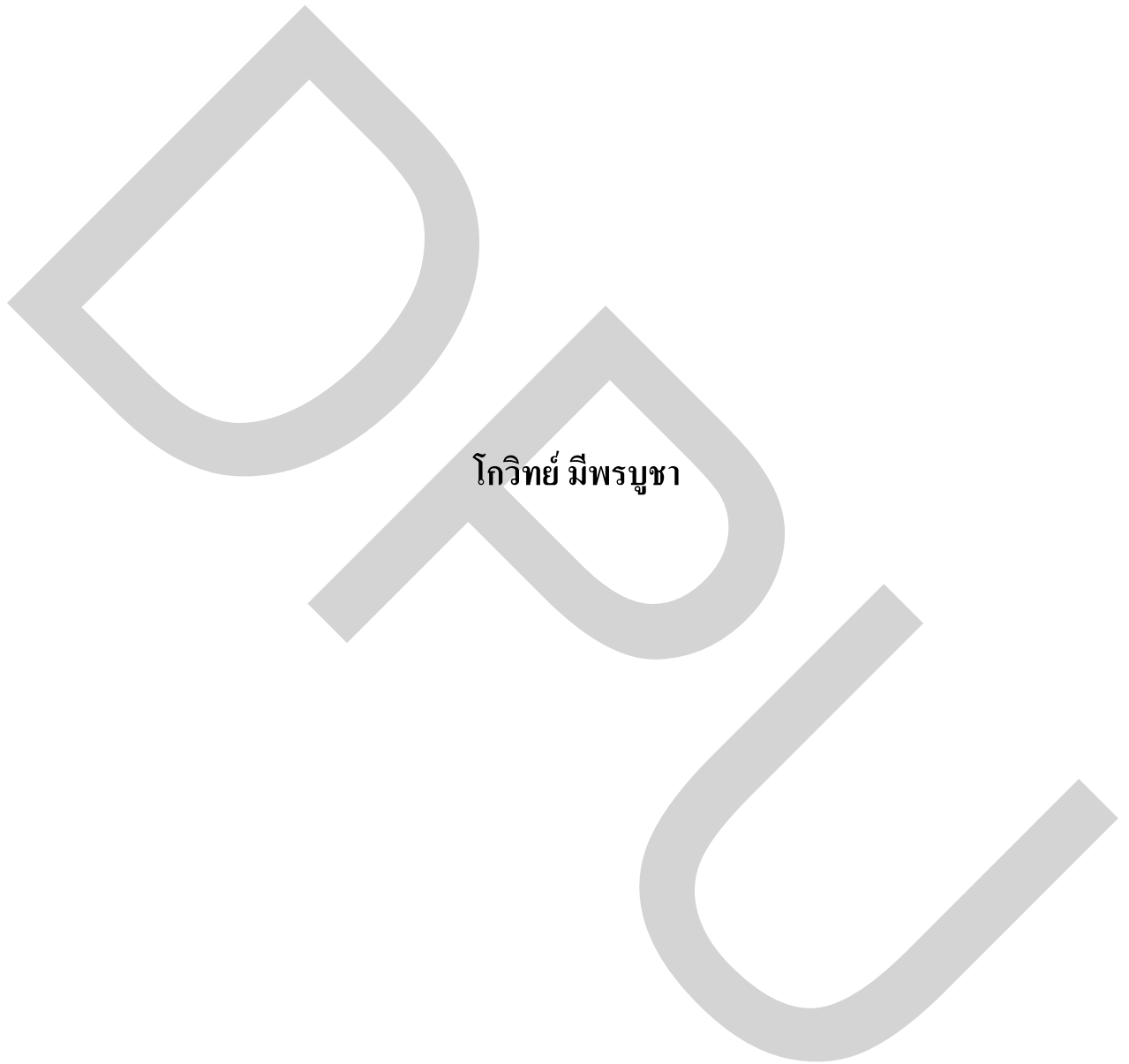

การตรวจสอบการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหายโดยพนักงานอัยการ

โกวิทย์ มีพรบงชา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2550

**The Prosecutor's Inspection of the Prosecution of Criminal Case by an
Injured person**

KOWIT MEEPORNBUCHA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement

For the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School , Dhurakijpundit University

2007

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากท่านศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร ที่จุดประกายทางความคิดให้แก่ผู้เขียนและรับเป็นประธานกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ ได้รับความเมตตาจากท่าน รศ. ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ที่รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำต่างๆแก่ผู้เขียน ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ และได้รับความกรุณาจากท่าน รศ. ดร. อุดม รัฐอมฤต ท่านอาจารย์ ดร.อุทัย อาทิวา ที่รับเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนสำนึกในความเมตตาของท่านอาจารย์ทุกท่าน จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณบิดามารดาผู้อุปการะเลี้ยงดูบุตรจนเติบโตสำเร็จการศึกษาในวันนี้ และขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ ที่ให้ความช่วยเหลือผู้เขียนจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ในวันนี้

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณประโยชน์แต่ประการใด ผู้เขียนขอยกคุณความดีแต่บิดามารดาและครูอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้เขียน และหากมีข้อผิดพลาดใดๆ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้

โกวิทย์ มีพรบุชา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๘
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของการศึกษา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	8
1.3 สมมุติฐานการศึกษา.....	8
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	9
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	9
1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2. แนวคิดเรื่องการฟ้องคดีอาญาแผ่นดิน	10
2.1 แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการฟ้องคดีอาญา.....	10
2.1.1 แนวความคิดของสำนักกฎหมายอาญา.....	10
2.1.2 กฎหมายอาญากับการควบคุมอาชญากรรม.....	13
2.1.3 ความผิดอาญาแผ่นดิน.....	15
2.2 บทบาทของอัยการ.....	18
2.2.1 รูปแบบการดำเนินคดีอาญา.....	18
2.2.2 ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาแผ่นดิน.....	21
2.2.3 บทบาทของพนักงานอัยการในกระบวนการยุติธรรม.....	29
2.2.4 บทบาทในการคุ้มครองผลประโยชน์ของรัฐ.....	32
2.3 สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา.....	33
2.3.1 อำนาจร้องทุกข์ของผู้เสียหาย.....	34
2.3.2 อำนาจฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหาย.....	35
2.3.3 ผลของคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาด.....	43
3. การควบคุมดูแลการฟ้องคดีในต่างประเทศ.....	45
3.1 ประเทศฝรั่งเศส.....	45
3.2 ประเทศเยอรมนี.....	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2.1 การดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ.....	52
3.2.2 การดำเนินคดีโดยผู้เสียหาย.....	53
3.3 ประเทศอังกฤษ	53
4. การควบคุมดูแลการฟ้องคดีในประเทศไทย.....	60
4.1 การเป็นโจทก์ร่วมในคดีอาญา.....	62
4.1.1 กรณีผู้เสียหายขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ.....	62
4.1.2 กรณีพนักงานอัยการขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหาย.....	62
4.2 อำนาจในการควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญา.....	63
4.2.1 การดูแลการดำเนินกระบวนการพิจารณาของผู้เสียหายโดยอัยการ.....	65
4.2.2 การดูแลการดำเนินกระบวนการพิจารณาของพนักงานอัยการ โดยผู้เสียหาย	66
4.3. คำพิพากษาเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาของผู้เสียหาย.....	67
4.3.1 ความเสียหายที่เกิดจากการเสนอคำฟ้องที่บกพร่อง.....	67
4.3.2 ความเสียหายที่เกิดขึ้นในการพิจารณาคดี.....	67
4.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหาย.....	73
4.5 วิเคราะห์บทบาทพนักงานอัยการในการควบคุมคดีของรัฐ.....	77
4.5.1 เปรียบเทียบการควบคุมดูแลการฟ้องคดี.....	79
ระหว่างประเทศฝรั่งเศสกับประเทศไทย	
4.5.2 เปรียบเทียบการควบคุมดูแลการฟ้องคดี.....	80
ระหว่าง ประเทศเยอรมนีกับประเทศไทย	
4.5.3 เปรียบเทียบการควบคุมดูแลการฟ้องคดี.....	81
ระหว่างประเทศอังกฤษกับประเทศไทย	
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	85
5.1 บทสรุป.....	85
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	91
บรรณานุกรม.....	94
ภาคผนวก.....	102
ประวัติผู้เขียน.....	197

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การตรวจสอบการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหายโดย
	พนักงานอัยการ
ชื่อผู้เขียน	โกวิทช์ มีพรบุชา
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2550

บทคัดย่อ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ได้บัญญัติถึงตัวบุคคลผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาไว้คือ พนักงานอัยการและผู้เสียหาย กฎหมายให้อำนาจแก่พนักงานอัยการและผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาที่เป็นอิสระต่อกัน อีกทั้งอำนาจฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายที่ได้รับตามกฎหมายเป็นอำนาจฟ้องคดีอาญาที่ไม่มีข้อจำกัดอำนาจฟ้องในเรื่องฐานความผิดแต่อย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ผู้เสียหายจึงมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ทั้งความผิดต่อส่วนตัวและและ ความผิดอาญาแผ่นดิน แต่การให้อำนาจฟ้องคดีอาญาแผ่นดินแก่ผู้เสียหายอย่างไม่มีข้อจำกัดนี้อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่คดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการได้ เพราะหากผู้เสียหายฟ้องคดีความผิดอาญาแผ่นดินและดำเนินกระบวนการพิจารณาจนกระทั่งคดีที่ฟ้องนั้น ได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ฟ้องแล้ว คำพิพากษาของศาลในคดีดังกล่าวจะมีผลทำให้สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับไปตาม มาตรา 39 (4) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งจะมีผลกระทบต่อคดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการในการฟ้องคดีเรื่องนั้นด้วย คือทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับไป พนักงานอัยการจึงไม่สามารถนำคดีมาขึ้นฟ้องเพื่อขอให้ศาลลงโทษจำเลยได้อีก

ด้วยเหตุที่กฎหมายให้อำนาจฟ้องคดีอาญาแก่ผู้เสียหายดังกล่าว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงได้มีบทบัญญัติมาตรา 32 กำหนดมาตรการการสำหรับใช้ในการคุ้มครองคดีอาญาของพนักงานอัยการมิให้ต้องได้รับความเสียหายจากการกระทำของผู้เสียหาย คือในคดีที่พนักงานอัยการกับผู้เสียหายเป็น โจทก์ร่วมกันพนักงานอัยการมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้มีการห้ามผู้เสียหายกระทำการหรืองดเว้นกระทำการใดๆ ที่เห็นว่าจะกระทำให้คดีของพนักงานอัยการเสียหายได้

แต่เนื่องจากการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหายสามารถกระทำได้อย่างอิสระ จึงทำให้ในบางครั้งการกระทำของผู้เสียหายที่เป็น โจทก์ฟ้องคดีอาญาอาจทำให้เกิดความเสียหายอาจเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วเกินกว่าที่พนักงานอัยการจะเข้ามาดูแลปกป้องคดีอาญาแผ่นดินมิให้ได้รับความเสียหายอย่างทันทั่วที่ การกระทำของผู้เสียหายที่เป็น โจทก์ฟ้องคดีอาญาสามารถก่อให้เกิด

ความเสียหายแก่คดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการ ได้หลายช่องทางด้วยกัน คือ ความเสียหายอาจเกิดจากการยื่นคำฟ้องที่บกพร่องหรือเกิดจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่บกพร่อง และหากความเสียหายที่เกิดจากความบกพร่องนั้นมีผลถึงขนาดทำให้ศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง จะมีผลทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถนำคดีอาญาแผ่นดินมาฟ้องได้อีก ดังนั้น มาตรการเพื่อคุ้มครองคดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการที่มีอยู่ตามมาตรา 32 จึงยังไม่เพียงพอในการคุ้มครองมิให้คดีอาญาแผ่นดินที่อยู่ในความดูแลของพนักงานอัยการได้รับความเสียหายจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาของผู้เสียหายได้

Thesis Title	The Prosecutor's Inspection of the Prosecution of Criminal case by an Injured person
Author	Kowit Meepornbucha
Thesis Advisor	Asso. Prof. Dr. Surasak Likasitwatanakul
Department	Law
Academic Year	2007

ABSTRACT

The Criminal Procedure Code, Section 28 prescribes about persons who are authorized to enter a criminal case, namely the prosecutors and the injured persons. The code authorizes the prosecutors and the injured persons to enter a criminal case independently. Moreover, the legal authority to enter a criminal case of the injured persons is unlimited in terms of the offences. Therefore, the injured persons acquire authority to enter a criminal case both in case of compoundable offences and non-compoundable offences. Nonetheless, to authorize the injured persons to enter a criminal case without limitation may cause damage to the criminal case under the authority of the prosecutors. This is because in case the injured persons prosecute non-compoundable offences and continue the proceedings until there is a final judgment, the judgment would extinguish the right to institute a criminal prosecution in accordance with section 39 of the Criminal Procedure Code. This would also affect right to institute a criminal case of the prosecutors. Therefore, the prosecutors do not have right to prosecute to punish the defendant.

According to the fact that the law authorizes the injured persons to enter a criminal case, therefore, Section 32 of the Criminal Procedure Code prescribes measures to protect criminal cases of the prosecutors from acts of the injured persons. That is, for criminal cases that the prosecutors and the injured persons are joint prosecutors, the prosecutors are authorized to file a request with the court to issue order to prohibit the injured persons to act or not to act in whatsoever manner that deems to damage criminal cases of the prosecutors.

Nonetheless, since the criminal case can be instituted by the injured persons independently, therefore, in some instances an act of the injured persons may cause damage faster than an act of the prosecutors to prevent it. Acts of the injured persons can cause damage to the criminal cases in many ways, i.e. damage, which may occur from defective charge, or from

defective proceedings. If damage from the defects resulted in the court's sentence to dismiss the case, the prosecutor would not be able to reenter the criminal case. Therefore, the measures to protect the criminal case of the prosecutors in accordance with Section 32 are insufficient to protect the criminal case from damage caused by the criminal proceedings of the injured persons.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของการศึกษา

ตั้งแต่มีการเผยแพร่ข่าวทางสื่อมวลชนถึงการหายตัวไปของแพทย์หญิงผัดพร บุญเกษมสันติ หัวหน้ากองสูตินรีเวชกรรม โรงพยาบาลบุนนาคไชยากร(โรงพยาบาลรถไฟ) เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2544 เรื่องราวก็ตกอยู่ในความสนใจของประชาชนมาโดยตลอด คิดถึงกล่าวได้ให้ข้อคิดและแง่มุมทางกฎหมายที่น่าสนใจหลายประการด้วยกัน ข้อเท็จจริงของเรื่องปรากฏว่าบิดาของแพทย์หญิงผัดพร ได้เข้าร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปรามให้ทำการสืบสวนคดีเพราะเชื่อว่าลูกสาวเสียชีวิตแล้ว ตลอดเวลาที่มีการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองได้ดำเนินไปได้มีการรายงานข่าวอย่างละเอียดทุกขั้นตอน จนถูกมองว่าพนักงานสอบสวนใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนทำให้ประชาชนที่ติดตามข่าวสารเข้าใจไปเองว่าผู้ต้องสงสัยในคดีเป็นผู้กระทำความผิด โดยเจ้าหน้าที่มักจะมีการแจ้งให้สื่อมวลชนต่างๆ ทราบล่วงหน้าให้รอคอยทำข่าวและถ่ายทอดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจนกลายเป็นการ โน้มน้าวให้ผู้คนเชื่อตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งข้อสงสัย ดังนั้น เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีจึงเป็นการผิดต่อกระแสน้ำที่นำเสนอไปก่อนหน้านี้ จนถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากเพราะสังคมได้มีคำพิพากษาตัดสินไปล่วงหน้าเสียก่อนคดีจะมีการสรุปสำนวนการสอบสวนเสียอีก¹ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นในคดีนี้มีจุดที่น่าสนใจประการหนึ่งคือการที่ฝ่ายบิดาของแพทย์หญิงตัดสินใจยื่นฟ้องคดีอาญาด้วยตนเองในความผิดอาญาหลายประการ ได้แก่ ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ซ่อนเร้นทำลายศพ หน่วงเหนี่ยวกักขัง ข่มขืนใจผู้อื่นให้จำยอมต่อสิ่งใด ปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอม² ภายหลังจากผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องคดีอาญาด้วยตนเองแล้วกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลได้ดำเนินต่อไปตามลำดับ ในขณะที่การดำเนินการของทางฝ่ายเจ้าหน้าที่ก็ยังคงดำเนินการต่อไปในลักษณะคู่ขนานเช่นกัน จนกระทั่งคดีนี้ได้มีการพิจารณาร่วมกันภายหลังจากที่อัยการสูงสุดได้ชี้ขาดความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการ โดยมีคำสั่งฟ้องคดี พนักงานอัยการจึงยื่นฟ้องคดีต่อศาลเป็นอีกคดีหนึ่งต่างหากจากคดีที่ผู้เสียหายยื่นฟ้องไว้แล้ว และศาลมีคำสั่งให้รวมพิจารณาคดี

¹ สืบค้นจาก <http://www.meechaithailand.com>

² สืบค้นจาก http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=12/nov/2546&news_id=78968&cat_id=501

ทั้งสองเข้าด้วยกันโดยให้เหตุผลในการรวมคดีเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการพิจารณาคดี³

การที่บิดาของแพทย์หญิงได้ยื่นฟ้องคดีด้วยตนเองในฐานะความผิดซึ่งเป็นคดีอาญาแผ่นดินในระหว่างที่กระบวนการทางฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ระหว่างการพิจารณาและชี้ขาดของอัยการสูงสุด นับเป็นจุดอ่อนแหลมและมีความเสี่ยงอย่างยิ่งที่จะเกิดความเสียหายต่อคดีของพนักงานอัยการในภายหลัง หากปรากฏว่าการได้สวนมูลฟ้องคดีที่ผู้เสียหายยื่นฟ้องต่อศาลได้ดำเนินการจนเสร็จสิ้นลงด้วยคำสั่ง ไม่มีมูลก่อนที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งชี้ขาด ผลที่เกิดแก่คดีของพนักงานอัยการจะเป็นความเสียหายที่ไม่อาจเยียวยาได้ เพราะคำสั่งไม่มีมูลของศาลมีผลทำให้สิทธิในคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(4) แม้ภายหลังจากนั้นอัยการสูงสุดจะมีคำสั่งชี้ขาดให้ฟ้องคดีแต่ก็ไม่อาจดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหาได้อีก

บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยนั้น ตามบทบัญญัติมาตรา 28 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาคือ พนักงานอัยการและผู้เสียหาย ดังนั้น การให้อำนาจผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้อย่างอิสระและไม่จำกัดฐานความผิด จึงอาจนำมาซึ่งความเสียหายต่อคดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการได้ อย่างเช่นในคดีนี้ที่มีการฟ้องคดีในฐานะความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ฐานปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอม เคลื่อนย้ายทำลายศพเพื่อปิดบังการตาย เหล่านี้ล้วนเป็นความผิดอาญาแผ่นดินหรือความผิดอันมิอาจยอมความได้ทั้งสิ้น

การฟ้องคดีอาญาของบุคคลทั้งสองที่เป็นเอกเทศจากกันอาจทำให้จำเลยอาจถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาหลายครั้งจากการกระทำเพียงครั้งเดียว คืออาจถูกฟ้องโดยโจทก์ที่เป็นพนักงานอัยการและถูกฟ้องจากโจทก์ที่เป็นผู้เสียหาย เนื่องจากความคิดที่ว่าโจทก์ผู้ยื่นฟ้องคดี คือพนักงานอัยการกับผู้เสียหาย มิใช่ตัวบุคคลเดียวกันจึงสามารถฟ้องคดีได้ ถึงแม้จะเป็นการยื่นฟ้องในช่วงเวลาเดียวกันก็ตาม สภาวะเช่นนี้ของจำเลยอาจเกิดขึ้นและดำรงอยู่ต่อไปจนกว่าศาลจะได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ได้ฟ้องแก่คดีหนึ่งคดีใด อันจะทำให้สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามบทบัญญัติมาตรา 39 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ด้วยหลักข้อห้ามดำเนินคดีซ้ำ (ne bis in idem)

หลักกฎหมายเรื่องข้อห้ามดำเนินคดีซ้ำได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักกฎหมายพื้นฐานที่ใช้ในการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน เพื่อมิให้บุคคลต้องเดือดร้อนซ้ำสองในการกระทำครั้งเดียว หรือกล่าวได้ว่าบุคคลจะได้รับความเดือดร้อนถูกดำเนินคดีอาญาสำหรับการกระทำหนึ่งๆ ของตนเพียงครั้งเดียวเท่านั้น โดยหากความปรากฏว่าบุคคลที่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี เป็นผู้ที่ได้รับ

³ สืบค้น จาก http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thai-post&post_date=2/nov/2545&news_id=61966&cat_id=500

การพิจารณาคดีโดยถูกฟ้องในความผิดนั้นมาแล้ว ไม่ว่าในครั้งก่อนจะถูกพิพากษาว่ามีความผิดหรือไม่ก็ตาม ศาลต้องพิพากษายกฟ้องคดีอื่นที่จำเลยถูกฟ้องเป็นคดีอาญาจากการกระทำครั้งเดียวกัน เพื่อมิให้ประชาชนต้องถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจในการดำเนินคดีอาญาอย่างเกินขอบเขต จนล่วงละเมิด ต่อสิทธิ เสรีภาพ ของปัจเจกบุคคลทั้งหลาย

เมื่อนำข้อห้ามดำเนินคดีซ้ำดังกล่าวมาพิจารณาถึงการดำเนินคดีอาญาด้วยตนเองของผู้เสียหายโดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีอาญาอันไม่สามารถยอมความได้หรือคดีความผิดอาญาแผ่นดินที่ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีเองได้นั้น การดำเนินกระบวนการพิจารณาบางประการของผู้เสียหายนอกจากจะทำให้คดีอาญาที่ผู้เสียหายเป็น โจทก์ฟ้องคดีเองได้รับความเสียหายแล้ว การดำเนินกระบวนการพิจารณาของผู้เสียหายยังมีผลกระทบต่อการดำเนินคดีอาญาในคดีความผิดอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการไปด้วย กล่าวคือหากผู้เสียหายกระทำการอันเป็นข้อบกพร่องในการพิจารณาคดีและศาลได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ได้ฟ้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ศาลพิพากษายกฟ้องของผู้เสียหายที่เป็น โจทก์ฟ้องคดี อาจทำให้สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องอันเนื่องจากการกระทำความผิดครั้งเดียวกันนั้น เป็นอันระงับไปด้วยข้อห้ามดำเนินคดีซ้ำ (ne bis in idem) ตามมาตรา 39(4) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ดังนั้น เมื่อผลกระทบจากการกระทำของผู้เสียหายที่ทำให้คดีของพนักงานอัยการเสียหายนั้นมีผลอย่างรุนแรง บทบาทของพนักงานอัยการในการควบคุมการกระทำของผู้เสียหายมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางเสียหายแก่คดีของพนักงานอัยการ จึงเป็นข้อสำคัญประการหนึ่งในอันที่จะรักษาวัตถุประสงค์ในการดำเนินคดีอาญาไว้ให้ได้กล่าวคือการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย อันเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยและเป็นการรักษาผลประโยชน์ของสังคม แต่บทบาทของพนักงานอัยการในการควบคุมการกระทำของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้ในมาตรา 32 ซึ่งบัญญัติว่า

“มาตรา 32 เมื่อพนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็น โจทก์ร่วมกัน ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าผู้เสียหายจะกระทำให้คดีของอัยการเสียหายโดยกระทำหรือละเว้นกระทำการใดๆ ในกระบวนการพิจารณา พนักงานอัยการมีอำนาจร้องขอต่อศาลให้สั่งผู้เสียหายกระทำหรือละเว้นกระทำการนั้นๆ ได้”

บทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ได้กล่าวถึงกรณีที่พนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็น โจทก์ร่วมกัน พนักงานอัยการอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งผู้เสียหายให้กระทำหรือละเว้นกระทำการอันจะทำให้คดีของพนักงานอัยการเสียหาย แต่กลไกตามกฎหมายดังกล่าวยังไม่เพียงพอต่อการควบคุมดูแลคดีของรัฐ เพราะความบกพร่องจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาของผู้เสียหายที่ส่งผลต่อคดีอาญา

แผ่นดินของพนักงานอัยการทำให้สิทธิภาคีอาญาฟ้องร้องอาจเกิดได้หลายกรณีในขั้นตอนต่างๆ ของการพิจารณาคดี เช่น

1. ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเสนอคำฟ้องที่บกพร่อง

1.1 ชั้นตรวจคำฟ้อง การดำเนินกระบวนการพิจารณาที่บกพร่องของผู้เสียหายอาจทำให้คดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการเสียหายได้แม้กระทั่งยังไม่มีกรออกนั้งพิจารณาสืบพยานในคดีของศาลเลย กรณีเช่นนี้เกิดขึ้นได้จาก กฎหมายกำหนดให้คำฟ้องคดีอาญานั้นต้องทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 158 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากคำฟ้องนั้นเป็นคำฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้ ศาลอาจมีคำพิพากษายกฟ้องของผู้เสียหายได้ ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 274/2546 วินิจฉัยว่า คดีนี้โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันเบิกความเท็จต่อศาลในคดีระหว่างพนักงานอัยการเป็นโจทก์กับผู้เสียหายซึ่งเป็นจำเลยในคดีนั้น ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83, 178 วรรค 2

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เมื่อโจทก์มิได้กล่าวในคำฟ้องว่า คดีที่จำเลยทั้งสองได้ร่วมกันเบิกความนั้น มีข้อความผิดตามบทกฎหมายใด ประเด็นอันเป็นข้อสำคัญในคดีมีว่าอย่างไร และคำเบิกความของจำเลยทั้งสองเป็นข้อสำคัญอย่างไร จึงถือว่าฟ้องโจทก์มิได้บรรยายถึงการกระทำที่อ้างว่าจำเลยทั้งสองได้กระทำความผิดมาโดยครบถ้วน ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) และเป็นฟ้องที่บรรยายไม่ครบองค์ประกอบความผิดตามบทมาตราในกฎหมายที่ขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองด้วย ที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษายกฟ้องโจทก์มานั้นชอบแล้ว⁴

คำพิพากษาฎีกาที่ 2954/2547 วินิจฉัยว่า คดีนี้เอกชนเป็นโจทก์ฟ้องว่าจำเลยที่ 1 ถึง 5 ร่วมกันปลอมเอกสารสัญญากู้เงินและใช้เอกสารปลอมขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264, 265, 266, 268, 83, 90, 91

ในชั้นตรวจคำฟ้อง ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องคดีโจทก์เฉพาะจำเลยที่ 1 ถึง 4 ส่วนจำเลยที่ 5 โจทก์มิได้ฟ้องบรรยายว่า จำเลยที่ 5 มีส่วนร่วมในการปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมอย่างไร จึงให้ยกฟ้องโจทก์เฉพาะจำเลยที่ 5

ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องแล้ว เห็นว่าคดีไม่มีมูล พิพากษายกฟ้อง

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 265 บัญญัติว่า “ผู้ใดปลอมเอกสารสิทธิ” ถือว่าเป็นองค์ประกอบของความผิดฐานนี้ เมื่อคำฟ้องของโจทก์ไม่ปรากฏข้อความว่าสัญญากู้เงินที่ปลอมและใช้เป็นเอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการก่อเปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับซึ่งสิทธิอันเป็นนิยามของคำว่าเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา

⁴ เติบบัณฑิตยสภา. คำพิพากษาฎีกา ประจำปีพุทธศักราช 2546. หน้า 23-26.

1(9) ถือได้ว่าคำฟ้องของโจทก์มิได้บรรยายถึงการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่า จำเลยได้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158(5) การกระทำของจำเลยที่ 1 ถึงที่ 4 ตามที่โจทก์ฟ้องจึงไม่เป็นการผิดฐานปลอมเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 265 คงมีความผิดฐานปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมตาม มาตรา 264 วรรค 2 และมาตรา 268 วรรคแรกเท่านั้น มีศาลอุทธรณ์ภาค 7 พิพากษาอุทธรณ์โจทก์นั้นชอบแล้ว พิพากษายืน⁵

1.2 การฟ้องคดีที่มีฐานความผิดอัตราโทษเบากว่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น การกระทำ

ความผิดทางอาญาจะพบว่ามีกรกระทำผิดต่อกฎหมายหลายฐานความผิดในการกระทำเดียวกัน กล่าวคืออาจเป็นการกระทำผิดที่รวมการกระทำหลายอย่างซึ่งแต่ละอย่างอาจเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง การฟ้องคดีเพื่อลงโทษจึงต้องพิจารณาถึงความผิดทั้งหมดในการกระทำนั้น โดยครบถ้วน การที่ผู้เสียหายยื่นฟ้องจำเลยไม่ถูกต้อง เหมาะสมอาจทำให้คดีของพนักงานอัยการเสียหายได้อย่างเช่น ผู้เสียหายเคยฟ้องจำเลยให้รับผิดอาญาฐานทำร้ายร่างกายจนศาลมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดมาแล้ว ภายหลังจากนั้นพนักงานอัยการจะยื่นฟ้องจำเลยในความผิดฐานพยายามฆ่าอันเนื่องมาจากการกระทำในคราวเดียวกันนั้นอีกไม่ได้

ดังเช่นว่ามานี้ หากเป็นกรณีที่มีการกระทำความผิดอุกฉกรรจ์เกิดขึ้นและมีใช้ความผิดอันยอมความได้ ผู้เสียหายอาจเลือกฟ้องเฉพาะความผิดอันยอมความได้ เมื่อศาลมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ได้ฟ้องแล้ว พนักงานอัยการย่อมฟ้องคดีอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นอีกไม่ได้

ตัวอย่าง กรณีมีการกระทำความผิดอาญาฐานข่มขืนกระทำชำเราอันมีลักษณะเป็นการโทรมหญิงเกิดขึ้น ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้ แต่หากผู้เสียหายฟ้องคดีต่อศาลขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราอันเป็นความผิดอันยอมความได้จนคดีมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดแล้ว พนักงานอัยการย่อมมีอาจฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราอันมีลักษณะเป็นการโทรมหญิงอีก⁶ เพราะสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามมาตรา 39 (4) แล้ว จึงทำให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากการถูกลงโทษตามกฎหมายในความผิดอาญาแผ่นดินที่ได้กระทำลง

2. ความเสียหายที่เกิดขึ้นในการพิจารณาคดี

2.1 ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง การดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายด้วยตนเองโดยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญานั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติให้ต้องมี การไต่สวนมูลฟ้องก่อนเสมอ เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้การดำเนินคดีอาญาในทางกลับแก่งให้ผู้ถูกฟ้องเป็นจำเลย

⁵ เนติบัณฑิตยสภา. คำพิพากษาฎีกา ประจำปีพุทธศักราช 2547. หน้า 507-510.

⁶ อรรถพล ใหญ่สว่าง. (2526). ผู้เสียหายในคดีอาญา. หน้า 207.

ได้รับความเสียหาย และหากการได้สวนมูลฟ้องปรากฏความว่าคดีไม่มีมูล ศาลก็อาจมีคำพิพากษายกฟ้องได้ตามบทบัญญัติมาตรา 167 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

คำพิพากษาฎีกาที่ 682/2537 วินิจฉัยว่า พนักงานอัยการฟ้องจำเลยคดีความผิดฐานลักทรัพย์ต่อศาลแขวงพระนครเหนือ ศาลประทับรับฟ้องและสอบถามคำให้การจำเลย จำเลยให้การปฏิเสธ ศาลนัดสืบพยาน

ผู้เสียหายยื่นฟ้องจำเลยคนเดียวกันในความผิดฐานลักทรัพย์ซึ่งเป็นทรัพย์สิ่งเดียวกันต่อศาลแขวงพระนครเหนือ ศาลนัดได้สวนมูลฟ้อง ครั้นเมื่อถึงวันนัดได้สวนมูลฟ้องผู้เสียหายซึ่งเป็นโจทก์ไม่มาศาลไม่ปรากฏเหตุ ศาลจึงพิพากษายกฟ้องเพราะเห็นว่าโจทก์ไม่มีพยานมาสืบถึงมูลฟ้อง หลังจากนั้นจำเลยได้ยื่นคำร้องในวันนัดสืบพยานคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ว่าคดีนี้ศาลได้มีคำพิพากษายกฟ้องแล้ว ขอให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดี ศาลแขวงพระนครเหนือมีคำสั่งจำหน่ายคดีพนักงานอัยการ โจทก์

พนักงานอัยการ โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน

พนักงานอัยการ โจทก์ฎีกา

ศาลพิพากษายืน⁷

2.2 ชั้นพิจารณาคดี ในการพิจารณาคดีอาญาเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่ต้องนำพยานหลักฐานมานำสืบแสดงต่อศาลเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดของจำเลย หากโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานมานำสืบอย่างเพียงพอเหมาะสม ศาลย่อมพิพากษายกฟ้อง ทำให้สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไป

คำพิพากษาฎีกาที่ 330/2539 วินิจฉัยว่า คดีนี้เอกชนเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157, 161, 188, 264, 265, 268, 83, 84, 86, 90, 91, 59

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า โจทก์ไม่มีพยานว่าจำเลยทั้งสองได้ร่วมกันปลอมเอกสารอย่างไร คงคาดหมายเอาว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันปลอมเพราะมีสาเหตุกับโจทก์เท่านั้นพยาน โจทก์จึงไม่พอฟังลงโทษจำเลยทั้งสองได้ ฎีกาโจทก์ฟังไม่ขึ้น พิพากษายืน⁸

⁷ คณิต ณ นคร ก (2544 , มิถุนายน). “บทบาทศาลในคดีอาญา.” วารสารกฎหมายมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 1 , 1. หน้า 54 – 55.

⁸ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ. คำพิพากษาศาลฎีกา พ.ศ.2539 เล่ม 1. หน้า 183-184.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5482/2539 วินิจฉัยว่า ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ในคดีอาญานั้น โจทก์มีหน้าที่นำสืบให้เห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามคำฟ้องโดยปราศจากข้อสงสัยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 174 ดังนั้น เมื่อโจทก์ไม่นำพยานมาสืบ ศาลจึงลงโทษจำเลยไม่ได้

ผลจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ไม่ถูกต้อง เหมาะสมของผู้เสียหายอาจสร้างความเสียหายอย่างมากต่อกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินคดีของผู้เสียหายอาจมีพฤติการณ์เป็นการดำเนินคดีอาญาโดยสมยอมเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษจากความผิดอาญาที่ตนได้กระทำไว้⁹ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่ไม่สุจริตของผู้เสียหายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีอาญาแผ่นดินเป็นการทำลายความสงบเรียบร้อยของสังคมอย่างรุนแรง กรณีดังกล่าวมานี้ นับเป็นจุดรั่วไหลของกระบวนการยุติธรรมที่อาจจะทำให้วัตถุประสงค์ในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษไม่บรรลุวัตถุประสงค์ และเป็นช่องทางให้ผู้กระทำความผิดอาศัยโอกาสจากช่องว่างของกระบวนการยุติธรรมใช้ระบบกฎหมายเป็นเครื่องมือทำให้ตนเองพ้นจากการถูกดำเนินคดี และมีต้องถูกลงโทษตามกฎหมายโดยอาศัยหลักกฎหมายข้อห้ามดำเนินคดีซ้ำ (ne bis in idem) ทำให้รัฐประสบปัญหาในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรม จากการดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางเสียหายต่อคดีอาญาแผ่นดินเช่นนี้อาจทำให้กระบวนการยุติธรรมไทยต้องตกอยู่ในภาวะวิกฤติ

นอกจากนี้ยังพบว่ามาตรการในการควบคุมป้องกันคดีอาญาของรัฐตามบทบัญญัติมาตรา 32 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ได้ให้พนักงานอัยการมีอำนาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามผู้เสียหายกระทำการอันจะเป็นการเสียหายแก่คดี แต่ในทางปฏิบัติแล้วพนักงานอัยการมีโอกาสน้อยที่จะรู้ได้ว่าผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องดำเนินคดีอาญาด้วยตนเอง เพราะกฎหมายมิได้มีบทบัญญัติให้ต้องมีการขออนุญาตต่อพนักงานอัยการเสียก่อน และมีได้มีบทบัญญัติให้ต้องแจ้งต่อพนักงานอัยการเมื่อผู้เสียหายได้ดำเนินคดีอาญาด้วยตนเอง และด้วยเหตุอื่นๆ หลายประการทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถเข้ามาทำหน้าที่ดูแลคดีอาญาแผ่นดินให้พ้นจากความเสียหายอันเกิดขึ้นจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาผู้เสียหายได้อย่างทันที่

⁹ อรรถพล ใหญ่สว่าง. เล่มเดิม. หน้า 206 – 209.

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงความเสียหายที่อาจได้รับจากการกระทำของผู้เสียหายในการพิจารณาคดีของศาล อันจะทำให้สิทธิในการนำคดีอาญาของพนักงานอัยการมาฟ้องระงับ

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงบทบาทของพนักงานอัยการและมาตรการในการควบคุมมิให้คดีอาญาแผ่นดินได้รับความเสียหายจากการกระทำของผู้เสียหาย

1.2.3 เพื่อศึกษาหาแนวทางแก้ไข และควบคุมการกระทำของผู้เสียหาย เพื่อมิให้คดีอาญาแผ่นดินได้รับความเสียหาย

1.3 สมมุติฐานการศึกษา

การที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีได้โดยอิสระ ทำให้การฟ้องคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหายขาดการควบคุมที่เหมาะสม การดำเนินกระบวนการของผู้เสียหายในหลายๆกรณีได้สร้างความเสียหายแก่คดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการอย่างเช่น การเสนอคำฟ้องที่ไม่เป็นไปตามแบบที่กฎหมายกำหนด ศาลอาจมีคำพิพากษายกฟ้องได้ทันที และเมื่อศาลมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในคดีที่ผู้เสียหายฟ้องแล้ว ทำให้สิทธิในการนำคดีอาญาแผ่นดินมาฟ้องในการกระทำของจำเลยครั้งเดียวกันนั้นเป็นอันระงับไป พนักงานอัยการไม่อาจฟ้องจำเลยในการกระทำเดียวกันนั้นได้อีก มาตรการในการควบคุมมิให้ผู้เสียหายกระทำให้คดีของพนักงานอัยการเสียหายตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 32 เป็นมาตรการที่ไม่เพียงพอต่อการนำมาใช้รักษาคดีอาญาแผ่นดินมิให้ได้รับความเสียหายจากการกระทำของผู้เสียหาย เนื่องจากข้อบกพร่องจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาของผู้เสียหายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อคดีอาญาแผ่นดินนั้นมีได้หลายกรณี และสามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วเกินกว่าพนักงานอัยการจะเข้ามาดูแลได้ทัน

ดังนั้นจึงเป็นการจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขมาตรการควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหายเพื่อให้ภาครัฐสามารถเข้ามาดูแลการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายและควบคุมมิให้มีการดำเนินคดีอาญาในทางเสียหายแก่คดีอาญาแผ่นดินที่อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานอัยการได้ โดยให้องค์กรต่างๆในกระบวนการยุติธรรมตระหนักถึงอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการที่ต้องดูแลคดีอาญาแผ่นดินซึ่งเป็นคดีของรัฐ เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม จึงเป็นการจำเป็นที่องค์กรต่างๆในกระบวนการยุติธรรมจะต้องให้ความร่วมมือแก่องค์กรอัยการให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้เพื่อให้การดำเนินคดีของฝ่ายรัฐเป็นไปโดยราบรื่นปราศจากปัญหาต่างๆที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินคดีของผู้เสียหาย จึงควรจำกัดอำนาจการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหายลงโดยให้ผู้เสียหายฟ้องคดีได้ต่อเมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีและหากมีการฟ้อง

คดีของผู้เสียหายในภายหลัง แม้ว่าพนักงานอัยการจะมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีแล้วก็ตาม ศาลหรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องต้องแจ้งให้พนักงานอัยการทราบถึงการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหาย เพื่อให้พนักงานอัยการสามารถเข้ามาดูแลและควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหายมิให้เป็นไปในทางเสียหายต่อประโยชน์ส่วนรวมได้

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาถึงบทบาทหน้าที่ของพนักงานอัยการในการรักษาประโยชน์ของรัฐโดยการป้องกันมิให้คดีอาญาแผ่นดินของรัฐได้รับความเสียหาย เพื่อให้บรรลូវัตถุประสงค์ในการดำเนินคดีอาญาคือสามารถนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้ จะศึกษาจากตัวบทกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความ ความเห็นของนักกฎหมาย ตลอดจนคำพิพากษาศาลฎีกา เพื่อศึกษาถึงความบกพร่องที่เกิดขึ้นแก่คดีจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่บกพร่อง ซึ่งอาจเกิดจากการกระทำของผู้เสียหาย มาตรการควบคุมและป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ และหาแนวทางแก้ไขอย่างอื่น

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 เพื่อทราบถึงข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้นการกระทำต่างๆ ของผู้เสียหายและอาจสร้างความเสียหายในชั้นพิจารณาคดี

1.6.2 เพื่อทราบถึงบทบาทของพนักงานอัยการและมาตรการในการควบคุมมิให้คดีอาญาแผ่นดินได้รับความเสียหายจากการกระทำของผู้เสียหาย

1.6.3 เพื่อทราบแนวทางแก้ไข และควบคุมมิให้คดีอาญาแผ่นดินได้รับความเสียหายจากการกระทำของผู้เสียหาย

บทที่ 2

แนวคิดเรื่องการฟ้องคดีอาญาแผ่นดิน

การฝ่าฝืนกฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นไว้เป็นการทำลายความสงบเรียบร้อยของการอยู่ร่วมกันในสังคม การดำเนินคดีอาญาจึงมีวัตถุประสงค์ในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้น หลักการดำเนินคดีอาญาได้ถูกอธิบายด้วยแนวความคิดของนักกฎหมายหลายท่านด้วยกันเพื่อหามาตรการลงโทษที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดมาใช้ ซึ่งแนวความคิดของนักกฎหมายในสำนักกฎหมายต่างๆ ได้ให้เหตุผลที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนหลักการแนวความคิดของตนเอง และได้อธิบายถึงประโยชน์ที่สังคมจะได้รับจากการดำเนินคดีอาญาแตกต่างกันไป

2.1 แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการฟ้องคดีอาญา

2.1.1 แนวความคิดของสำนักกฎหมายอาญา แนวความคิดของสำนักกฎหมายต่างๆ ได้สร้างประโยชน์ต่อระบบกฎหมายทำให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน แนวความคิดของนักกฎหมายจากสำนักกฎหมายต่างๆ ได้ช่วยอธิบายและให้ความหมายแก่การกระทำความผิดอาญาอย่างหลากหลายแตกต่างกันออกไป แนวความคิดของสำนักกฎหมายแต่ละสำนักมีแนวความคิดที่เป็นเอกลักษณ์ของตนโดยเฉพาะ ดังนี้

2.1.1.1 สำนักกฎหมายมานุษยวิทยา สำนักกฎหมายนี้เห็นว่าอาชญากรรมเป็นการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นด้วยการคิดและตกลงใจของผู้กระทำความผิดที่เรียกว่า “เจตจำนงที่เป็นอิสระ”(Free will) ซึ่งเป็นหลักการทางความคิดที่เป็นจุดเด่นของสำนักกฎหมายนี้ ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้นจึงมุ่งคิดค้นหาการลงโทษที่มีผลเป็นการยับยั้งมิให้เกิดอาชญากรรมขึ้น แนวความคิดของสำนักกฎหมายนี้มีลักษณะเป็นการระงับอาชญากรรมที่ต้นเหตุ และสำนักกฎหมายนี้ปฏิเสธความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อให้เหมาะสมแก่อาชญากรรมที่เกิดขึ้นอันมีลักษณะเป็นการตอบแทนแก่คนผู้กระทำความผิด ซีซาร์ ลอมโบโรโซ (Cesar Lombroso) นักอาชญาวิทยาผู้มีชื่อเสียงของสำนักกฎหมายนี้ได้กล่าวถึงลักษณะทางร่างกายมนุษย์ในภาพรวมว่าอาชญากรและผู้มิใช่อาชญากรจะมีความแตกต่างกันทางร่างกายหลายประการ¹⁰ การแบ่งบุคคลทั่วไปกับ

¹⁰ ประธาน วัฒนาวาณิชย์. (2546). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา. หน้า 166 – 167.

บุคคลที่เป็นอาชญากรของสำนักกฎหมายมานุษยวิทยานี้ กระทำโดยนำความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และการแพทย์ในสมัยนั้นมาประกอบการพิจารณา และได้แบ่งลักษณะของผู้กระทำความผิดอาญา ออกจากกันเป็นกลุ่มๆ¹¹ ดังนี้

1) ผู้กระทำความผิดเกิดจากอารมณ์อันแรงกล้า (Passion) บุคคลกลุ่มนี้โดยพื้นฐานมิใช่ผู้ร้าย แต่การกระทำความผิดเกิดขึ้นจากอารมณ์ในช่วงขณะหนึ่งที่ผลักดันให้กระทำ การลงโทษต่อคนกลุ่มนี้เมื่อเขาทำความผิดจึงควรเป็นไปในลักษณะเพื่อให้เขากลับเป็นคนดี

2) ผู้กระทำความผิดโดยโอกาส (Opportunity) หรือโดยบังเอิญ ผู้กระทำความผิดกลุ่มนี้ ตัดสินใจกระทำความผิดเพราะมีสิ่งจากภายนอกมาผลักดัน เร่งเร้าให้กระทำความผิด และเมื่อกระทำความผิดไปแล้ว เขาอาจมาเสียใจในสิ่งที่ได้กระทำไปในภายหลัง เช่น เห็นแหวนเขาวงกต ไขว่คว้าเป็นการพบ โอกาสให้เขากระทำความผิดได้ และเขาก็ลักเอาแหวนนั้นไปให้สตรีที่ตนรัก การลงโทษบุคคลกลุ่มนี้จึงควรเป็นไปให้กลับเป็นคนดี

3) ผู้กระทำความผิดโดยนิสัย (Acquired habit) เป็นบุคคลที่อยู่อาศัยท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี และมีผลทำให้พบเห็นการกระทำความผิดบ่อยครั้ง จนซึมซับยอมรับเอาการกระทำที่ไม่ดีนั้นมาปฏิบัติเสียเอง และเมื่อปฏิบัติบ่อยครั้งก็ซึมซับกลายเป็นกระทำความผิดด้วยความเคยชิน การแก้ไขให้บุคคลเช่นนี้กลับตัวเพื่อให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้นั้นเป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก การปฏิบัติต่อคนกลุ่มนี้จึงควรใช้วิธีแยกตัวบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวออกจากสังคม เช่น การกักกัน

4) ผู้กระทำความผิดโดยวิกลจริต (Insanity) บุคคลกลุ่มนี้ขาดความรับผิดชอบ ขาดความยับยั้งชั่งใจ การแก้ไขบุคคลกลุ่มนี้กระทำได้ยาก เพราะเกิดจากการวิกลจริตซึ่งตัวบุคคลนั้นเอง มีปัญหาในการควบคุมตนเองอยู่แล้ว วิธีการที่ควรดำเนินการต่อคนกลุ่มนี้คือ แยกบุคคลใน กลุ่มนี้ออกจากสังคม

5) ผู้กระทำความผิดโดยกำเนิด (Born criminals) ผู้กระทำความผิดกลุ่มนี้มี ลักษณะทางร่างกายที่เป็นเฉพาะ อันมีลักษณะเป็นการบ่งบอกถึงความวิกลจริตและความป่าเถื่อน (Savage) ผู้กระทำความผิดกลุ่มนี้ไม่สามารถแก้ไขให้เป็นคนดีได้จึงควรใช้วิธีแยกตัวเขาออกจากสังคม

แนวความคิดของสำนักกฎหมายมานุษยวิทยานี้แม้ว่าปัจจุบันจะไม่ได้ได้รับความนิยมแล้ว แต่สิ่งสำคัญที่ได้จากแนวความคิดของสำนักกฎหมายนี้คือแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษ ซึ่งเห็นว่าควรพิจารณาใช้การลงโทษที่เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิด (Individualisation of punishment) การลงโทษจะต้องพิจารณาความเหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดเป็นการเฉพาะรายไป

¹¹ หยุด แสงอุทัย. (2544). กฎหมายอาญา ภาค 1. หน้า 242 – 243.

ไม่จำเป็นที่เมื่อมีการกระทำความคิดร่วมกันแล้ว ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษเท่ากันเสมอไป

2.1.1.2 สำนักกฎหมายคลาสสิกเยอรมัน สำนักกฎหมายนี้มีแนวความคิดเกี่ยวกับการกระทำความคิดว่าเป็นการกระทำที่กระทำลงในขณะที่บุคคลผู้นั้นมีจิตใจที่เป็นอิสระ สามารถเลือกตัดสินใจด้วยตนเองที่จะกระทำความผิดหรือไม่ก็ได้ และเมื่อเขาตัดสินใจกระทำความผิดไปแล้ว ย่อมต้องถูกลงโทษเพื่อเป็นการตอบแทนแก่แก่นการกระทำของเขา ดังนั้นโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด จึงต้องเป็นโทษที่ได้สัดส่วนกันกับความผิดที่ได้กระทำลงและเมื่อการลงโทษรุนแรงได้สัดส่วนกับความผิดที่ได้กระทำลง แล้วย่อมมีผลเป็นตัวอย่างทำให้คนอื่นเกรงกลัวไม่กล้ากระทำผิดอีก การลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดจึงมีผลเป็นการป้องกันทั่วไป แต่แนวความคิดของสำนักกฎหมายคลาสสิกเยอรมันมีข้อน่าพิจารณาว่าการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดเป็นการลงโทษไปโดยไม่ได้พิจารณาถึงตัวผู้กระทำความผิดเลย การที่ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นบุคคลที่มีลักษณะอันตรายต่อสังคมเพียงใดจึงไม่เป็นข้อสำคัญที่จะนำมาประกอบการพิจารณาลงโทษ¹²

2.1.1.3 สำนักกฎหมายอาญาสมัยใหม่ ผู้ก่อตั้งสำนักกฎหมายนี้คือ ฟรันซ์ ฟอน ลิสท์ (Franz von Liszt) ชาวเยอรมัน และภายหลังได้ร่วมมือกับฮามาล (Hamal) ชาวฮอลันดา แนวความคิดของสำนักกฎหมายนี้มองว่าการกระทำความคิดอาญาเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม การกระทำความคิดอาญาไม่ใช่เรื่องที่จะนำศีลธรรมเข้ามาจับว่าสิ่งใดเป็นการกระทำที่ผิด การกระทำผิดถือเป็นเพียงปรากฏการณ์ของสังคมดังกล่าวเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้โดยประกอบด้วยสองสิ่ง คือ

- 1) สิ่งที่อยู่ภายใน เป็นเรื่องจิตใจของผู้กระทำ
- 2) สิ่งที่อยู่ภายนอก เป็นเรื่องเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของสังคมที่เร่งเร้ากดดันให้ผู้นั้นกระทำความผิด

เมื่อการกระทำความคิดมิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจกระทำได้อย่างอิสระของผู้กระทำแล้วเลือกที่จะกระทำลง หากแต่การกระทำความคิดได้เกิดขึ้นจากสิ่งที่อยู่ภายในกับสิ่งที่อยู่ภายนอกทั้ง 2 ส่วนประกอบกัน การลงโทษผู้กระทำความผิดจึงมุ่งเพียงพิจารณาจากความชั่วร้ายของผู้กระทำความผิดมิได้ แต่ควรหามาตรการลงโทษที่เหมาะสมแก่ตัวผู้กระทำความผิดเพื่อป้องกันมิให้เขากระทำความผิดอีก อันจะทำให้การลงโทษเกิดผลสูงสุดและเกิดประโยชน์ต่อสังคม นอกจากนี้สำนักกฎหมายอาญาสมัยใหม่ได้พิจารณาแยกกลุ่มผู้กระทำความผิดออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกัน คือ

- 1) ผู้กระทำความผิดโดยบังเอิญ หมายถึงผู้กระทำความผิดที่ได้กระทำเป็นครั้งคราวเพราะมีพฤติกรรม สิ่งเร่งเร้า อันเป็นพฤติกรรมจูงใจจากภายนอกตัวผู้กระทำ การลงโทษจึงควรจะเป็นการลงโทษที่เพียงพอต่อการทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวไม่กล้ากระทำอีก

¹² แหล่งเดิม. หน้า 243-244.

2) ผู้กระทำความผิดโดยสุจริต หมายถึงผู้กระทำความผิดที่สามารถกระทำความผิดได้โดยง่ายเพียงมีสิ่งเร่งเร้าจากภายนอกเล็กน้อยก็สามารถกระตุ้นให้ตัดสินใจกระทำความผิด บุคคลกลุ่มนี้จึงมีพฤติการณ์การกระทำผิดได้บ่อยครั้ง การลงโทษจึงควรแยกการพิจารณาเป็น

2.1) ผู้กระทำความผิดชนิดที่สามารถกลับตัวได้ การลงโทษจึงควรเป็นไปเพื่อให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดี

2.2) ผู้กระทำความผิดชนิดที่กลับตัวไม่ได้ วิธีที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดชนิดนี้ควรใช้วิธีแยกตัวผู้กระทำความผิดออกจากสังคม เพราะบุคคลเช่นนี้จะกระทำความผิดขึ้นอีกเมื่อมีสิ่งเร่งเร้ามากระทบ

แนวความคิดของสำนักกฎหมายต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมานี้ แม้จะมีความแตกต่างกันอยู่บ้างในแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องการลงโทษ ไม่ว่าจะเป็นสัดส่วนของการลงโทษ วิธีการลงโทษ แต่สำนักกฎหมายทั้งหลาย ต่างมีความเห็นที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันคือ การลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเหมาะสม อาจมีผลเป็นการป้องกันการเกิดอาชญากรรมได้ ทั้งการลงโทษที่มีผลเป็นการป้องกันการเกิดอาชญากรรมโดยตรงต่อตัวผู้กระทำความผิดเองโดยตรง เช่น การลงโทษในลักษณะของการตอบแทนแก่แก่น การลงโทษเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวที่จะกลับไปกระทำความผิดอีก การใช้วิธีการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดให้สามารถยับยั้งหรืออดทนต่อสิ่งเร่งเร้าที่มากระทบมิให้กลับไปกระทำความผิดอีกต่อไป

การป้องกันการอาชญากรรมที่ได้จากการลงโทษผู้กระทำความผิดในอีกลักษณะหนึ่งคือการลงโทษที่มีผลเป็นการทั่วไปอันเป็นการทำให้บุคคลอื่นในสังคมที่คิดจะกระทำความผิด ไม่กล้าที่จะกระทำความผิดขึ้นเพราะได้เห็นผลของการกระทำความผิดซึ่งจะต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย การลงโทษทางอาญาจึงก่อให้เกิดผลจึงเป็นการป้องกันการเกิดอาชญากรรมโดยทั่วไปได้อีกประการหนึ่งด้วย

ดังนั้นการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดและนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีผลต่อการป้องปรามการเกิดอาชญากรรมขึ้นในสังคมอันจะทำให้สังคมดำรงอยู่ด้วยความสงบเรียบร้อย

2.1.2 กฎหมายอาญากับการควบคุมอาชญากรรม ธรรมชาติของมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีความเป็นอยู่ร่วมกัน มิได้อยู่เพียงลำพังคนเดียว การอยู่ร่วมกันของมนุษย์เป็นสังคมจึงจำเป็นต้องมีระเบียบปฏิบัติของการอยู่ร่วมกันเพื่อเป็นการป้องกันการกระทบกระทั่งกันของสมาชิก อันจะทำให้สมาชิกสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้โดยความสงบเรียบร้อย แต่ระเบียบปฏิบัติเป็นเพียงการร่วมกันปฏิบัติตามของสมาชิกในสังคมโดยปราศจากสภาพบังคับที่เป็นรูปธรรมแก่ผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องอาศัยกฎหมายอาญาเข้ามารักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม เพราะ

กฎหมายอาญามีสภาพบังคับที่รุนแรงสมาชิกของสังคมจึงต้องยอมปฏิบัติตาม กฎหมายอาญาจึงเป็นสิ่งที่จำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของคนจำนวนมาก

กฎหมายอาญาได้ถูกนำมาใช้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปราบปรามการกระทำความผิดและเพื่อการป้องกันการกระทำความผิด วัตถุประสงค์ที่ต้องการจากกฎหมายอาญาทั้งสองประการนี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงต่อกันจนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเป็นการแสดงออกให้รับรู้กันโดยทั่วไปว่า สังคมไม่ยอมรับการกระทำเช่นนั้น และเป็นการเตือนบุคคลอื่นในสังคมมิให้กระทำความผิดอย่างนั้นขึ้น มีผลเป็นการป้องกันทั่วไป (General prevention) ขณะเดียวกันการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดยังเป็นการป้องกันมิให้ผู้นั้นมากระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก อันเป็นการป้องกันโดยตรง ซึ่งบางครั้งการป้องกันโดยตรงเช่นนี้ อาจใช้วิธีการอย่างอื่นนอกจากการลงโทษทางอาญาอีกด้วย ได้แก่การบังคับใช้มาตรการวิธีการเพื่อความปลอดภัย อันเรียกว่าการป้องกันพิเศษ (Special prevention)¹³ ผลของการนำกฎหมายอาญามาใช้ดังกล่าวนี้มีผลช่วยให้สามารถควบคุมปริมาณการเกิดอาชญากรรม ให้มีอัตราหรือปริมาณอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

รัฐต่างๆ ได้บัญญัติกฎหมายอาญา เพื่อนำมาใช้บังคับพฤติกรรมของสมาชิกในรัฐของตน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ปราบปรามอาชญากรรม นอกจากนี้ยังได้บัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายอาญาอย่างเป็นรูปธรรม¹⁴ แต่อาชญากรรมเป็นสิ่งที่มิได้อยู่คู่กับสังคม การควบคุมอาชญากรรมด้วยกฎหมายอาญาจึงมีการปรับเปลี่ยนตามสภาพของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อหามาตรการที่เหมาะสมแก่การรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมจากการกระทำอันเป็นการละเมิดต่อกฎหมายอาญา จึงมีแนวความคิดในการควบคุมอาชญากรรม แบ่งได้เป็น 3 ส่วนที่สำคัญ¹⁵ คือ

- การป้องกัน
- การปราบปราม และ
- การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

การควบคุมอาชญากรรมเป็นกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ทั้งโดยประชาชนและโดยรัฐ การควบคุมอาชญากรรมโดยรัฐเป็นผู้ดำเนินการนั้น มีองค์กรต่างๆ ของรัฐ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้บังคับขับเคลื่อนให้การต่าง ๆ เป็นไปตามกฎหมาย ได้แก่การจับกุมผู้กระทำความผิดมา

¹³ คณิต ณ นคร ข (2543). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. หน้า 31 – 34.

¹⁴ คณิต ณ นคร ค (พ.ศ.2546). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. หน้า 33.

¹⁵ อรรถพร ชูบำรุง. (2527). “การควบคุมอาชญากรรมในสังคม.” *การบริหารงานยุติธรรม หน่วยที่ 1-8*. หน้า 5-8.

ฟ้องต่อศาลเพื่อลงโทษตามกฎหมาย¹⁶ เพื่อนำมาตรการลงโทษมาการจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษจึงเป็นการตัดโอกาสมิให้ไปกระทำผิดอีก และการลงโทษอย่างเหมาะสมจะทำให้อาชญากรนั้นไม่กระทำความผิดอีกต่อไป และยังเป็นการป้องปรามมิให้ผู้อื่นในสังคมนั้นกระทำความผิดด้วย

17

ต่อมาเมื่อความคิดในการควบคุมอาชญากรรมได้มีการพัฒนาขึ้นจากเดิมที่มุ่งการลงโทษเพียงประการเดียวเพื่อเป็นการควบคุมอาชญากรรมมาสู่การลดพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงในทางที่จะก่อให้เกิดการกระทำความผิด โดยใช้วิธีการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก แต่มาตรการเหล่านี้ก็เป็นมาตรการที่สืบเนื่องมาจากการดำเนินคดีอาญาเป็นหลัก สังคมจึงยังต้องอาศัยการดำเนินคดีอาญาเป็นวิธีหลักในการควบคุมอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในสังคม

ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้ การดำเนินคดีอาญาของรัฐจึงมีความสำคัญต่อสังคม เพราะเป็นการรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของสังคม

2.1.3 ความผิดอาญาแผ่นดิน ความผิดอาญาตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายต่างๆ มีการจำแนกประเภทความผิดทางอาญาเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้สองกลุ่มคือ ความผิดอันยอมความได้กับความผิดอาญาแผ่นดิน ซึ่งความผิดอาญาฐานใดควรเป็นความผิดอาญาแผ่นดินและความผิดใดควรเป็นความผิดอันยอมความได้นั้น ในการพิจารณาแบ่งกลุ่มความผิดมีข้อพิจารณาที่ใช้ในการจำแนกกลุ่มความผิด 2 ข้อ คือ

- 1) การกระทำใดควรเป็นความผิดทางอาญา (Criminal offense) และ
- 2) ความผิดทางอาญา (Criminal offense) ใดควรเป็นความผิดต่อส่วนตัว

การบัญญัติกฎหมายให้การกระทำอย่างใดมีความผิดทางอาญานั้นเป็นการกำหนดภารกิจของกฎหมายขึ้นให้คุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมาย(rechtsgut หรือ Legal interest) ได้แก่คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนตัว (Individualrechtsgut) กับคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม (Universalrechtsgut)

เมื่อเห็นควรบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายใด ทำให้การกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญา(Criminal offense) สิ่งที่ต้องพิจารณาต่อไปคือความผิดทางอาญาใดควรเป็นความผิดอันยอมความได้ซึ่งมีข้อที่ต้องพิจารณาถึงหลายประการด้วยกัน

¹⁶ อรรถพร ชูบำรุง. (2527). “หน่วยที่ 1 การควบคุมอาชญากรรมในสังคม.” เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรม หน่วยที่ 1-8. หน้า 9-11.

¹⁷ สุพจน์ สุโรจน์. (2527). “หน่วยที่ 2 ปรัชญาในงานยุติธรรม.” เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรม หน่วยที่ 1-8. หน้า 90-97.

1) ความผิดที่มีความเป็นอาชญากรรมน้อย ดังที่กล่าวแล้วว่าความผิดตามกฎหมายนั้นเป็นการคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมาย หากความผิดนั้นเป็นการคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนตัวและมีผลกระทบต่อบุคคลทั่วไปน้อยมาก อย่างความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ต้องการคุ้มครองเกียรติของผู้ถูกหมิ่นประมาท เป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นเรื่องส่วนตัวมากและไม่ทำให้ผู้อื่นรู้สึกไม่ปลอดภัย เช่นนี้จึงชอบแล้วที่จะบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้

2) ความผิดฐานนั้นกระทบต่อชีวิตส่วนตัว หากการกระทำความผิดตามกฎหมายในเรื่องนั้นมีผลกระทบต่อชีวิตส่วนตัวเป็นอย่างมาก การดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดจึงควรได้รับการแสดงความจำนงของผู้เสียหายก่อน

3) การคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมจากการกระทำผิด หากการดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานนั้นๆ จะเป็นการซ้ำเติมเหยื่ออาชญากรรม อย่างเช่นคดีความผิดฐานกระทำอนาจาร หรือฐานข่มขืนกระทำชำเรา เหยื่อจากอาชญากรรมได้รับความบอบช้ำจากอาชญากรรมอยู่แล้วและการดำเนินคดีอาจเป็นการซ้ำเติมเหยื่อจากอาชญากรรมได้¹⁸

การพิจารณาว่าความผิดใดควรเป็นความผิดอันยอมความได้ มีการพิจารณาจากหลายสิ่งหลายอย่างประกอบกัน ซึ่งเมื่อแยกคดีความผิดอันยอมความได้ออกไปแล้วทำให้เห็นได้ว่าคดีความผิดอาญาแผ่นดินเป็นคดีที่แยกเอาความผิดที่มีความเป็นอาชญากรรมน้อยออกไป คดีอาญาแผ่นดินจึงเป็นความผิดที่มีผลกระทบต่อบุคคลทั่วไปในสังคมเป็นวงกว้าง กระทบถึงความปลอดภัยจากอาชญากรรม ความผิดอาญาแผ่นดินจึงเป็นเรื่องที่รัฐกำหนดข้อห้ามเกี่ยวกับการกระทำใดๆ เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ และเมื่อมีการฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายที่บัญญัติขึ้น รัฐจึงต้องนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมายเพื่อให้ประชาชนอยู่ในกฎระเบียบที่รัฐกำหนดขึ้น

ด้วยเหตุนี้การดำเนินคดีความผิดอาญาแผ่นดินจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการรักษาความสงบเรียบร้อย กฎหมายจึงบัญญัติขึ้นตอนการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินไว้แตกต่างจากคดีความผิดอันยอมความได้(หรือคดีความผิดต่อส่วนตัว) คือคดีอาญาแผ่นดินเป็นคดีที่กฎหมายให้ความสำคัญมากกว่าคดีความผิดต่อส่วนตัว การดำเนินคดีอาญาแผ่นดินจึงไม่จำเป็นต้องอาศัยคำร้องทุกข์ของผู้เสียหาย เพียงแต่มีคำกล่าวโทษ พนักงานสอบสวนก็สามารถทำการสอบสวนดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดได้ กล่าวได้ว่าการดำเนินคดีในความผิดอาญาแผ่นดินสามารถกระทำได้โดยไม่ขึ้นอยู่กับตัวผู้เสียหายและในการบังคับใช้กฎหมายก็พบว่าศาลได้ยอมรับต่อการตีความกฎหมายและบังคับใช้แก่คดีความผิดอาญาแผ่นดินไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากคดีความผิดต่อส่วนตัวเช่นกัน

¹⁸ คณิต ฒ นคร ฆ (2547,มิถุนายน). “ปรัชญาและแนวคิดของการกำหนดความผิดอันยอมความได้.”

คำพิพากษาฎีกาที่ 1319/2462 วินิจฉัยว่า จำเลยใช้ศาสตราวุธฟันสับประตูด่านีรตไฟ แดกหักเสียหาย อัยการจึงฟ้องขอให้ลงโทษฐานทำให้เสียหาย โดยไม่มีผู้ร้องทุกข์ จึงมีปัญหาว่า อัยการจะมีอำนาจฟ้องหรือไม่ ศาลฎีกาตัดสินว่าถึงแม้ว่าความผิดฐานทำให้เสียหายจะเป็น ความผิดต่อส่วนตัว อัยการก็มีอำนาจฟ้องได้เพราะเท่ากับเป็นเจ้าของเสียเอง

นอกจากนี้ ยังมีกรณีการกระทำความผิดฐานขกยอทรัพย์ของราชการ ชื่อ โกงทรัพย์ของ ทางราชการ ทรัพย์สินของทางราชการไม่ว่าจะเป็นของหน่วยงานใดล้วนแต่ต้องถือว่าเป็นทรัพย์สิน ของแผ่นดิน การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินของแผ่นดินจึงเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ดังนั้น แม้ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงาน หรือองค์กรของรัฐจะไม่ยอมร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่ ผู้กระทำความผิด รัฐก็สามารถดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดได้ เพราะกรณีดังกล่าวไม่ถือว่าเป็น ความผิดต่อส่วนตัวที่จะต้องมีการร้องทุกข์เสียก่อนเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงสามารถดำเนินคดีได้¹⁹

ถึงแม้ว่าการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยมีรูปแบบที่ผสมกันระหว่างการให้พนักงาน อัยการเป็นผู้มีอำนาจที่จะดำเนินการฟ้องคดีอาญากับการให้อำนาจแก่ผู้เสียหายจากการกระทำ ความผิดให้สามารถฟ้องคดีอาญาได้เองซึ่งรวมถึงการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินด้วยก็ตาม แต่การฟ้อง คดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหายนั้นถือเป็นเพียงการใช้อำนาจในการฟ้องร้องคดีอาญาแทนแผ่นดิน เท่านั้น ดังจะเห็นได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1244/2504 (ประชุมใหญ่)²⁰ ที่ได้มีคำวินิจฉัยวางหลัก ดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน

คำพิพากษาฎีกาที่ 1244/2504 (ประชุมใหญ่) วินิจฉัยว่า คดีนี้เป็นความผิดอาญาแผ่นดินที่ ราษฎรเป็นโจทก์ จำเลยฎีกาแต่ส่งสำเนาฎีกาให้โจทก์ไม่ได้เพราะ โจทก์ถึงแก่กรรมนั้น ไม่เป็น เหตุขัดข้องแก่การดำเนินคดีต่อไป ถือว่าโจทก์ได้ฟ้องร้องแทนแผ่นดิน ฉะนั้นศาลฎีกาจึงทำการ พิจารณาพิพากษาต่อไปได้²¹

จากคำพิพากษาคดีนี้แสดงให้เห็นว่าเหตุขัดข้องที่เกิดจากราษฎรที่เป็นโจทก์อันเนื่องจาก ไม่สามารถส่งสำเนาฎีกาให้โจทก์เป็นเพียงข้อขัดข้องเล็กน้อยไม่ควรถือเป็นสาระที่จะก่อให้เกิด ข้อขัดข้องแก่คดีอาญาแผ่นดิน

ด้วยเหตุดังที่ได้กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่า แม้ผู้เสียหายจะมีอำนาจดำเนินคดีอาญาแผ่นดิน ได้แต่ก็ถือเป็นเพียงการดำเนินคดีแทนรัฐเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยให้ความสำคัญแก่การ ดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติของกฎหมายคุ้มครองและให้ความสำคัญ

¹⁹ คณิต ฌ นคร ง (2547). “กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2.” รวมคำบรรยายภาคสอง เล่มที่ 4. หน้า 154.

²⁰ โภเมน ภัทธกริมย์ ก (2531). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา: วิธีพิจารณาชั้นศาล. หน้า 1 – 5.

²¹ เนติบัณฑิตยสภา. สารบัญคำพิพากษา ประจำปีพุทธศักราช 2504. หน้า 694.

ในการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินไว้ยิ่งกว่าคดีความผิดต่อส่วนตัว เห็นได้จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 36²² ที่บัญญัติให้การถอนฟ้องคดีไปจากศาลมีผลให้ฟ้องคดีใหม่ไม่ได้ และมาตรา 166²³ บัญญัติให้การไต่สวนมูลฟ้องที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดี แต่โจทก์ไม่มาศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้องให้ศาลยกฟ้องโจทก์ ซึ่งเมื่อศาลยกฟ้องแล้วจะทำให้ฟ้องคดีเรื่องเดียวกันนั้นอีกไม่ได้นั้นมีผลต่อเฉพาะคดีความผิดต่อส่วนตัวเท่านั้น เพราะทั้งสองกรณีดังกล่าวกฎหมายไม่ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีอาญาแผ่นดินได้อีก

2.2 บทบาทของอัยการ

บทบาทสำคัญของพนักงานอัยการตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้คือเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการฟ้องคดีอาญาต่อศาล การดำเนินคดีอาญาของแต่ละรัฐต่างมีรูปแบบการดำเนินคดีที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของสภาพสังคมในแต่ละรัฐ

2.2.1 รูปแบบการดำเนินคดีอาญา รูปแบบการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป มีการแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบหลักด้วยกัน คือ

2.2.1.1 การดำเนินคดีโดยเอกชน (Private prosecution) การดำเนินคดีโดยบุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดเป็นรูปแบบการดำเนินคดีดั้งเดิมที่เกิดขึ้นก่อนรูปแบบใดๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องขอความเป็นธรรมจากรัฐด้วยตนเอง แต่การดำเนินคดีในรูปแบบนี้ผู้เสียหายมักดำเนินคดีโดยอารมณ์และความรู้สึกโกรธแค้นที่ต้องการตอบโต้กลับคืนแก่ผู้กระทำความผิด จึงค่อนข้างเป็นเรื่องส่วนตัวของผู้เสียหายเท่านั้น การดำเนินคดีโดยเอกชนผู้ได้รับความเสียหายจึงมักจะมีได้มีการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมซึ่งควรนำมาเป็นหลักในการ

²² “มาตรา 36 คดีอาญาซึ่งได้ถอนฟ้องไปจากศาลแล้วจะนำมาฟ้องอีกหาได้ไม่ เว้นแต่จะเข้าอยู่ในข้อยกเว้นต่อไปนี้”

(1) ถ้าพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีอาญาซึ่งไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัวไว้แล้วได้ถอนฟ้องคดีนั้นไป การถอนนี้ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่

(2) ถ้าพนักงานอัยการถอนคดีซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัวไป โดยมีได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้เสียหาย การถอนนั้นไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่

(3) ถ้าผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องคดีอาญาไว้แล้วได้ถอนฟ้องคดีนั้นเสีย การถอนนี้ไม่ตัดสิทธิพนักงานอัยการที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่ เว้นแต่คดีซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัว”

²³ มาตรา 166 วรรคสาม “ในคดีที่ศาลยกฟ้องดังกล่าวแล้ว จะฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันนั้นอีกไม่ได้ แต่ถ้าศาลยกฟ้องเช่นนี้ในคดีซึ่งราษฎรเท่านั้นเป็นโจทก์ ไม่ตัดอำนาจพนักงานอัยการฟ้องคดีนั้นอีก เว้นแต่จะเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว”

พิจารณาถึงการดำเนินคดีแต่ละครั้ง²⁴

2.2.1.2 การดำเนินคดีโดยประชาชน (Popular prosecution) หลักการดำเนินคดีโดยประชาชน (Popular prosecution) มีถิ่นกำเนิดในประเทศอังกฤษ การดำเนินคดีในรูปแบบนี้มีลักษณะแนวความคิดว่าประชาชนในรัฐทุกคนต่างมีหน้าที่ร่วมกันในการที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม²⁵ เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาอย่างใดเกิดขึ้น ประชาชนทุกคนภายในรัฐจึงสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดได้โดยไม่จำกัดว่าผู้ดำเนินคดีต้องเป็นผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำความผิดนั้นๆ²⁶ แต่การดำเนินคดีตามหลักการดำเนินคดีโดยประชาชนพบว่ามีปัญหาในทางปฏิบัติเนื่องจากการขาดตัวผู้รับผิดชอบโดยตรงในการฟ้องคดีจึงทำให้ไม่มีผู้ฟ้องคดีอาญา เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาแต่ละเรื่องต้องสูญเสียเวลาและต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูง²⁷

การดำเนินคดีอาญาในชั้นศาลของประเทศอังกฤษมีนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในคดีเป็นลักษณะ 3 ฝ่าย คือ ศาล โจทก์ และจำเลย ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างโจทก์และจำเลยในคดีจะต่อสู้กันในฐานะที่เท่าเทียมกัน การต่อสู้จึงมุ่งถึงการทำลายน้ำหนักพยานหลักฐานของคู่ความฝ่ายตรงข้ามโดยวิธีการที่เป็นลักษณะเฉพาะของรูปแบบการดำเนินคดีแบบนี้คือ การถามค้าน (Cross examination) ศาลเป็นผู้ควบคุมการต่อสู้ของคู่ความทั้งสองฝ่ายให้ต่อสู้ในกฎเกณฑ์ การสืบพยานหลักฐานจึงมีบทคัดพยานหลักฐานและมีวิธีพิจารณาความที่เคร่งครัดในรูปแบบพิธีเพื่อมิให้มีการได้เปรียบเสียเปรียบต่อการต่อสู้คดี การดำเนินคดีรูปแบบนี้มีความคิดเห็นว่าการต่อสู้กันระหว่างคู่ความถือว่าเป็นวิธีการที่ทำให้ข้อเท็จจริงในคดีปรากฏได้เป็นอย่างดี บทบาทของศาลในหลักการดำเนินคดีโดยประชาชน (Popular prosecution) จึงต้องวางเฉย (Passive) เพื่อรักษาภาพความเป็นกลางระหว่างคู่ความ รัฐจึงต้องตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินคดีอาญาขึ้นคือ Director of Public Prosecution (D.P.P.) ให้ทำหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาที่ตำรวจได้เสนอขึ้นมา เมื่อ D.P.P. เห็นว่าควรดำเนินคดีอาญาในเรื่องใดก็จะดำเนินการ โดยว่าจ้างทนายความฟ้องคดี (Barrister) มีลักษณะคล้ายกับพนักงานอัยการในประเทศภาคพื้นยุโรปที่ใช้หลักการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public prosecution) แต่การเป็นโจทก์ฟ้องคดีของ D.P.P. นี้ยังคงมีฐานะในคดีเท่าเทียมกับจำเลยอยู่และยังคงถือว่าการดำเนินคดีแทนประชาชน และ D.P.P. ยังเป็นองค์กรที่สร้างขึ้นมาให้มีหน้าที่

²⁴ อรรถพล ใหญ่สว่าง. เล่มเดิม. หน้า 13.

²⁵ อัญชันศิริ บรรณานุกรม และศิลปอริย ชูเวช. (2525). “ภาระและหน้าที่ของ Director of Public Prosecutions.” วารสารอัยการ, 5, 57. หน้า 17,20.

²⁶ กนิต ณ นคร ค. เล่มเดิม. หน้า 46.

²⁷ อุดม รัฐอมฤต ก (2535, มิถุนายน). “การฟ้องคดีอาญา.” วารสารนิติศาสตร์, 22, 2. หน้า 246.

ควบคุมการฟ้องคดีอาญาของประชาชนด้วย²⁸ การฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหายจึงมิได้เป็นอำนาจที่ผู้เสียหายจะสามารถดำเนินการได้โดยลำพังอีกต่อไป

2.2.1.3 การดำเนินคดีโดยรัฐ (Public prosecution) เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาอย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้นภายในรัฐแล้ว หลักการดำเนินคดีโดยรัฐถือว่าผลร้ายอันเกิดจากการฝ่าฝืนข้อห้ามของกฎหมายนั้นทำให้รัฐได้รับความเสียหาย ดังนั้น รัฐจึงเป็นผู้เสียหายและรัฐเท่านั้นที่จะเป็นผู้มีอำนาจดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิดได้ โดย รัฐจะจัดตั้งองค์กรต่างๆ ขึ้นเพื่อรับหน้าที่ในการดำเนินคดี²⁹

การดำเนินคดีโดยรัฐ (Public prosecution) มีรูปแบบนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่างๆ ในคดีเป็น 2 ฝ่าย คือรัฐกับจำเลย ในฝ่ายของรัฐได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาล หลักการในรูปแบบการดำเนินคดีโดยรัฐ คือการมุ่งค้นหาความจริงในคดี เพราะรัฐมีหน้าที่ดูแลรักษาประโยชน์ของสังคม รัฐต้องค้นหาความจริงให้ปรากฏว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์ รัฐจึงมิได้มีฐานะเป็นคู่ต่อสู้ของจำเลยในคดี การดำเนินคดีอาญาตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐจึงมิใช่เพียงการต่อสู้กันระหว่างโจทก์กับจำเลย บทบาทของศาลมิได้เป็นเพียงผู้ควบคุมให้โจทก์กับจำเลยต่อสู้กันอย่างเท่าเทียมกันภายใต้กฎ กติกา เหมือนอย่างการดำเนินคดีโดยประชาชน (Popular prosecution) แต่ศาลมีบทบาทที่ต้องกระตือรือร้น (Active) ต่อการค้นหาความจริงในคดี

การดำเนินคดีในประเทศต่างๆ ที่ยึดถือหลักการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public prosecution) เป็นหลักนั้น ต่างก็มิได้มีการยึดถือหลักการดำเนินคดีโดยรัฐอย่างเด็ดขาด ประเทศต่างๆ ได้มีข้อผ่อนปรนให้ประชาชนสามารถเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินคดีอาญาได้ เช่น การดำเนินคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศสแม้ว่ารัฐจะไม่ยินยอมให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้โดยตรง แต่ก็มีข้อผ่อนปรนลงโดยเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถยื่นฟ้องคดีแพ่งอันจะมีผลต่อเนื่องทำให้ต้องมีการดำเนินคดีอาญาต่อไปได้ หรือประเทศเยอรมนีที่ยึดถือหลักการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public prosecution) เป็นหลัก ยังมีข้อผ่อนปรนลงโดยรัฐอนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้ในบางฐานความผิด เพียงแต่ความผิดที่รัฐอนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้องคดีเองได้นั้นเป็นความผิดเล็กน้อย

การเริ่มต้นดำเนินคดีอาญาของไทยมีการเริ่มต้นคดีด้วยการกล่าวหาว่ามีบุคคลกระทำความผิดอาญา อาจจะโดยวิธีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อเจ้าพนักงานเพื่อให้เจ้าพนักงานเริ่มดำเนินคดี ซึ่งเป็นวิธีการเบื้องต้นของประชาชนในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมด้วยการขอให้เริ่มต้นดำเนินคดีอาญาและการดำเนินคดีอาญาจะดำเนินการจนกระทั่งพนักงานอัยการได้มีการฟ้อง

²⁸ จิตติมา ศรีอโนมัย. (2550). การสอบสวนฟ้องร้อง: ศึกษาแนวทางการพัฒนาการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและประสิทธิภาพของการสอบสวนฟ้องร้องในประเทศไทย. หน้า 76.

²⁹ คณิต ฅ นคร ก. เล่มเดิม. หน้า 46.

คดีต่อศาลหรือยุติคดีโดยคำสั่งไม่ฟ้อง หรือผู้เสียหายอาจใช้วิธีการกล่าวหาต่อศาลโดยผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลด้วยตนเองอันเป็นช่องทางดำเนินคดีอาญาที่กฎหมายอนุญาตให้ทำได้ อีกทางหนึ่ง³⁰ การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยจึงมีทั้งรูปแบบการดำเนินคดีโดยเอกชน (Private prosecution) และการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public prosecution) รวมอยู่ด้วยกัน

แม้ว่าการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยมีทั้งรูปแบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ และการดำเนินคดีอาญาโดยเอกชนก็ตาม แต่การดำเนินคดีอาญาของไทยอาจกล่าวได้ว่ายึดถือการดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นหลัก ส่วนการดำเนินคดีโดยเอกชนนั้นเป็นแต่เพียงข้อยกเว้นในบางกรณีเท่านั้น โดยพิจารณาได้จากกฎหมายเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินคดีได้แต่เป็นเพียงส่วนน้อย คือผู้เสียหายอาจดำเนินคดีอาญาได้แต่เพียง การร้องทุกข์กล่าวโทษ และฟ้องคดีต่อศาล อีกทั้งยังมีการจำกัดตัวบุคคลผู้ที่เข้ามาในกระบวนการยุติธรรมไว้คือเฉพาะผู้เสียหายเท่านั้นที่จะเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ ต่างจากการดำเนินคดีโดยเจ้าพนักงานของรัฐที่กฎหมายได้กำหนดให้มีบทบาทและมีอำนาจในการดำเนินคดีมากกว่าผู้เสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้อำนาจพนักงานอัยการยับยั้งการดำเนินคดีของผู้เสียหายที่เห็นว่าจะทำให้เกิดความเสียหายแก่คดีของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 32 การดำเนินคดีอาญาของไทยจึงสามารถกล่าวได้ว่ายึดถือการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเป็นหลัก³¹

บทบาทของผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยแม้จะมีอยู่อย่างจำกัด แต่อำนาจฟ้องคดีอาญาที่กฎหมายมอบให้แก่ผู้เสียหายกลับเป็นการให้อำนาจฟ้องคดีอย่างกว้างขวางมาก ซึ่งประเทศในภาคพื้นยุโรปที่ใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเป็นหลักจะเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีได้อย่างจำกัดเท่านั้น เช่น ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี³² และในประเทศอังกฤษที่แต่เดิมให้อำนาจประชาชนฟ้องคดีอย่างกว้างขวาง ก็ยังเห็นควรจำกัดอำนาจในการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายลง ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

2.2.2 ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาแผ่นดิน การดำเนินคดีอาญาเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยรักษาความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม แต่ละสังคมมีรูปแบบการดำเนินคดีอาญาที่แตกต่างกันไปตามลักษณะเฉพาะของสังคม และประเทศไทยก็มีรูปแบบการดำเนินคดีอาญาที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเองมาแต่อดีตและมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ดังนี้

2.2.2.1 การฟ้องคดีอาญาสมัยสุโขทัย ในยุคสมัยสุโขทัยนั้น รัฐยังไม่มีการบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษร การดำเนินคดีในยุคสมัยสุโขทัยเริ่มขึ้นโดยผู้เสียหายเป็นผู้นำคดีมา

³⁰ คณิต ฅ นคร ค. เล่มเดิม. หน้า 34.

³¹ ณรงค์ ใจหาญ. (2544). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. หน้า 43-44.

³² แหล่งเดิม. หน้า 119.

ฟ้องร้องต่อผู้มีอำนาจในการชี้ขาดตัดสินด้วยตนเอง ซึ่งในยุคสมัยนั้นประมุขรัฐจะเป็นผู้ทำหน้าที่ไต่สวนและชี้ขาดตัดสินคดีความ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าผู้มีอำนาจฟ้องคดีในสมัยสุโขทัย คือผู้เสียหาย

2.2.2.2 การฟ้องคดีอาญาสมัยอยุธยา ยุคสมัยกรุงศรีอยุธยาเริ่มมีการบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรใช้บังคับภายในรัฐ ทำให้เกิดพัฒนาการของกระบวนการยุติธรรม การฟ้องร้องดำเนินคดีมีรูปแบบและขั้นตอนที่มีลักษณะเฉพาะมากขึ้น คือคำฟ้องต้องทำเป็นหนังสือและต้องลงลายมือชื่อผู้ฟ้อง เมื่อมีการฟ้องคดีแล้วมีขั้นตอนการตรวจสอบถึงบทกฎหมายที่อ้างในคำฟ้อง การฟ้องคดีในยุคสมัยกรุงศรีอยุธยานี้พบว่า รัฐให้อำนาจแก่ราษฎรผู้ได้รับความเสียหายให้อำนาจเสนอคำฟ้องต่อศาลได้ แต่ได้เริ่มมีการจำกัดสิทธิของบุคคลบางประเภทในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินคดีด้วยเช่นจำกัดสิทธิในการเป็นพยานของบุคคลบางประเภท

จุดที่น่าสนใจของกฎหมายที่บัญญัติขึ้นในช่วงสมัยนั้นคือเมื่อมีการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น พบว่ากฎหมายให้อำนาจหัวหน้าครอบครัวของผู้ตายเป็นผู้ชี้ขาดตัดสินโทษประหารชีวิตแก่ผู้กระทำความผิดฐานฆ่าคนในครอบครัวด้วย เมื่อมีคำชี้ขาดให้คนร้าย “ตายตกไปตามกัน” แต่หากหัวหน้าครอบครัวของผู้ตายไม่ชี้ขาดให้ประหารชีวิตผู้กระทำผิดไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ โดยอาจเกรงกลัวต่อบาปกรรมที่จะตกแก่ตน หรือได้เรียกให้ชดใช้ค่าทดแทนอย่างเช่นค่าทำศพของผู้ตายแล้ว ทางฝ่ายบ้านเมืองก็จะนำตัวคนร้ายไปลงโทษจำคุกตลอดชีวิตแทน³³

การให้อำนาจแก่หัวหน้าครอบครัวของผู้ตายทำการชี้ขาดโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิดเพื่อให้ “ตายตกไปตามกัน”³⁴ แสดงให้เห็นว่านโยบายทางกฎหมายอาญาในยุคสมัยนั้นยังมีความคิดเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญาในลักษณะตอบแทนแก้แค้นสูง และสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินคดีอาญาในช่วงสมัยนั้นให้ความสำคัญแก่ผู้เสียหายเป็นข้อสำคัญ

2.2.2.3 การฟ้องคดีอาญาสมัยรัตนโกสินทร์ก่อนใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อมีการตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นได้มีการชำระกฎหมายและรวบรวมเรียบเรียงกฎหมายต่างๆ ขึ้นใหม่เป็นกฎหมายตราสามดวง ซึ่งในกฎหมายที่เรียบเรียงขึ้นใหม่นี้ยังคงให้อำนาจแก่ราษฎรในการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญา แต่ในยุคสมัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลผู้มีอำนาจดำเนินคดีอาญาไปจากเดิมคือ ได้มีการเพิ่มเติมบุคคลผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาในส่วนของเอกชนขึ้นใหม่คือ นิติ-

³³ อมรเทพ เมืองแสน.. (2549). อิทธิพลของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ที่มีต่อกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย. หน้า 24.

³⁴ การให้อำนาจแก่หัวหน้าครอบครัวผู้ตายชี้ขาดผู้กระทำผิดให้ลงโทษ “ตายตกไปตามกัน” นอกจากเป็นข้อบ่งชี้ให้เห็นว่าในยุคสมัยนั้นมีความคิดในเชิงตอบแทนแก้แค้นสูงแล้ว ยังแสดงถึงนโยบายที่มุ่งต่อการลงโทษทางอาญาที่ได้สัดส่วน คือ โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดต้องมีความรุนแรงได้สัดส่วนกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิด การลงโทษจึงมีลักษณะเป็นการปรามคนอื่นในสังคมให้เกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด

บุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายซึ่งเป็นเพียงบุคคลสมมติขึ้น

ในปี พ.ศ.2435 มีการจัดตั้งศาลโปริสภาขึ้น และรัฐเข้ามามีบทบาทในการดำเนินคดีอาญามากขึ้น โดยมีเจ้าพนักงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการต่าง ๆ และมีการก่อตั้งหน่วยงานของรัฐคือกรมอัยการ ให้เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ให้รัฐ มีบทบาทเป็นทนายของแผ่นดิน ฟ้องร้องดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดอาญา โดยมีเจ้าพนักงานตำแหน่งพนักงานอัยการเป็นผู้ทำหน้าที่ดังกล่าว

ต่อมาในปี พ.ศ.2439 ได้มีการประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญาแทนกฎหมายที่ใช้อยู่เดิม กฎหมายที่บัญญัติขึ้นใหม่นี้รัฐยังคงให้อำนาจฟ้องคดีอาญาแก่ผู้เสียหายอยู่เช่นเดิม และหากผู้เสียหายไม่ฟ้องร้องดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด หรือผู้เสียหายได้ฟ้องร้องดำเนินคดีแล้ว แต่ภายหลังผู้เสียหายไม่ตั้งใจเอาความแก่จำเลยอีกต่อไป กฎหมายบัญญัติให้เป็นที่หน้าที่ของพนักงานอัยการในการทำหน้าที่ฟ้องร้องดำเนินคดีแก่จำเลยผู้กระทำความผิดอาญาแผ่นดิน ไม่ว่าผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องจำเลยไว้แล้วหรือไม่ และพนักงานอัยการยังคงมีอำนาจดำเนินคดีได้แม้ว่าผู้เสียหายจะไม่ตั้งใจดำเนินคดีแก่จำเลยอีกต่อไปแล้วก็ตาม จึงเป็นการเริ่มต้นของรูปแบบการดำเนินคดีโดยรัฐขึ้นในประเทศไทย

เมื่อได้ศึกษาถึงการดำเนินคดีอาญาของไทยนับแต่อดีตแล้วพบว่ารัฐให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีได้ อันเป็นรูปแบบการดำเนินคดีอาญาโดยเอกชน (Private prosecution) มาโดยตลอด และถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินคดีให้ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญามากขึ้น จนกระทั่งมีการยึดถือการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นหลักแล้วก็ตาม ปัจจุบันการดำเนินคดีอาญาของไทยก็ยังคงให้อำนาจแก่ผู้เสียหายสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาต่อศาลควบคู่ไปกับพนักงานอัยการได้³⁵ เพียงแต่ยึดถือรูปแบบการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public prosecution) เป็นหลัก และการดำเนินคดีโดยเอกชนเป็นเพียงข้อยกเว้น

แนวความคิดที่ให้อำนาจในการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหายนั้นเป็นหลักการความคิดที่อยู่คู่กับการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยมาโดยตลอด ในสมัยที่มีการปฏิรูประบบกฎหมายครั้งสำคัญของไทยรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพบว่าได้มีการมอบหมายหน้าที่ให้นักกฎหมายต่างชาติเข้ามามีส่วนร่วมในตำแหน่งหน้าที่สำคัญในการศึกษาค้นคว้าระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความโดยมีนักกฎหมายจากประเทศภาคพื้นยุโรปที่ยึดถือรูปแบบการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public prosecution)³⁶ อย่างเช่น นายยอร์ช ปาดู (Gorges Padoux) นายเรอเน่

³⁵ กิตติ บุศยพลากร. (2523). ผู้เสียหายในคดีอาญา. หน้า 7-12.

³⁶ พิชัย นิลทองคำ. (2550). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, วิธีพิจารณาความอาญา พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ร.บ.ศาลแขวงฯ. หน้า 18-19.

กีซอง (René Guyon) แต่ในการยกร่างกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากลับพบว่า มีการกำหนดตัวบุคคลผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาจะกำหนดให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาอยู่เสมอมา จากการตรวจสอบร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยฉบับภาษาต่างประเทศพบว่าร่างฉบับปี ค.ศ.1924 (หรือปี พ.ศ. 2467)³⁷ มีการกำหนดตัวบุคคลผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาคือ พนักงานอัยการและผู้เสียหายให้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาควบคู่กัน ดังนี้

“26 The penal action is exercised by way of prosecution before the Criminal Courts.

- 1) Either by Public Prosecutions appointed to that effect by the Government:
- 2) Or by Private Prosecutions. That is to say by the injured person or such other persons who may be Private Prosecutor in his stead according to the present code.”³⁸

2.2.2.4 การฟ้องคดีอาญาภายหลังประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
เมื่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ผ่านขั้นตอนการตราเป็นกฎหมายและนำมาประกาศใช้ ก็ได้รับความเห็นชอบจากองค์กรนิติบัญญัติที่ให้อำนาจแก่ผู้เสียหายฟ้องคดีควบคู่กับพนักงานอัยการ ตามที่ปรากฏในมาตรา 28 ซึ่งใช้บังคับมาจนถึงปัจจุบัน

“มาตรา 28 บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล

- (1) พนักงานอัยการ
- (2) ผู้เสียหาย”

บุคคลผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาตามที่กฎหมายกำหนดไว้มี 2 บุคคลด้วยกัน คือ พนักงานอัยการ และผู้เสียหาย หมายถึงบุคคลดังต่อไปนี้

1) พนักงานอัยการ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2 (5) ได้
นิยามศัพท์ความหมายของพนักงานอัยการไว้ว่า³⁹

“มาตรา 2 (5) พนักงานอัยการ หมายความว่าเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการหรือพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้”

³⁷ ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก

³⁸ “มาตรา 26 คำฟ้องคดีอาญาสามารถเสนอต่อศาลอาญาโดย

(1) พนักงานอัยการที่ได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐบาล

(2) เอกชนผู้ได้รับความเสียหาย หรือบุคคลอื่นผู้มีอำนาจกระทำการแทน”

³⁹ คณิต ฒ นคร ค. เล่มเดิม. หน้า 75 – 76.

พนักงานอัยการในความหมายของบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมายถึง เจ้าพนักงานผู้มีบทบาทสำคัญในการฟ้องคดีอาญาต่อศาล⁴⁰ แต่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของพนักงานอัยการนอกจากการฟ้องคดีแล้วยังเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านอื่นๆ อีกด้วย เช่นการกลั่นกรองคดีโดยการตรวจสอบสำนวนการสอบสวนและสั่งคดี กล่าวโดยรวมได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในทางรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและเป็นการอำนวยความยุติธรรมแก่บุคคลทั้งหลาย เพราะพนักงานอัยการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่มีส่วนได้เสียกับผู้เสียหายหรือจำเลย พนักงานอัยการจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินคดีอาญา

2) ผู้เสียหาย ผู้เสียหายเป็นบุคคลที่ในวัฒนธรรมของสังคมไทยถือเป็นคนสำคัญที่ต้องให้มีอำนาจดำเนินคดีอาญามาโดยตลอด ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ให้ความหมายของผู้เสียหายไว้ดังนี้

“มาตรา 2 (4) ผู้เสียหาย หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 4, 5 และ 6”

ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามบทบัญญัติดังกล่าวมีบุคคล 2 กลุ่มด้วยกันคือ ผู้เสียหายที่แท้จริง อันได้แก่ผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำผิด กับผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดดังกล่าว

การพิจารณาว่าบุคคลใดเป็นผู้เสียหายในคดีอาญานั้น มีหลักการทางความคิดในการวินิจฉัยอยู่ 2 แนวทางหลักๆ ด้วยกันคือ

2.1) ผู้เสียหายโดยนิตินัย การพิจารณาว่าบุคคลใดเป็นผู้เสียหายตามแนวความคิดนี้มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอยู่ 3 ประการ ดังนี้

2.1.1) มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น คือ ต้องมีการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมาย

2.1.2) เป็นผู้เสียหายโดยพฤตินัย คือ บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดนั้น

2.1.3) เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย คือ บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดนั้นต้องมีได้มีส่วนร่วมด้วยในการกระทำความผิดอันได้แก่การร่วมกระทำความผิด

⁴⁰ เมธา วาติเจริญ. (2547). คำบรรยายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา “เชิงวิเคราะห์และเสนอแนะ” (เล่ม 1). หน้า 187.

ด้วย การยินยอมให้มีการกระทำความผิด หรือมีส่วนพัวพันในการกระทำความผิด

2.2) ผู้เสียหายที่พิจารณาจากคุณธรรมทางกฎหมาย ความผิดตามกฎหมาย อาญาในแต่ละฐานความผิดนั้นกฎหมายมีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองบางสิ่งบางอย่างไว้ สิ่งนั้นคือ คุณธรรมทางกฎหมาย การพิจารณาว่าบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐาน หนึ่งหรือไม่จึงต้องอาศัยคุณธรรมทางกฎหมายในความผิดฐานนั้นๆ เป็นเครื่องมือสำหรับการชี้วัด

คุณธรรมทางกฎหมายมีการแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ คุณธรรมทาง กฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individualrechtsgut) เช่น กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ความปลอดภัยของ ร่างกาย กับคุณธรรมอีกประเภทหนึ่งคือ คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม (Universalrechtsgut) เช่นความปลอดภัยบนท้องถนน คุณธรรมทางกฎหมายประเภทหลังนี้จะเห็นได้โดยชัดแจ้งว่า กฎหมายมิได้มุ่งคุ้มครองบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะ บังเอิญคนจึงไม่อาจเป็นผู้เสียหายใน ฐานความผิดที่มุ่งคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวมได้

ดังที่กล่าวมานี้ อำนาจในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายจึงถูกจำกัดลง โดยสภาพให้คงมีอำนาจอยู่เพียงในคดีที่มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลและบุคคลนั้นต้อง เป็นผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิด⁴¹ แต่ปัญหาที่พบในวิธีพิจารณาความอาญา ของไทยคืออำนาจในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ถูกนำมาใช้ในทางปฏิบัติให้เป็นอำนาจของผู้เสียหายที่จะฟ้องคดีอาญาได้อย่างกว้างขวาง กล่าวคือผู้เสียหายอาจฟ้องได้ทั้งคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัวและคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดิน หาก การกระทำความผิดนั้นกระทบต่อคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลของผู้เสียหายแล้ว ผู้เสียหายอาจฟ้องคดีได้ทุกคดี

หลักเกณฑ์การจำแนกความเป็นผู้เสียหายตามแนวความคิดทั้งสองนี้พบว่า แม้ จะเป็นการพิจารณาความเป็นผู้เสียหายตามหลักผู้เสียหายโดยนิตินัย หรือผู้เสียหายที่พิจารณาตาม คุณธรรมทางกฎหมายก็ตาม เอกชนผู้ได้รับความเสียหายก็ยังคงเป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายอย่างเต็มที่ โดย สามารถยื่นฟ้องคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินและสามารถดำเนินคดีได้อย่างอิสระ

ตั้งแต่ได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเมื่อ พ.ศ.2477 แม้ว่าจะได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหลายครั้ง แต่ก็ไม่พบว่ามี การแก้ไขบทบัญญัติที่เกี่ยวกับ อำนาจฟ้องตามที่ได้อำนาจฟ้องคดีอาญาแก่ผู้เสียหายไว้เช่นนี้แต่อย่างใด อย่างเมื่อครั้งที่มีการตั้ง คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาขึ้น พบว่าในการประชุม คณะกรรมการเมื่อ พ.ศ.2514 ได้มีการพิจารณาถึงอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการและผู้เสียหายอยู่

⁴¹ คณิต ฌ นคร ค. เล่มเดิม. หน้า 90-91, 311.

ด้วย แต่คณะกรรมการก็มิได้มีการแก้ไขบทบัญญัติในมาตราดังกล่าว⁴² จึงเท่ากับเป็นการยืนยันการให้อำนาจฟ้องคดีอาญาแก่ผู้เสียหายให้มีอยู่ในระบบกฎหมายไทยได้และมีผลบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบัน

สาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยที่ให้อำนาจผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาควบคู่กับพนักงานอัยการนั้น พบว่ามีมูลเหตุปัจจัยหลายประการด้วยกันคือ

1) การให้อำนาจผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ได้รับผลร้ายจากการกระทำความผิดสามารถเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐในการอำนวยความสะดวกให้ประชาชน

2) การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเป็นสิ่งจำเป็นในการถ่วงดุลอำนาจ (Check and balance) เพื่อให้การใช้อำนาจของรัฐอยู่ภายใต้กรอบและกฎเกณฑ์ตามหลักนิติรัฐ (Legal state) การฟ้องคดีของพนักงานอัยการซึ่งใช้หลักการฟ้องคดีโดยดุลพินิจ (Opportunity principle) จำเป็นต้องมีการตรวจสอบ คือ คำสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการถูกตรวจสอบโดยองค์กรศาลที่เป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดีแล้ว แต่ขณะเดียวกันคำสั่งไม่ฟ้องคดีก็จำเป็นต้องมีการตรวจสอบเช่นกัน โดยการตรวจสอบอาจมีทั้งการตรวจสอบภายในองค์กรอัยการเอง และการตรวจสอบโดยองค์กรภายนอก⁴³ การที่กฎหมายให้อำนาจผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้ส่วนหนึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานอัยการ และเป็นการถ่วงดุลอำนาจการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการดังกล่าว⁴⁴

3) อิทธิพลของระบบกฎหมายต่างประเทศที่มีต่อการปฏิรูประบบกฎหมายในประเทศไทย สืบเนื่องจากประเทศไทยต้องสูญเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้แก่ชาติมหาอำนาจในยุคล่าอาณานิคม ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปฏิรูปกฎหมายภายในประเทศไทยเพื่อใช้เป็นข้ออ้างในการขอยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขต โดยในช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการส่งนักเรียนไทยไปศึกษากฎหมายที่ประเทศอังกฤษเป็นจำนวนมาก เนื่องจากประเทศอังกฤษมีการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขจึงมีการปกครองที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย

⁴² รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 376 – 32/2514 วันที่ 14 กันยายน 2514.

⁴³ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ก (2541, ธันวาคม). “ความโปร่งใสและการตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามแนวทางในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540.” *บทบัญญัติ*, -, 54. หน้า 61.

⁴⁴ คณิต ผนคร จ (2541). *รวมบทความด้านวิชาการของศาสตราจารย์ ดร.คณิต ผนคร อัยการสูงสุด*. หน้า 307-309.

มากกว่าสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ เมื่อนักเรียนไทยได้สำเร็จการศึกษาและกลับมาเป็นกำลังหลักในการปฏิรูประบบกฎหมายไทย ประกอบกับในยุคสมัยล่าอาณานิคม ประเทศฝรั่งเศสมีพฤติการณ์ที่บีบคั้นประเทศไทยมากกว่าประเทศอื่นๆ จึงก่อให้เกิดกระแสการต่อต้านและไม่ยอมรับประเทศฝรั่งเศสอันส่งผลต่อการร่างกฎหมายทำให้ไม่ยอมรับระบบกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส และจากการที่ประเทศอังกฤษเป็นประเทศมหาอำนาจชาติหนึ่งในยุคสมัยล่าอาณานิคมขณะนั้น การร่างกฎหมายไทยจึงได้รับอิทธิพลจากระบบกฎหมายอังกฤษที่ถือว่าประชาชนมีหน้าที่ร่วมกันในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและให้สิทธิแก่ประชาชนฟ้องคดีอาญา⁴⁵

แต่การร่างกฎหมายไทยในขณะนั้นมีการจ้างที่ปรึกษาชาวต่างชาติจากประเทศภาคพื้นยุโรปหลายชาติเข้ามาให้คำแนะนำช่วยเหลือในการร่างกฎหมาย ซึ่งในขณะที่ยังมีนักกฎหมายชาวฝรั่งเศสร่วมอยู่ด้วยและมีบทบาทสูงในการร่างกฎหมายไทย⁴⁶ ทำให้ได้รับอิทธิพลของระบบกฎหมายจากประเทศในภาคพื้นยุโรป ระบบกฎหมายของประเทศไทยจึงมีลักษณะผสมผสานเอาหลักการทั้งของประเทศภาคพื้นยุโรปและประเทศอังกฤษรวมเข้าไว้ด้วยกัน

การที่บทบัญญัติมาตรา 28 นี้ให้อำนาจการฟ้องคดีแก่บุคคลทั้งสองฝ่ายนี้ มีผู้ให้ความเห็นว่าบทบัญญัตินี้ดังกล่าวมีทั้งข้อดีและข้อเสีย⁴⁷

1) ข้อดีของการให้อำนาจฟ้องคดีแก่บุคคลทั้งสองฝ่าย

1.1) ประโยชน์ในการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ การให้อำนาจผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้นั้น มองได้ว่าเป็นการถ่วงดุลและเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจในการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ การให้อำนาจพนักงานอัยการแต่ผู้เดียวฟ้องคดีเหมือนในต่างประเทศ อาจเกิดกรณีพนักงานอัยการไม่ฟ้องคดีในเรื่องที่บุคคลอื่นหรือเรื่องที่มีกระแสสังคมเห็นว่าควรฟ้องคดี ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาตามมาได้ การเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายฟ้องคดีได้จึงเป็นช่องทางในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษอีกช่องทางหนึ่ง

1.2) ทำให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่าย การให้อำนาจฟ้องคดีแก่ผู้เสียหายถือเป็นการให้โอกาสแก่ผู้เสียหายที่จะสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในการเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่ตนเอง และช่วยแก้ไขปัญหามาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของ

⁴⁵ กุลพล พลวัน. (2532,พฤศจิกายน). “ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานอัยการกับผู้เสียหายในคดีอาญา.” วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 13, 1. หน้า120-124.

⁴⁶ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ข (2548). บันทึนายอร์ช ปาดูซ์ ที่ปรึกษาการร่างกฎหมายของรัฐบาลสยามเกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127. หน้า94-96.

⁴⁷ สถิต เล็งไธสง. (2547). คู่มือกฎหมายวิธีสบัญญัติ 3 (วิธีพิจารณาความอาญา). หน้า 128 – 129.

เจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้การควบคุมอาชญากรรมได้ผลมากขึ้น⁴⁸

2) ข้อเสียของการให้อำนาจฟ้องคดีแก่บุคคลทั้งสองฝ่าย

2.1) จำเลยอาจได้รับความเดือดร้อนจากการถูกดำเนินคดีซ้ำ ผู้เสียหายกับพนักงานอัยการอาจฟ้องคดีเรื่องเดียวกันในช่วงเวลาพร้อมๆ กันได้ ผลคือจำเลยต้องถูกดำเนินคดีไปพร้อมกันถึงสองคดีสำหรับการกระทำเพียงครั้งเดียว จึงทำให้จำเลยต้องได้รับความเดือดร้อนซ้ำสอง (Double jeopardy) เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ไม่เป็นธรรมแก่จำเลย

สาเหตุที่จำเลยอาจถูกฟ้องคดีเรื่องเดียวกันพร้อม ๆ กันสองคดีสามารถเกิดขึ้นได้เนื่องจากการฟ้องคดีอาญาของไทยมีการนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเข้ามาใช้อธิบายหลักห้ามดำเนินคดีซ้ำทางอาญา จึงทำให้ผู้มีอำนาจฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 28 คือพนักงานอัยการและผู้เสียหายต่างฝ่ายต่างสามารถฟ้องคดีได้ เพราะโจทก์ผู้ฟ้องคดีมิใช่บุคคลเดียวกัน แม้ว่าพนักงานอัยการจะได้ฟ้องคดีไว้ก่อนแล้วผู้เสียหายก็อาจฟ้องเป็นอีกคดีหนึ่งได้ และหากศาลมิได้มีคำสั่งรวมพิจารณาคดีเข้าด้วยกัน จำเลยคนเดียวอาจถูกดำเนินคดีไปพร้อมๆ กันถึงสองคดีได้⁴⁹

2.2) ผู้เสียหายอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ส่วนรวม การให้อำนาจผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ส่วนรวมได้โดยง่าย เนื่องจากผู้เสียหายมักคำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตัวที่จะได้รับจากการดำเนินคดี มุ่งถึงการดำเนินคดีเพื่อให้มีการลงโทษแก่จำเลยอันเป็นการแก้แค้น ตอบแทนการกระทำของจำเลย แตกต่างจากนโยบายของรัฐที่ต้องการให้การดำเนินคดีอาญาและการลงโทษเกิดประโยชน์แก่รัฐให้มากที่สุด การดำเนินการของรัฐมุ่งการเยียวยาแก้ไขผู้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับมาใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นปกติ โดยไม่กลับไปกระทำความผิดอีก⁵⁰

การให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาแผ่นดินมีทั้งข้อดีและข้อเสีย การควบคุมการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหายเพื่อมิให้เกิดความเสียหายขึ้นจึงเป็นสิ่งสำคัญ

2.2.3 บทบาทของพนักงานอัยการในกระบวนการยุติธรรม ในการประชุมองค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด⁵¹ ได้กำหนดแนวทางบทบาทของพนักงานอัยการร่วมกันของกลุ่มประเทศสมาชิกเพื่อให้อัยการสามารถดำเนินการกิจการ

⁴⁸ กิตติ บุญยพลากร. เล่มเดิม. หน้า 6.

⁴⁹ กิตติพงษ์ สิริโรจน์. (2529). *ฟ้องซ้ำในคดีอาญา*. หน้า 115.

⁵⁰ กิตติ บุญยพลากร. เล่มเดิม. หน้า 6.

⁵¹ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และคณะ. (ม.ป.ป.). *มาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. หน้า 152-155.

ดำเนินคดีอาญาอย่างเสมอภาคและมีความยุติธรรม

โดยบทบาทหน้าที่ของอัยการส่วนหนึ่งที่ถูกกำหนดขึ้นนั้น ที่ประชุมองค์การสหประชาชาติได้วางบทบาทให้พนักงานอัยการเป็นผู้รับหน้าที่สำคัญในการทำงานเชิงรุก เพื่อแสดงบทบาทฐานะเป็นผู้รักษาผลประโยชน์ของสาธารณชน เป็นผู้ส่งเสริมมาตรการต่างๆ เพื่อให้มีการดำเนินคดีเป็นไปตามกฎหมาย ตามหลักนิติธรรม และให้มีการดำเนินคดีอย่างมีประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม

ในการคุ้มครองผลประโยชน์ของสาธารณชนมีการวางแผนการให้ต้องมีการปฏิบัติอย่างเหมาะสม ทั้งต่อผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหา โดยใส่ใจต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในคดี

บทบาทหน้าที่ที่มีการกำหนดไว้ดังกล่าวเป็นการให้ความสำคัญแก่พนักงานอัยการที่จะขับเคลื่อนการดำเนินคดีของรัฐให้เป็นไปอย่างยุติธรรม พนักงานอัยการมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในสถานะตัวแทนของรัฐ มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาคดี เห็นได้ว่าในระดับประเทศได้สังเกตเห็นและให้ความสำคัญแก่พนักงานอัยการที่เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนให้สามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่ประชาชนในชั้นของเจ้าพนักงานได้มากขึ้นแทนที่จะปล่อยให้ศาลเป็นผู้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมเพียงลำพัง ซึ่งประเทศไทยได้ปฏิบัติอยู่บ้างแล้ว เช่น การตรวจสอบสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและมีคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 มาตรา 143 และมาตรา 144

การอำนวยความสะดวกยุติธรรมของพนักงานอัยการนั้น แม้เป็นการทำหน้าที่ของเจ้าพนักงานในฝ่ายบริหารแต่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจตุลาการอยู่ด้วย โดยลักษณะของการดำเนินคดีที่พนักงานอัยการได้กระทำลงไปจะมีได้มุ่งที่ผลแพ้ชนะของคดีความ หากแต่พนักงานอัยการเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบค้นหาความจริงของคดี นอกจากการดำเนินคดีเพื่อขอให้ศาลลงโทษจำเลยแล้ว การดำเนินคดีของพนักงานอัยการในบางครั้งจึงยังเป็นไปในทางที่จำเลยได้ประโยชน์ด้วย⁵²

การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการแม้จะเป็นเจ้าพนักงานในฝ่ายบริหาร แต่การปฏิบัติหน้าที่มีลักษณะที่เป็นอิสระในการตัดสินใจและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยไม่ถูกแทรกแซงหรือกดดันโดยอิทธิพลทางการเมือง⁵³ ความเป็นอิสระของพนักงานอัยการทำให้สามารถให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนได้มากกว่ากระบวนการในฝ่ายบริหารทั่วไป

⁵² คณิต ฌ นคร ค. เล่มเดิม. หน้า 72-80.

⁵³ โกลแมน ภทกริมย์ ข (2533). “การแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาอาญาเกี่ยวกับอำนาจการสอบสวน.”

งานในหน้าที่ของพนักงานอัยการในประเทศไทยนั้นกล่าวในภาพรวมได้ว่ามีอยู่ 3 กลุ่ม คือ งานในชั้นสอบสวน ชั้นของการฟ้องจำเลยขอให้ศาลลงโทษ และการควบคุมให้มีการบังคับการให้เป็นไปตามคำพิพากษา

จุดมุ่งหมายของการปฏิบัติหน้าที่ของอัยการนั้นมีไข่มุ่งต่อการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลเพื่อขอให้ลงโทษจำเลยเพียงอย่างเดียวเท่านั้น พนักงานอัยการยังต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างอื่นเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคมอีกด้วย โดยการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินคดีของพนักงานอัยการต้องดำเนินการเพื่อลงโทษแก่ผู้ที่กระทำความผิด แต่ขณะเดียวกันก็ต้องระมัดระวังป้องกันมิให้มีการลงโทษแก่ผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดด้วยการฟ้องคดีของพนักงานอัยการในประเทศต่างๆ ทั้งหลายมักยึดถือกันอยู่ 2 ระบบ กล่าวคือ

1) การฟ้องคดีตามกฎหมาย (das Legalitaetsprinzip) เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่ามีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น จะต้องมีการสืบสวนสอบสวนและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ระบบการฟ้องคดีนี้พนักงานอัยการต้องฟ้องคดีทุกเรื่องเมื่อมีพยานหลักฐานปรากฏน่าเชื่อได้ว่าได้มีการกระทำความผิดขึ้น

2) การฟ้องคดีโดยดุลพินิจ (das Opportunitaetsprinzip) เป็นระบบที่เปิดโอกาสให้พนักงานอัยการได้ใช้ดุลพินิจคำนึงถึงประโยชน์ได้เสียในเรื่องอื่นๆ ของรัฐประกอบการพิจารณาและมีคำสั่งฟ้องคดี (Anklageerhebung) หรือจะทำการยุติคดี (Verfahrenseinstellung)⁵⁴ ได้หากพนักงานอัยการเห็นว่า การไม่ดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดจะเป็นประโยชน์แก่รัฐมากกว่า โดยพนักงานอัยการอาจมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี แม้ว่าคดีเรื่องนั้นจะปรากฏพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือว่าผู้ต้องหากระทำความผิดจริง

สำหรับในประเทศไทยพบว่า พนักงานอัยการใช้ระบบการฟ้องคดีโดยดุลพินิจ การใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการออกคำฟ้องหรือไม่ออกคำฟ้องนั้น เมื่อผลการสอบสวนเห็นว่าคดีมีพยานหลักฐานรับฟังได้ว่า ผู้ต้องหากระทำความผิดอาญาแล้ว พนักงานอัยการจะพิจารณาล้างต่าง ๆ หลายประการประกอบกัน กล่าวคือ ประโยชน์แก่สาธารณชนที่จะได้รับจากการดำเนินคดี การดำเนินคดีที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน การดำเนินคดีมีผลกระทบต่อความปลอดภัยและความมั่นคงแห่งชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศชาติ⁵⁵

⁵⁴ คณะอนุกรรมการศึกษาผลกระทบกฎหมายเกี่ยวกับการใช้มาตรการชะลอการฟ้องและมาตรการต่อรองคำรับสารภาพ. (2546, ธันวาคม). “กฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการชะลอการฟ้อง.” *บทบัญญัติ*, -, 59. หน้า 25.

⁵⁵ คณิต ฌ นคร ค. เล่มเดิม. หน้า 306.

ภายหลังจากพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องคดีแล้ว แต่เดิมการดำเนินคดีในชั้นศาลอัยการ มักมีการแบ่งฝ่ายตั้งตนเป็นคู่ต่อสู้กับฝ่ายจำเลย มุ่งเอาผลแพ้ชนะในคดี และดำเนินคดีไปโดยพยายามรักษารูปคดีของตนเป็นหลัก ไม่สนใจจะนำสืบพยานหลักฐานที่อาจจะแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์แก่จำเลย แต่ปัจจุบันพนักงานอัยการได้มีทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ พนักงานอัยการเป็นผู้ทำหน้าที่ให้ความเป็นธรรมในคดีทั้งแก่ผู้เสียหายและแก่จำเลยด้วย พนักงานอัยการจะต้องดำเนินคดีโดยมุ่งพิสูจน์ความจริงในคดีให้ปรากฏอย่างถูกต้องตรงตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริงให้มากที่สุด⁵⁶

2.2.4 บทบาทในการคุ้มครองผลประโยชน์ของรัฐ นอกจากพนักงานอัยการจะเป็นผู้รับหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายในทางอาญาแล้ว ของพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.2498 ยังได้มอบหมายให้พนักงานอัยการผู้อยู่ในฐานะทนายของแผ่นดิน⁵⁷ ให้รับหน้าที่สำคัญอีกหลายประการในการรักษาและคุ้มครองผลประโยชน์ของรัฐดังจะพบเห็นได้จากบทบัญญัติ มาตรา 11 กำหนดให้พนักงานอัยการเข้าดำเนินคดีแพ่ง โดยการว่าต่างแก้ต่างคดีแพ่ง แก้ต่างคดีอาญา ตรวจร่างสัญญา ให้คำปรึกษาหารือทางกฎหมาย แก่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจต่างๆ

58

“มาตรา 11 พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

- (1) ในคดีอาญา มีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามกฎหมายอื่น ซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ
- (2) ในคดีแพ่ง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาลในศาลทั้งปวงกับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ
- (3) ในคดีแพ่งหรืออาญา ซึ่งเจ้าพนักงานถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำไป ตามหน้าที่ที่ดี หรือในคดีแพ่งหรืออาญาที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน ซึ่งได้สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าร่วมกับเจ้าพนักงานกระทำการในหน้าที่ราชการที่ดีเมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะรับแก้ต่างก็ได้

⁵⁶ เจ็มซัย ชูติวงศ์. (2527). “หน่วยที่ 6 การดำเนินคดีในศาล.” เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรม หน่วยที่ 1-8. หน้า 327.

⁵⁷ “มาตรา 6 ให้มีพนักงานอัยการไว้เป็นทนายแผ่นดินประจำศาลยุติธรรมชั้นต้นทุกศาล”

⁵⁸ เจ็มซัย ชูติวงศ์. เล่มเดิม. หน้า 339-342.

(4) ในคดีแพ่งที่เทศบาลหรือสุขาภิบาลเป็นโจทก์หรือเป็นจำเลยซึ่งมิใช่เป็นคดีพิพาทกับรัฐบาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างก็ได้

(5) ในคดีแพ่งที่นิติบุคคลซึ่งได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็นโจทก์หรือเป็นจำเลย และมีใช่เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาลเมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างก็ได้

(6) ในคดีที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดเองไม่ได้ โดยกฎหมายห้ามเมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจเป็นโจทก์ได้

(7) ในคดีที่ศาลชั้นต้นลงโทษบุคคลใดโดยลำพัง ถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ปล่อยผู้นั้น เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะฎีกาได้

(8) ในกรณีที่มีการพิสดารประกันจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญาอันนี้ และมีให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ”

2.3 สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

บุคคลที่เป็นผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิดได้ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 3 ดังนี้

“มาตรา 3 บุคคลตั้งระบุนในมาตรา 4 , 5 และ 6 มีอำนาจจัดการดังต่อไปนี้แทนผู้เสียหายตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ

- (1) ร้องทุกข์
- (2) เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ
- (3) เป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา
- (4) ถอนฟ้องคดีอาญาหรือคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา
- (5) ขอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัว”

สิทธิตามบทบัญญัติดังกล่าวเป็นสิทธิเกี่ยวกับคดีอาญาที่ตนได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอยู่หลายประการ อำนาจในการดำเนินการของผู้เสียหายตามบทบัญญัตินี้พอจะแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

- 1) อำนาจในการทำให้คดีดำเนินไป ตามมาตรา 3 อนุมาตรา (1) ถึง (3)
- 2) อำนาจในการทำให้คดีอาญานั้นยุติลง ตามมาตรา 3 อนุมาตรา (4) ถึง (5)

อำนาจของผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญาตามบทบัญญัตินี้ ผู้เสียหายอาจดำเนินการ โดยการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน เพื่อให้ดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิดหรือ

อาจดำเนินคดีอาญาด้วยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาด้วยตนเอง ซึ่งอำนาจในการฟ้องคดีอาญาที่เป็นอิสระจากพนักงานอัยการ นอกจากนี้ผู้เสียหายยังอาจใช้อำนาจดำเนินคดีโดยใช้วิธีร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีไว้แล้วได้อีกด้วย⁵⁹

2.3.1 อำนาจร้องทุกข์ของผู้เสียหาย ผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดด้วยการร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐได้โดยไม่จำกัดประเภทของความผิดอาญา นอกจากนี้การร้องทุกข์ยังเป็นเงื่อนไขให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินคดีอาญาความผิดอันยอมความได้ เพราะหากไม่มีการร้องทุกข์จะมีผลให้พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวน และพนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องคดีไปด้วย เพราะไม่มีการสอบสวนในความผิดนั้น⁶⁰

มาตรา 2(7) “คำร้องทุกข์” หมายความว่า การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้น ได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

คำร้องทุกข์ตามนิยามในกฎหมาย พอจะอธิบายได้ดังนี้

1) ผู้ที่จะร้องทุกข์ได้ บุคคลผู้มีอำนาจร้องทุกข์ได้ต้องเป็นผู้เสียหายเท่านั้น บุคคลอื่นที่มีใช้ผู้เสียหายไม่สามารถร้องทุกข์ได้ หากเป็นบุคคลอื่นมากกล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ไม่ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์ แต่เป็นคำกล่าวโทษได้

การร้องทุกข์นั้น มิใช่การทำนิติกรรม แต่เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างหนึ่งในคดีอาญา ดังนั้นผู้เสียหายที่บกพร่องเรื่องความสามารถตามกฎหมายแพ่งก็มีความสามารถเพียงพอที่จะสามารถร้องทุกข์ได้

2) คำร้องทุกข์ คำร้องทุกข์เป็นเพียงคำกล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่า ได้มีการกระทำความผิดขึ้น โดยไม่ต้องอ้างอิงบทกฎหมายเพราะข้อเท็จจริงแห่งคดีนั้นจะมีความผิดตามกฎหมายใด เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะทำการสรุปข้อเท็จจริงแล้ววินิจฉัยลงความเห็นอันเป็นปัญหาข้อกฎหมาย

การร้องทุกข์นั้น ตามกฎหมายในมาตรา 123 วรรคสอง และ 124 วรรคสอง ผู้ร้องทุกข์สามารถทำการร้องทุกข์ได้ทั้งด้วยคำร้องทุกข์ที่เป็นหนังสือและคำร้องทุกข์ด้วยวาจา แต่คำร้องทุกข์ด้วยหนังสือนั้น ต้องมีรายการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย คือต้องมี วัน เดือน ปี และการลงลายมือชื่อผู้ร้องทุกข์

⁵⁹ วรพล นรนุตกุล. (2533). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 1*. หน้า 40.

⁶⁰ คณิต ฌ นคร ค. เล่มเดิม. หน้า 131 – 133.

3) เจ้าหน้าที่ผู้รับคำร้องทุกข์ ผู้มีหน้าที่รับคำร้องทุกข์ตามกฎหมายได้มีบทบัญญัติ มาตรา 123 วรรคหนึ่ง และมาตรา 124 วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ดังนี้

มาตรา 123 (วรรคหนึ่ง) “ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้”

มาตรา 124 (วรรคหนึ่ง) “ผู้เสียหายจะร้องทุกข์ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือ ตำรวจ ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่รองหรือเหนือพนักงานสอบสวน และเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมายก็ได้”

เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับคำร้องทุกข์ ได้แก่ พนักงานสอบสวน และพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้มีตำแหน่งหน้าที่เหนือหรือรองพนักงานสอบสวน และเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมาย ผู้เสียหายไม่จำต้องร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนเท่านั้น

แม้ว่าผู้เสียหายจะมอบคดีให้เจ้าหน้าที่รัฐดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดแล้วก็ตาม ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ยังให้ สิทธิแก่ผู้เสียหายสามารถติดตามตรวจสอบการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมได้โดยอาจร้องขอตรวจสอบสำนวนการสอบสวนเมื่อพนักงานอัยการฟ้องคดีแล้วตามข้อ 21 หรือในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ผู้ร้องทุกข์มีสิทธิได้รับแจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีตามข้อ 84 และอาจขอทราบคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี สรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสั่งคดี อีกทั้งยังขอคัดสำเนาเอกสารในสำนวนการสอบสวนได้ตามข้อ 24

2.3.2 อำนาจฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหาย การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายมีขั้นตอนการ ดำเนินการที่แตกต่างและน้อยกว่าขั้นตอนการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีอาญาได้ทันทีโดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนใดๆ แต่การดำเนินคดีอาญาของภาครัฐต้องเป็นไปตาม ขั้นตอนที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120

การฟ้องคดีของพนักงานอัยการมีเงื่อนไขต้องมีการสอบสวนในคดีนั้นก่อน และ การสอบสวนนั้นต้องเป็นไปชอบด้วยกฎหมาย หากการสอบสวนมิได้ดำเนินการไปโดยชอบด้วย กฎหมายจะทำให้เป็นการสอบสวนโดยมิชอบ อันมีผลให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องไปด้วย⁶¹

การฟ้องคดีอาญาต่อศาลนั้น ไม่ว่าผู้เสียหายหรือพนักงานอัยการเป็นโจทก์ คำฟ้องที่ เสนอต่อศาลต้องเป็นไปตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้ คำฟ้องที่ไม่เป็นไปตามแบบที่กฎหมาย กำหนดจะมีผลเสียหายแตกต่างกันไปตามความบกพร่องของคำฟ้อง แบบของคำฟ้องได้กำหนดไว้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 ดังนี้

⁶¹ ณรงค์ ใจหาญ ก (2538). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. หน้า 193 – 194.

“มาตรา 158 ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ และมี

- (1) ชื่อศาลและวันเดือนปี
- (2) คดีระหว่างผู้ใด โจทก์ผู้ใดจำเลย และฐานความผิด
- (3) ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ ให้ใส่ชื่อตัวนามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติและบังคับ
- (4) ชื่อตัว และนามสกุล ที่อยู่และชาติบังคับของจำเลย
- (5) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยมาพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

ในคดีหมิ่นประมาท ถ้อยคำพูด หนังสือ ภาพเขียนหรือสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับข้อหมิ่นประมาท ให้กล่าวไว้โดยบริบูรณ์หรือติตมาท้ายฟ้อง

- (6) อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด
- (7) ลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้ได้กำหนดถึงรายละเอียดของคำฟ้องต้องทำเป็นหนังสือและประกอบด้วยรายการตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งพอจะแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มด้วยกัน⁶² คือ

กลุ่มที่ 1 ส่วนต้นของคำฟ้อง ได้แก่รายการตามอนุมาตรา (1) ถึงอนุมาตรา (4) คือชื่อของศาล วันเดือนปี ชื่อโจทก์ ฐานความผิด ชื่อจำเลย ที่อยู่และสัญชาติ โจทก์ต้องระบุนายการเหล่านี้ในคำฟ้องให้ครบถ้วน

กลุ่มที่ 2 ส่วนการบรรยายฟ้อง เป็นการระบุนายละเอียดการกระทำของจำเลยที่ถูกโจทก์กล่าวอ้างว่าเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมาย ถือเป็นส่วนสำคัญมากของคำฟ้อง

การบรรยายฟ้องต้องบรรยายถึงการกระทำต่างๆ ที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามกฎหมาย บรรยายถึงข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องมาพอสมควรให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี เพราะหากฟ้องบรรยายไม่ครบถ้วนเพียงพอให้จำเลยสามารถเข้าใจและต่อสู้คดีได้ หรือบรรยายฟ้องโดยขาดองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายแล้ว แม้จำเลยมิได้ยกเป็นข้อต่อสู้คดี ศาลก็อาจยกฟ้องโจทก์ได้เพราะเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน⁶³

และหากคำฟ้องของโจทก์ มีการบรรยายฟ้องการกระทำของจำเลยที่ไม่เป็นความผิดกฎหมาย ศาลอาจยกฟ้องได้โดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อน⁶⁴

⁶² ณรงค์ ใจหาญ ข (2545). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2. หน้า 20 – 24.

⁶³ เริงธรรม สัตพลี. (2529). คำบรรยายสัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 183.

⁶⁴ แหล่งเดิม. หน้า 201.

กลุ่มที่ 3 ส่วนคำขอท้ายฟ้อง เป็นส่วนของคำขอท้ายฟ้องที่โจทก์ประสงค์ขอให้ศาลบังคับให้ตามกฎหมาย โดยกล่าวอ้างบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด และส่วนของการลงลายมือชื่อของโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง

1) การดำเนินคดีของผู้เสียหายในชั้นตรวจคำฟ้อง เมื่อโจทก์ได้ยื่นคำฟ้องต่อศาลแล้ว ศาลจะทำการตรวจคำฟ้องของโจทก์ถึงความถูกต้องตามกฎหมาย⁶⁵ เช่น เป็นคำฟ้องที่มีรายการตามที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างครบถ้วน คำฟ้องได้ยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจเหนือคดี นั้น ซึ่งเมื่อศาลตรวจคำฟ้องของโจทก์แล้วจะมีคำสั่งเกี่ยวกับคดีนั้นต่อไปดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161

“มาตรา 161 ถ้าฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้ศาลสั่งโจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องหรือยกฟ้อง หรือไม่ประทับฟ้อง”

ตามบทบัญญัติดังกล่าว เมื่อศาลตรวจคำฟ้องที่ได้ยื่นต่อศาลแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใด ได้แก่ มีคำสั่งให้โจทก์แก้ฟ้อง ยกฟ้อง หรือไม่ประทับรับฟ้อง

การสั่งคดีของศาลภายหลังจากที่ได้ตรวจคำฟ้องแล้วแบ่งได้ ดังนี้

(1) กรณีที่ศาลสั่งให้แก้ฟ้อง เป็นกรณีที่ศาลตรวจพบว่าคำฟ้องของโจทก์มีข้อบกพร่องเล็กน้อย เช่นการพิมพ์ข้อความตกหล่น คำฟ้องมิได้ลงลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง หรือผู้พิมพ์ เป็นต้น

แต่การสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องนี้ ต้องไม่เป็นการทำให้จำเลยเสียเปรียบ กล่าวคือต้องเป็นการสั่งให้แก้ไขในข้อเล็กน้อย⁶⁶

(2) กรณีศาลยกฟ้อง เป็นกรณีที่พบความบกพร่องของคำฟ้องที่ไม่สามารถทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี ฟ้องที่ไม่ระบุนเวลา สถานที่ในการกระทำความผิด คำฟ้องที่ไม่เป็นความผิด

คำฟ้องของโจทก์ที่มีความบกพร่องในเรื่องการบรรยายฟ้องเนื่องจากไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ หากได้เสนอคำฟ้องและศาลตรวจคำฟ้องแล้วเห็นว่าเป็นคำฟ้องที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย อาจถูกศาลยกฟ้องได้ เช่นนี้จะมีผลทำให้เกิดความเสียหายแก่คดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการได้

(3) กรณีศาลไม่ประทับฟ้อง เป็นกรณีที่โจทก์ไม่ดำเนินการตามที่ศาลมีคำสั่งหรือในกรณีที่โจทก์ฟ้องคดีผิดพลาด

⁶⁵ แหล่งเดิม. หน้า 43-47.

⁶⁶ พิพัฒน์ จักรางกูร. เล่มเดิม. หน้า 231.

ในชั้นตรวจคำฟ้องนี้หากศาลยกฟ้องของโจทก์แล้วผลต่อคดีที่ได้นำมายื่นฟ้องนั้น อาจแบ่งได้เป็น 2 กรณี

(1) กรณีที่ศาลยกฟ้องแล้วยังสามารถฟ้องคดีใหม่ได้ เป็นกรณีที่ศาลยกฟ้องในเรื่องของรูปแบบในคำฟ้อง เป็นไปในลักษณะของรูปแบบคำฟ้องไม่ถูกต้อง เช่นฟ้องไม่ได้ลงชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียน เป็นต้น กรณีนี้ถือว่าศาลยังมีได้วินิจฉัยในเนื้อหาคำฟ้อง โจทก์จึงฟ้องคดีใหม่ได้

(2) กรณีที่ศาลยกฟ้องแล้ว ฟ้องใหม่ไม่ได้ เพราะถือว่าเป็นกรณีที่ทำให้สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องระงับ เนื่องจากมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ได้ฟ้อง เป็นการยกฟ้องในเนื้อหาของฟ้องที่โจทก์บรรยายฟ้องมา เช่น การกระทำของจำเลยไม่ครบองค์ประกอบของความผิดตามกฎหมาย ฟ้องไม่ระบุเวลา หรือสถานที่ที่อ้างว่าจำเลยกระทำความผิด

2) การดำเนินคดีของผู้เสียหายในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง การดำเนินคดีอาญาเป็นการดำเนินการร่วมกันขององค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม โดยรัฐมีโครงสร้างในการดำเนินคดีอาญาเป็น 4 ขั้นตอน คือ การดำเนินคดีชั้นก่อนฟ้องคดี ชั้นประทับฟ้อง ชั้นพิจารณา และชั้นบังคับคดี

เมื่อโจทก์ได้เสนอคำฟ้องและศาลได้ตรวจคำฟ้องของโจทก์แล้วเห็นว่าคำฟ้องของโจทก์ถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในขั้นตอนต่อไป ซึ่งในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้มีบทบัญญัติมาตรา 162 กำหนดขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นไต่สวนมูลฟ้องไว้แตกต่างกันระหว่างโจทก์ที่เป็นพนักงานอัยการ และโจทก์ที่เป็นผู้เสียหาย ดังนี้

“มาตรา 162 ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้ศาลจัดการดังต่อไปนี้

(1) ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ให้ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าคดีนั้นพนักงานอัยการได้ฟ้องจำเลยโดยข้อหาอย่างเดียวกันด้วยแล้ว ให้จัดการตามอนุมาตรา (2)

(2) ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้

ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา”

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีภายหลังยื่นคำฟ้องระหว่างคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์กับคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์มีขั้นตอนแตกต่างกัน คือคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อนประทับฟ้องไว้พิจารณาทุกคดี เว้นแต่ คดีที่ราษฎรฟ้องนั้นเป็นข้อหาอย่างเดียวกันกับคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีไว้แล้ว แต่คดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้องแต่หากศาลพิจารณาแล้วเห็นเป็นการสมควร ศาลจะทำการไต่สวนมูลฟ้องก็ได้

การดำเนินคดีชั้นประทับฟ้องเป็นการดำเนินการที่พิจารณาถึงมูลคดีของเรื่องเท่านั้น ซึ่งโดยปกติคดีที่พนักงานอัยการยื่นฟ้อง ศาลจะประทับฟ้องคดีไปโดยไม่ได้สวนมูลฟ้อง เพราะการฟ้องคดีของพนักงานอัยการต้องผ่านการสอบสวนมาก่อนแล้ว แต่คดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีศาลจะต้องได้สวนมูลฟ้องก่อนเสมอ และศาลจะข้ามขั้นตอนนี้ไปไม่ได้ เพราะเป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน การที่ศาลจะต้องทำการได้สวนมูลฟ้องเสียก่อน โดยจะประทับฟ้องทันทีไม่ได้นั้นเป็นการแสดงบทบาทให้ศาลทำหน้าที่ในการค้นหาความจริงในคดีตามหลักการตรวจสอบด้วย⁶⁷

คดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีนั้น จำเลยจะได้รับหลักประกันสิทธิเสรีภาพของจำเลย โดยจำเลยมีสิทธิในการต่อสู้คดีได้ตั้งแต่ชั้นได้สวนมูลฟ้องคือการดำเนินคดีในชั้นศาลต้องมีตัวจำเลยมาศาล ศาลมีหน้าที่ต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และการได้สวนมูลฟ้องต้องกระทำต่อหน้าจำเลยเสมอ เป็นต้น

แต่ในคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ซึ่งศาลต้องได้สวนมูลฟ้องทุกคดีนั้น แม้ว่าชั้นได้สวนมูลฟ้องที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีจะยังไม่ถือว่าจำเลยตกอยู่ในฐานะจำเลย และการได้สวนมูลฟ้องสามารถกระทำกลับหลังจำเลยได้⁶⁸ แต่หากผลการได้สวนมูลฟ้องของผู้เสียหายปรากฏว่าคดีไม่มีมูลอาจจะทำให้เกิดความเสียหายต่อคดีอาญาของรัฐได้⁶⁹ การได้สวนมูลฟ้องที่ศาลมีคำสั่งว่าคดีไม่มีมูลอาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ กล่าวคืออาจเกิดจากการที่ศาลรับฟังพยานหลักฐานโจทก์ที่นำมาแสดงต่อศาลแล้ววินิจฉัยว่าคดีไม่มีมูล และอาจเกิดจากกรณีที่โจทก์ไม่มีพยานหลักฐานมาแสดงในการได้สวนให้เห็นถึงมูลอาญา คำสั่งไม่มีมูลของศาลจากกรณีเช่นว่ามานี้ ต่างมีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป โจทก์จะฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยในเรื่องเดียวกันนั้นอีกไม่ได้

3) การดำเนินคดีของผู้เสียหายในชั้นศาล เมื่อมีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว โจทก์ในคดีมีหน้าที่ต้องดำเนินการสืบพยานในศาลเพื่อให้ข้อเท็จจริงในคดีปรากฏ และเป็นการพิสูจน์ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ตามคำฟ้องของโจทก์ แต่ในการสืบพยานบางครั้งมีการนำสืบพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ทำให้ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในชั้นพิจารณาไม่สมบูรณ์สาเหตุอาจเกิดได้หลายประการ โดยพยานหลักฐานที่นำมาแสดงนั้นมีความไม่ชัดเจน หรือไม่สมารถนำพยานหลักฐานมาแสดงข้อเท็จจริงให้ปรากฏโดยชัดเจนได้ อย่างเช่น การนำสืบพยานบุคคลต่อศาลแต่พยานที่โจทก์อ้างนั้นไม่ยอมมาศาล หรือพยานนั้นไม่สามารถจดจำเหตุการณ์ที่ตนพบเห็นได้ทั้งหมด ตลอดจน

⁶⁷ คณิต ฅ นคร ค. เล่มเดิม. หน้า 307 – 309.

⁶⁸ ณรงค์ ใจหาญ ข. เล่มเดิม. หน้า 49-52.

⁶⁹ คณิต ฅ นคร ค. เล่มเดิม. หน้า 395.

ความสามารถในการจดจำและการถ่ายทอดออกมาได้อย่างจำกัด ทำให้ข้อเท็จจริงที่จะได้รับจากพยานมีความคลาดเคลื่อนขาดความสมบูรณ์

ปัจจุบันยังพบอีกว่าก่อนที่คู่ความในคดีอาญาจะนำพยานเข้าสืบ มักมีการซักซ้อมพยานถึงข้อเท็จจริงที่พยานคนนั้นๆ จะต้องขึ้นเบิกความต่อหน้าศาล การซักซ้อมพยานมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการทบทวนมิให้พยานหลงลืม หรือเบิกความคลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริงที่ต้องการนำสืบซึ่งจะไม่เป็นผลดีต่อรูปคดีของฝ่ายตน แต่บางครั้งในการซักซ้อมพยานอาจมีการแนะนำหรือสอนพยานให้เบิกความผิดไปจากความจริง หรือกล่าวได้ว่าเป็นการแนะนำหรือสอนให้พยานเบิกความเท็จเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีให้เป็นไปตามที่ฝ่ายตนเองต้องการ⁷⁰ พยานที่นำมาแสดงต่อศาลจึงเป็นพยานที่ต้องได้ถูกตรวจสอบและรับฟังด้วยความระมัดระวัง

4) การดำเนินคดีของผู้เสียหายในชั้นพิจารณาคดี สิ่งสำคัญในคดีอาญาคือ พยานหลักฐานที่จะนำมาแสดงต่อศาล เพราะเป็นสิ่งที่ใช้ในการพิสูจน์ว่าจำเลยในคดีมีความผิดหรือเป็นผู้บริสุทธิ์ ในชั้นพิจารณาคดีของศาลนั้น ทั้งโจทก์และจำเลยสามารถนำสืบพยานหลักฐานทั้งหลายที่สามารถพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยมาในคดีได้ แต่การนำสืบพยานหลักฐานเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่คู่ความต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายด้วย บทบัญญัติมาตรา 174 ได้กำหนดถึงขั้นตอนและวิธีการนำสืบพยานหลักฐานไว้ดังนี้

“มาตรา 174 ก่อนนำพยานเข้าสืบ โจทก์มีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีโจทก์ คือแถลงถึงลักษณะของฟ้อง อีกทั้งพยานหลักฐานที่จะนำสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยเสร็จแล้วให้โจทก์นำพยานเข้าสืบ

เมื่อสืบพยานโจทก์แล้ว จำเลยมีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีจำเลย โดยแถลงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายซึ่งตั้งใจอ้างอิง ทั้งแสดงพยานหลักฐานที่จะนำสืบเสร็จแล้วให้จำเลยนำพยานเข้าสืบ

เมื่อสืบพยานจำเลยเสร็จแล้ว โจทก์และจำเลยมีอำนาจแถลงปิดคดีของตนด้วยปาก หรือหนังสือหรือทั้งสองอย่าง

ในระหว่างพิจารณา ถ้าศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบพยานหรือทำการอะไรอีก จะสั่งงดพยานหรือการนั้นเสียก็ได้”

ตามข้อความในบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่า ในคดีอาญาเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องนำสืบพยานหลักฐานก่อนจำเลยเสมอ ศาลจะกำหนดให้จำเลยนำสืบพยานหลักฐานก่อนโจทก์มิได้ และโจทก์มีหน้าที่ต้องนำสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยก่อน จำเลยจึง

⁷⁰ วิสาร พันธนะ. (2527). “หน่วยที่ 8 ศาลกับการพิจารณาและพิพากษาคดี.” เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรม หน่วยที่ 1-8. หน้า 434-435.

ค่อนนำสืบพยานหลักฐานเพื่อแก้ตัว แต่ก็มิในบางกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่แก่จำเลย เช่น พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2496 แม้จำเลยมีภาระการพิสูจน์ แต่หน้าที่นำสืบก่อนยังคงตกแก่โจทก์เช่นเดิม⁷¹

กล่าวเป็นการทั่วไปได้ว่า ภาระการพิสูจน์ในคดีอาญาเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องพิสูจน์การทำความผิดของจำเลยและโจทก์จะต้องเป็นฝ่ายนำสืบพยานหลักฐานก่อนเสมอ⁷² ดังนั้นหากผู้เสียหายผู้เป็นโจทก์ในคดีไม่มีพยานหลักฐานมานำสืบให้เห็นได้ว่าจำเลยมีความผิด ศาลย่อมต้องยกฟ้องคดีของโจทก์

การที่กฎหมายอนุญาตให้ผู้เสียหายมีอำนาจดำเนินคดีอาญาได้จึงอาจเกิดความเสียหายได้เนื่องจากผู้เสียหายอาจมีฐานะหรือความสามารถในการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาได้ แต่ไม่อาจนำสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอ เนื่องจากผู้เสียหายไม่มีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและไม่มีอำนาจตามกฎหมายเป็นเครื่องมือในการค้นหาพยานหลักฐานเหมือนกับพนักงานอัยการที่มีพนักงานสอบสวนเป็นผู้ช่วยในการสืบสวนสอบสวน และยังมีหน่วยงานของรัฐที่สามารถช่วยเหลือให้ความสนับสนุน

5) การดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายโดยการขอเป็นโจทก์ร่วม นอกจากที่กฎหมายจะให้อำนาจผู้เสียหายสามารถยื่นฟ้องคดีได้ด้วยตนเองแล้ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังได้มีบทบัญญัติให้พนักงานอัยการและผู้เสียหายสามารถเป็นโจทก์ร่วมกันได้ โดยพนักงานอัยการอาจขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในคดีที่ผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องคดีไว้ก่อนแล้ว ผู้เสียหายอาจขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในคดีที่พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีไว้ หรือทั้งพนักงานอัยการและผู้เสียหายต่างได้ยื่นฟ้องคดีอาญาไว้ต่างหากจากกันแต่ภายหลังศาลได้มีคำสั่งให้รวมพิจารณาคดีทั้งสองคดีเข้าด้วยกัน

การดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายนอกจากจะสามารถใช้วิธีการร้องทุกข์ หรือการเป็นโจทก์ฟ้องคดีด้วยตนเองแล้ว ผู้เสียหายยังสามารถดำเนินคดีโดยการยื่นคำร้องขอเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการได้อีกทางหนึ่งด้วย จึงเห็นได้ว่ากฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถเลือกวิธีการดำเนินคดีได้หลายช่องทาง อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงการมุ่งให้ความสำคัญแก่การดำเนินคดีโดยผู้เสียหาย

ระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยยึดถือการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นหลัก ดังนั้น การดำเนินคดีอาญาที่พนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกัน จึงยึดถือการดำเนินคดีของพนักงานอัยการซึ่งเป็นตัวแทนของแผ่นดินเป็นหลัก ส่วนการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหายต้อง

⁷¹ จิตติ เจริญกล้า. (2542). “หน่วยที่ 10 พยานหลักฐานในคดีอาญา.” เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ 3 หน่วยที่ 8 – 15. หน้า 133 – 136.

⁷² พัทธน์ จักรางกูร. เล่มเดิม. หน้า 267.

ถือเป็นลำดับรอง การจัดลำดับความสำคัญของการดำเนินคดีเช่นนี้เป็นไปเพื่อให้พนักงานอัยการสามารถเข้ามาดำเนินการดูแลและรักษาผลประโยชน์ของรัฐในการดำเนินคดีเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมให้มากที่สุด

6) คำพิพากษาไม่เกินคำขอหรือที่ได้กล่าวไว้ในคำฟ้อง การทำคำพิพากษาของศาล

ในแต่ละคดี คำพิพากษาจะต้องมีข้อความและรายการต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 186 อย่างครบถ้วน⁷³ และในการชี้ขาดตัดสินคดีศาลต้องพิพากษาตามประเด็นที่โจทก์ได้ฟ้องไว้ ศาลจะพิพากษานอกเหนือไปจากคำฟ้องนอกประเด็นไปไม่ได้ตามบทบัญญัติมาตรา 192 เพราะการดำเนินคดีของศาลจะถูกผูกมัดโดยเริ่มต้นขึ้นเมื่อมีการยื่นคำฟ้อง และคำฟ้องถือเป็นการยื่นยันการกระทำของจำเลยว่ามีความผิดตามกฎหมายและศาลต้องผูกมัดด้วยข้อหาที่โจทก์ได้บรรยายในฟ้อง

74

“มาตรา 192 ห้ามมิให้พิพากษา หรือสั่งเกินคำขอ หรือที่มีได้กล่าวในฟ้อง

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงดังที่กล่าวในฟ้อง ให้ศาลยกฟ้องคดีนั้น เว้นแต่ข้อแตกต่างนั้นมีใช้ในข้อสาระสำคัญและทั้งจำเลยมิได้หลงต่อผู้ ศาลจะลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่ได้ความนั้นก็ไม่ได้

ในกรณีที่ข้อแตกต่างนั้นเป็นเพียงรายละเอียด เช่น เกี่ยวกับเวลาหรือสถานที่ กระทำผิดหรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ซ้อ โกง โกง เจ้าหนี ยักยอก รับของโจร และทำให้เสียหาย หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดโดยเจตนา กับ ประมาท มิให้ถือว่าต่างกัน ข้อสาระสำคัญทั้งมิให้ถือว่าข้อที่พิจารณาได้ความนั้นเป็นเรื่องเกินคำขอหรือเป็นเรื่องที่โจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ เว้นแต่จะปรากฏแก่ศาลว่าการที่ฟ้องผิดไปเป็นเหตุ

⁷³ “มาตรา 186 คำพิพากษาหรือคำสั่งต้องมีข้อสำคัญเหล่านี้เป็นอย่างน้อย

- (1) ชื่อศาลและวันเดือนปี
- (2) คดีระหว่างใคร โจทก์ใคร จำเลย
- (3) เรื่อง
- (4) ข้อหาและคำให้การ
- (5) ข้อเท็จจริงซึ่งพิจารณาได้ความ
- (6) เหตุผลในการตัดสินทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย
- (7) บทมาตราที่ยกขึ้นปรับ
- (8) คำชี้ขาดให้ยกฟ้องหรือลงโทษ
- (9) คำวินิจฉัยของศาลในเรื่องของกลางหรือในเรื่องฟ้องทางแพ่ง

คำพิพากษาในคดีที่เกี่ยวกับความผิดลหุโทษ ไม่จำเป็นต้องมีอนุมาตรา (4) (5) และ (6) ”

⁷⁴ คณิต ฅ นคร ค. เล่มเดิม. หน้า 409 , 416 – 417.

ให้จำเลยหลงต่อสู้ แต่ทั้งนี้ศาลจะลงโทษจำเลยเกิดอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดที่โจทก์ฟ้องไม่ได้

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงบางข้อดังกล่าวในฟ้อง และตามที่ปรากฏในทางพิจารณาไม่ใช่เป็นเรื่องที่โจทก์ประสงค์ให้ลงโทษ ห้ามมิให้ศาลลงโทษจำเลยในข้อเท็จจริงนั้นๆ

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามฟ้องนั้น โจทก์สับสน แต่โจทก์อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิด ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้

ถ้าความผิดตามที่ฟ้องนั้นรวมการกระทำหลายอย่าง แต่ละอย่างอาจเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง ศาลจะลงโทษจำเลยในการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่พิจารณาได้ความก็ได้”

มาตรา 192 เป็นบทบัญญัติที่วางหลักทั่วไปว่าศาลจะพิพากษานอกฟ้องหรือเกินคำขอไม่ได้ หากในการพิจารณาคดีปรากฏข้อเท็จจริงต่างไปจากคำฟ้องของโจทก์ ศาลต้องพิพากษายกฟ้องโจทก์เท่านั้น แม้ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาจะได้ความว่าจำเลยกระทำความผิด แต่หากเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ตรงตามความผิดที่โจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษ ศาลจะลงโทษจำเลยในความผิดที่พิจารณาได้ความนั้น ไม่ได้ เพราะถือว่าเป็นกรณีที่โจทก์มิได้ประสงค์ขอให้ศาลลงโทษจำเลยในความผิดนั้น⁷⁵

2.3.3 ผลของคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาด ภายหลังจากโจทก์ยื่นฟ้องและการพิจารณาคดีต่างๆ ในศาลได้สิ้นสุดลง คดีความจะถูกศาลชี้ขาดตัดสินโดยคำพิพากษา เมื่อศาลมีคำพิพากษาแล้วจะมีผลตามหลักกฎหมายทั่วไปที่เรียกว่าหลัก ne bis in idem ซึ่งเป็นหลักคุ้มครองสิทธิของประชาชนมิให้ถูกกระทำให้เดือดร้อนซ้ำสองในการกระทำครั้งเดียวกันของตน กล่าวคือจะไม่ถูกดำเนินคดีอาญาซ้ำสองในการกระทำเพียงครั้งเดียวของตน

หลักการห้ามดำเนินคดีซ้ำดังกล่าวได้ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหลายมาตราด้วยกัน การบัญญัติดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองประชาชนจากกระบวนการยุติธรรมที่ไม่สมควร เช่น ตามมาตรา 147⁷⁶ ที่กำหนดขั้นตอนในชั้นเจ้าพนักงานห้ามมิให้ทำการสอบสวนซ้ำเมื่อพนักงานอัยการได้มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงหลัก ne bis in idem ตามมาตรา 39 (4)

⁷⁵ อาจ ปัญญาดิลก. (2536). **ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 3 และภาค 4**. หน้า 120 – 133.

⁷⁶ “ มาตรา 147 เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว ห้ามมิให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับบุคคลนั้นในเรื่องเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหา นั้น ได้ ”

บทบัญญัติมาตรา 39 ดังกล่าวนี เป็นบทบัญญัติที่วางหลักการห้ามดำเนินคดีซ้ำ โดยห้ามลงโทษจำเลยซ้ำสองแก่การกระทำผิดครั้งเดียวกันของจำเลย หรือแม้ว่าคดีก่อนศาลจะยกฟ้องจำเลยก็ห้ามดำเนินคดีซ้ำสองอีกด้วย เพราะกฎหมายห้ามมิให้กระทำให้จำเลยต้องเดือดร้อนซ้ำในการกระทำเรื่องเดียวกัน⁷⁷ ดังนั้น หากมีการดำเนินคดีที่บกพร่องขึ้นจนกระทั่งศาลมีคำพิพากษาในความผิดที่ได้ยื่นฟ้องแล้วนั้น จะมีผลทำให้จำเลยในคดีได้รับความคุ้มครองตามหลัก ne bis in idem โจทก์จะฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในการกระทำเดียวกันนั้นอีกไม่ได้

⁷⁷ กนิต ฌ นคร ก. เล่มเดิม. หน้า 422 – 423.

บทที่ 3

การควบคุมดูแลการฟ้องคดีในต่างประเทศ

การเรียกร้องให้ลงโทษผู้กระทำความผิดอาญานั้น แต่เดิมถูกมองว่าเป็นเรื่องของผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิด ต่อมาสังคมได้มีพัฒนาการทางความคิดและเห็นว่าการกระทำความผิดอาญามีได้เป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้เสียหายเท่านั้น แต่ความผิดอาญาที่เกิดขึ้นแต่ละครั้งยังได้กระทบถึงความปลอดภัยของประชาชนในสังคม การดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดอาญาจึงเป็นเรื่องที่สังคมควรเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ดังนั้น ภาครัฐซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในสังคมจึงเข้ามาดูแลการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายเพื่อให้การดำเนินคดีอาญาเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม มิใช่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหายเท่านั้น ในแต่ละประเทศจึงกำหนดให้มีการควบคุมดูแลการฟ้องคดีของผู้เสียหายในรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกันไป

3.1 ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสมีการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ โดยได้รับความคิดว่าการกระทำความผิดอาญาที่เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อสังคม กระทบต่อทุกคนในรัฐถึงความปลอดภัยจากอาชญากรรมดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการที่จะเข้ามาพิสูจน์การกระทำความผิดเพราะผู้ได้รับความเสียหายคือรัฐ ผู้เสียหายที่เป็นเอกชนจึงไม่มีสิทธิในการดำเนินคดีอาญาด้วยตนเอง

รูปแบบการดำเนินคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศสนั้น ไม่มีการมอบอำนาจให้แก่เอกชนที่จะฟ้องคดีอาญาด้วยตนเอง แม้ว่าเอกชนนั้นจะได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดโดยตรง เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น พนักงานอัยการเท่านั้นที่เป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา ดังนั้น เมื่อมีการกระทำความผิดขึ้น ผู้เสียหายจึงต้องร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานเพื่อให้ดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด การสอบสวนคดีอาจดำเนินการไปโดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเป็นผู้กระทำการสอบสวน หรือโดยพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อผู้พิพากษาสอบสวน เพื่อทำการสอบสวนในความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เมื่อได้ทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานอัยการจะทำหน้าที่พิจารณาสำนวนแล้วลงความเห็นสั่งฟ้องคดีหรือไม่ฟ้องคดีนั้น จึงอาจสรุปได้ว่ารูปแบบการดำเนินคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศสมีรูปแบบการดำเนินคดีโดยรัฐเท่านั้น

พนักงานอัยการ(procureur de la Republique)ในประเทศฝรั่งเศสมีลักษณะที่แตกต่างจากระบบของประเทศไทยคือพนักงานอัยการสามารถสับเปลี่ยนตำแหน่งกับผู้พิพากษาได้ เพียงแต่พนักงานอัยการเป็นตำแหน่งในฝ่ายบริหารจึงต้องถูกควบคุมบังคับบัญชาโดยฝ่ายบริหาร พนักงานอัยการเป็นผู้มีความสำคัญในการฟ้องร้องและดำเนินคดีอาญาในศาลในฐานะคู่ความ และเมื่อพนักงานอัยการเป็นตำแหน่งหน้าที่ในฝ่ายบริหารจึงไม่อยู่ในสายงานบังคับบัญชาของศาล

การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นตัวแทนของสังคม และเป็นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม อัยการจึงมีหน้าที่ทั้งในทางอาญา ทางแพ่ง และหน้าที่ในฝ่ายบริหารทางการปกครองต่างๆ

อำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการฝรั่งเศส สรุปได้ ดังนี้

1) อำนาจหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีชั้นผู้ใหญ่ พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะเป็นผู้รับฟ้องร้องทุกข์กล่าวโทษในคดีอาญาเช่นดังเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นผู้ควบคุมเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ควบคุมการสอบสวนในคดีอาญา ทั้งอาจทำการสอบสวนด้วยตนเองได้ เหล่านี้เป็นการปฏิบัติหน้าที่ก่อนชั้นพิจารณาคดีในศาล เป็นการปฏิบัติหน้าที่อย่างใกล้ชิดข้อเท็จจริงในคดี ก่อนที่พนักงานอัยการจะพิจารณาสั่งสำนวนคดีอย่างหนึ่งอย่างใด

2) อำนาจดำเนินคดีอาญา พนักงานอัยการในฐานะตัวแทนของสังคมแต่ผู้เดียวเท่านั้นที่มีอำนาจในการฟ้องคดีอาญาได้ แม้ประเทศฝรั่งเศสไม่อนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาเองได้ แต่ระบบของประเทศฝรั่งเศสให้ผู้เสียหายบังคับให้อัยการฟ้องคดีอาญาได้ในทางอ้อมโดยฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญา หากผู้เสียหายฟ้องคดีส่วนแพ่ง อัยการก็จำต้องฟ้องคดีอาญาแม้ตนจะได้ใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องคดีนั้นแล้วก็ตาม⁷⁸

นอกจากนี้อำนาจดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการฝรั่งเศส ซึ่งใช้ระบบดุลพินิจในการสั่งฟ้องคดี เป็นการให้อำนาจแก่พนักงานอัยการในทางอ้อมแก่ผู้ต้องหาได้ กล่าวคือเมื่อพนักงานอัยการได้พิจารณาถึงเหตุผลต่างๆ ประกอบแล้ว เช่น ผู้เสียหายอาจรู้สำนึกในความผิดและชดใช้ความเสียหายแก่ผู้เสียหายแล้ว หากเห็นว่าการดำเนินคดีไม่เป็นประโยชน์อีกต่อไปไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งไม่ฟ้องคดีได้

เมื่อคดีอาญาได้ผ่านการสืบสวนสอบสวนและพนักงานอัยการได้ทำการพิจารณาสั่งคดีแล้ว ในชั้นแรกจะคดีอาญาจำนวนหนึ่งถูกยุติลงโดยคำสั่งไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการ เนื่องจากเห็นว่ายังมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอ

⁷⁸ อุทัย อาทิวา. (2548, มีนาคม). “สิทธิของผู้เสียหายในกฎหมายฝรั่งเศส.” *บทบัญญัติ*, -, 61. หน้า 1-19.

ส่วนคดีอาญาอีกจำนวนหนึ่งที่พนักงานอัยการเห็นว่ามีความพยานหลักฐานเพียงพอ
ดำเนินคดีได้จะเข้าสู่กระบวนการในชั้นต่อไปซึ่งแต่ละคดีอาจมีการดำเนินคดีที่แตกต่างกันได้คือ
คดีอาญาอาจถูกยุติลงด้วยคำสั่งไม่ฟ้องเมื่อพนักงานอัยการเห็นว่าคดีนั้นต่อไปจะไม่เป็น
ประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีตามหลักการดำเนินคดีโดยดุลพินิจดังที่ได้
กล่าวมาแล้ว

ด้วยสภาพปัญหาทางสังคมได้ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในกระบวนการยุติธรรมหลาย
ประการ เช่น จำนวนนักโทษที่มีจำนวนมากขึ้นทำให้เกิดความแออัดในเรือนจำ คดีที่ขึ้นสู่ศาลเป็น
จำนวนมากทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า กระบวนการยุติธรรมของประเทศฝรั่งเศสจึงได้นำมาตรการ
เบี่ยงเบนคดี(Alternative Dispute Resolutions) มาใช้เพื่อยุติคดีจำนวนหนึ่งไม่ให้ขึ้นสู่ชั้นศาล⁷⁹ ถือเป็น
ทางเลือกในการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการนอกเหนือจากการยุติคดีด้วยคำสั่งไม่ฟ้องคดีไป
เสียทีเดียว โดยมีเงื่อนไขบางประการที่ยังต้องดำเนินการแก่ผู้ต้องหาอยู่ มาตรการเบี่ยงเบนคดีที่
นำมาใช้คือ

การไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท(Médiation pénale) ใช้กับผู้ต้องหาที่มีความผิดเล็กน้อย
โดยมีเงื่อนไขว่าต้องมีการไกล่เกลี่ยก่อนมีการฟ้องคดีอาญาต่อศาล ซึ่งต้องอาศัยความยินยอมจาก
คู่กรณีทั้งสองฝ่ายและพนักงานอัยการเห็นว่าผลที่คู่กรณีจะได้รับจากการไกล่เกลี่ยนี้เป็นประโยชน์
ต่อทุกฝ่ายคือเป็นประโยชน์ต่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

มาตรการเบี่ยงเบนคดีอีกประการหนึ่งเรียกว่า ความตกลงทางอาญา(Composition
pénale) ใช้กับความผิดที่มีขมขื่นโทษที่ไม่ใช่คดีความผิดร้ายแรงและกับคดีลหุโทษบางฐาน โดยก่อน
ฟ้องคดีอาญาต่อศาลพนักงานอัยการอาจยื่นข้อเสนอบางประการให้ผู้ต้องหาพิจารณา เช่น ให้
ผู้ต้องหาชำระเงินจำนวนหนึ่งแก่แผ่นดิน ให้ทำงานเพื่อประโยชน์ชุมชนโดยไม่มีค่าตอบแทนเป็น
ระยะเวลาไม่เกิน 60 ชั่วโมง หากผู้ต้องหาตกลงยอมรับมาตรการที่พนักงานอัยการยื่นให้ จะเข้าสู่
ขั้นตอนการขอความเห็นชอบจากศาลต่อไป ซึ่งหากศาลเห็นชอบด้วยแล้ว คดีอาญานั้นก็จะระงับไป
เมื่อผู้ต้องหาปฏิบัติตามข้อตกลงเรียบร้อยแล้ว

กล่าวได้ว่ามาตรการเบี่ยงเบนคดีถูกนำมาใช้แก่คดีที่มีพยานหลักฐานเพียงพอจะ
ดำเนินคดีได้แต่เป็นกรณีที่ยังไม่ควรดำเนินคดีในชั้นศาล และเมื่อพิจารณาถึงพฤติการณ์การกระทำ
ของผู้กระทำผิดแล้วก็ไม่ควรยุติคดีด้วยคำสั่งไม่ฟ้องไปเสียทีเดียว

ส่วนคดีที่มีพยานหลักฐานเพียงพอดำเนินคดีได้และพนักงานอัยการเห็นควรดำเนินคดี
อาญาต่อไป พนักงานอัยการอาจฟ้องคดีต่อศาลดังนี้ คือ

⁷⁹ สืบค้นจาก <http://www.ago.go.th/bods.html>

1) สำหรับคดีลหุโทษหรือโทษปานกลาง อัยการก็จะฟ้องคดีต่อศาลแขวงหรือศาลที่พิจารณาคดีโทษปานกลาง

2) สำหรับคดีที่มีโทษอุกฤษหรือคดีที่มีโทษปานกลางแต่เป็นคดีมีความยุ่งยาก ซับซ้อน หรือคดีที่มีกฎหมายกำหนดให้ต้องไต่สวนก่อน อัยการก็จะยื่นคำขอให้ศาลทำการไต่สวนก่อน⁸⁰

การนำคดีขึ้นสู่ศาลในประเทศฝรั่งเศส มี 3 วิธีการด้วยกัน คือ

1) การร้องขอให้สอบสวนในคดีความผิดอุกฤษ พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจร้องขอต่อผู้พิพากษาสอบสวนเพื่อให้ทำการสอบสวนความผิดอาญาที่มีโทษอุกฤษ ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องสอบสวนโดยผู้พิพากษา

นอกจากนี้ยังมีอีกกรณีหนึ่งคือการร้องขอต่อผู้พิพากษาสอบสวนโดยผู้เสียหายที่ยื่นฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา ซึ่งผู้พิพากษาสอบสวนจะส่งคำร้องให้พนักงานทำการสอบสวน

2) การฟ้องคดีความผิดซึ่งหน้า สำหรับการกระทำความผิดซึ่งหน้าที่ผู้ต้องหาถูกจับกุม ขณะกระทำความผิด หรือภายหลังกระทำความผิด และความผิดดังกล่าวไม่ใช่ความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องมีการสอบสวนโดยผู้พิพากษาสอบสวน เมื่อพนักงานอัยการทำการสอบสวนแล้ว สามารถฟ้องคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาได้

3) การฟ้องคดีลหุโทษ หรือคดีโทษปานกลางที่ไม่ต้องทำการสอบสวนโดยผู้พิพากษาสอบสวน การฟ้องคดีนี้ พนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีและออกหมายเรียกจำเลยมาศาลเหมือนเช่นคดีอื่น เพียงแต่ในคดีกลุ่มนี้มีวิธีการดำเนินคดีอีกวิธีการหนึ่งที่แตกต่างไป กล่าวคือ พนักงานอัยการอาจมีหนังสือแจ้งไปยังผู้ต้องหาให้ทราบถึงการกระทำที่เป็นความผิดและมีคำสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลตามวันเวลาดังหมาย ซึ่งหากผู้ต้องหาไม่ยินยอมไปศาล พนักงานอัยการก็จะฟ้องดำเนินคดีต่อไป⁸¹

การดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายนอกจากการร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานเพื่อให้มีการสอบสวนและดำเนินคดีโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว ผู้เสียหายอาจดำเนินคดีอาญาโดยการยื่นฟ้องผู้กระทำความผิดเป็นคดีแพ่งเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำความผิดอาญา ซึ่งผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องต่อผู้พิพากษาสอบสวน ซึ่งจะมีการส่งคำร้องให้แก่พนักงานอัยการอันเป็นการบังคับให้พนักงานอัยการต้องดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ต้องหาโดยการอ้อม แต่การดำเนินคดีเช่นนี้ผู้เสียหายต้องรับผิดชอบต่อการดำเนินคดีอาญาด้วย กล่าวคือหากเป็นการดำเนินคดีโดยไม่มีเหตุผลเหมาะสม

⁸⁰ โกเมน ภัทรภิมขัย (2533). “อัยการฝรั่งเศส.” อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา รวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญานานาชาติ. หน้า 23 – 36.

⁸¹ กิตติ บุษยพลากร. (2523). เล่มเดิม. หน้า 15-17.

หรือโดยประมาท ผู้เสียหายก็อาจต้องรับโทษ และการดำเนินคดีแพ่งดังกล่าวผู้เสียหายต้องวางเงินประกันในการดำเนินคดีด้วย

การสอบสวนโดยผู้พิพากษากระทำโดยผู้พิพากษาสอบสวน (Juge d' instruction) ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งเป็นวาระละ 3 ปี แต่สามารถแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งได้หลายคราว โดยปกติแล้วผู้พิพากษาสอบสวนจะเป็นผู้ทำหน้าที่สอบสวนคดีอาญาเท่านั้น เว้นแต่ในบางกรณีเช่น ศาลนั้นๆ มีผู้พิพากษาน้อยจึงจำต้องทำหน้าที่ตัดสินคดีด้วย

คดีอุกฤษโทษจะต้องมีการสอบสวนโดยผู้พิพากษาสอบสวนก่อนเสมอ สำหรับคดีโทษปานกลางผู้พิพากษาสอบสวนจะทำการสอบสวนได้ต่อเมื่อพนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นเป็นการสมควรและร้องขอต่อผู้พิพากษาสอบสวนให้ทำการสอบสวนคดี แต่อย่างไรก็ตามผู้พิพากษาสอบสวนจะเริ่มทำการสอบสวนในคดีใดๆ โดยลำพังไม่ได้ แต่จะกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีการร้องขอจากพนักงานอัยการ

ในส่วนของผู้เสียหายไม่อาจขอให้ผู้พิพากษาสอบสวนทำการสอบสวนคดีได้โดยตรง แต่สามารถกระทำโดยอ้อมได้คือ ผู้เสียหายอาจยื่นคำร้องขอเป็นคู่ความทางแพ่งต่อผู้พิพากษาสอบสวน แต่ผู้เสียหายต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขด้วยคือต้องวางเงินค่าธรรมเนียมตามคำสั่งของศาล เมื่อศาลได้รับคำร้องดังกล่าวแล้วศาลจะส่งคำร้องให้พนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานอัยการขอให้ศาลเปิดการสอบสวน

เมื่อพนักงานอัยการได้รับคำร้องแล้วอาจพิจารณาขอให้ศาลมีคำสั่งไม่รับผู้เสียหายเป็นคู่ความทางแพ่ง ขอให้สอบสวนหรือไม่สอบสวนบุคคลใดก็ได้

การสอบสวนที่มีผู้ถูกระบุชื่อให้ทำการสอบสวน ผู้ถูกระบุชื่อจะมีสิทธิทำนองเดียวกับผู้ต้องหาในคดีอาญา เช่น การขอให้รัฐตั้งทนายความให้

แม้ศาลจะส่งคำร้องของผู้เสียหายให้พนักงานอัยการขอให้เปิดการสอบสวน แต่พนักงานอัยการไม่ต้องผูกพันตามฐานความผิดที่ระบุไว้ในคำร้อง พนักงานอัยการมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้สอบสวนในความผิดตามที่เห็นสมควรได้

ระหว่างที่ผู้พิพากษาสอบสวนทำการสอบสวนคดี หากพบความผิดอย่างอื่นนอกเหนือจากที่มีการร้องขอให้ทำการสอบสวนแล้ว ผู้พิพากษาสอบสวนต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำร้องทุกข์ให้พนักงานอัยการเพื่อให้ดำเนินการร้องขอให้สอบสวนความผิดที่พบ

พนักงานอัยการมีสิทธิเข้าร่วมรับฟังการสอบสวนของผู้พิพากษาสอบสวนได้เสมอ หากพนักงานอัยการแจ้งให้ผู้พิพากษาสอบสวนทราบว่าประสงค์เข้าร่วมรับฟังการสอบสวนแล้ว จำศาลมีหน้าที่ต้องแจ้งกำหนดวันนัดสอบสวนให้พนักงานอัยการทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วันก่อนวัน

สอบปากคำ หากจำศาลไม่แจ้งให้พนักงานอัยการทราบ จำศาลจะถูกลงโทษแต่ไม่มีผลถึงกับทำให้การสอบสวนนั้นเสียไป

เมื่อการสอบสวนได้ดำเนินการจนเสร็จสิ้นแล้ว ผู้พิพากษาสอบสวนต้องส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ และพนักงานอัยการต้องทำคำแถลง (requisitoire définitif) ส่งกลับคืนภายใน 3 วัน โดยพนักงานอัยการอาจแถลงขอปิดการสอบสวนหรือขอให้ผู้พิพากษาสอบสวนทำการสอบสวนต่อไป ซึ่งผู้พิพากษาสอบสวนอาจสั่งอย่างใดๆ ได้ตามที่เห็นสมควร โดยหากเห็นควรสอบสวนเพิ่มเติมก็สามารถทำการสอบสวนแล้วส่งให้พนักงานอัยการแถลงอีกครั้งหนึ่ง หรือหากผู้พิพากษาสอบสวนเห็นว่า การสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วก็อาจมีคำสั่งปิดการสอบสวนโดยคำสั่งฟ้องคดีหรือคำสั่งไม่ฟ้องคดีตามที่เห็นควร

คำสั่งไม่ฟ้องคดีอาจเป็นคำสั่งที่ทำให้เหตุผลทางข้อกฎหมาย เช่น คดีขาดอายุความ คดีมีเหตุยกเว้นโทษ เป็นต้น หรือคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาจเป็นคำสั่งที่ทำให้เหตุผลทางข้อเท็จจริง เช่น พยานหลักฐานไม่พอฟังว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด เป็นต้น แต่คำสั่งไม่ฟ้องคดีโดยให้เหตุผลทางข้อเท็จจริงไม่ทำให้คดียุติลงโดยเด็ดขาด หากภายหลังปรากฏพยานหลักฐานใหม่ที่ยังไม่เคยเสนอต่อผู้พิพากษาสอบสวนมาก่อน และเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักหรือเป็นประโยชน์ ก็อาจมีการสอบสวนใหม่ได้

หากผู้พิพากษาสอบสวนเห็นควรดำเนินคดีต่อไปอาจมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป โดยมีคำสั่งให้ส่งตัวไปฟ้องคดียังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคือ ความผิดลหุโทษจะสั่งให้ส่งตัวไปฟ้องยังศาลแขวง (Les tribunaux de police) แล้วส่งสำนวนไปให้หัวหน้าอัยการศาลชั้นต้นซึ่งจะส่งให้ผู้ว่าคดีดำเนินการต่อไป

หากเป็นความผิดปานกลางจะสั่งให้ส่งตัวไปฟ้องยังศาล correctionnel แล้วส่งสำนวนไปให้หัวหน้าอัยการศาลชั้นต้น

หากเป็นความผิดอุกฉกรรจ์จะส่งสำนวนให้อธิบดีอัยการศาลอุทธรณ์เพื่อร้องขอให้ศาลอุทธรณ์ทำการสอบสวนเป็นครั้งที่สอง⁸²

การอุทธรณ์คำสั่งผู้พิพากษาสอบสวน อาจกระทำได้โดยบุคคลดังต่อไปนี้

(1) พนักงานอัยการอาจอุทธรณ์คำสั่งผู้พิพากษาสอบสวนได้ทั้งคำสั่งที่ออกตามคำขอ หรือขัดกับคำขอของพนักงานอัยการ และพนักงานอัยการเท่านั้นที่สามารถอุทธรณ์คำสั่งให้รับคู่ความฝ่ายแพ่ง และคำสั่งให้ส่งตัวไปฟ้องคดียังศาลที่มีอำนาจ คำสั่งปฏิเสธไม่ดำเนินการสอบสวนตามที่อัยการร้องขอ

⁸² การสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส. (2533). รายงานการสัมมนา เรื่องการปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน. หน้า 80-90.

(2) ผู้ต้องหาอาชญากรรมคำสั่งผู้พิพากษาสอบสวนที่ได้รับคู่ความทางแพ่ง แต่ไม่มีอำนาจอุทธรณ์คำสั่งปิดการสอบสวนที่เป็นคำสั่งให้ส่งไปฟ้องคดี

(3) คู่ความฝ่ายแพ่งอาชญากรรมคำสั่งไม่เปิดการสอบสวน คำสั่งไม่ฟ้องคดีเกี่ยวกับเขตอำนาจศาล คำสั่งไม่รับเป็นคู่ความทางแพ่ง แต่สามารถทำเป็นคำแถลงได้

สำหรับคดีอุทธรณ์ การสอบสวนต้องผ่านการพิจารณาของศาลอุทธรณ์แผนกสอบสวนเสมอ และศาลอุทธรณ์เท่านั้นเป็นผู้สั่งให้ส่งผู้ต้องหาไปฟ้องคดียังศาล Assises คำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด โดยต้องระบุเหตุผลและฐานความผิดด้วย มิฉะนั้นคำสั่งของศาลอุทธรณ์จะตกเป็นโมฆะ⁸³

3.2 ประเทศเยอรมนี

การดำเนินคดีอาญาในประเทศเยอรมนี ยึดถือการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นหลักและเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีอาญาได้ในบางฐานความผิดด้วย การดำเนินคดีอาญาในประเทศเยอรมนีจึงสามารถกระทำได้โดยบุคคล 2 กลุ่มคือพนักงานอัยการและผู้เสียหาย ซึ่งคล้ายกับประเทศไทย

ประเทศเยอรมนีถือหลักว่าการดำเนินคดีอาญาเป็นอำนาจของรัฐ จึงยึดถือการดำเนินคดีของรัฐเป็นหลัก ส่วนผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้แต่มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น แม้ว่าผู้เสียหายฟ้องคดีในฐานความผิดที่กฎหมายอนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้องคดีได้ก็ตาม หากพนักงานอัยการของประเทศเยอรมนีฟ้องคดีในความผิดเดียวกันนั้นก็ยึดถือการดำเนินคดีของพนักงานอัยการเป็นหลัก แต่เดิมการดำเนินคดีอาญาในประเทศเยอรมนีนั้นผู้ทำหน้าที่สอบสวนฟ้องร้องและทำหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีจะถูกดำเนินการโดยศาล ต่อมาแนวคิดให้ดำเนินคดีอาญาโดยใช้ระบบกล่าวหาซึ่งลดบทบาทหน้าที่ของศาลลงให้ทำหน้าที่เพียงการพิจารณาพิพากษาคดีเท่านั้น และจัดตั้งองค์กรทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญาขึ้นอีกองค์กรหนึ่งคือ อัยการให้เป็นผู้ทำหน้าที่ในการรับผิดชอบการสอบสวนฟ้องคดีอาญา

การดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนฟ้องร้องนั้น พนักงานอัยการของประเทศเยอรมนีจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือพนักงานอัยการทำนองเดียวกันกับในประเทศฝรั่งเศส กล่าวคือพนักงานอัยการจะมีเจ้าหน้าที่ในการทำหน้าที่ตรวจสอบการกระทำผิดรวบรวมพยานหลักฐานให้พนักงานอัยการนำมาพิจารณาสั่งคดี เมื่อพนักงานอัยการเห็นว่าคดีมีพยานหลักฐานสนับสนุนอย่างเพียงพอว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด พนักงานอัยการจะ

⁸³ แหล่งเดิม. หน้า 91-93.

ฟ้องร้องดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหาทุกคดีซึ่งจะไปตามหลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย(Legality principle)

แต่สำหรับคดีอาญาบางฐานความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นความผิดที่ผู้เสียหายอาจฟ้องคดีได้เองคือความผิดที่ค่อนข้างเป็นไปได้ในทางส่วนตัว อัยการจะฟ้องคดีได้ต่อเมื่อพนักงานอัยการเห็นว่าการฟ้องคดีนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม⁸⁴

3.2.1 การดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ การดำเนินคดีอาญาในประเทศเยอรมนีนั้นมีพนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินการทั้งการสอบสวนและฟ้องร้องดำเนินคดี ในการดำเนินการสอบสวนความผิดจะมีตำรวจเป็นผู้ช่วยพนักงานอัยการ การสอบสวนของพนักงานอัยการเป็นการตรวจสอบค้นหาความจริงของเรื่องเมื่อการสอบสวนสิ้นสุดลง พนักงานอัยการจะเป็นผู้พิจารณาถึงความเห็นว่าพยานหลักฐานที่รวบรวมได้นั้น เพียงพอรับฟังว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดแล้วหรือไม่ หากพยานหลักฐานเพียงพอรับฟังได้ว่ากระทำความผิด พนักงานอัยการจะดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหานั้นโดยการฟ้องคดีต่อศาล เพราะประเทศเยอรมนีใช้หลักการดำเนินคดีตามกฎหมาย จึงดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหาที่มีพยานหลักฐานเพียงพอรับฟังได้ทุกเรื่อง เว้นเสียแต่จะเข้าข้อยกเว้นในบางกรณีที่พนักงานอัยการอาจไม่ดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหาได้ เช่น คดีความผิดเล็กน้อยและการดำเนินคดีนั้นไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ คดีที่พนักงานอัยการเห็นว่าการดำเนินคดีนั้น จะทำให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศได้ในแง่ของความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศ หรือเป็นการขัดต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ

การดำเนินคดีอาญาแผ่นดิน เป็นอำนาจของพนักงานอัยการแต่ผู้เดียวเท่านั้น ผู้เสียหายในคดีจึงสามารถดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดได้เพียงร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงาน หากพนักงานอัยการไม่ฟ้องคดีความผิดอาญาแผ่นดิน ผู้เสียหายจะฟ้องคดีเองไม่ได้ผู้เสียหายทำได้เพียงร้องขอให้มีการตรวจสอบ การมีคำสั่งไม่ฟ้องของอัยการโดยการร้องขอต่อผู้บังคับบัญชาไม่รับคำร้องทุกข์ผู้เสียหายอาจยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้แสดงข้อเท็จจริง และพยานหลักฐาน ที่พนักงานอัยการรวบรวมและใช้ประกอบการพิจารณาถึงความเห็นในการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี

ความผิดอาญาบางฐานในประเทศเยอรมนี รัฐให้อำนาจผู้เสียหายฟ้องคดีเองได้ และในคดีดังกล่าว หากมีการร้องทุกข์ให้พนักงานอัยการดำเนินคดี พนักงานอัยการจะดำเนินการฟ้องคดีต่อเมื่อเห็นว่าการดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์สาธารณะ

⁸⁴ คณิต ฒ นคร ช (2533). “อัยการเยอรมัน และการดำเนินคดีอาญาของอัยการเยอรมันก่อนฟ้อง.” อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา รวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาในนานาประเทศ. หน้า 71.

3.2.2 การดำเนินคดีโดยผู้เสียหาย การฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาในประเทศเยอรมนีเป็นอำนาจของพนักงานอัยการเป็นหลัก แต่ก่อนอนุญาตให้อำนาจผู้เสียหายฟ้องร้องดำเนินคดีได้เอง (Private charge)⁸⁵ ในบางฐานความผิด ซึ่งความผิดที่ให้อำนาจแก่ผู้เสียหายฟ้องร้องดำเนินคดีมักเป็นความผิดที่เป็นโทษสถานเบา เช่น ความผิดฐานบุกรุก คูหมีน หมีนประมาท เป็นต้น แต่การฟ้องคดีของผู้เสียหายยังอาจถูกพนักงานอัยการเข้าแทรกแซงได้เสมอโดยการร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายในคดี

แม้ว่ากฎหมายจะอนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้ แต่การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายยังต้องดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนที่รัฐกำหนดไว้ โดยผู้เสียหายต้องผ่านขั้นตอนการประนีประนอมยอมความเสียก่อน การประนีประนอมยอมความดังกล่าวเป็นการดำเนินการโดยมีตัวแทนภาครัฐจากกระทรวงยุติธรรมเข้าควบคุมดูแลการประนีประนอมยอมความให้เป็นไปโดยถูกต้อง และหากการประนีประนอมยอมความนั้นไม่ประสบผลสำเร็จรัฐก็จะอนุญาตให้ผู้เสียหายดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหาต่อไป โดยรัฐจะออกหนังสือรับรองการผ่านขั้นตอนประนีประนอมยอมความและอนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้องร้องดำเนินคดีได้

นอกจากนี้การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหาย ยังต้องอยู่ภายใต้ข้อกำหนดเพื่อคุ้มครองจำเลยมิให้ต้องเดือดร้อนเสียหายจากการดำเนินคดีอาญา โดยผู้เสียหายที่ฟ้องคดีจะต้องวางเงินหรือหาประกันให้ไว้แก่ศาลสำหรับประกันค่าธรรมเนียมที่อาจทำให้จำเลยเสียหาย⁸⁶อีกด้วย

ด้วยเหตุที่ประเทศเยอรมนียึดถือหลักการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public prosecution) เป็นหลัก คดีต่างๆที่เกิดขึ้นจึงมักถูกดำเนินคดีโดยตัวแทนของรัฐคือพนักงานอัยการ และเมื่อพนักงานอัยการวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานที่รวบรวมได้จากการสืบสวนสอบสวนแล้วเห็นว่ากระทำความผิดของผู้ต้องหาเป็นความผิดและพยานหลักฐานเพียงพอต่อการพิสูจน์ความผิดแล้ว พนักงานอัยการจะฟ้องร้องดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหาเสมอตามหลักการดำเนินคดีตามกฎหมาย (Legality principle)

3.3 ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษมีกฎหมายใช้บังคับในประเทศทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร (statute) และกฎหมายจารีตประเพณี (Common law) การดำเนินคดีอาญาในประเทศอังกฤษยึดถือหลักการดำเนินคดีโดยประชาชน (Popular prosecution) เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาขึ้นถือว่าสมาชิกในสังคมได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดนั้นๆ ด้วย เพราะเป็นการกระทำที่กระทบต่อความสงบสุขในสังคม ดังนั้นประชาชนในสังคมจึงเป็นผู้มีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของ

⁸⁵ อรรถพล ใหญ่สว่าง. เล่มเดิม. หน้า 46.

⁸⁶ กิตติ บุษยพลากร. เล่มเดิม. หน้า 17-19.

สังคมร่วมกัน โดยประชาชนคนหนึ่งคนใดในสังคมสามารถฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาลเพื่อดำเนินคดีได้ แม้ว่าผู้ฟ้องคดีจะมีผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดโดยตรงก็ตาม การฟ้องคดีนี้ถือว่าเป็นการกระทำในนามของแผ่นดิน (in the name of the Crown)

การพิจารณาคดีในชั้นศาลของประเทศอังกฤษนั้น มีการค้นหาความจริงในคดีโดยใช้ระบบการต่อสู้กัน (Trial of battle) โจทก์และจำเลยจึงมีฐานะเท่าเทียมกัน ศาลผู้ทำหน้าที่ชี้ขาดตัดสินคดีดำรงตนในการพิจารณาคดีด้วยการวางเฉย (Passive) เสมือนเป็นเพียงกรรมการคอยควบคุมให้คู่ต่อสู้(คู่ความ)ทั้งสองอยู่ในกติกาและทำหน้าที่ป้องกันมิให้มีการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน โดยมีกฎหมายในเรื่องของบทตัดพยานที่เด็ดขาด การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีมีลักษณะเป็นการต่อสู้กันระหว่างคู่ความโดยการถามค้าน (Cross examination) คือโจทก์เป็นผู้กล่าวอ้างจึงเป็นผู้นำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ และจำเลยต่อสู้คดีโดยทำลายน้ำหนักพยานหลักฐานของฝ่ายโจทก์ การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในอังกฤษนั้นเห็นว่าวิธีการถามค้านเป็นการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่จะทำให้ความจริงปรากฏต่อหน้าศาลได้ดี

ด้วยระบบกฎหมายที่มีพัฒนาการไปตามระยะเวลาทำให้หลักการดำเนินคดีโดยประชาชน (Popular prosecution) ที่ปล่อยให้เอกชนเข้ามาเป็นผู้ผลักดันและควบคุมการดำเนินคดีอาญาซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะเริ่มถูกตั้งข้อสังเกตว่าไม่สามารถรักษาประโยชน์สาธารณะได้⁸⁷ และยังพบว่าหลักการดำเนินคดีโดยประชาชนของประเทศอังกฤษประสบปัญหาเกี่ยวกับการหาตัวบุคคลเข้ามาดำเนินคดีที่จำเป็นต้องมีการแก้ไขคือ เนื่องจากการดำเนินคดีในแต่ละเรื่องทำให้เอกชนที่เข้ามาดำเนินคดีต้องสูญเสียเวลาไปในการดำเนินคดี ต้องประสบกับเรื่องยุ่งยาก อีกทั้งต้องสูญเสียเงินส่วนตัวเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ดังนั้นการถูกบังคับโดยผู้พิพากษาให้ผู้เสียหายฟ้องคดีทั้งที่ผู้เสียหายไม่เต็มใจจึงทำให้ผู้เสียหายดำเนินคดีโดยขาดการเอาใจใส่และทำให้เกิดปัญหาการล้มคดีตามมา

ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงได้มีผู้เสนอความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการต่างๆ คือ

1) ข้อเสนอให้การดำเนินคดีอาญาควรกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหายควรจำกัดให้มีอำนาจเฉพาะความผิดส่วนตัวโดยแท้และต้องเป็นความผิดเล็กน้อยเท่านั้น

2) ข้อเสนอให้มีเจ้าพนักงานเป็นผู้ทำหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินคดีอาญาในทำนองเป็นพนักงานอัยการอย่างประเทศในภาคพื้นยุโรป

⁸⁷ คณิต ฌ นคร ข. เล่มเดิม. หน้า 50.

แต่ด้วยสภาพสังคมของประเทศอังกฤษที่มีความคิดในเชิงอนุรักษนิยมสูง การโน้มน้าวให้ได้รับการยอมรับการเปลี่ยนแปลงหลักการดำเนินคดีอาญาในประเทศอังกฤษตามข้อที่เสนอขึ้นมา จึงต้องใช้เวลาการต่อสู้ที่ยาวนาน การเปลี่ยนแปลงในช่วงเริ่มแรกได้กระทำโดยตรากฎหมายจัดตั้ง Director of Public Prosecution (D.P.P.) ขึ้นในปี ค.ศ.1879 แต่ D.P.P. ที่จัดตั้งขึ้นนี้ก็ได้เป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญาอย่างพนักงานอัยการของประเทศภาคพื้นยุโรป

อำนาจหน้าที่ของ D.P.P. ที่จัดตั้งขึ้นนี้ทำหน้าที่เพียงเป็นผู้คอยให้คำแนะนำแก่ประชาชนในการดำเนินคดีอาญา ดูแลการดำเนินคดีของตำรวจ และเป็นผู้ดำเนินคดีอาญาบางฐานความผิดที่มีความสำคัญ⁸⁸ เมื่อตำรวจทำการสืบสวนและเสนอคดีขึ้นมาแล้ว D.P.P. จะเป็นผู้พิจารณาคดีหากเห็นควรฟ้องคดี D.P.P. จะดำเนินการโดยว่าจ้างทนายความ (barrister)⁸⁹ ฟ้องร้องดำเนินคดีโดยมิได้เป็นผู้ฟ้องร้องดำเนินคดีด้วยตนเอง และยังทำหน้าที่ควบคุมการฟ้องคดีอาญาโดยประชาชนอีกด้วย⁹⁰

แม้ว่าในปัจจุบันนี้ประเทศอังกฤษจะยังอนุญาตให้ประชาชนสามารถฟ้องคดีอาญาได้ตามหลักการดำเนินคดีโดยประชาชนอยู่ก็ตาม แต่เนื่องจากปัญหาที่ว่าผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาด้วยตนเองจะต้องวางเงินค่าธรรมเนียมในการดำเนินคดีซึ่งเป็นมาตรการในการคุ้มครองจำเลยในคดีอาญามิให้ต้องได้รับเสียหายจากการฟ้องคดี ทำให้ผู้เสียหายต้องมีค่าใช้จ่ายและต้องเสียเวลาในการดำเนินคดี จึงทำให้การฟ้องคดีเองของผู้เสียหายเสื่อมความนิยมลงไป ผู้เสียหายจึงมักใช้วิธีร้องทุกข์ต่อตำรวจเพื่อให้ตำรวจดำเนินคดีแทนประชาชน ทำให้หลักการดำเนินคดีโดยประชาชนไม่ได้รับความนิยมในทางปฏิบัติอีกต่อไป หลักการดำเนินคดีโดยประชาชนในประเทศอังกฤษจึงหลงเหลืออยู่แต่เพียงรูปแบบเท่านั้น

ตำรวจมีอำนาจเริ่มคดีโดยการสืบสวนสอบสวน แสวงหาพยานหลักฐาน ตลอดไปจนถึงฟ้องคดีเองต่อศาลแขวง (Magistrate) หากเป็นคดีที่มีความซับซ้อน คดีความผิดร้ายแรง ตำรวจก็จะจ้างทนายความฟ้องคดีแทนเรียกว่า Solicitor ความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับ Solicitor มีลักษณะเป็นอย่างลูกความกับทนายความ ซึ่งทนายความต้องดำเนินคดีไปตามที่ตัวความต้องการและทนายความอาจให้คำแนะนำเสนอความเห็นแก่ลูกความได้ ต่อจากนั้นเมื่อดำเนินการจนเสร็จสิ้นแล้วตำรวจจะจ้างทนายความที่เรียกว่า Barrister ให้ดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดีในชั้นศาล

⁸⁸ อมรเทพ เมืองแสน.. (2549). อิทธิพลของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ที่มีต่อกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย. หน้า 17-20.

⁸⁹ กณิต ฒ นคร ข. เล่มเดิม. หน้า 50.

⁹⁰ จิตติมา ศรีอโนมัย. เล่มเดิม. หน้า 76-77.

Barrister นี้มีฐานะเป็นทนายโจทก์

การดำเนินคดีของตำรวจที่มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนและฟ้องคดีอาญาเองด้วยนั้น เนื่องจากตำรวจเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมดตั้งแต่เริ่มต้นคดีโดยการสืบสวนไปจนถึงการใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจฟ้องคดีทำให้การดำเนินการของตำรวจขาดการสอบทาน(review) ทำให้พบกับปัญหาว่ามีพยานหลักฐานน้อยไม่เพียงพอต่อการพิสูจน์ความผิดของจำเลย และปัญหาจากแนวทางการปฏิบัติของตำรวจแต่ละท้องที่เกี่ยวกับการฟ้องคดีมีข้อแตกต่างกัน⁹¹ จึงมีการเสนอความคิดให้มีการแยกอำนาจการฟ้องคดีออกจากการทำหน้าที่ของตำรวจ โดยให้ตำรวจทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนเท่านั้น และให้มีการตั้งองค์กรของรัฐขึ้นทำหน้าที่ฟ้องคดีอาญาแยกออกจากองค์กรตำรวจ ทำให้มีการจัดตั้ง Crown Prosecution Service (CPS) ขึ้นในปี ค.ศ.1986 เพื่อทำหน้าที่ควบคุมการฟ้องคดีอาญาทั้งหลายที่เป็นอำนาจของตำรวจ และในเวลาต่อมาได้มีการตั้งองค์กรอื่นๆขึ้นอีกเพื่อทำหน้าที่ฟ้องคดีอาญาโดยเฉพาะในความผิดบางฐานความผิด⁹²

ด้วยเหตุดังที่กล่าวมาทำให้ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาในประเทศอังกฤษประกอบด้วยองค์กรในกระบวนการยุติธรรมหลายฝ่าย อันได้แก่⁹³

1) CPS และองค์กรอื่นๆ ที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาเป็นการเฉพาะ เช่น The Trading Stands Office , Inland Revenue , HM Customs and Excise , the DHSS , the Post Office , RSPCA and the Factory Inspectorate.

2.) ผู้เสียหาย (victims)

การดำเนินคดีอาญาของเจ้าหน้าที่รัฐเริ่มต้นขึ้นในชั้นตำรวจ โดยเมื่อตำรวจได้รับการร้องทุกข์ และทำการสืบสวนสอบสวนจนเสร็จสิ้นลง หากตำรวจเห็นว่าไม่ควรฟ้องผู้ต้องหา คดีนั้นก็จะจบลงในชั้นตำรวจ แต่หากตำรวจเห็นควรฟ้องผู้ต้องหาและเป็นคดีตามประเภทที่กฎหมายบัญญัติให้รายงานต่อ D.P.P.ตำรวจก็จะส่งสำนวนการสอบสวนให้ D.P.P. เพื่อฟ้องคดีต่อไป แต่การฟ้องคดีโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายอื่น อาจฟ้องคดีได้โดยไม่ต้องส่งเรื่องให้ CPS ฟ้องคดีเหมือนกับตำรวจ

เมื่อ D.P.P.ได้รับสำนวนคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้วจะพิจารณาความเพียงพอของพยานหลักฐานในการดำเนินคดี โดยอาจส่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการสอบสวนรวบรวม

⁹¹ จิราธร เจริญวุฒิ. (2550). *วิวัฒนาการการสอบสวนคดีอาญา: ศึกษาบทบาทของพนักงานอัยการ*. หน้า 24-27.

⁹² อมรเทพ เมืองแสน. เล่มเดิม. หน้า 21 – 22.

⁹³ John Wheeler. (2002). *The English Legal System*. p. 194.

พยานหลักฐานเพิ่มเติมในกรณี que เห็นว่าพยานหลักฐานไม่เพียงพอ⁹⁴ การดำเนินคดีอาญาของ ภาครัฐดังกล่าวมานี้จะอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของอัยการสูงสุด (Attorney General) ซึ่งเป็น ตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีคอยกำกับดูแลการทำหน้าที่ของ D.P.P. โดยควบคุมควบคุมดูแลการฟ้อง คดีอาญาของ D.P.P. ให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

ประเทศอังกฤษได้จัดตั้งองค์กร CPS ขึ้นในปี ค.ศ.1985 ตามกฎหมาย The Prosecution of Offences Act 1985 และเริ่มปฏิบัติงานตั้งแต่ตุลาคม ค.ศ. 1986⁹⁵ ให้ทำหน้าที่ดำเนินคดีอาญา ทำนองเดียวกับองค์กรอัยการของประเทศในภาคพื้นยุโรป โดยคัดเลือกเจ้าหน้าที่ผู้มาปฏิบัติงาน จากนักกฎหมาย (Lawyers)⁹⁶ ที่เป็น Barrister และ Solicitor ซึ่งในช่วงแรกพบกับปัญหาความ ยากลำบากในการคัดเลือกนักกฎหมายให้มีจำนวนเพียงพอในการปฏิบัติงาน แม้ว่าจะมีการก่อตั้ง CPS ขึ้นมาแต่การทำหน้าที่ของ CPS ก็ไม่ได้กระทบต่ออำนาจการฟ้องคดีของประชาชนที่มีอยู่ และ การดำเนินคดีของ CPS โดยจ้างทนายความฟ้องคดีนั้น โจทก์ในคดีอาญายังคงมีฐานะเป็นคู่ความ เท่าเทียมกับจำเลยในคดี⁹⁷ อยู่

การดำเนินคดีอาญาแต่ละเรื่อง D.P.P. มีอำนาจที่จะนำเหตุผลด้านต่างๆ มาประกอบการ พิจารณาใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดีต่อไปด้วย เช่น พิจารณาถึงนโยบายของรัฐ (Public policy) ที่มี ต่อการดำเนินคดีอาญาในขณะนั้น พิจารณาถึงประโยชน์สาธารณะที่จะได้รับจากการดำเนินคดี การ ดำเนินการของ D.P.P. จึงมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจกึ่งตุลาการ (quasijudicial) ในทำนองเดียวกับ พนักงานอัยการของประเทศภาคพื้นยุโรป

การดำเนินการของ CPS อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของ D.P.P. และมี Attorney General ซึ่งเป็นตำแหน่งทางการเมืองเป็นผู้รับผิดชอบการทำงาน โดย CPS ต้องจัดทำรายงานคดีส่ง Attorney General ด้วย⁹⁸ และถือได้ว่าองค์กร CPS สร้างขึ้นเพื่อควบคุมตรวจสอบการทำงานของ องค์กรตำรวจ การฟ้องคดีอาญาในประเทศอังกฤษสำหรับคดีที่ตำรวจทำการสอบสวนจะถูกฟ้องคดี โดย CPS เว้นแต่เพียงคดีความผิดเล็กน้อย แต่การดำเนินคดีของ CPS ไม่ผูกพันกับความเห็นตามที่ ตำรวจได้เสนอขึ้นมา การตัดสินใจของ CPS สามารถกระทำได้โดยอิสระภายใต้กฎหมาย และการ ดำเนินคดีต้องเป็นไปตามแนวนโยบายที่ D.P.P. ได้วางไว้ การสั่งคดีของ CPS ว่าคดีควรดำเนินการ

⁹⁴ วรินทร์ แต่ประยูร. (2545). สิทธิการฟ้องคดีอาญาโดยผู้เสียหายในศาลทหาร. หน้า 45-47.

⁹⁵ Robin C.A. White. (1999). *The English Legal System in Action*. p.125.

⁹⁶ John wheeler. (2002). *Op.cit.* p194.

⁹⁷ คณิต ณ นคร ช (2541). “วิธีพิจารณาความอาญาไทย: หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน.” รวม บทความด้านวิชาการของศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร อัยการสูงสุด. หน้า 312.

⁹⁸ Robin C.A. White. *Loc.cit.*

ต่อไปหรือไม่ นั่น มีหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยอยู่ 2 ขั้นตอน คือ การวินิจฉัยพยานหลักฐาน (the evidential test) และการวินิจฉัยประโยชน์สาธารณะ (the public interest test)

การวินิจฉัยพยานหลักฐาน โดยพิจารณาพยานหลักฐานในคดีว่ามีความเพียงพอต่อการพิสูจน์ความผิดตามข้อหาได้อย่างแท้จริง เป็นพยานหลักฐานที่สามารถนำสืบในชั้นศาล และโอกาสที่ศาลจะตัดสินว่าจำเลยมีความผิดนั้นมีลักษณะที่เป็นภาวะวิสัย หากไม่ผ่านเกณฑ์การวินิจฉัยพยานหลักฐานนี้แล้ว ต้องมีคำสั่งยุติคดีทันทีไม่ว่าคดีนั้นจะมีความสำคัญหรือร้ายแรงเพียงใด เมื่อผ่านหลักเกณฑ์นี้แล้วต้องพิจารณาในขั้นตอนที่ 2 คือ การวินิจฉัยประโยชน์สาธารณะ คือในฐานความผิดร้ายแรงนั้นปกติต้องมีการตั้งฟ้องดำเนินคดีต่อไป เว้นแต่จะปรากฏว่าการตั้งยุติคดีมีประโยชน์สาธารณะเหนือกว่าการฟ้องคดี เช่น คดีมีแนวโน้มที่ศาลจะลงโทษจำเลยเล็กน้อยเท่านั้น การกระทำความผิดเกิดจากความผิดพลาดอย่างแท้จริงหรือความสำคัญผิดอย่างแท้จริง ความเสียหายหรืออันตรายที่เกิดขึ้นมีเพียงเล็กน้อยและเกิดจากการกระทำความผิดที่มีขึ้นเพียงครั้งเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นความผิดที่เกิดจากการตัดสินใจที่ผิดพลาด เวลาที่เกิดการกระทำความผิดกับเวลาที่จะมีการพิจารณาคดีนั้นมีระยะเวลาที่ห่างกันมาก เป็นต้น⁹⁹

ดังนั้น การตัดสินใจของตำรวจที่ต้องการดำเนินคดีต่อไปที่เป็นการไม่เหมาะสม จึงอาจถูกตรวจสอบ(review) โดย CPS อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจากการสำรวจคดีต่างๆของตำรวจใน 3 เขต พบว่า CPS ได้มีคำสั่งยุติคดีของตำรวจเนื่องจากมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอเป็นจำนวนมาก สำหรับคดีที่ตำรวจได้ฟ้องต่อศาลแล้ว CPS ก็สามารถยุติการฟ้องคดี(discontinuing)นั้น ได้ด้วย¹⁰⁰

แต่ในส่วนของผู้เสียหายยังคงมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้อยู่ตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน¹⁰¹ เพียงแต่ว่าการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหายจะมี CPS เข้ามาดูแล โดยผู้เสียหายที่ฟ้องคดี(Private prosecution)จำเป็นต้องได้รับการอนุญาตจากฝ่ายเจ้าหน้าที่ก่อน¹⁰² นอกจากนี้การดำเนินคดีของผู้เสียหายนั้น หาก CPS เห็นว่าการฟ้องคดีนั้นเป็นการขัดต่อประโยชน์สาธารณะหรือการดำเนินคดีเรื่องนั้นควรมีการดำเนินคดีโดยภาครัฐ CPS ก็สามารถเข้าไปดำเนินคดีอาญานั้นเสีย

⁹⁹ ศรัณย์ ธิรพัฒน์ และ ประชานจุฬาโรจน์มนตรี. (2543,เมษายน). “(คำแปล)ประมวลหลักการสั่งคดีของพนักงานอัยการอังกฤษ(The Code for Crown Prosecution) ค.ศ.1994”. *ข่าวเนติบัณฑิตยสภา*, 12, 129. หน้า 4-5.

¹⁰⁰ Mike Mcconville & Geoffrey Wilson. (2002). *The Handbook of The Criminal Justice Process*. p.156-157.

¹⁰¹ จิตติมา ศรีอโนมัย. เล่มเดิม. หน้า 77-78.

¹⁰² John wheeler. Op.cit. p.196.

เอง¹⁰³ หรืออาจดำเนินการให้ระงับการฟ้องคดีอาญานั้นเสียก็ได้ โดยสามารถควบคุมการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายด้วยการร้องขอต่อศาล “ไม่ดำเนินคดีต่อไป” (Nolle Prosequi) ก่อนศาลมีคำพิพากษา การดำเนินการนี้จะมีผลทำให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดี แต่จำเลยยังอาจถูกฟ้องเป็นคดีใหม่ได้อีก¹⁰⁴

นอกจากนี้ยังมีอำนาจตรวจสอบการฟ้องคดีของประชาชน ในกรณีที่มีผู้มายื่นคำฟ้องคดีอาญาแล้วถอนฟ้องหรือไม่ดำเนินคดีต่อไป โดยอาจทำการตรวจสอบถึงความสุจริตของบุคคลผู้ฟ้องคดี หรือพิจารณาถึงการดำเนินคดีอาญาเรื่องนั้นว่ายังเป็นประโยชน์สาธารณะอันควรดำเนินคดีต่อไปหรือไม่ ถึงแม้ว่าคดีนั้นจะมีการถอนฟ้องคดีแล้วก็ตาม¹⁰⁵

หลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศอังกฤษที่มีการจำกัดอำนาจฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายลงโดยมีองค์กรของรัฐเข้ามาควบคุมดูแลการดำเนินคดีของผู้เสียหายนี้ พิจารณาแล้วเห็นได้ว่า จากเดิมที่รัฐเคยให้อำนาจแก่ผู้เสียหายอย่างเต็มที่ให้สามารถฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาได้อย่างกว้างขวางตามหลักการดำเนินคดีโดยประชาชน แต่รัฐได้พบว่าการปล่อยให้ผู้เสียหายดำเนินคดีเพียงลำพังต่อไปนั้น ไม่อาจรักษาความสงบเรียบร้อยหรือประโยชน์ของรัฐได้ ประเทศอังกฤษจึงได้วางมาตรการจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายลง โดยการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายต้องถูกควบคุมดูแลการดำเนินคดีโดยฝ่ายรัฐ การดำเนินคดีอาญาไม่อาจดำเนินการโดยปราศจากการควบคุมของฝ่ายรัฐได้อีกต่อไป

¹⁰³ พรศักดิ์ พลสมบัดินันท์. (2545). อำนาจดำเนินคดีอาญาโดยรัฐและผู้เสียหาย. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์. หน้า 30.

¹⁰⁴ กิตติ บุญยพลากร. เล่มเดิม. หน้า 21-22.

¹⁰⁵ อุทิศ วีรวัฒน์. (2533). “อัยการสกอตแลนด์และอัยการอังกฤษ.” อัยการกับการสอบสวนคดีอาญารวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาในนานาประเทศ. หน้า 56-60.

บทที่ 4

การควบคุมดูแลการฟ้องคดีในประเทศไทย

อำนาจการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการกับผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28¹⁰⁶ เป็นอำนาจฟ้องคดีที่ต่างฝ่ายต่างมีอิสระต่อกันทำให้พนักงานอัยการและผู้เสียหายต่างมีอำนาจฟ้องคดีได้โดยไม่มีพันธะต่อกัน แม้ฝ่ายหนึ่งจะได้อื่นฟ้องการกระทำเดียวกันของจำเลยต่อศาลแล้วอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังสามารถยื่นฟ้องจำเลยเป็นอีกคดีหนึ่งได้อีก นอกจากนี้การเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีโดยตรงแล้ว พนักงานอัยการและผู้เสียหายยังอาจขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกันในคดีที่อีกฝ่ายหนึ่งได้อื่นคำฟ้องไว้แล้วได้อีก

ด้วยระบบกฎหมายไทยได้รับอิทธิพลจากระบบกฎหมายอังกฤษ การดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยจึงมีรูปแบบใกล้เคียงกับระบบกฎหมาย Common Law ของประเทศอังกฤษ การดำเนินคดีอาญาในประเทศอังกฤษแต่เดิมเป็นการดำเนินคดีหลัก การดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน (Popular prosecution) ผู้ฟ้องคดีและผู้ถูกฟ้องคดีต่างเป็นเอกชนที่มีฐานะเท่าเทียมกัน จึงเป็นการต่อสู้ที่โจทก์-จำเลย มีฐานะในคดีเท่าเทียมกัน การต่อสู้ในคดีด้วยวิธีการถามค้าน (Cross examination) เป็นการแสดงเหตุและผลในคดีให้ปรากฏต่อศาล แต่ในการปรับปรุงระบบกฎหมายของประเทศ ได้มีการปฏิรูประบบกฎหมายโดยยึดถือหลักการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public prosecution) เป็นหลักและอนุญาตให้ผู้เสียหายดำเนินคดีอาญาได้ตามหลักการดำเนินคดีโดยเอกชน (Private prosecution) องค์กรของรัฐจึงต้องร่วมกันตรวจสอบหาข้อเท็จจริงในความผิด เพราะรัฐมีหน้าที่อำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การค้นหาเพื่อให้ได้ความจริงจึงเป็นหน้าที่ของรัฐ บทบาทขององค์กรต่าง ๆ ของรัฐในคดีอาญาจึงต้องกระตือรือร้น (Active) ในการค้นหาความจริงในคดีแม้กระทั่งองค์กรศาลก็ต้องมีส่วนร่วมเช่นนี้ด้วย ดังเห็นได้จากบทบัญญัติกฎหมายที่ให้ศาลเป็นผู้สืบพยานในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 229¹⁰⁷ และศาลยังมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติมได้เองโดยไม่ต้องมีคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดร้องขอโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติมาตรา

¹⁰⁶ “มาตรา 28 บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล

- (1) พนักงานอัยการ
- (2) ผู้เสียหาย”

¹⁰⁷ “มาตรา 229 ศาลเป็นผู้สืบพยาน จะสืบในศาลหรือนอกศาลก็ได้ แล้วแต่เห็นควรแล้วแต่ลักษณะพยาน ”

228¹⁰⁸ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ศาลเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพและเป็นผู้อำนวยความสะดวกธรรมดาให้แก่ประชาชน

ความร่วมมือกันในการตรวจสอบค้นหาความจริงขององค์กรของรัฐ ยังพบว่ามีปัญหาในทางปฏิบัติอยู่ อย่างในคดีลัทธิที่ศาลแขวงพระนครเหนือซึ่งคดีนั้น พนักงานอัยการ ได้ยื่นฟ้องคดีความผิดฐานลัทธิ ศาสดาได้ประทับรับฟ้อง และถามคำให้การจำเลยแล้ว จำเลยให้การปฏิเสธว่ามีได้กระทำความผิดตามฟ้อง ศาลจึงมีคำสั่งนัดสืบพยาน แต่ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ปรากฏว่าในวันเดียวกันกับที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีผู้เสียหาย ได้ยื่นฟ้องจำเลยคนเดียวกันในความผิดลัทธิ ซึ่ง เป็นลัทธิสิ่งเดียวกันต่อศาลแขวงพระนครเหนือเช่นเดียวกันกับพนักงานอัยการ แต่คดีของผู้เสียหายมีการดำเนินการพิจารณาจนเสร็จสิ้นก่อนคดีของพนักงานอัยการ คือ เมื่อศาลนัดได้สวนมูลฟ้องเพราะเห็นว่าโจทก์ไม่มีพยานมาสืบถึงมูลจำเลยจึงได้ยื่นคำร้องต่อศาลว่า ความผิดเดียวกันนี้ ศาลได้มีคำพิพากษายกฟ้องคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์แล้ว ขอให้ศาลจำหน่ายคดีของพนักงานอัยการซึ่งเป็นโจทก์ ศาลจึงมีคำสั่งจำหน่ายคดีของพนักงานอัยการซึ่งเป็นโจทก์

ดังนั้นเห็นได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นทำให้กระบวนการยุติธรรมสามารถอำนวยความสะดวกและเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพได้อย่างเต็มที่ ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่คดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการ เกิดขึ้นจากการร่วมกันค้นหาความจริงในคดีขององค์กรต่างๆ ของรัฐ ยังมีได้กระทำอย่างเต็มที่ แม้ว่ากฎหมายจะให้อำนาจพนักงานอัยการสามารถเข้าควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหายได้ก็ตาม เมื่อพนักงานอัยการไม่ทราบถึงการฟ้องร้องหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาของผู้เสียหายจึงยอมเป็นผลให้พนักงานอัยการไม่อาจร้องขอต่อศาลเพื่อเข้ามาในคดีอาญาที่ผู้เสียหายฟ้องร้อง และไม่อาจเข้ามาควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาของผู้เสียหายเพื่อป้องกันมิให้กระทำหรือดเว้นการกระทำอย่างใดๆที่จะมีผลให้คดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการเสียหายได้

ดังนั้น แม้ว่าจะไม่มีบทบัญญัติกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ศาลแจ้งให้พนักงานอัยการทราบถึงการกระทำหรือดเว้นการกระทำของผู้เสียหายในคดีอาญาแผ่นดิน แต่โดยเหตุและผลของเรื่องตามหลัก Nature of thing

ศาลจึงมีหน้าที่ต้องแจ้งเรื่องดังกล่าวให้พนักงานอัยการทราบเพื่อเข้ามาดูแลคดีอาญาแผ่นดินมิให้ได้รับความเสียหาย ซึ่งในทางปฏิบัติศาลไม่เคยแจ้งให้พนักงานอัยการทราบ ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อคดีอาญาแผ่นดินจึงเป็นการทำให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม¹⁰⁹

¹⁰⁸ “มาตรา 228 ระหว่างพิจารณาโดยพลการหรือผู้ความฝ่ายใดร้องขอ ศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม จะสืบเองหรือส่งประเด็นก็ได้”

¹⁰⁹ คณิศ ฌ นคร ข. เล่มเดิม. หน้า 50-55.

4.1 การเป็นโจทก์ร่วมในคดีอาญา

กฎหมายบัญญัติให้พนักงานอัยการและผู้เสียหายจะมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้อย่างเป็นอิสระต่อกัน และกฎหมายก็บัญญัติให้บุคคลทั้งสองสามารถเป็นโจทก์ร่วมกันได้ โดยขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีที่อีกฝ่ายหนึ่งได้ยื่นฟ้องคดีไว้แล้ว โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

4.1.1 กรณีผู้เสียหายขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ

การขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 30 ดังนี้

“มาตรา 30 คดีอาญาใดซึ่งพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในระยะเวลาใดระหว่างพิจารณาก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาคดีนั้นได้”

กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของผู้เสียหายที่จะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการซึ่งได้เป็นโจทก์ฟ้องคดีไว้แล้ว เป็นการขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้โดยไม่จำกัดฐานความผิดแต่อำนาจดังกล่าวเป็นของผู้เสียหายเท่านั้น ผู้ร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมจึงต้องผ่านหลักเกณฑ์การพิจารณาว่าเป็นผู้เสียหายก่อนจึงจะสามารถร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมได้

ผู้เสียหายอาจยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมได้ในเวลาใดๆ ก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้น เมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตจะมีผลทำให้ผู้เสียหายอยู่ในฐานะเป็นโจทก์ร่วมในคดีของพนักงานอัยการนับแต่เวลาที่มีคำสั่งอนุญาต¹¹⁰

การที่ผู้เสียหายขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการที่ได้ฟ้องคดีไว้แล้วมีผลเพียงให้ผู้เสียหายมีฐานะเป็นโจทก์ร่วมเท่านั้น เพราะผู้เสียหายไม่มีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ ในทางแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องของพนักงานอัยการได้ ผู้เสียหายต้องถือคำฟ้องของพนักงานอัยการเป็นหลัก และเมื่อผู้เสียหายได้รับอนุญาตจากศาลให้เข้าเป็นโจทก์ร่วมแล้วมีผลทำให้ผู้เสียหายไม่อาจยื่นฟ้องคดีเรื่องเดียวกันนั้นต่อศาลเดียวกันหรือศาลอื่นอีกเพราะจะถือเป็นการฟ้องซ้ำทำให้จำเลยถูกฟ้องซ้ำอย่างไม่มีที่สิ้นสุด¹¹¹

4.1.2 กรณีพนักงานอัยการขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหาย

บทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 31 ได้บัญญัติให้อำนาจแก่พนักงานอัยการที่ในการขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในคดีที่ผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีอาญาด้วยตนเองไว้ก่อนแล้ว แต่พบว่ามิใช่ข้อสังเกตเกี่ยวกับอำนาจในการร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมดังนี้

¹¹⁰ ณรงค์ ใจหาญ ก. เล่มเดิม. หน้า 123.

¹¹¹ เมธา วาติเจริญ. เล่มเดิม. หน้า 189 – 190.

1) การขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายนี้ จำกัดอำนาจพนักงานอัยการให้ทำได้ เฉพาะในคดีอาญาแผ่นดินเท่านั้น แต่การร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมของผู้เสียหายสามารถทำได้ทั้ง คดีอาญาแผ่นดินและคดีความผิดต่อส่วนตัว

2) ระยะเวลาในการร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมมีระยะเวลาที่ยาวนานกว่าระยะเวลาที่ อนุญาตให้ผู้เสียหายร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ คือกฎหมายอนุญาตให้พนักงาน อัยการยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีได้ ในเวลาใดๆ ก่อนคดีเสร็จเด็ดขาดแต่อนุญาตให้ ผู้เสียหายสามารถร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการได้เพียงก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา เท่านั้น¹¹²

ทั้งสองกรณีนี้เป็นข้อแตกต่างที่เห็นได้จากการขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ ของผู้เสียหาย

การขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมมีผลต่อคดีของพนักงานอัยการคือทำให้ต้องถือฟ้องของ ผู้เสียหายเป็นหลัก หากฟ้องของผู้เสียหายมีข้อบกพร่องอย่างไร พนักงานอัยการก็ต้องรับผลร้ายไป ด้วย และเมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานอัยการเป็นโจทก์ร่วมในคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้อง คดีแล้ว มีผลทำให้พนักงานอัยการหมดอำนาจฟ้องคดีอาญาเรื่องเดียวกันนั้นเป็นคดีใหม่อีก¹¹³

4.2 อำนาจในการควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญา

การดำเนินคดีอาญาได้ของบุคคลทั้งพนักงานอัยการ และผู้เสียหาย เมื่อต่างมีอำนาจใน การดำเนินคดีได้อย่างเป็นอิสระต่อกัน และอาจมีการดำเนินคดีอาญาได้พร้อมๆ กัน การดำเนิน กระบวนการพิจารณาของบุคคลฝ่ายหนึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่คดีอาญาของบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง ได้ การดำเนินคดีอาญาจึงจำเป็นต้องมีมาตรการในการควบคุมการดำเนินคดีอาญาของบุคคลทั้งสอง ฝ่าย เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปโดยเรียบร้อย ไม่ขัดแย้งและก่อผลเสียหายต่อการดำเนินคดีของอีก ฝ่ายหนึ่ง

การค้นหาคำความจริงในคดีอาญาที่ปรากฏในระบบกฎหมายของประเทศต่างๆ สามารถ จำแนกด้วยหลักการสำคัญๆ ออกเป็น 2 ระบบด้วยกันคือ ระบบไต่สวน (Inquisitorial system) กับ ระบบกล่าวหา (Accusatorial system) ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

ระบบไต่สวน(Inquisitorial system) เป็นระบบการค้นหาคำความจริงที่มุ่งหมายค้นหา ความจริงในคดีให้ได้มากที่สุด การค้นหาคำความจริงจึงมีวิธีการที่มีข้อกำหนดไม่เคร่งครัดนัก จำแนก ลักษณะที่เป็นข้อสำคัญได้

¹¹² ณรงค์ ใจหาญ ก. เล่มเดิม. หน้า 125-126.

¹¹³ เมธา วาติเจริญ. เล่มเดิม. หน้า 192.

(1) ศาลเป็นผู้ทำหน้าที่ค้นหาความจริงในคดี การสืบพยานเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลที่จะต้องกระทำให้ได้ความจริงมากที่สุด

(2) ความสัมพันธ์ในคดีอาญาเป็นความสัมพันธ์ระหว่างศาลกับจำเลย โจทก์ในคดีอาญาเป็นเพียงผู้ช่วยของศาลในการค้นหาความจริงในคดีเท่านั้น

(3) เพื่อให้ได้ความจริงในคดีมากที่สุด การสืบพยานจึงมีความยืดหยุ่นสูง ไม่เคร่งครัดกับขั้นตอนและหลักเกณฑ์วิธีการนำสืบ ที่สำคัญคือไม่มีบทตัดพยาน (Exclusionary rule) ที่เด็ดขาดอย่างในระบบกล่าวหา

ระบบกล่าวหา (Accusatorial system) ระบบการค้นหาความจริงแบบนี้เป็นระบบที่ใช้ในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law การค้นหาความจริงในคดีเป็นหน้าที่ของกลุ่มความในคดี ศาลเป็นเพียงคนกลางที่ทำหน้าที่ตัดสินชี้ขาดข้อพิพาทไปตามพยานหลักฐานที่คู่ความแต่ละฝ่ายค้นหาและนำมาแสดงต่อศาล ลักษณะสำคัญของระบบกล่าวหาคือ

(1) ศาลจะวางเฉยในการค้นหาความจริง เพราะถือว่าการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเป็นหน้าที่ของกลุ่มความเท่านั้น ศาลไม่มีหน้าที่ช่วยเหลือคู่ความฝ่ายใดในการค้นหาความจริง

(2) ความสัมพันธ์ในคดี เป็นการต่อสู้ระหว่างคู่ความ ศาลทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมให้คู่ความต่อสู้กันภายใต้กฎเกณฑ์

(3) กฎเกณฑ์ในการสืบพยานหลักฐานมีความเคร่งครัด โดยมีบทตัดพยานที่เด็ดขาด (Exclusionary rule) การพิจารณาตัดสินคดีให้ความสำคัญแก่หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการสืบพยานหลักฐานมากกว่าเนื้อหา ในระบบการค้นหาข้อเท็จจริงแบบระบบกล่าวหา ศาลจึงอาจมีคำพิพากษายกฟ้องคดีด้วยสาเหตุทางขั้นตอนการปฏิบัติ (Technical)¹¹⁴

อำนาจฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายเป็นอำนาจดั้งเดิมที่มีอยู่ในสังคมต่างๆ นับแต่ได้มีการรวมตัวกันเป็นรัฐ ซึ่งจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าสังคมไทยเองก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับสังคมอื่น ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาในทุกสมัย แต่การให้อำนาจฟ้องคดีอาญาแก่ผู้เสียหายได้ แม้ว่าจะเป็นการผิดออกนอกรั้วที่เป็นคดีอาญาแผ่นดินเป็นสิ่งที่ได้รับการท้วงติงจากผู้เกี่ยวข้องเสมอมา เพราะผู้เสียหายอาจทำให้คดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการเสียหายได้

จากการศึกษาร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งยกร่างในยุคลปฏิรูปกฎหมายไทยพบว่าร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับภาษาต่างประเทศเมื่อปี

¹¹⁴ อุดม รัฐอมฤต ข (2535, มิถุนายน). “ผลของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายต่อการกำหนดหน้าที่นำสืบในคดีอาญา.” วารสารนิติศาสตร์, 25, 2. หน้า 306 – 307.

ค.ศ.1924 (พ.ศ.2467) ได้มีการบัญญัติข้อความที่น่าสนใจเกี่ยวกับอำนาจฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายไว้คือ

“28. No private prosecution can be exercised in case of offences wherein the interest of the State outweighs that of private persons. Especially of such offences as specified in Section 97 to 154 inclusive. 163 to 184 inclusive 196, 202 to 216 inclusive. 291, 299, 230, 240, 334, 335, 336, 337 of the Penal code.”¹¹⁵

เห็นได้ว่าอำนาจการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายในร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แม้ให้อำนาจแก่ผู้เสียหายสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาได้เองแต่กฎหมายก็ให้อำนาจการฟ้องคดีดังกล่าวแก่ผู้เสียหายอย่างจำกัด มิได้ให้อำนาจแก่ผู้เสียหายที่จะฟ้องคดีได้อย่างไม่มีข้อจำกัด ซึ่งข้อจำกัดเช่นว่ามานี้กลับไม่พบในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ผ่านการตราเป็นกฎหมายออกใช้

4.2.1 การดูแลการดำเนินกระบวนการพิจารณาของผู้เสียหายโดยอัยการ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติถึงการเข้าควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาของผู้เสียหายในคดีอาญา ไว้ในมาตรา 32

“**มาตรา 32** เมื่อพนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกัน ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าผู้เสียหายจะกระทำให้คดีของอัยการเสียหายโดยกระทำหรือละเว้นกระทำการใดๆ ในกระบวนการพิจารณา พนักงานอัยการมีอำนาจร้องขอต่อศาลให้สั่งผู้เสียหายกระทำหรือละเว้นกระทำการนั้นๆ ได้”

ผู้เสียหายและพนักงานอัยการต่างมีอำนาจในการฟ้องคดีและอาจร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมซึ่งกันและกันได้ แต่ในการดำเนินคดีอาญานั้น มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้ถือการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการเป็นหลัก โดยมีผู้ให้เหตุผลไว้ว่า

อำนาจตามมาตรา 32 ของพนักงานอัยการนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากการให้อำนาจผู้เสียหายที่สามารถฟ้องคดีได้โดยอิสระ การดำเนินกระบวนการพิจารณาของผู้เสียหายจึงเป็นการดำเนินคดีไปโดยขาดการควบคุม ซึ่งต่างกับพนักงานอัยการที่ต้องถูกควบคุมโดยทางวินัย เมื่อผู้เสียหายได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจนเป็นที่พอใจแล้ว ผู้เสียหายอาจดำเนิน

¹¹⁵ “มาตรา 28 ไม่มีการดำเนินคดีอาญาโดยส่วนตัวใด ๆ จะกระทำได้ในคดีความผิดซึ่งผลประโยชน์ของรัฐมีมากกว่าผลประโยชน์ของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความคิดเช่นที่กล่าวในมาตรา 97 ถึงมาตรา 154 มาตรา 163 ถึงมาตรา 182 มาตรา 196 มาตรา 202 ถึงมาตรา 216 มาตรา 291 299 230 240 334 335 336 337 แห่งประมวลกฎหมายอาญา”

กระบวนการพิจารณาไปในทางช่วยเหลือจำเลยโดยมิได้คำนึงถึงผลของคดีที่ถูกต้อง กฎหมายจึงให้อำนาจพนักงานอัยการเพื่อควบคุมการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย¹¹⁶

บทบัญญัตินี้แสดงให้เห็นว่ารัฐให้ความสำคัญแก่คดีของพนักงานอัยการซึ่งเป็นการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public prosecution) มากกว่าการดำเนินคดีของผู้เสียหาย (Private prosecution) และแสดงถึงการยึดถือการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นหลัก¹¹⁷

การควบคุมการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายสามารถกระทำได้โดยกฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการในกรณี que เห็นว่าผู้เสียหายจะกระทำการใดในการดำเนินคดีซึ่งจะมีผลให้คดีของพนักงานอัยการได้รับความเสียหายแล้ว พนักงานอัยการอาจร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งห้ามมิให้ผู้เสียหายกระทำการหรือละเว้นกระทำการนั้นๆ ได้

การควบคุมการกระทำหรือละเว้นการกระทำของผู้เสียหายที่อาจมีผลทำให้คดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการได้รับความเสียหายนี้ เคยได้รับการท้วงติงประการหนึ่งในการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเมื่อ พ.ศ.2514 คือ อำนาจตามมาตรา 32 เป็นการให้อำนาจแก่พนักงานอัยการในกรณีที่เป็น โจทก์ร่วมกัน ดังนั้นจึงมีข้อเสนอให้มีการแก้ไขบทบัญญัติให้ชัดเจน โดยระบุให้พนักงานอัยการมีอำนาจตามมาตรา 32 ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งรวมพิจารณาคดีระหว่างคดีที่พนักงานอัยการและผู้เสียหายซึ่งต่างคนต่างฟ้องเป็นคนละคดีกัน¹¹⁸ จึงเห็นได้ว่าปัญหาในการควบคุมการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายมิให้เกิดผลเสียหายแก่คดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการได้ถูกคำนึงถึงและคิดหาแนวทางปรับปรุงให้สามารถคุ้มครองคดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการได้อยู่เสมอ

4.2.2 การดูแลการดำเนินกระบวนการพิจารณาของพนักงานอัยการโดยผู้เสียหาย อำนาจของพนักงานอัยการในการควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาของผู้เสียหายในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 32 ได้เคยมีนักกฎหมายให้ความเห็นว่า กฎหมายมีเจตนาที่จะให้ความสำคัญแก่คดีของพนักงานอัยการมากกว่าคดีของผู้เสียหาย สืบเนื่องจากระยะเวลาในการขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ของอัยการมีระยะเวลาที่นานกว่าการขอเข้าร่วมเป็นโจทก์โดยผู้เสียหาย และบทบัญญัติมาตรา 32 ให้อำนาจแก่พนักงานอัยการฝ่ายเดียวในการขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้ผู้เสียหาย

¹¹⁶ พิพัฒน์ จักรางกูร. เล่มเดิม. หน้า 71.

¹¹⁷ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ค (2548). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา(ฉบับอ้างอิง). หน้า 86.

¹¹⁸ รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 379 – 35/2514 วันอังคาร ที่ 4 ตุลาคม 2514

ทำให้คดีของอัยการเสียหาย แต่ในทางกลับกันก็มองว่าผู้เสียหายน่าจะมีอำนาจทำนองเดียวกันหากผู้เสียหายเห็นว่าอัยการจะทำให้คดีของตนได้รับความเสียหายโดยอาศัยบทบัญญัติมาตราเดียวกัน¹¹⁹

4.3 คำพิพากษาเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาของผู้เสียหาย

จากหลักเกณฑ์การควบคุมคดีอาญาแผ่นดินของรัฐตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สามารถเห็นได้ว่าผู้เสียหายมีอำนาจตามกฎหมายที่จะฟ้องคดีได้โดยอิสระ ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีได้อย่างกว้างขวางทุกฐานความผิดที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิด โดยไม่จำกัดทั้งคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัวและคดีความผิดอาญาแผ่นดิน ผู้เสียหายมีจำต้องร้องทุกข์กล่าวโทษต่อเจ้าพนักงาน แต่อาจเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญาแผ่นดินต่อศาลได้โดยตรง การดำเนินการของผู้เสียหายเช่นนี้เป็นกระบวนการขั้นตอนที่ข้ามชั้นเจ้าพนักงานไปสู่ศาล การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายจึงเป็นอุปสรรคต่อการนำมาตรการควบคุมดูแลการดำเนินคดีที่มีอยู่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 32 มาบังคับใช้ เพราะการฟ้องคดีโดยผู้เสียหายมีขั้นตอนการดำเนินการที่ไม่มีจุดเชื่อมโยงกับเจ้าหน้าที่ของรัฐทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถเข้ามาดูแลและควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหายได้ทัน

เมื่อผู้เสียหายเสนอคำฟ้องของตนขึ้นสู่การพิจารณาของศาล การดำเนินกระบวนการพิจารณาของผู้เสียหายอาจทำให้คดีความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งอยู่ในความควบคุมดูแลของพนักงานอัยการได้รับความเสียหายได้ กล่าวคือ

4.3.1 ความเสียหายที่เกิดจากการเสนอคำฟ้องที่บกพร่อง

4.3.1.1) ความเสียหายในชั้นตรวจคำฟ้อง คำฟ้องของผู้เสียหายที่ไม่ถูกต้อง ไม่สมบูรณ์ ที่ได้เสนอต่อศาลนั้น คำฟ้องดังกล่าวอาจถูกศาลพิพากษายกฟ้องในเนื้อหาของคำฟ้องได้

4.3.1.2) ความเสียหายจากการฟ้องคดีอาญาในฐานความผิดที่ไม่เหมาะสม ปัจจุบันนี้หลายต่อหลายครั้งจะพบว่ามีการกระทำความผิดกรรมเดียวแต่เป็นความผิดตามกฎหมายหลายฐานความผิด หากโจทก์ฟ้องคดีในความผิดฐานหนึ่งฐานใดแล้ว โจทก์จะไม่สามารถฟ้องคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งอุกฉกรรจ์กว่าเพื่อลงโทษจำเลยตามความเหมาะสมของความผิดได้ เพราะได้มีคำพิพากษาในคดีก่อนแล้ว

4.3.2 ความเสียหายที่เกิดขึ้นในการพิจารณาคดี

4.3.2.1) ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เมื่อศาลมีคำสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้อง ผู้เสียหายมีหน้าที่ต้องนำพยานหลักฐานมาสืบให้ศาลเห็นว่าคดีมีมูล แต่ในบางครั้งศาลเห็นว่าคดีของโจทก์ไม่มีมูลจึงพิพากษายกฟ้อง

¹¹⁹ ชูศักดิ์ ศิรินิล. (2521). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 1. หน้า 62-63.

4.3.2.2) ชั้นพิจารณาคดี หลักการในคดีอาญานั้นเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาสู้ให้ศาลเห็นโดยชัดแจ้งว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง แต่บางครั้งการสืบพยานของโจทก์มีความบกพร่องทำให้ศาลต้องพิพากษายกฟ้อง

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาคดีที่เอกชนเป็น โจทก์ฟ้องคดีอาญา

ตัวอย่างที่ 1 กรณีคำฟ้องมีการบรรยายฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิดตามบทมาตราในกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 274/2546 วินิจฉัยว่าเอกชนเป็น โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันเบิกความเท็จต่อศาลในคดีระหว่างพนักงานอัยการเป็น โจทก์กับผู้เสียหายซึ่งเป็นจำเลยในคดีนั้น ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83, 178 วรรค 2

ศาลชั้นต้นพิจารณาคำฟ้องแล้วเห็นว่าคดีพอวินิจฉัยได้ จึงมีคำสั่งไต่สวนมูลฟ้องแล้วพิพากษายกฟ้อง

โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน

โจทก์ฎีกาโดยผู้พิพากษาซึ่งลงชื่อในคำพิพากษาศาลอุทธรณ์อนุญาตให้ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เมื่อโจทก์มิได้กล่าวในคำฟ้องว่า คดีที่จำเลยทั้งสองได้ร่วมกันเบิกความนั้น มีข้อหาความผิดตามบทกฎหมายใด ประเด็นอันเป็นข้อสำคัญในคดีมีว่าอย่างไร และคำเบิกความของจำเลยทั้งสองเป็นข้อสำคัญอย่างไร จึงถือว่าฟ้องโจทก์มิได้บรรยายถึงการกระทำที่อ้างว่าจำเลยทั้งสองได้กระทำความผิดมาโดยครบถ้วน ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) และเป็นฟ้องที่บรรยายไม่ครบองค์ประกอบความผิดตามบทมาตราในกฎหมายที่ขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองด้วย จึงชอบที่ศาลจะพิพากษายกฟ้องได้ กรณีมิใช่เรื่องฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมายซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลที่จะสั่งให้โจทก์แก้ฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 ได้ ที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษายกฟ้องโจทก์มานั้นชอบแล้ว

พิพากษายืน¹²⁰

คำพิพากษาศาลฎีกานี้มีข้อสังเกตที่ควรพิจารณาคือ เอกชนเป็น โจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญาขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 178 วรรคสอง อันเป็นความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรมในหมวด 1 ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรมอันเป็นความผิดอันมิอาจยอมความได้ หรือเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน แต่ด้วยเพียงการที่เอกชนผู้เป็น โจทก์เสนอคำฟ้องที่บกพร่องต่อศาลเมื่อศาลชั้นต้นตรวจคำฟ้อง ศาลชั้นต้นก็พิจารณาเห็นว่าคดีสามารถวินิจฉัยได้แล้วพิพากษายกฟ้อง เห็นได้ว่าศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาคดีโดยคดียังมีทันได้มีการไต่สวนมูลฟ้อง การดำเนินคดีในศาล

¹²⁰ เนติบัณฑิตยสภา. คำพิพากษาศาลฎีกา ประจำปีพุทธศักราช 2547. หน้า 23-26.

ชั้นต้นก็สิ้นสุดลงเพราะเหตุว่าคำฟ้องของเอกชนผู้เป็นโจทก์ที่เสนอต่อศาลเป็นคำฟ้องที่มีได้บรรยายถึงการกระทำที่อ้างว่าจำเลยกระทำความผิดมาโดยครบถ้วนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) และเป็นฟ้องที่บรรยายไม่ครบองค์ประกอบความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

นอกจากนั้นยังมีข้อนำพิจารณาอีกประการหนึ่งคือ ความบกพร่องของคำฟ้องที่เสนอต่อศาลดังกล่าว ศาลฎีกาได้กล่าวมาในคำพิพากษาศาลฎีกาด้วยว่า กรณีมิใช่เรื่องฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมายซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลที่จะสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 ได้ การเสนอคำฟ้องที่บกพร่องจึงอาจทำให้คดีอาญาแผ่นดินเสียหายได้โดยปราศจากผู้ที่จะเข้ามาดูแล

ดังนั้น เมื่อพิจารณาคำพิพากษาศาลฎีกาคดีนี้แล้วทำให้พบว่าคดีอาญาแผ่นดินอาจได้รับความเสียหายได้อย่างรวดเร็วด้วยเพียง โจทก์เสนอคำฟ้องที่บกพร่องต่อศาลเท่านั้น คดีก็ยุติลงอย่างรวดเร็วโดยยังมีพันได้มีคำสั่งนัดไต่สวนมูลฟ้อง

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการฟ้องคดีอาญาต้องทำคำฟ้องตามแบบที่กฎหมายกำหนดการเสนอคำฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายจึงอาจมีผลทำให้ศาลพิพากษายกฟ้องของโจทก์เสียในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ และคำพิพากษายกฟ้องของศาลจะมีผลทำให้สิทธิในการนำคดีมาฟ้องเป็นอันระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4)

ดังนั้น หากผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้เสนอคำฟ้องที่บกพร่องต่อศาลก็อาจทำให้คดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการเสียหายจากคำพิพากษายกฟ้อง

ตัวอย่างที่ 2 กรณีศาลไต่สวนมูลฟ้องที่ผู้เสียหายฟ้องคดีแล้วเห็นว่าคดีไม่มีมูลและยกฟ้อง และกรณีโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานมานำสืบแสดงว่าจำเลยกระทำความผิดตามที่ฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 330/2539 วินิจฉัยว่า เอกชนเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157, 161, 188, 264, 265, 268, 83, 84, 86, 90, 9, 59

ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่าคดีมีมูลเฉพาะข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157, 161, 264, 265, 268 ให้ประทับฟ้อง ข้อหาอื่นให้ยกฟ้อง

จำเลยทั้งสองให้การปฏิเสธ

ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง

โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน

โจทก์ฎีกาโดยผู้พิพากษาซึ่งลงชื่อในคำพิพากษาศาลอุทธรณ์อนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า โจทก์ไม่มีพยานว่าจำเลยทั้งสองได้ร่วมกันปลอมเอกสารอย่างไร คงคาดหมายเอาว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันปลอมเพราะมีสาเหตุกับโจทก์เท่านั้นพยาน โจทก์จึงไม่พอฟังลงโทษจำเลยทั้งสองได้ ฎีกาโจทก์ฟังไม่ขึ้น

พิพากษายืน¹²¹

คดีนี้มีข้อสังเกตบางประการ คือ

1) เอกชนเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาหลายฐานความผิดด้วยกัน และความผิดที่ฟ้องร้องขอให้ศาลลงโทษจำเลย ล้วนเป็นความผิดอันมิอาจยอมความได้ ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ศาลชั้นต้นประทับฟ้องบางฐานความผิดและยกฟ้องบางฐานความผิด ซึ่งฐานความผิดที่ศาลยกฟ้องคือความผิดตามมาตรา 188 อันเป็นความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรมในหมวด 1 ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม หากในภายหลัง แม้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นควรดำเนินคดีต่อจำเลยในคดีนี้เพราะเห็นว่าจำเลยกระทำให้เกิดความเสียหายแก่รัฐก็ตาม เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ไม่สามารถดำเนินคดีได้ เพราะศาลได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ได้ฟ้องแล้ว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(4)

2) คดีนี้ศาลฎีกาได้พิเคราะห์พยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบแสดงต่อศาลแล้ว ศาลเห็นว่าโจทก์ไม่มีพยานมาแสดงว่าจำเลยทั้งสองได้ร่วมกันปลอมเอกสารตามที่ฟ้องศาลจึงพิพากษายกฟ้องการที่โจทก์ฟ้องคดีอาญาในความผิดอาญาแผ่นดิน แต่ไม่มีพยานหลักฐานมาแสดง ทำให้ศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง หากภายหลังปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอที่จะดำเนินคดีแก่จำเลยได้ ก็ไม่สามารถดำเนินคดีแก่จำเลยทั้งสองได้อีก เพราะมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ได้ฟ้องแล้ว

กล่าวโดยสรุปได้ว่าในชั้นไต่สวนมูลฟ้องโจทก์มีหน้าที่นำสืบพยานหลักฐานว่าคดีของโจทก์มีมูลความผิดทางอาญา หากโจทก์ไม่สามารถนำสืบพยานหลักฐานแสดงให้ศาลเห็นได้ว่าคดีอาญาที่โจทก์ฟ้องมีมูล ศาลก็จะมีคำสั่งชั้นไต่สวนมูลฟ้องว่าคดีโจทก์ไม่มีมูล มีผลทำให้สิทธิในทางดำเนินคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม มาตรา 39 (4) เพราะเป็นการชี้ขาดในความผิดที่ไม่ฟ้องแล้ว

ดังนั้น หากผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญาแผ่นดินต่อศาล และไม่นำพยานหลักฐานมาสืบให้ศาลเห็นว่าไม่มีมูล เมื่อศาลมีคำสั่งว่าคดีไม่มีมูลอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่คดีอาญาแผ่นดินได้

¹²¹ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ. คำพิพากษาศาลฎีกา พ.ศ.2539 เล่ม 1. หน้า 183-184.

ตัวอย่างที่ 3 กรณีคำฟ้องที่บกพร่องไม่แสดงให้เห็นว่าจำเลยเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดอย่างไร และกรณีไต่สวนมูลฟ้องแล้วศาลเห็นว่าคดีไม่มีมูล

คำพิพากษาฎีกาที่ 2954/2547 วินิจฉัยว่า เอกชนเป็นโจทก์ฟ้องว่าจำเลยที่ 1 ถึง 5 ร่วมกันปลอมเอกสารสัญญากู้เงินและใช้เอกสารปลอมขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264, 265, 266, 268, 83, 90, 91

ในชั้นตรวจคำฟ้อง ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องคดีโจทก์เฉพาะจำเลยที่ 1 ถึง 4 ส่วนจำเลยที่ 5 โจทก์มิได้ฟ้องบรรยายว่า จำเลยที่ 5 มีส่วนร่วมในการปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมอย่างไร จึงให้ยกฟ้องโจทก์เฉพาะจำเลยที่ 2

ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องแล้ว เห็นว่าคดีไม่มีมูล พิพากษายกฟ้อง

โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 7 พิพากษายกอุทธรณ์ของโจทก์

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ปัญหาว่าโจทก์บรรยายฟ้องครบองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 265, 266 หรือไม่ เห็นว่าความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 265 บัญญัติว่า “ผู้ใดปลอมเอกสารสิทธิ...” อันถือว่าเป็นองค์ประกอบของความผิดฐานนี้ เมื่อตามคำฟ้องของโจทก์ไม่ปรากฏข้อความว่าสัญญากู้เงินที่ปลอมและใช้เป็นเอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการก่อเปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับซึ่งสิทธิอันเป็นนิยามของคำว่าเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(9) ถือได้ว่าคำฟ้องของโจทก์มิได้บรรยายถึงการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่า จำเลยได้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158(5) การกระทำของจำเลยที่ 1 ถึงที่ 4 ตามที่โจทก์ฟ้องจึงไม่เป็นความผิดฐานปลอมเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 265 คงมีความผิดฐานปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมตาม มาตรา 264 วรรค 2 และมาตรา 268 วรรคแรกเท่านั้น มีศาลอุทธรณ์ภาค 7 พิพากษายกอุทธรณ์โจทก์นั้นชอบแล้ว

พิพากษายืน¹²²

คำพิพากษาฎีกาคดีนี้ผู้เขียนเห็นว่ามิใช่ข้อสังเกต 2 ประการ คือ

1) เอกชนเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญาหลายฐาน ซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงในหมวด 3 ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร อันเป็นความผิดอันมีอาชญากรรมความได้ หรือความผิดอาญาแผ่นดินแต่แค่เพียงในชั้นตรวจคำฟ้อง ศาลชั้นต้นก็มีคำพิพากษายกฟ้องโจทก์ในส่วนของคดีที่ฟ้องจำเลยที่ 5 ด้วยเหตุที่โจทก์มิได้บรรยายฟ้องว่า จำเลยที่ 5 มีส่วนร่วมในการปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอม

¹²² เนติบัณฑิตยสภา. คำพิพากษาฎีกา ประจำปีพุทธศักราช 2547. หน้า 507-510.

2) ศาลชั้นต้นได้สวนมูลฟ้องแล้ว เห็นว่าคดีระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 ถึงจำเลยที่ 4 ไม่มีมูล พิพากษายกฟ้อง ซึ่งตามประเด็นในศาลชั้นฎีกา เป็นการฎีกาความผิดตามมาตรา 265 และ 266 ศาลฎีกา วินิจฉัยว่าโจทก์มิได้บรรยายฟ้องถึงการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5)

ข้อสังเกตทั้งสองประการนี้ เห็นได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่คดีอาญาแผ่นดินเกิดจากการที่คำฟ้องของโจทก์บรรยายฟ้องไม่เป็นไปตามกฎหมายศาลจึงมีคำพิพากษาส่วนหนึ่งในชั้นตรวจคำฟ้อง และอีกส่วนหนึ่งในชั้นได้สวนมูลฟ้อง

ความเสียหายที่เกิดขึ้นในขั้นตอนต่างๆของกระบวนการพิจารณาคดีเหล่านี้ทำให้คดีอาญาแผ่นดินได้รับความเสียหายจนถึงกับทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปทั้งสิ้น และจากคำพิพากษาศาลฎีกาเหล่านี้ทำให้มองเห็นได้ว่า ศาลพิจารณาคดีอาญาแผ่นดิน โดยเห็นว่าเป็นคดีของผู้เสียหาย มิได้มองว่าเป็นคดีของรัฐ ดังที่เห็นได้จากการที่ศาลพิจารณาคดีเหล่านี้อย่างธรรมดา มิได้แตกต่างจากคดีความผิดต่อส่วนตัว เพราะผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีได้อย่างอิสระ และเมื่อมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยบกพร่องศาลก็อาจพิพากษายกฟ้องได้ทันที

แต่หากได้พิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในหลายๆมาตราแล้ว จะพบว่ากฎหมายให้ความสำคัญแก่คดีอาญาแผ่นดินเป็นคดีที่เป็นพิเศษมากกว่าคดีความผิดต่อส่วนตัว เพราะเป็นคดีที่มีผลกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวม กล่าวคือ

- 1) พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาแผ่นดินได้โดยไม่ต้องมีคำร้องทุกข์จากผู้เสียหาย¹²³
- 2) ในกรณีที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ไว้แล้วต่อมาได้ถอนคำร้องทุกข์ก็ไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่จะดำเนินคดีต่อไปได้¹²⁴
- 3) ผู้เสียหายที่ยื่นฟ้องคดีอาญาแผ่นดินไว้แล้วถอนฟ้องไป แม้ผู้เสียหายจะฟ้องคดีไม่ได้ อีก แต่ไม่ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นได้อีก¹²⁵

¹²³ “มาตรา 121 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง

แต่ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ห้ามมิให้ทำการสอบสวนเว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ”

¹²⁴ “มาตรา 126 (วรรคสอง) ในคดีซึ่งมิใช่ความผิดต่อส่วนตัว การถอนคำร้องทุกข์เช่นนั้นย่อมไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีนั้น”

¹²⁵ “มาตรา 36 คดีอาญาซึ่งได้ถอนฟ้องไปจากศาลแล้ว จะนำมาฟ้องอีกหาได้ไม่ เว้นแต่จะเข้าอยู่ในข้อยกเว้นต่อไปนี้

.....

(3) ถ้าผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องคดีอาญาไว้แล้วได้ถอนฟ้องคดีนั้นเสีย การถอนนี้ไม่ตัดสิทธิพนักงานอัยการที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่ เว้นแต่คดีซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัว”

4) คดีที่ศาลไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาแผ่นดินที่ผู้เสียหายยื่นฟ้องแล้ว ศาลยกฟ้องด้วยเหตุจากผู้เสียหายที่เป็นโจทก์ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณา การยกฟ้องฟ้องเช่นนี้ไม่ตัดอำนาจพนักงานอัยการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินได้อีก¹²⁶ และ

5) คดีอาญาแผ่นดินที่ผู้เสียหายยื่นฟ้องไว้ต่อศาล พนักงานอัยการอาจขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมในเวลาใดๆ ก่อนคดีเสร็จเด็ดขาด และขอให้ศาลสั่งห้ามผู้เสียหายดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางเสียหายแก่คดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการได้ตามมาตรา 32

จากบทบัญญัติเหล่านี้ที่ให้ความคุ้มครองแก่คดีอาญาแผ่นดินไว้เป็นพิเศษแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยึดถือการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นหลัก และในการคุ้มครองดูแลคดีอาญาแผ่นดินกฎหมายได้มอบหมายอำนาจหน้าที่ให้แก่พนักงานอัยการ ดังนั้น การดำเนินคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหายต้องอยู่ในความดูแลของพนักงานอัยการ และเป็นหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ของรัฐที่จะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

4.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหาย

เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายก่อให้เกิดผลกระทบต่อคดีอาญาแผ่นดินที่อยู่ในความดูแลของพนักงานอัยการให้ได้รับความเสียหาย ปัญหาดังกล่าวได้อยู่ในความสนใจของนักกฎหมายหลายท่านเพราะเป็นปัญหาที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนและความเสียหายอาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ อย่างในคดีหมอมัสพร

คดีดังกล่าวปรากฏข้อเท็จจริงว่า เมื่อพนักงานสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนเสร็จสิ้นลง และได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ โดยเห็นควรมีคำสั่งฟ้องคดี แต่พนักงานอัยการพิจารณาแล้วมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติได้แย้งคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการแต่ยังไม่ทันได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้อัยการสูงสุดชี้ขาด ผู้เสียหายในคดีนี้คือบิดาของหมอมัสพรได้ยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาล การดำเนินคดีในชั้นศาลของผู้เสียหายเกิดขึ้นระหว่างที่ขั้นตอนการดำเนินการในคดีของฝ่ายเจ้าหน้าที่บ้านเมืองยังไม่เสร็จสิ้นเช่นนี้อาจทำให้เกิดความเสียหายต่อคดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการได้ หากศาลมีคำสั่งว่าคดีไม่มีมูล พิพากษายกฟ้องของผู้เสียหายจะทำให้คดีของฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐที่ยังอยู่ระหว่างดำเนินการนี้ไม่สามารถฟ้องคดีได้อีก

¹²⁶ มาตรา 166 ถ้าโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด ให้ศาลยกฟ้องเสีย แต่ถ้าศาลเห็นว่ามิเหตุสมควรจึงมาไม่ได้ จะสั่งเลื่อนคดีไปก็ได้

(วรรคสาม)ในคดีที่ศาลยกฟ้องดังกล่าวแล้ว จะฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันนั้นอีกไม่ได้ แต่ถ้าศาลยกฟ้องเช่นนี้ในคดีซึ่งราษฎรเท่านั้นเป็นโจทก์ ไม่ตัดอำนาจพนักงานอัยการฟ้องคดีนั้นอีกวันแต่จะเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว”

ต่อไปเพราะสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามมาตรา 39(4) ดังนั้นเพื่อเป็นการควบคุมมิให้การดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายทำให้คดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการได้รับความเสียหาย การแก้ไขปัญหานี้ย่อมตกเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะต้องเข้ามาในคดีโดยทันทีและยับยั้งคดีของผู้เสียหายไว้ก่อน โดยยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งระงับการไต่สวนมูลฟ้องไว้เพื่อรอการดำเนินคดีของรัฐ โดยอาศัยมาตรา 32 โดยอนุโลม¹²⁷ การเข้ามาเพื่อคุ้มครองคดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการเช่นนี้เป็นการเข้ามาโดยอาศัยหลักการดำเนินคดีโดยรัฐ เพราะประเทศไทยยึดถือหลักการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นหลักดังจะเห็นได้จากการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหาย แม้ว่าภายหลังผู้เสียหายจะได้ถอนฟ้องไปจากศาลแล้ว แต่การถอนฟ้องเช่นนั้นไม่เป็นการตัดอำนาจแก่พนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีดังกล่าวได้อีก การขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีอาญาแผ่นดินที่พนักงานอัยการสามารถร้องขอเข้ามาในคดีได้ในเวลาใดๆก่อนคดีถึงที่สุดซึ่งต่างจากผู้เสียหายที่มีระยะเวลาในการขอเข้ามาในคดีของพนักงานอัยการเพียงก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา การไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์ หากโจทก์ไม่มาศาลและศาลยกฟ้องแล้วก็ไม่ตัดอำนาจพนักงานอัยการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินได้อีก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งตามความในมาตรา 32 ที่กฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการที่จะยับยั้งการดำเนินคดีของผู้เสียหายได้ หากเห็นว่าการดำเนินคดีของผู้เสียหายจะทำให้เกิดความเสียหายแก่คดีของพนักงานอัยการ

การเข้ามาดำเนินการของพนักงานอัยการในลักษณะเช่นนี้นอกจากจะถือว่าสามารถกระทำได้โดยอาศัยหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐแล้ว ยังอาจถือได้ว่าการดำเนินการของพนักงานอัยการเป็นการเริ่มต้นดำเนินคดีในชั้นพนักงานอัยการตามความในพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.2498 มาตรา 13¹²⁸ ซึ่งให้อำนาจพนักงานดำเนินคดีที่จำต้องตั้งต้นขึ้นในชั้นพนักงานอัยการได้ และเมื่อพิจารณาประกอบกับระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2538 ข้อ 124¹²⁹ ที่ได้วางแนวทางการเริ่มต้นคดีในชั้นพนักงาน

¹²⁷ คณิต ฅ นคร ฅ. เล่มเดิม. หน้า 32 – 33.

¹²⁸ “มาตรา 13 ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมายเฉพาะในคดีที่ต้องตั้งต้นที่พนักงานอัยการ พนักงานอัยการมีอำนาจออกหมายเรียกบุคคลใดๆ นอกจากพยานของกลุ่มความอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่คู่ความฝ่ายนั้นยินยอมมาให้การต่อพนักงานอัยการ โดยจะให้สาบานหรือปฏิญาณตัวได้”

¹²⁹ “ข้อ 124 เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณาดำเนินการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพต่อไปให้พนักงานอัยการดำเนินการตรวจสอบโดย

- (1) เชิญบุคคลที่เห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องมาพบพนักงานอัยการแล้วสอบปากคำไว้
- (2) ถ้าจำเป็นให้ออกหมายเรียกบุคคลที่เห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำต่อพนักงานอัยการตามความในมาตรา 13 และมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.2498
- (3) ดำเนินการอื่นใดที่เห็นสมควร.....”

อัยการโดยให้ดำเนินการเชิญหรือออกหมายเรียกเมื่อเห็นว่ามีความจำเป็นให้บุคคลใดๆ มาให้ ถ้อยคำหรือสอบปากคำได้ จึงเห็นว่าคดีที่ต้องตั้งต้นในชั้นพนักงานอัยการนั้น พนักงานอัยการ สามารถเริ่มดำเนินคดีได้เองและดำเนินการได้ทันที ทั้งนี้เพื่อทำหน้าที่ในการคุ้มครองประโยชน์ ของส่วนรวม

นอกจากนี้แล้ว ในกรณีที่พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีที่ ผู้เสียหายเป็น โจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญาแผ่นดินเพื่อประโยชน์ในการควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหาย แม้ว่าการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินในส่วนของภาครัฐจะยังดำเนินการสอบสวนไม่แล้ว เสร็จ พนักงานอัยการก็สามารถเข้ามาเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายได้ เพราะเป็นการจำเป็นในการ รักษาประโยชน์ของรัฐและเพื่อให้เป็นไปตามหลักการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นหลัก การร้องขอเป็น โจทก์ร่วมของพนักงานอัยการในกรณีเช่นนี้ไม่ถือว่าอยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา 120 ที่พนักงานอัยการจะฟ้องคดีได้ต่อเมื่อมีการสอบสวนในความผิดนั้นแล้ว โดยไม่ถือว่าการร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมเป็นการฟ้องคดีอาญาตามความหมายของมาตรา 120 มิ เช่นนั้นแล้ว หากถือว่าการร้องขอเป็นโจทก์ร่วมเป็นการฟ้องคดีอาญาที่ต้องมีการสอบสวนแล้วจึง จะทำให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีจะทำให้เกิดช่องว่างจากการที่ผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีอาญา แผ่นดินในขณะที่การสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จ ทำให้คดีอาญาแผ่นดินที่ผู้เสียหายฟ้องคดีไม่มีผู้เข้า มาดูแลควบคุมให้การดำเนินคดีเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินโดย ผู้เสียหายมีโอกาsfฟ้องคดีก่อนที่การสอบสวนจะแล้วเสร็จเสมอเพราะผู้เสียหายสามารถยื่นคำฟ้อง ต่อศาลได้ทันที แต่การดำเนินคดีของฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐมีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนอันจำเป็นต้องใช้เวลา ดำเนินการ ซึ่งหากพนักงานอัยการไม่อาจเข้ามาในคดีได้ การควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหาย ย่อมมีอาจกระทำได้อย่างเต็มที่ อาจทำให้ความมุ่งหมายที่รัฐต้องการควบคุมการดำเนินคดีไม่ ประสบผลสำเร็จได้¹³⁰ ปัญหาการเข้ามาเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายเช่นนี้ผู้เขียนเห็นว่าอาจมองได้อีก ประการหนึ่งว่าตามที่มาตรา 120 บัญญัติไว้ให้เจ้าหน้าที่รัฐต้องดำเนินการสอบสวนก่อนฟ้องคดี เป็นกรณีที่รัฐต้องรับฟ้องถ้อยคำของผู้ต้องหา ก่อน และรัฐต้องสอบสวนให้ได้ความจริงจึงจะ ดำเนินคดีต่อไปอันเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่การเข้ามายับยั้งการดำเนินคดี ในทางเสียหายต่อคดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการเป็นการคุ้มครองคดีของรัฐ ดังนั้นการร้องขอ เข้ามาเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายจึงไม่ต้องการสอบสวนก่อน

ส่วนกรณีที่ผู้เสียหายสนใจดำเนินคดีอาญาเพื่อช่วยเหลือจำเลยให้ไม่ต้องรับโทษนั้น สามารถนำหลักกฎหมายทั่วไปมาใช้แก้ไขปัญหาก็ได้คือ “ผู้ที่จะมาพึ่งบารมีแห่งความยุติธรรม ต้อง

¹³⁰ เรวัด นัจฉลิม. (2547). “กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2.” รวมคำบรรยายภาคสอง เล่ม 3. หน้า 139-140.

มาด้วยมืออันบริสุทธิ์” การฟ้องร้องดำเนินคดีของผู้เสียหายต้องเป็นการกระทำด้วยความสุจริตและบริสุทธิ์มีพยานหลักฐานและมุ่งหวังผลจากการดำเนินคดีอย่างแท้จริง จึงจะทำให้คำพิพากษาของศาลที่ตัดสินคดีมีผลทำให้สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) การฟ้องร้องดำเนินคดีโดยสมยอมกันระหว่างผู้เสียหายกับจำเลยเพื่อช่วยเหลือมิให้จำเลยต้องรับผิดชอบถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่สุจริต ผู้เสียหายและจำเลยจึงไม่อาจอ้างผลแห่งคดีมาเป็นประโยชน์แก่ตนได้¹³¹ โดยมีคำพิพากษาที่เป็นบรรทัดฐานแก่กรณีนี้คือ

คำพิพากษาฎีกาที่ 9334/2538 วินิจฉัยว่า หลักการห้ามดำเนินคดีซ้ำสองแก่จำเลยตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) บัญญัติให้สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปในนั้น ต้องเป็นคำพิพากษาที่เกิดจากการฟ้องร้องและดำเนินคดีโดยมีวัตถุประสงค์ขอให้ศาลลงโทษจำเลยจริง คำพิพากษาที่เกิดจากการฟ้องร้องและดำเนินคดีกันโดยสมยอมกันเพื่อให้มีผลเป็นการตัดอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการและผู้เสียหายรายอื่นจากการกระทำครั้งเดียวกันมิให้มีอำนาจฟ้องร้องจำเลยได้อีกนั้น ถือไม่ได้ว่าคดีก่อนได้มีการฟ้องร้องดำเนินคดีอย่างแท้จริง สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องจึงยังไม่ระงับไป¹³²

คำพิพากษาฎีกาดังกล่าวนี้แก้ไขปัญหาในกรณีผู้เสียหายดำเนินคดีเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยอาศัยหลักกฎหมายทั่วไป เป็นตัวอย่างของการแก้ไขปัญหาคดีผู้เสียหายดำเนินคดีเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิด โดยเห็นว่าบุคคลผู้ฟ้องศาลโดยมีเจตนาที่ไม่สุจริตย่อมไม่อาจถือได้ว่าเป็นผู้เสียหาย

หากพนักงานอัยการฟ้องคดีภายหลังจากศาลมีคำพิพากษาเช่นว่าแล้ว คำฟ้องควรบรรยายฟ้องถึงการดำเนินคดีของผู้เสียหายในคดีก่อนไว้ด้วย โดยบรรยายถึงพฤติการณ์การดำเนินคดีโดยไม่สุจริตและต้องมีพยานหลักฐานมาแสดงต่อศาลเพื่อให้ศาลเห็นข้อเท็จจริงมีเช่นนั้น ศาลอาจวินิจฉัยคดีว่าฟ้องของพนักงานอัยการเป็นฟ้องซ้ำได้ แต่ถึงอย่างนั้นก็ตามเห็นว่ารัฐควรเพิ่มมาตรการต่างๆ ตลอดจนจนถึงการแก้ไขกฎหมายเพื่อหาทางอุดช่องว่างของกระบวนการยุติธรรม¹³³

¹³¹ นอกจากนี้ยังมีความเห็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ การที่กฎหมายไทยอนุญาตให้ผู้เสียหายและพนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีได้อย่างเท่าเทียมกันและต่างฝ่ายต่างฟ้องได้โดยไม่ถือว่าตัดอำนาจซึ่งกันและกัน มีผลทำให้พนักงานอัยการและผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีและดำเนินคดีไปพร้อมๆ กันได้โดยไม่ถือว่าเป็นฟ้องซ้อน นั่น ถือว่าเป็นพัฒนาการที่เกิดขึ้นเองตามวัฒนธรรมของสังคมไทยโดยมิได้นำเอาวัฒนธรรมกฎหมายของต่างประเทศมาใช้ ถือเป็นข้อยกเว้นหลักกฎหมายทั่วไปที่เรียกว่า *Ne bis in idem*

¹³² สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2550 จาก <http://www.supremecourt.or.th/search.asp?page=wdbkbynum&q=9334%2F2538>

¹³³ รชฎ เจริญน้า. (2539, ตุลาคม-ธันวาคม). “ระบบการฟ้องคดีของรัฐ” *ตุลาการ*. 43, 4. หน้า 13 – 18.

ในข้อนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรวางมาตรการเพิ่มเติมเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นมาอีก เนื่องจากปัญหาอาจเกิดขึ้นได้เมื่อ

- (1) กรณีที่พนักงานอัยการอาจไม่ทราบว่าเคยมีการฟ้องร้องดำเนินคดีโดยผู้เสียหายมาก่อน
- (2) พนักงานอัยการอาจรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อแสดงความไม่สุจริตของผู้เสียหายได้ไม่เพียงพอ
- (3) ควรวางมาตรการในเชิงป้องกันความเสียหายจากการดำเนินคดีของผู้เสียหาย ความเสียหายแก่คดีอาญาดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น อาจเกิดขึ้นได้ตั้งแต่การเสนอคำฟ้องที่บกพร่องของผู้เสียหายต่อศาล ทำให้คดีความผิดอาญาแผ่นดินที่อยู่ในความดูแลของพนักงานอัยการเสียหาย เพราะเมื่อพนักงานอัยการไม่อาจทราบได้ว่าผู้เสียหายเสนอคำฟ้องคดีต่อศาลเมื่อใด พนักงานอัยการย่อมไม่มีโอกาสร้องขอเข้ามาในคดีเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามมิให้ผู้เสียหายดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางเสียหายแก่คดีของพนักงานอัยการตามมาตรา 32 ได้ ดังนั้น การที่ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาแผ่นดินและดำเนินคดีได้โดยพนักงานอัยการไม่ทราบถึงการฟ้องและดำเนินคดีเช่นนี้ นับเป็นปัญหาอุปสรรคข้อสำคัญของพนักงานอัยการ ในการเข้ามาดูแลคดีอาญาแผ่นดินมิให้ต้องได้รับความเสียหาย อันเป็นความรับผิดชอบร่วมกันขององค์กรต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหา

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่ามาตรการควบคุมดูแลการฟ้องคดีความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งมีพนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบนั้น ไม่อาจควบคุมดูแลการฟ้องคดีความผิดอาญาแผ่นดินได้อย่างเหมาะสมเพียงพอ และความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่คดีความผิดอาญาแผ่นดินอาจก่อผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในสังคมได้ ซึ่งเคยมีผู้เสนอทางแก้ไขปัญหาว່ว่าควรจำกัดอำนาจผู้เสียหายให้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้แต่เฉพาะความผิดต่อส่วนตัวเท่านั้น สำหรับคดีอาญาแผ่นดินควรให้เป็นอำนาจของพนักงานอัยการเพียงผู้เดียวที่จะเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีได้ และให้ผู้เสียหายเป็นเพียงผู้ช่วยเจ้าพนักงานในการค้นหาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำมาเสนอต่อพนักงานอัยการใช้ประกอบในสำนวนคดี¹³⁴ เท่านั้น

4.5 วิเคราะห์บทบาทพนักงานอัยการในการควบคุมการดำเนินคดีของรัฐ

ความผิดอาญาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เป็นข้อห้ามมิให้ประชาชนในรัฐฝ่าฝืนเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกันของประชาชนในสังคม การนำตัวผู้กระทำความผิดมา

¹³⁴ อรรถพล ใหญ่สว่าง. เล่มเดิม. หน้า 206 – 209.

ฟ้องลงโทษตามกฎหมาย จึงเป็นข้อสำคัญประการหนึ่งในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ดังนั้น การฟ้องคดีอาญามีใช่เป็นเพียงแต่การดำเนินคดีเพื่อตอบแทนแก้แค้นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายเท่านั้น เพราะการดำเนินคดีอาญาได้รวมประโยชน์ของรัฐที่จะได้รับการดำเนินคดีอาญาไว้ด้วย การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยมีทั้งรูปแบบการดำเนินคดีโดยรัฐ และการดำเนินคดีโดยเอกชนตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ได้ให้อำนาจผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาเกี่ยวกับพนักงานอัยการและยังเป็นการให้อำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีอาญาแก่ผู้เสียหายอย่างไม่มีข้อจำกัดในเรื่องฐานความผิดไม่ว่าจะเป็นความผิดคดีอาญาแผ่นดินหรือความผิดต่อส่วนตัว จึงจำเป็นต้องกำหนดมาตรการในการควบคุมดูแลการดำเนินคดีของผู้เสียหายไว้ เพื่อมิให้มีการดำเนินคดีในทางเสียหายแก่ประโยชน์ของรัฐ

ตามกฎหมายไทยได้กำหนดวิธีการควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหาย ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการในการดูแลโดยตรง การควบคุมการดำเนินคดีทำด้วยวิธีการให้อำนาจพนักงานอัยการร้องต่อศาลเมื่อมีคำสั่งให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นโจทก์ในคดีอาญากระทำหรือละเว้นการกระทำใดๆ ซึ่งพนักงานอัยการเห็นว่าจะทำให้คดีของอัยการเสียหาย แม้กฎหมายจะให้อำนาจพนักงานอัยการในการควบคุมดูแลการดำเนินคดีของผู้เสียหายได้ดังกล่าว แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการรักษาคดีของพนักงานอัยการไม่ให้เกิดความเสียหายจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาของผู้เสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีความผิดอาญาแผ่นดินที่ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีได้โดยอิสระ

เพราะการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายสามารถกระทำได้โดยอิสระเป็นเอกเทศซึ่งกันและกันจากพนักงานอัยการ เมื่อผู้เสียหายอาจฟ้องคดีได้เองโดยเสนอคำฟ้องต่อศาลโดยตรงจึงมีปัญหาถึงการที่พนักงานอัยการจะสามารถรับรู้การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหาย เพราะหากพนักงานอัยการไม่สามารถรับรู้ถึงการฟ้องคดีของผู้เสียหายได้แล้ว พนักงานอัยการย่อมไม่สามารถเข้าดูแลการดำเนินคดีของผู้เสียหายได้และหากมีการดำเนินคดีในทางเสียหายแก่คดีของพนักงานอัยการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการดำเนินคดีของผู้เสียหายไปในทางช่วยเหลือจำเลยโดยมิชอบแล้ว ความเสียหายย่อมตกแก่รัฐและประชาชนในรัฐ

แม้ว่าปัจจุบันมีผู้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและเรียกร้องให้องค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทำหน้าที่ร่วมกันเพื่อรักษาประโยชน์ของรัฐ โดยให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันให้มากขึ้น รวมถึงการเสนอแนะให้ใช้การตีความกฎหมาย ตามหลักเหตุผลของเรื่อง (Nature of thing) เพื่อแก้ไขปัญหาโดยมีความคิดเห็นว่า เมื่อเป็นอำนาจของพนักงานอัยการที่จะควบคุมดูแลการดำเนินคดีของผู้เสียหายแล้ว องค์กรผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีหน้าที่ในการทำให้การใช้

อำนาจของพนักงานอัยการลู่ทางด้วยโดยการแจ้งให้พนักงานอัยการทราบถึงการฟ้องคดีของผู้เสียหาย แต่ดูเหมือนว่าในทางปฏิบัติจะยังขาดความชัดเจนในทางปฏิบัติเป็นรูปธรรม

ด้วยหลักเกณฑ์การเข้าควบคุมดูแลการดำเนินคดีของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 32 พนักงานอัยการจะใช้อำนาจในการร้องขอให้ศาลสั่งห้ามผู้เสียหายกระทำการหรือละเว้นการกระทำที่ได้ในกรณีที่พนักงานอัยการกับผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกัน จึงมีข้อนำพิจารณาว่ามาตรการของรัฐที่ให้อำนาจแก่พนักงานอัยการอาจไม่สัมฤทธิ์ผล ที่จะใช้รักษาประโยชน์ของรัฐ เนื่องจากการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ มีเงื่อนไขตามกฎหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120¹³⁵ คือพนักงานอัยการจะฟ้องคดีอาญาได้ต่อเมื่อมีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน และขั้นตอนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเป็นขั้นตอนที่ต้องใช้เวลาในการรวบรวมพยานหลักฐาน ไม่ว่าจะเป็นการสอบถ้อยคำของผู้ต้องหา พยานและผู้เสียหาย ทั้งต้องใช้เวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ แต่การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายสามารถดำเนินการได้ในทันที ผู้เสียหายจึงสามารถฟ้องคดีได้ก่อนพนักงานอัยการ และการฟ้องคดีของผู้เสียหายอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่คดีอาญาแผ่นดินได้ทันทีเช่นกัน หากศาลยกฟ้องของผู้เสียหาย เสียตั้งแต่ในชั้นตรวจคำฟ้อง

แต่ปัญหาจากการดำเนินคดีของผู้เสียหายดังกล่าวอาจแก้ไขได้ด้วยการตีความกฎหมายอย่างสอดคล้องเป็นระบบโดยพนักงานอัยการสามารถเข้ามาดูแลคดีได้ด้วยบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 32 กล่าวคือตีความกฎหมายโดยอาศัยหลักการในการเป็นผู้ดูแลประโยชน์ของรัฐ ของพนักงานอัยการ โดยร้องขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามผู้เสียหายกระทำการหรือละเว้นการกระทำที่ได้ แต่ข้อเสนอแนะดังกล่าวยังไม่ปรากฏผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจน และยังเป็นข้อนำคำนึงต่อไปว่าพนักงานอัยการจะสามารถร้องขอเข้ามาเป็นโจทก์ร่วมเพื่อควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหายได้เพียงใด หากคำฟ้องของผู้เสียหายเป็นคำฟ้องที่บกพร่องเสียแต่ในเวลาเสนอคำฟ้องต่อศาล

4.5.1 เปรียบเทียบการควบคุมการดำเนินคดีระหว่างประเทศฝรั่งเศสกับประเทศไทย จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าประเทศฝรั่งเศส มีรูปแบบการดำเนินคดีอาญาที่ยึดถือหลักการดำเนินคดีโดยรัฐ กล่าวคือ พนักงานอัยการเท่านั้นเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาโดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาโดยตรง การทำหน้าที่ของพนักงานอัยการถือเป็นตัวแทนของรัฐผู้ทำหน้าที่รักษาประโยชน์ของรัฐในการดำเนินคดีอาญา ซึ่งในข้อนี้ประเทศไทยมีแนวความคิดในทางเดียวกันคือ

¹³⁵ “มาตรา 120 ห้ามมิให้พนักงานอัยการอื่นฟ้องคดีใดต่อศาล โดยมีได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน”

พนักงานอัยการเป็นผู้ทำหน้าที่ดูแลรักษาผลประโยชน์ของรัฐ ทั้งในการดำเนินคดีอาญาและการรักษาประโยชน์ของรัฐนอกจากการดำเนินคดีอาญา

และข้อคล้ายคลึงกันอีกประการหนึ่งคือทั้งประเทศไทยและประเทศฝรั่งเศสต่างก็ยึดถือรูปแบบการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นหลักเช่นเดียวกัน เพียงแต่ประเทศไทยมีข้อผ่อนปรนให้ผู้เสียหายมีอำนาจดำเนินคดีได้ในรูปแบบการดำเนินคดีโดยเอกชน(Private prosecution) ต่างจากประเทศฝรั่งเศสที่ไม่ยินยอมให้ผู้เสียหายสามารถเข้ามาดำเนินคดีอาญาได้โดยตรง

การดำเนินคดีของพนักงานอัยการในประเทศฝรั่งเศสยึดถือหลักการดำเนินคดีโดยดุลพินิจ การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการในแต่ละคดีต้องมีการพิจารณาถึงประโยชน์ในด้านต่างๆ ที่รัฐจะได้รับจากการดำเนินคดีก่อนใช้ดุลพินิจให้มีคำสั่งฟ้องคดี ซึ่งข้อนี้มีลักษณะที่เหมือนกันกับการดำเนินคดีในประเทศไทยที่ใช้หลักการดำเนินคดีโดยดุลพินิจเช่นกัน

การที่ประเทศฝรั่งเศสไม่เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายดำเนินคดีอาญาได้โดยตรงนั้น รัฐมิได้ปิดกั้นเอกชนในการดำเนินคดีอาญาเสียทั้งหมด เพราะยังเปิดโอกาสให้เอกชนเริ่มคดีเพื่อให้มีการดำเนินคดีอาญาต่อไปได้ โดยในคดีอาญาที่มีมูลความผิดทางแพ่งรวมอยู่ด้วยนั้น หากผู้เสียหายเสนอคำร้องขอเรียกค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งเพื่อให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญารับรู้ว่ามีภาระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นและทำการไต่สวน การดำเนินการเช่นนี้มีผลบังคับให้พนักงานอัยการต้องดำเนินคดีอาญาได้ สำหรับประเทศไทยผู้เสียหายอาจฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาได้ และอาจตรวจสอบการทำงานของพนักงานอัยการที่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีโดยขอทราบความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสั่งคดี แต่มิได้มีผลบังคับให้พนักงานอัยการต้องดำเนินคดีอาญาอย่างประเทศฝรั่งเศส

กล่าวได้ว่าแม้ประเทศฝรั่งเศสยึดถือการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นหลักโดยไม่อนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้โดยตรง รัฐเองยังต้องยอมผ่อนคลายเป็นให้ผู้เสียหายสามารถดำเนินการบังคับให้พนักงานอัยการฟ้องคดีโดยอ้อมได้ และประโยชน์ที่จะได้รับจากการให้ผู้เสียหายบังคับให้พนักงานอัยการฟ้องคดีได้นี้คือการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายมีช่องทางเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้มากขึ้น และยังอาจถือได้ว่าเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและเป็นการถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐจากภาคประชาชน

4.5.2 เปรียบเทียบการควบคุมการดำเนินคดีระหว่างประเทศเยอรมนีกับประเทศไทย

ประเทศเยอรมนีมีรูปแบบการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public prosecution) เป็นหลัก และรัฐอนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาเองได้เฉพาะในบางฐานความผิด รูปแบบการดำเนินคดีของประเทศเยอรมนีจึงมีความใกล้เคียงกับรูปแบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยที่มีการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นหลัก และรัฐอนุญาตให้ผู้เสียหายดำเนินคดีอาญาเองได้ อำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีของพนักงาน

อัยการในประเทศเยอรมนีมีความแตกต่างกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานในประเทศไทยอยู่บ้าง กล่าวคือพนักงานอัยการเป็นผู้ทำหน้าที่ทั้งในชั้นสอบสวนและการฟ้องคดี แต่ประเทศไทยมีการมอบหมายขั้นตอนการสอบสวนให้พนักงานสอบสวน โดยพนักงานอัยการทำหน้าที่เพียงพิจารณาสำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนส่งมาให้ หน้าที่พนักงานอัยการในประเทศไทยจึงมักอยู่ที่การฟ้องคดีเป็นส่วนใหญ่

การที่ประเทศเยอรมนีให้อำนาจผู้เสียหายฟ้องคดีได้เอง มีลักษณะของรูปแบบการดำเนินคดีโดยเอกชน (Private prosecution) ผสมผสานอยู่ด้วยกันก็จริง แต่การให้อำนาจการฟ้องคดีแก่เอกชน (ผู้เสียหาย) เป็นการให้อำนาจอย่างจำกัด โดยผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้เพียงความผิดบางฐานความผิดเท่านั้นเช่น ความผิดฐานบุกรุก เท่ากับว่าประเทศเยอรมนีให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้อย่างจำกัดโดยจำกัดฐานความผิดที่ฟ้อง ซึ่งแตกต่างกับประเทศไทยที่ให้อำนาจผู้เสียหายฟ้องคดีได้โดยไม่จำกัดฐานความผิด

นอกจากนี้การฟ้องคดีของผู้เสียหายในประเทศเยอรมนียังมีข้อกำหนดให้ผู้เสียหายต้องผ่านขั้นตอนและกระบวนการบางประการก่อนจึงจะเสนอกฎหมายของตนต่อศาลได้ ความผิดอาญาในฐานความผิดที่รัฐอนุญาตให้เอกชนฟ้องร้องดำเนินคดีได้นั้น รัฐมิได้อนุญาตให้ผู้เสียหายนำคดีไปสู่ศาลได้ทันที หากแต่ผู้เสียหายยังต้องผ่านกระบวนการในขั้นตอนการประนีประนอมยอมความที่ดำเนินการภายใต้การควบคุมของรัฐเสียก่อน หากผู้เสียหายเข้าสู่กระบวนการการประนีประนอมยอมความแล้วไม่ประสบผลสำเร็จ ผู้เสียหายจึงจะสามารถนำคดีไปสู่ศาลได้ เป็นขั้นตอนในชั้นเจ้าพนักงานก่อนที่คดีจะขึ้นสู่ศาลที่ไม่พบในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย การฟ้องร้องคดีอาญาของผู้เสียหายในประเทศไทยจึงสามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลได้โดยตรงและอย่างรวดเร็ว

4.5.3 เปรียบเทียบการควบคุมการดำเนินคดีระหว่างประเทศอังกฤษกับประเทศไทย การฟ้องคดีของอังกฤษแต่เดิมยึดถือรูปแบบการดำเนินคดีโดยประชาชน (Popular prosecution) เปิดโอกาสให้ประชาชนในสังคมทุกคนสามารถฟ้องคดีได้ ด้วยเหตุผลที่ว่า การฝ่าฝืนข้อห้ามของสังคมที่เรียกว่ากฎหมาย เป็นการกระทำที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยในสังคมที่ประชาชนทุกคนมีหน้าที่ต้องรักษานั้น แต่ในทางปฏิบัติแล้วบุคคลที่ฟ้องคดีจะมีเพียงผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำ ความผิดเท่านั้น ตัวบุคคลผู้ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในฐานะโจทก์ผู้ฟ้องคดีจึงได้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา ประการนี้มีความใกล้เคียงกับผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาของประเทศไทยที่กฎหมายอนุญาตให้ผู้เสียหายจากการกระทำผิดสามารถยื่นฟ้องคดีอาญาได้ แต่ประเทศไทยไม่เปิดกว้างถึงกับยอมให้บุคคลอื่นที่มีผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้

เอกชนผู้เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในอังกฤษสามารถฟ้องคดีอาญาได้อย่างไม่จำกัดฐานความผิด แต่ภายหลังการดำเนินคดีอาญาของประเทศอังกฤษพบปัญหาจากการไม่มีผู้ฟ้องคดี และ

ปัญหาการดำเนินคดีที่บกพร่องขาดคุณภาพ รัฐจึงก่อตั้งองค์กรและเจ้าหน้าที่ของรัฐขึ้นมาทำหน้าที่ฟ้องคดีอาญา ตรวจสอบการดำเนินคดีของเอกชนให้เป็นไปโดยสุจริต ควบคุมหรือแทรกแซงการดำเนินคดีให้มีความเหมาะสม ได้แก่ Attorney General และ D.P.P. แต่การดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ยังถือว่าเป็นการดำเนินคดีแทนประชาชนตามหลักการดำเนินคดีโดยประชาชน (Popular prosecution) การดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยนั้นผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีอาญาได้โดยไม่จำกัดฐานความผิดในทำนองเดียวกันกับประเทศอังกฤษและการดำเนินคดีโดยภาครัฐของประเทศไทยได้มีการก่อตั้งองค์กรอัยการขึ้น เพื่อทำหน้าที่ฟ้องคดีอาญา และควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหายมิให้ทำให้คดีของพนักงานอัยการเสียหาย รูปแบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยมีลักษณะคล้ายกับของประเทศอังกฤษ แต่การฟ้องคดีของพนักงานอัยการเป็นการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public prosecution) เนื่องจากการฟ้องคดีอาญาของไทยยึดถือคดีของพนักงานอัยการเป็นหลัก พนักงานอัยการสามารถร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้ผู้เสียหายดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางเสียหายแก่คดีของพนักงานอัยการ ซึ่งพนักงานอัยการคือตัวแทนของรัฐที่จะดูแลรักษาประโยชน์ของรัฐในการดำเนินคดีอาญา

มาตรการควบคุมการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายในประเทศอังกฤษกำหนดให้เป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความยินยอมแก่ผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาบางฐานความผิด อันเป็นการยกเว้นหลักที่เปิดโอกาสให้ประชาชนฟ้องคดีอาญาได้ตามหลักการดำเนินคดีโดยประชาชน (Popular prosecution) มาตรการควบคุมการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายใช้วิธีการกำหนดให้การฟ้องคดีอาญาในความผิดบางฐานของผู้เสียหายต้องขออนุญาตจากพนักงานอัยการก่อน กลไกควบคุมการฟ้องคดีนี้ไม่พบในกลไกควบคุมการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายในประเทศไทย ซึ่งผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีทุกฐานความผิดต่อศาลได้โดยตรง เพียงแต่ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้เสียหายตามกฎหมายในความผิดที่ฟ้อง

การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายในประเทศอังกฤษ เมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีแล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐ(D.P.P.) ยังคงสามารถติดตามตรวจสอบการดำเนินคดีได้โดยตลอด และเจ้าหน้าที่ยังมีอำนาจร้องขอต่อศาลให้จำหน่ายคดีของผู้เสียหายออกจากชั้นศาลได้

มาตรการควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหายโดยพนักงานอัยการของประเทศไทยมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 32 พนักงานอัยการอาจเข้าควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหายได้ โดยการร้องขอให้ศาลสั่งห้ามผู้เสียหายดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางที่เห็นว่าเสียหายต่อคดีของรัฐ เป็นมาตรการที่มีความใกล้เคียงกันเพียงแต่ตามกฎหมายไทยมิได้ให้อำนาจพนักงานอัยการมีอำนาจถึงกับขอให้ศาลจำหน่ายคดีของผู้เสียหาย แต่การขอให้ศาล

มีคำสั่งห้ามอย่างใด ๆ นับว่าเป็นการให้อำนาจที่สามารถยืดหยุ่นตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในแต่ละคดีได้มาก

อำนาจควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ D.P.P. สามารถฟ้องคดีอาญาที่ผู้เสียหายเคยฟ้องคดีและถอนฟ้องจากศาลแล้ว หาก D.P.P. เห็นว่าการดำเนินคดีนั้นเป็นประโยชน์ต่อประชาชน หากเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้วมีส่วนคล้ายกันกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 36 คือ สำหรับคดีอาญาแผ่นดินที่ผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีแล้วภายหลังได้ถอนฟ้องคดีนั้นไปจากศาล พนักงานอัยการยังสามารถฟ้องคดีใหม่ได้อีก ดังที่ได้กล่าวมานี้เมื่อพิจารณาประกอบกับหลักการดำเนินคดีโดยดุลพินิจ (Opportunity principle) ที่ให้พนักงานอัยการคำนึงถึงประโยชน์ของรัฐในด้านต่าง ๆ ที่จะได้รับจากการดำเนินคดี แม้ในหลักการจะพบว่าประเทศอังกฤษกับประเทศไทยมีความแตกต่างกันในรูปแบบการดำเนินคดีอาญา คือ ประเทศอังกฤษถือหลักการดำเนินคดีโดยประชาชน (Popular prosecution) ต่างจากประเทศไทยที่ยึดถือหลักการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public prosecution) เป็นหลัก แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดในการดำเนินคดีอาญาของทั้งสองประเทศกลับพบว่า มีรูปแบบวิธีการและลักษณะของการปฏิบัติในการดำเนินคดีอาญาที่ใกล้เคียงกัน

การดำเนินคดีอาญาในประเทศอังกฤษ แต่เดิมที่ให้อำนาจแก่ประชาชนสามารถฟ้องคดีได้โดยไม่จำกัดตามหลักการดำเนินคดีโดยประชาชนนั้น แม้หลักการดังกล่าวเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย ผู้เสียหายสามารถขอความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของตนได้ง่าย แต่ในทางกลับกันการให้ผู้เสียหายฟ้องคดีได้อย่างอิสระพบว่ามี การดำเนินคดีเพียงเพื่อประโยชน์ส่วนตัวตนเป็นจำนวนมาก ทำให้การดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินคดีอาญา ประเทศอังกฤษจึงเห็นว่ารัฐต้องเข้ามาดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาแทนผู้เสียหาย และควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหายโดยการฟ้องคดีอาญาในบางฐานความผิดที่มีผลกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวม ผู้เสียหายต้องได้รับอนุญาตจากฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐก่อนจึงจะฟ้องคดีได้ สิ่งเหล่านี้เป็นข้อแสดงให้เห็นว่าแม้ประเทศอังกฤษซึ่งเป็นประเทศที่ใช้หลักการดำเนินคดีโดยประชาชนในการดำเนินคดีอาญายังต้องยอมรับว่ามีความจำเป็นต้องจำกัดสิทธิการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายลง

จากการศึกษาที่ผ่านมา ผู้เขียนเห็นด้วยว่ารัฐจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาแผ่นดินได้ เนื่องจากทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่าย ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการกระบวนยุติธรรมเป็นที่พึงของประชาชนในยามทุกชั่วร้อน และยังเป็นการทำให้กระบวนการยุติธรรมสามารถเข้ามามีบทบาทในการสร้างความเป็นธรรมในสังคมได้มากขึ้น นอกจากนี้การตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐของเจ้าหน้าที่เป็นสิ่งจำเป็น การให้อำนาจ

ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาแผ่นดินได้จึงอาจถือได้ว่าเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐจากภายนอกองค์กรของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ย่อมช่วยทำให้การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ทั้งนี้การใช้อำนาจฟ้องคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหายเองย่อมต้องถูกตรวจสอบและควบคุมเช่นกัน เหมือนดังที่ประเทศอังกฤษกำหนดให้การฟ้องคดีอาญาบางฐานความผิดของผู้เสียหายต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ของรัฐก่อน เพราะหากไม่มีการควบคุมตรวจสอบการดำเนินคดีของผู้เสียหายอาจทำให้การดำเนินคดีของผู้เสียหายไม่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคม ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในสังคม สร้างความเสียหายต่อผู้เสียหาย และเป็นการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ของสังคมที่ได้สร้างขึ้นเพื่อให้สมาชิกในสังคม ได้อยู่ร่วมกันด้วยความเรียบร้อย การดำเนินคดีแก่อาชญากรหรือผู้กระทำความผิดอาญา จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นการนำผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการของกฎหมาย มีผลเป็นการทำให้ผู้กระทำความผิดไม่สามารถไปกระทำความผิดขึ้นอีก และเป็นตัวอย่างมิให้บุคคลอื่นในสังคมเอาเยี่ยงอย่าง การฟ้องคดีอาญาจึงเป็นการนำเอาตัวจำเลยเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายอันเป็นช่องทางในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม

หลักห้ามดำเนินคดีซ้ำเป็นหลักคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ (ne bis in idem) เป็นหลักการที่รู้จักกันทั่วไปและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป แต่ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้พฤติกรรมของสมาชิกในสังคมเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่ผู้เสียหายเป็นผู้ร้องขอต่อรัฐให้ลงโทษจำเลยในคดีอาญา และเป็นผู้ขนขวายหาพยานหลักฐานมาสนับสนุนในคดีเพื่อให้มีคดีมีพยานหลักฐานแน่นแฟ้นเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด กลับมีการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้เสียหายจำนวนหนึ่งเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาให้พ้นการถูกลงโทษตามความผิดที่ได้กระทำลงไป โดยอาศัยหลักห้ามดำเนินคดีซ้ำ (ne bis in idem) ถูกนำไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ รัฐไม่อาจลงโทษผู้กระทำความผิดได้ เพราะจำเลยในคดี เคยถูกดำเนินคดีโดยผู้เสียหายให้ความช่วยเหลือจำเลยมาแล้ว

การดำเนินคดีอาญาซึ่งโดยทั่วไป มีรูปแบบการดำเนินคดีอาญาอยู่ 3 รูปแบบ

- 1) การดำเนินคดีโดยรัฐ (Public prosecution)
- 2) การดำเนินคดีโดยประชาชน (Popular prosecution)
- 3) การดำเนินคดีโดยผู้เสียหาย (Private prosecution)

เหตุผลของแนวความคิดในเรื่องของรูปแบบการดำเนินคดีทั้ง 3 รูปแบบ มีเหตุผลที่ต่างกันไป แต่มีสิ่งที่สอดคล้องกัน คือ ต้องการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

ในแต่ละประเทศมีรูปแบบการดำเนินคดีที่แตกต่างกันไป ประเทศไทยเองได้ใช้รูปแบบการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นหลัก แต่ก็ให้ผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีได้อีกทางหนึ่งและเป็นการให้อำนาจผู้เสียหายเข้ามามีบทบาทในคดีอาญาสูงมาก คือ สามารถฟ้องคดีได้อย่างอิสระจากพนักงาน

อัยการผู้ดำเนินคดีแทนรัฐ และผู้เสียหายสามารถฟ้องได้ไม่จำกัดฐานความผิด ปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปคือ กรณีที่ผู้เสียหายจำนวนหนึ่งในสังคมปัจจุบัน มีพฤติกรรมช่วยเหลือจำเลยในคดีอาญาให้ไม่ต้องรับโทษตามกฎหมาย มาตรการควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหายที่มีอยู่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 32 แต่กระบวนการควบคุมการดำเนินคดีตามมาตรานี้ มีข้อขัดข้องบางประการทำให้ไม่อาจทำให้รัฐเข้าควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหายได้ ด้วยเหตุ

1) พนักงานอัยการไม่ทราบถึงการฟ้องคดีของผู้เสียหาย กรณีดังกล่าวมานี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงจุดรั่วไหลของกระบวนการยุติธรรมไทยที่ยังมิได้มีการร่วมกันตรวจสอบค้นหาความจริงในคดีอาญาอย่างที่ควรเป็น ทำให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องร้องและดำเนินคดีอาญาแผ่นดินได้จนกระทั่งคดีมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาด โดยที่พนักงานอัยการไม่ทราบถึงการฟ้องร้องดำเนินคดีของผู้เสียหาย การไม่ทราบถึงการฟ้องคดีจึงมีผลทำให้พนักงานอัยการไม่อาจเข้าควบคุมการดำเนินคดีได้

2) การสอบสวนเป็นเงื่อนไขของการฟ้องคดี การใช้อำนาจควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหาย พบว่ายังมีข้อขัดข้องในการเข้าควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหาย คือ การใช้อำนาจของพนักงานอัยการจำเป็นต้องเข้าเป็นโจทก์ร่วมก่อน พนักงานอัยการจึงมีอำนาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามผู้เสียหายดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางเสียหายแก่คดีของรัฐ แต่การร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมถือว่าเป็นการฟ้องคดี ซึ่งการฟ้องคดี จำต้องมีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อนตาม มาตรา 120 การสอบสวนจำเป็นต้องใช้เวลา ขณะเดียวกันผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีได้ทันที พนักงานอัยการจึงไม่อาจเข้าควบคุมคดีได้ทัน

แม้ว่าจะมีความเห็นที่แตกต่างกันว่า พนักงานอัยการสามารถร้องขอต่อศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งห้ามผู้เสียหายที่เป็นโจทก์ดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางเสียหายแก่คดีของอัยการได้ โดยนำมาตรา 32 มาใช้โดยอนุโลม หรือแนวความคิดว่า การร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายของพนักงานอัยการเพื่อเข้าควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหายนั้น มิใช่การฟ้องคดีตามความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 ที่ต้องมีการสอบสวนเสียก่อน พนักงานอัยการจึงจะสามารถฟ้องคดีและสามารถร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมได้ แต่การเข้าควบคุมการดำเนินคดียังไม่ได้ชัดเจน

การดำเนินคดีอาญาที่ผ่านมาพบว่า การดำเนินคดีมีข้อบกพร่องในหลาย ๆ ขั้นตอน และความบกพร่องในการดำเนินคดีอาญาจำนวนมากไม่น้อยที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินคดีแก่จำเลยได้อีก เพราะเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามดำเนินคดีซ้ำ (ne bis in idem) กล่าวคือ

(1) ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเสนอคำฟ้องที่บกพร่อง

(1.1) คำฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย คำฟ้องคดีอาญาที่โจทก์เสนอต่อศาลนั้น โจทก์ต้องเสนอคำฟ้องที่มีการบรรยายฟ้องและมีรายละเอียดของคำฟ้องถูกต้องตามแบบของกฎหมาย หากโจทก์ยื่นคำฟ้องที่มีข้อขัดแย้งกฎหมาย ศาลอาจยกฟ้องโจทก์ได้ทันทีตั้งแต่ในชั้นตรวจคำฟ้อง เช่น คำฟ้องที่บรรยายข้อเท็จจริงของการกระทำที่อ้างว่าเป็นการกระทำความผิดมาโดยไม่ครบองค์ประกอบของความผิดตามกฎหมาย และทันทีที่ศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์ ผู้ที่ได้รับประโยชน์คือจำเลยในคดี เพราะจำเลยจะได้รับความคุ้มครองตามหลักข้อห้ามดำเนินคดีซ้ำทันที ทำให้พนักงานอัยการและผู้เสียหายไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยในการกระทำครั้งเดียวกันนั้นได้อีก

(1.2) การฟ้องคดีที่มีฐานความผิดอัตราโทษเบากว่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ด้วยหลักที่วางไว้ให้ศาลต้องผูกมัดอยู่กับคำฟ้องของโจทก์ที่เป็นการยืนยันการกระทำของจำเลยว่าเป็นความผิดตามกฎหมาย ศาลจึงต้องพิพากษาตามข้อที่ได้ฟ้องจำเลย ศาลไม่อาจพิพากษาเกินคำขอหรือนอกฟ้องนอกประเด็น แต่การฟ้องคดีอาญาอาจเป็นการให้ประโยชน์หรือช่วยเหลือจำเลยได้ เช่น การฟ้องคดีในความผิดเพียงฐานหนึ่งฐานใดจากความผิดหลายฐานที่จำเลยได้กระทำความผิดในคราวเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้เสียหายจงใจที่จะเลือกบรรยายคำฟ้องเฉพาะความผิดที่มีอัตราโทษสถานเบาจากความผิดหลายๆ ฐานที่มีอัตราโทษสถานหนักเพื่อเป็นการช่วยเหลือจำเลย ทำให้ศาลมีอำนาจพิจารณาความผิดของจำเลยได้เพียงเฉพาะความผิดที่ได้ฟ้องซึ่งมีโทษสถานเบา แม้ในทางพิจารณาจะปรากฏข้อเท็จจริงว่าจำเลยกระทำความผิดบทรอบอื่นที่มีอัตราโทษสูงกว่าศาลก็ไม่อาจลงโทษจำเลยในความผิดที่พิจารณาได้ความเช่นนั้นได้ และเมื่อศาลมีคำพิพากษาในคดีดังกล่าวแล้ว ย่อมไม่สามารถฟ้องจำเลยเป็นคดีใหม่ได้อีกเพราะสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามมาตรา 39 (4)

(2) ความเสียหายที่เกิดขึ้นในการพิจารณาคดี

(2.1) ใต้วงมูลฟ้อง เมื่อผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญา ศาลต้องใต้วงมูลฟ้องก่อนประทับฟ้องเสมอ ที่เป็นเช่นนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลยมิให้ต้องเดือดร้อนจากการดำเนินคดีอาญา ในการใต้วงมูลฟ้องโจทก์มีหน้าที่ต้องนำพยานหลักฐานมาแสดงต่อศาลเพื่อให้ศาลเห็นว่าคดีของโจทก์มีมูลความทางอาญา หากผู้เสียหายซึ่งเป็นโจทก์ฟ้องคดีได้ดำเนินคดีไปในทางช่วยเหลือหรือเป็นประโยชน์ต่อจำเลยในคดี และศาลใต้วงแล้วเห็นว่าคดีไม่มีมูล ยกฟ้องของโจทก์ เช่นนี้จะมีผลทำให้สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) หรือตามหลักข้อห้ามดำเนินคดีซ้ำ (ne bis in idem) ทำให้จำเลยได้รับประโยชน์จากกระบวนการพิจารณาโดยมิชอบ

(2.2) **ชั้นพิจารณา** คดีอาญานั้น โจทก์มีภาระการพิสูจน์ และจะต้องนำพยานหลักฐานมาสืบก่อนเสมอ เว้นแต่ในบางครั้งที่มีความหมายบัญญัติไว้ให้ภาระการพิสูจน์เป็นหน้าที่ของจำเลย แต่จากปัญหาที่พบบังในกรณีตัวอย่างที่ได้กล่าวมาข้างต้น พบว่า โจทก์ไม่มีพยานมาเบิกความเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย ผู้เสียหายยื่นเบิกความช่วยเหลือจำเลยในคดีอาญา ดังนั้น หากผู้เสียหายดำเนินคดีเพื่อช่วยเหลือจำเลย และศาลได้มีคำพิพากษายกฟ้อง โจทก์ไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ จะมีผลทำให้สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับ ทำให้จำเลยได้รับประโยชน์จากการยกฟ้องได้ เช่น ศาลยกฟ้องเพราะ โจทก์ไม่มีพยานมาเบิกความ หรือเพราะเหตุพยานหลักฐานไม่พอฟังว่าจำเลยกระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้อง เป็นต้น

ดังที่ได้กล่าวมา 4 ขั้นตอนนี้ หากผู้เสียหายดำเนินคดีในทางช่วยเหลือผู้กระทำความผิดหรือจำเลย และศาลได้มีคำพิพากษาแล้ว ทำให้ไม่สามารถฟ้องจำเลยในการกระทำความผิดด้วยกันนั้น ได้อีกเพราะสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามมาตรา 39 (4) แม้ว่าคดีนั้นจะเป็นความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งไม่อาจยอมความกันได้ พนักงานอัยการในฐานะผู้รักษาประโยชน์ของรัฐเองก็ไม่สามารถฟ้องคดีเรื่องเดิมนั้นต่อศาลได้อีก เพราะขัดกับหลักข้อห้ามดำเนินคดีซ้ำ เช่นนี้ หากมีการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยอาศัยช่องทางภายในกระบวนการยุติธรรมเสียเองเกิดขึ้นย่อมเป็นการคุกคามต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม กระบวนการยุติธรรมจะได้รับผลกระทบถึงความเชื่อถือของประชาชนหรืออาจถูกทำลายลงได้โดยง่าย พฤติกรรมของผู้เสียหายที่มีการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจึงเป็นอันตรายต่อโครงสร้างของสังคมเป็นอย่างยิ่ง

จากการศึกษารูปแบบการดำเนินคดีของต่างประเทศทำให้พบว่า

1) การดำเนินคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส มีรูปแบบการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยการฟ้องคดีอาญาต่อศาลกระทำโดยพนักงานอัยการเท่านั้น ประเทศฝรั่งเศสไม่เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายดำเนินคดีได้ ดังนั้นส่วนร่วมของผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญาจึงมีได้อย่างจำกัด

การดำเนินคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศสเปิดโอกาสให้พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้องคดีโดยใช้หลักการดำเนินคดีโดยดุลพินิจการฟ้องคดีจะกระทำเมื่อพนักงานอัยการพิจารณาถึงทางได้เสียของประโยชน์ที่แผ่นดินจะได้รับในหลาย ๆ ทางแล้ว เห็นว่ารัฐจะได้ประโยชน์จากการดำเนินคดีอาญาพนักงานอัยการจึงจะฟ้องคดีต่อศาล และในทางตรงข้ามแม้ว่าจะได้ข้อเท็จจริงพยานหลักฐานน่าเชื่อว่าผู้ต้องหากระทำความผิด พนักงานอัยการก็อาจสั่งไม่ฟ้องได้ แต่การใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องพนักงานอัยการ อาจไม่เป็นที่พอใจของผู้เสียหายได้ และเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น รัฐจึงให้อำนาจแก่ผู้เสียหายที่

ดำเนินคดีทางแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา การดำเนินคดีแพ่งดังกล่าวมีผลทำให้พนักงานอัยการต้องดำเนินคดีอาญาไปด้วย เท่ากับเป็นการให้อำนาจผู้เสียหายดำเนินคดีอาญาได้นั่นเอง

การให้อำนาจเด็ดขาดแก่พนักงานอัยการแต่ผู้เดียวในการฟ้องคดี หากนำมาใช้กับประเทศไทยมีข้อควรคำนึงว่ากระบวนการยุติธรรมต้องสร้างระบบการตรวจสอบการดำเนินคดีของพนักงานอัยการให้ได้รับการยอมรับจากประชาชน เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบต่างๆ ตามสภาพสังคมไทยแล้ว รูปแบบการให้อำนาจเด็ดขาดแก่พนักงานอัยการแต่ผู้เดียวในการฟ้องคดีเหมือนอย่างประเทศฝรั่งเศสอาจไม่ประสบผลสำเร็จเพราะหากระบบการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการไม่เป็นที่ยอมรับอย่างเพียงพอจากประชาชน ย่อมอาจสร้างปัญหาแก่ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากอำนาจฟ้องคดีตกแก่พนักงานอัยการแต่ผู้เดียวย่อมมีความคาดหวังจากบุคคลผู้เกี่ยวข้องในคดีสูง ผลกระทบจากความคาดหวังดังกล่าวย่อมมีไม่น้อยและอาจลดทอนความเชื่อถือในกระบวนการยุติธรรมของประชาชนลง

นอกจากนี้แนวทางในการแสดงออกของผู้เสียหายของประเทศฝรั่งเศสที่เมื่อผู้เสียหายดำเนินคดีทางแพ่งแล้วจะมีผลเป็นการบังคับให้พนักงานอัยการดำเนินคดีอาญาแม้ว่าพนักงานอัยการจะมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี อาจเป็นช่องทางในการแสดงออกที่ไม่อาจแก้ไขปัญหาได้ อย่างเพียงพอเหมาะสมสำหรับสังคมไทย เพราะปัญหาความไว้วางใจ ความเชื่อมั่นที่มีต่อพนักงานอัยการได้ถูกสั่นคลอนไปเนื่องจากไม่ได้รับความยอมรับนับถือจากผู้เสียหาย การดำเนินคดีอาญาโดยกลไกเงื่อนไขทางกฎหมายจึงอาจถูกตั้งข้อสงสัยถึงคุณภาพในการดำเนินคดีอาญาได้อีก และเมื่อผู้เสียหายหมดความศรัทธาต่อระบบที่มีอยู่ตามกฎหมายยังอาจสร้างปัญหาให้สังคมซ้ำสองด้วยการเรียกร้องความเป็นธรรมด้วยวิธีการนอกระบบกฎหมาย

รูปแบบการดำเนินคดีของประเทศฝรั่งเศสที่มีให้อำนาจพนักงานอัยการแต่ผู้เดียวในการดำเนินคดีอาญา จึงน่าจะไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยที่มีความแตกต่างกับสภาพสังคมประเทศฝรั่งเศส เพราะมีความแตกต่างกันในลักษณะทางความคิดที่แตกต่างกันทางวัฒนธรรม ความเป็นอยู่วิถีชีวิตของชุมชน

2) การดำเนินคดีอาญาของประเทศเยอรมนี มีรูปแบบการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นหลัก อำนาจการฟ้องคดีอาญาเป็นอำนาจของพนักงานอัยการ ซึ่งถือว่าเป็นผู้รักษาประโยชน์ของแผ่นดิน แต่การฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการถือหลักการดำเนินคดีตามกฎหมาย คือ เมื่อพิจารณาพยานหลักฐานแล้วน่าจะเชื่อว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดโดยหลักแล้วพนักงานอัยการจะฟ้องคดีทุกเรื่องไป

ข้อที่น่าสนใจคือ ประเทศเยอรมนีอนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้องคดีได้อย่างจำกัดเฉพาะความผิดบางฐาน และการฟ้องคดีของผู้เสียหายจะต้องเข้าสู่กระบวนการประนีประนอมยอมความของรัฐก่อน ผู้เสียหายจึงจะสามารถฟ้องคดีได้

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากผู้เสียหายดำเนินคดีในทางช่วยเหลือจำเลยนั้น เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบการดำเนินคดีของประเทศเยอรมนีที่ยึดถือการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นหลัก และจำกัดอำนาจการฟ้องร้องดำเนินคดีของผู้เสียหายให้สามารถกระทำได้ในบางฐานความผิด การดำเนินคดีของผู้เสียหายที่จะเป็นการช่วยเหลือจำเลยในคดีอาญาจึงมีได้อย่างจำกัดไปด้วย

การดำเนินคดีอาญาของประเทศเยอรมนีมีรูปแบบที่คล้ายกับประเทศไทย คือการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นหลัก แต่ก็เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีได้ในบางฐานความผิด

การให้อำนาจผู้เสียหายฟ้องคดีได้เองสำหรับคดีอาญาบางฐานความผิดนี้มีลักษณะที่คล้ายกันกับประเทศไทย ที่เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายฟ้องคดีได้ เพียงแต่ประเทศไทยให้อำนาจการฟ้องคดีอย่างไม่จำกัดฐานความผิด การให้อำนาจฟ้องคดีเองแก่ผู้เสียหายอาจมีประโยชน์เมื่อผู้เสียหายมีความเห็นแตกต่างกับพนักงานอัยการ โดยเป็นช่องทางในการแสดงออก ซึ่งอาจลดความไม่พอใจของผู้เสียหาย และลดโอกาสที่ผู้เสียหายจะกระทำความผิดเสียเอง นอกจากนี้การฟ้องคดีในประเทศเยอรมนี จะต้องผ่านขั้นตอนการประนีประนอมยอมความก่อน จึงจะสามารถนำคดีไปสู่ศาลได้ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ไม่พบในการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย

ขั้นตอนการประนีประนอมยอมความในชั้นเจ้าพนักงานนี้ นับเป็นขั้นตอนที่น่าสนใจเนื่องจากการยืดระยะเวลาการฟ้องคดีออกไป ย่อมเป็นการทำให้ความไม่พอใจและอารมณ์ของผู้เสียหายได้ผ่อนคลายลง มีโอกาสทบทวนไตร่ตรองและใช้เหตุผลมากขึ้น การดำเนินคดีด้วยเหตุเพียงความไม่พอใจหรือการดำเนินคดีด้วยอารมณ์ จึงมีโอกาสลดน้อยลง การดำเนินคดีของผู้เสียหายจึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อรัฐมากขึ้น เป็นการนำการประนีประนอมที่เกิดขึ้นนอกสายตาของระบบกฎหมายให้เข้าสู่การประนีประนอมยอมความที่อยู่ในการดูแลของรัฐ อีกทั้งยังก่อประโยชน์ด้านอื่นอีก เช่น เป็นวิธีที่น่าสนใจในการนำไปลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาล และน่าจะเป็นวิธีที่เหมาะสมแก่สภาพสังคมไทยที่มีความประนีประนอมสูงกว่าสังคมโลกตะวันตก

3) การดำเนินคดีอาญาในประเทศอังกฤษ การดำเนินคดีอาญาของประเทศอังกฤษมีหลักการที่แตกต่างกับการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยทั้งในด้านนิติวิธี (Methodology) เนื่องจากรูปแบบระบบกฎหมายไทยที่ยึดถือรูปแบบ Civil Law กลไกต่างๆ จึงมีลักษณะไปทางภาคพื้นยุโรป แม้ว่าประเทศอังกฤษจะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ทำหน้าที่ฟ้องคดีอาญาแต่เป็นการดำเนินคดีแทนประชาชนมีฐานะเท่าเทียมกับจำเลยในการพิจารณาคดี แต่ด้วยประเทศไทยได้รับเอา

วัฒนธรรมกฎหมายอังกฤษเข้ามาผสมผสาน กลไกดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยจึงมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับระบบกฎหมายอังกฤษด้วย

การที่รัฐอนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาต่างๆ ได้อย่างอิสระนั้นเห็นได้ว่า แม้ประชาชนภายในประเทศจะสามารถเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อขอความคุ้มครองในสิทธิและเสรีภาพจากศาลได้โดยง่าย แต่ผลประโยชน์ของรัฐที่ได้รับจากการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินต้องไม่เสื่อมเสียไป การที่รัฐปล่อยให้ผู้เสียหายดำเนินคดีอาญาแผ่นดินไปโดยลำพังได้ทำให้เกิดความเสียหายแก่คดีอาญาแผ่นดินจากการดำเนินคดีอย่างไม่เหมาะสมของผู้เสียหาย รัฐจึงจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทในการควบคุมดูแลการดำเนินคดีของผู้เสียหายอันเป็นการจำกัดอำนาจของผู้เสียหายที่มีให้อยู่ในความควบคุมของรัฐ อย่างในความผิดอาญาบางฐานที่มีผลกระทบต่อประโยชน์ของประชาชน ผู้เสียหายจะฟ้องคดีได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจาก D.P.P. ก่อน ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินคดีอาญาได้เป็นไปอย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ดังนั้นผู้เสียหายจึงไม่อาจดำเนินคดีได้โดยลำพังอีกต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ถึงรูปแบบการดำเนินคดีและการควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหายในบทที่ 4 ทำให้ทราบว่า การควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหายในคดีอาญาตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 32 ที่มีอยู่นี้ น่าจะไม่ได้ผลที่ครอบคลุมอย่างเพียงพอ กล่าวคือ

การฟ้องคดีอาญาได้โดยไม่จำกัดฐานความผิดของผู้เสียหาย การให้อำนาจดังกล่าวทำให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว (ความผิดอันยอมความได้) และยังสามารถฟ้องคดีความผิดอาญาแผ่นดินได้ นอกจากนี้ประการสำคัญคือผู้เสียหายมีอำนาจการฟ้องคดีอย่างอิสระเป็นเอกเทศจากพนักงานอัยการทำให้เกิดปัญหาแก่การดำเนินคดีของพนักงานอัยการและเป็นการยากลำบากต่อการเข้าควบคุมการดำเนินคดี เนื่องจากการฟ้องคดีได้โดยอิสระทำให้พนักงานอัยการไม่อาจทราบถึงการที่ผู้เสียหายเสนอคำฟ้องต่อศาล การเข้ามาควบคุมดูแลการดำเนินคดีของผู้เสียหายจึงไม่อาจมีขึ้น

อย่างในคดีหมอมัศพร หากคดีไม่เป็นที่สนใจของสื่อมวลชนแล้ว พนักงานอัยการย่อมมีโอกาสทราบถึงการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหายน้อยมาก ในขณะที่คดีของรัฐอยู่ระหว่างการดำเนินการในชั้นเจ้าพนักงาน แต่คดีของผู้เสียหายได้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาชั้นศาลแล้ว การได้สวนมูลฟ้องได้ดำเนินไปจนเสร็จสิ้นโดยที่พนักงานอัยการมิได้เข้ามาควบคุมดูแลการดำเนินคดีของผู้เสียหายแต่อย่างใด ทั้งที่เป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้ามาดูแลคดีอาญาแผ่นดินมิให้ได้รับความเสียหายเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม

อีกทั้งความซับซ้อนของคดีที่การค้นหาค้นหาพยานหลักฐานต้องใช้วิทยาการและเทคโนโลยีในการตรวจสอบพิสูจน์ชั้นเนื้อ การค้นหาชั้นเนื้อ ตลอดจนการสืบสวนค้นหาพยานหลักฐานอื่นๆ ในคดี ทำให้พบข้อสังเกตว่าในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งจำเป็นต้องมีพยานหลักฐานอย่างเพียงพอมาแสดงต่อศาลเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยนั้น ถ้าพึ่งเพียงผู้เสียหายมีความสามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้เพียงพอต่อการพิสูจน์ความผิดของจำเลยเพียงใด กระบวนการเหล่านี้เป็นเรื่องที่ประชาชนโดยทั่วไปมิได้คำนึงถึง ดังนั้นการที่กระแสนักต่างเห็นพ้องด้วยการฟ้องคดีของผู้เสียหายเท่ากับเป็นการเห็นชอบให้คดีอาญาแผ่นดินของรัฐตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะได้รับความเสียหายจากการดำเนินคดีของผู้เสียหาย หากคดีนี้ผู้เสียหายมิได้พยานหลักฐานที่ได้จากการรวบรวมโดยฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐที่อาศัยอำนาจตามกฎหมายในการแสวงหาพยานหลักฐานและมีความพร้อมในเครื่องมือที่ใช้ในการแสวงหาพยานหลักฐาน คดีนี้จะมีผลที่แตกต่างไปจากเดิมหรือไม่

การให้อำนาจผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาแผ่นดิน ได้นั้นพบว่ามีข้อดีเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐและเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสอดคล้องกับหลักนิติรัฐจึงเป็นข้อสนับสนุนให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาแผ่นดิน แต่เมื่อการดำเนินคดีของผู้เสียหายในบางครั้งก่อให้เกิดความเสียหายแก่คดีอาญาแผ่นดินเสียเอง และการควบคุมการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังไม่อาจป้องกันความเสียหายมิให้เกิดขึ้นได้ทั้งหมด จึงควรปรับปรุงมาตรการเพื่อควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหาย

ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจนำมาซึ่งความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อกระบวนการยุติธรรม ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนี้

1) องค์กรในกระบวนการยุติธรรมควรร่วมมือกันควบคุมดูแลการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายเพื่อให้มาตรการควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหายที่มีอยู่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยควรจัดให้มีการประชุมทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างองค์กรต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ร่วมกันควบคุมดูแลการฟ้องร้องดำเนินคดีของผู้เสียหาย โดยให้ถือว่าเป็นภารกิจที่แต่ละองค์กรต้องให้ความร่วมมือต่อกัน เช่น การแบ่งปันข้อมูลที่มีอยู่ในหน้าที่ของตนแก่องค์กรอื่น เพื่อให้มาตรการควบคุมดูแลการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายที่มีอยู่ในปัจจุบันสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่

เมื่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจในการควบคุมดูแลการดำเนินคดีของผู้เสียหายแก่พนักงานอัยการ จึงย่อมเป็นหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ของรัฐที่จะต้องร่วมมือกันให้พนักงานอัยการสามารถทำหน้าที่ตามกฎหมายได้อย่างสมบูรณ์สมดังเจตนาที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ ทั้งนี้โดยอาศัยหลัก Nature of thing

การแก้ไขปัญหาที่พนักงานอัยการไม่สามารถเข้าควบคุมดูแลการดำเนินคดีของผู้เสียหายเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่คดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการจึงอาจกระทำได้โดยการทำความเข้าใจร่วมกันขององค์กรของรัฐในกระบวนการยุติธรรมถึงความจำเป็นในการควบคุมดูแลการดำเนินคดีของผู้เสียหายและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นเพื่อให้องค์กรต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารกระบวนการยุติธรรมร่วมกันเป็นกระบวนการอันหนึ่งอันเดียวกัน เมื่อองค์กรหนึ่งองค์กรใดทราบถึงการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายที่อาจมีผลกระทบต่อคดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการ องค์กรของรัฐที่ทราบเรื่องนั้นควรแจ้งให้พนักงานอัยการทราบถึงการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายเพื่อให้พนักงานอัยการสามารถเข้ามาดูแลการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหายได้ อย่างเช่น พนักงานสอบสวนอาจได้รับข้อมูลการฟ้องคดีของผู้เสียหายจากการสอบสวน หรือเมื่อศาลได้รับคำฟ้องคดีอาญาแผ่นดินที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นคำฟ้องต่อศาลควรแจ้งให้พนักงานอัยการทราบถึงการฟ้องคดีเพื่อสามารถเข้ามาดูแลคดีอาญาแผ่นดินมิให้ได้รับความเสียหาย อันเป็นการดูแลรักษาประโยชน์ของรัฐซึ่งเป็นประโยชน์ของประชาชนทุกคนนั่นเอง

ข้อดีอีกประการหนึ่งที่จะได้รับคือ หากได้ทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างองค์กรต่างๆ แล้ว วิธีการนี้เป็นวิธีการแก้ไขปัญหาที่สามารถนำมาใช้คุ้มครองคดีอาญาแผ่นดินได้อย่างรวดเร็วต่างจากการบัญญัติกฎหมายซึ่งต้องใช้เวลาที่ยาวนานในการผ่านการพิจารณาของรัฐสภา

2) ควรจำกัดอำนาจการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหาย โดยควรจำกัดอำนาจการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายให้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาแผ่นดินได้ต่อเมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีนั้นแล้วและต้องแจ้งพนักงานอัยการก่อนฟ้องคดีทุกครั้ง

การฟ้องคดีอาญาแผ่นดินควรเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐในการฟ้องร้องดำเนินคดี เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างรัดกุมและเหมาะสม แต่อย่างไรก็ดีเนื่องจากสภาพสังคมไทยนับแต่อดีตรัฐให้อำนาจแก่ผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญามาโดยตลอด ประกอบกับประชาชนมักมีความเคลือบแคลงสงสัยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การตัดอำนาจการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหายทั้งหมดเสียทีเดียวจึงอาจมีผลต่อความเชื่อถือในระบบการตรวจสอบการทำหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ของรัฐ และหากไม่ได้รับความเชื่อถืออย่างเพียงพออาจทำให้เกิดปัญหาแก่สังคมเพิ่มมากขึ้น เมื่อผู้เสียหายหรือประชาชนรู้สึกที่ไม่สามารถเรียกร้องความเป็นธรรมได้ตามระบบกฎหมายเสียแล้ว ผู้เสียหายอาจเรียกร้องความเป็นธรรมด้วยตนเอง ดังนั้นเพื่อเป็นทางออกตามช่องทางของกฎหมาย รัฐจึงควรให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีได้ แต่เป็นอำนาจการฟ้องคดีที่มีเงื่อนไข โดยผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีได้ต่อเมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี และเมื่อผู้เสียหายยื่นคำฟ้องต่อศาลแล้ว องค์กรศาลต้องแจ้งให้พนักงานอัยการทราบเพื่อให้พนักงานอัยการสามารถติดตามตรวจสอบและควบคุมการฟ้องคดีได้

ด

ร

บรรณานุกรม

ร

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และคณะผู้แปล. (ม.ป.ป.). **มาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพัฒนากระบวนการยุติธรรม.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2544). **คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา**. กรุงเทพฯ: จีรัชการพิมพ์.
- โกเมน ภัทรภิรมย์. (2531). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา: วิธีพิจารณาชั้นศาล**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณิต ฒ นคร. (2540). “การมอบอำนาจให้จัดการแทนในคดีอาญา.” **รวมบทความด้านวิชาการของศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฒ นคร อัยการสูงสุด**. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.
- _____. (2543). **กฎหมายอาญาภาคทั่วไป**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- _____. (2546). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ชูศักดิ์ ศิรินิล. (2521). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 1**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2544). **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- _____. (2545). **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ประธาน วัฒนวานิชย์. (2546). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญวิทยา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประกายพริก.
- พิพัฒน์ จักรางกูร. (ม.ป.ป.). **คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.
- พิชัย นิลทองคำ. (2550). **ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, วิธีพิจารณาความอาญา พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ร.บ.ศาลแขวงฯ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- เมธา วาตีเจริญ. (2547). **คำบรรยายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา “เชิงวิเคราะห์และเสนอแนะ” (เล่ม 1)**. กรุงเทพฯ: สุตรไพศาล.
- เริงธรรม ลัดพลี. (2529). **คำอธิบายสัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.
- วรพล นรนุดกุล. (2533). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 1**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สถิต เล็งไธสง. (2547). **คู่มือกฎหมายวิธีสบัญญัติ 3 (วิธีพิจารณาความอาญา)**. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2548). **ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2548). **บันทึกนายอรรถ ปาดูซ์ ที่ปรึกษาการร่างกฎหมายของรัฐบาลสยามเกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- หยุด แสงอุทัย. (2544). **กฎหมายอาญา ภาค 1**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อาจ ปัญญาติลก. (2536). **ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 3 และภาค 4**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บทความ

- กุลพล พลวัน. (2532, พฤศจิกายน). “ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานอัยการกับผู้เสียหายในคดีอาญา.” **วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 13, 1**. หน้า 120-124.
- โกเมน ภัทรภิรมย์. (2533). “การแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาอาญาเกี่ยวกับอำนาจการสอบสวน.” **อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา รวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาในนานาประเทศ**. (หน้า 15-16). กรุงเทพฯ: กรมอัยการ.
- _____. (2533). “งานอัยการในกระบวนการยุติธรรม.” **อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา รวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาในนานาประเทศ**. (หน้า 1-6). กรุงเทพฯ: กรมอัยการ.
- _____. (2533). “อัยการฝรั่งเศส.” **อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา รวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาในนานาประเทศ**. (หน้า 23 – 36). กรุงเทพฯ : กรมอัยการ.
- เจิมชัย ชูติวงศ์. (2527). “หน่วยที่ 6 ระบบงานอัยการและบทบาทของอัยการ.” **เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรม หน่วยที่ 1-8**. (หน้า 327-342). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- คณะอนุกรรมการศึกษาผลกระทบกฎหมายเกี่ยวกับการใช้มาตรการชะลอการฟ้องและมาตรการต่อรองคำรับสารภาพ. (2546, ธันวาคม). “กฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการชะลอการฟ้อง.” **บทบัญญัติ, -, 59**. หน้า 25.

คณิต ฌ นคร. (2533). “อัยการเยอรมัน และการดำเนินคดีอาญาของอัยการเยอรมันก่อนฟ้อง.”

อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา รวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาในนานาประเทศ. (หน้า 71). กรุงเทพฯ: กรมอัยการ.

_____. (2533). “อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา.” อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา รวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาในนานาประเทศ. (หน้า 71). กรุงเทพฯ: กรมอัยการ.

_____. (2539,มกราคม). “วิธีพิจารณาความอาญาไทย: หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน.” วารสารอัยการ, 19, 215. หน้า 9-24.

_____. (2544, มิถุนายน) “บทบาทศาลในคดีอาญา.” วารสารกฎหมายมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 1, 1. หน้า 50.

_____. (2544). “กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2.” ใน จรัญ ภักดีธนากุล. รวมคำบรรยายภาคสอง เล่ม 7. (หน้า 32-33). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

_____. (2547). “กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2.” ใน จรัญ ภักดีธนากุล. รวมคำบรรยายภาคสอง เล่ม 4. (หน้า 154). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

_____. (2547,มิถุนายน). “ปรัชญาและแนวคิดของการกำหนดความผิดอันยอมความได้.” วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิตย์, 4, 1. หน้า 1-11.

_____. (2549, มกราคม-มิถุนายน). “การร้องทุกข์ในคดีอาญา.” วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิตย์, 6, 1. หน้า 23.

จิตติ เจริญจำ. (2542). “หน่วยที่ 10 พยานหลักฐานในคดีอาญา.” เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ 3 หน่วยที่ 8 – 15. (หน้า 133-136). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รชฎ เจริญจำ. (2539, ตุลาคม-ธันวาคม). “ระบบการฟ้องคดีโดยรัฐ” ดุลพาห, 43, 4. หน้า 13-18.

เรวัต น้าเฉลิม. (2547). “กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2.” ใน จรัญ ภักดีธนากุล. รวมคำบรรยายภาคสอง เล่ม 3. (หน้า 139-140). กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

วิสาร พันธนะ. (2527). “หน่วยที่ 8 ศาลกับการพิจารณาและพิพากษาคดี.” เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรม หน่วยที่ 1-8. (หน้า 434-435). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ศรัณย์ ธีรพัฒน์ และ ประชานจุฬาโรจน์มนตรี. (2543, เมษายน). “(คำแปล)ประมวลหลักการสั่งคดีของพนักงานอัยการอังกฤษ(The Code for Crown Prosecution) ค.ศ.1994”. **ข่าวเนติบัณฑิตยสภา**, 12, 129. หน้า 4-5.

สุพจน์ สุโรจน์. (2527). “หน่วยที่ 2 ปรัชญาในงานยุติธรรม.” **เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรม หน่วยที่ 1-8**. (หน้า 90-97). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2541, ธันวาคม). “ความโปร่งใสและการตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามแนวทางในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540.” **บทบัญญัติ**, 54, 4. หน้า 61.

อึ้งฉพ ชูบำรุง. (2527). “หน่วยที่ 1 การควบคุมอาชญากรรมในสังคม.” **เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรม หน่วยที่ 1-8**. (หน้า 5-11). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

อุดม รัฐอมฤต. (2535, มิถุนายน). “การฟ้องคดีอาญา.” **วารสารนิติศาสตร์**, 22, 22. หน้า 246.

_____. (2538, มิถุนายน). “ผลของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายต่อการกำหนดหน้าที่นำสืบในคดีอาญา.” **วารสารนิติศาสตร์**, 25, 2. หน้า 306-307.

อุทิศ วีรวัฒน์. (2533). “อัยการสกอตแลนด์และอัยการอังกฤษ.” **อัยการกับการสอบสวนคดีอาญารวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาในนานาประเทศ**. (หน้า 56-60). กรุงเทพฯ: กรมอัยการ.

อุทัย อาทิวะช. (2548, มีนาคม). “สิทธิของผู้เสียหายในกฎหมายฝรั่งเศส.” **บทบัญญัติ**, -, 61. หน้า 1-19.

_____. (2549, ธันวาคม). “ตำรวจกับการสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส.” **บทบัญญัติ**, -, 62. หน้า 40-73.

วิทยานิพนธ์

กิตติ บุศยพลากร. (2523). **ผู้เสียหายในคดีอาญา**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กิตติพงษ์ ศิริโรจน์. (2529). **ฟ้องร้องในคดีอาญา**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- จิตติมา ศรีอโนมัย. (2550). การสอบสวนฟ้องร้อง: ศึกษาแนวทางการพัฒนาการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและประสิทธิภาพของการสอบสวนฟ้องร้องในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขานิติศาสตร์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จิราธร เจริญวุฒิ. (2550). วิวัฒนาการการสอบสวนคดีอาญา: ศึกษาบทบาทของพนักงานอัยการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พรศักดิ์ พลสมบัตินันท์. (2545). อำนาจดำเนินคดีอาญาโดยรัฐและผู้เสียหาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พัลลภ แพทย์ไชยวงษ์. (2549). การรื้อฟื้นคดีอาญา: ศึกษากรณีการรื้อฟื้นคดีอาญาในทางเป็นโทษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ภาวิน เมฆสวรรค์. (2548). การขาดนัดในคดีอาญา : ศึกษากรณีพนักงานอัยการไม่มาศาลตามกำหนดนัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วรินทร์ เต๋ประยูร. (2545). สิทธิการฟ้องคดีอาญาโดยผู้เสียหายในศาลทหาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สมชาย วิมลสุข. (2549). บทบาทศาลชั้นต้นในการค้นหาความจริง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อนันต์ ชมจินดา. (2528). การไต่สวนมูลฟ้องในกรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรรถพล ใหญ่สว่าง. (2524). ผู้เสียหายในคดีอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อมรเทพ เมืองแสน. (2549). อิทธิพลของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ที่มีต่อกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

เอกสารอื่นๆ

รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 376 – 32/2514 วันที่ 14 กันยายน 2514. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. ครั้งที่ 379 – 35/2514 วันอังคาร ที่ 4 ตุลาคม 2514. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

อุทัย อาทิวะ. (254_ -). การใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการกับการลดปริมาณคดีชั้นศาลในประเทศไทยฝรั่งเศส. สืบค้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2550, จาก <http://www.ago.go.th/bods.html>

มิชชัย ฤชุพันธุ์. (254_ -). การสอบสวนคดีของตำรวจ. สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2550, จาก <http://www.meechaithailand.com>

ศาลอุทธรณ์พิพากษาขึ้นประหาร “หมอวิสุทธิ์”. (2548, 4 กรกฎาคม). คมชัดลึก. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2550, จาก <http://komchadluek.net/news/2005/07-04/p1--58950.html>

ศาลรวมสำนวน 2 คดี หมอวิสุทธิ์พยาน 110 ปากเริ่มสืบ 6 ชั้นวา!!.. (2545, 2 พฤศจิกายน). ไทยโพสต์. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2550, จาก http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=2/nov/2545&news_id=61966&cat_id=500

“หมอวิสุทธิ์” คอตกเข้าคุกศาลไม่ให้ประกันหัวหนี่. (2546, 12 พฤศจิกายน). ไทยโพสต์. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2550, จาก http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=12/nov/2546&news_id=78968&cat_id=501

ศาลอุทธรณ์พิพากษาขึ้นสั่งประหาร “หมอวิสุทธิ์”. (2548, 4 กรกฎาคม). ผู้จัดการรายวัน. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2550, จาก <http://www.manager.co.th/daily/viewnews.aspx?newsid=948000088983>

ศูนย์วิชาการด้านกฎหมาย ศาลฎีกา. (-, -). สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2550, จาก <http://www.supremecourt.or.th/search.asp?page=wdkbynum&q=9334%2F2538>

คำพิพากษา

เนติบัณฑิตยสภา. คำพิพากษาฎีกา ประจําพุทธศักราช 2539. กรุงเทพฯ : จีระการพิมพ์.

เนติบัณฑิตยสภา. คำพิพากษาฎีกา ประจําพุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ : จีระการพิมพ์.

เนติบัณฑิตยสภา. คำพิพากษาฎีกา ประจําพุทธศักราช 2547. กรุงเทพฯ : จีระการพิมพ์.

เนติบัณฑิตยสภา. สารบัญคำพิพากษาฎีกา ประจําพุทธศักราช 2500. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.

เนติบัณฑิตยสภา. สารบัญคำพิพากษาฎีกา ประจำปีพุทธศักราช 2502. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.

เนติบัณฑิตยสภา. สารบัญคำพิพากษาฎีกา ประจำปีพุทธศักราช 2504. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.

สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ. คำพิพากษาศาลฎีกา พ.ศ.2539. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.2498

Draft Code of Criminal procedure. Draft revised 1924. (VOL. 16)

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

John Wheeler. (2002). **The English Legal System**. Great Britain: Henry Ling.

John H.Langbein , (2003). **The origins of adversary criminal trial**. New York: Oxford University Press.

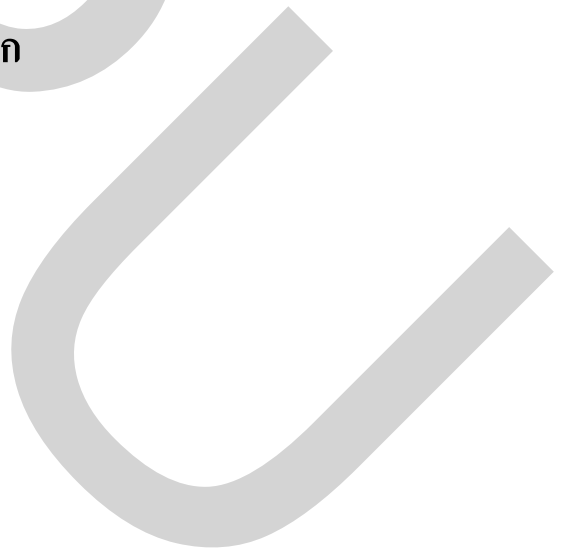
Mike Mcconville & Geoffrey Wilson. (2002). **The Handbook of The Criminal Justice Process**. New York: Oxford University Press.

Mireille Delmas-Marty and J. R. Spencer. (2005). **European Criminal Procedure**. United Kingdom: Cambridge University Press.

Robin C.A. White. (1999). **The English Legal System in Action**. New York: Oxford: Oxford University Press.

ภาคผนวก

DRAFT CODE OF CRIMINAL PROCEDURE VOL. XVI

ABBREVIATIONS AND REFERENCES.

Code of Criminal Procedure of Austria
Code of Criminal Procedure of Egypt
Code of Criminal Procedure of France
Code of Criminal Procedure of Germany
Code of Criminal Procedure of Holland
Code of Criminal Procedure of Italy
Code of Criminal Procedure of British India
Code of Criminal Procedure of Japan
Code of Criminal Procedure of Monaco
Code of Criminal Procedure of New York
Code of Criminal Procedure of Spain
Code of Criminal Procedure of South Africa

Note References to the Penal Code are understood for the Penal Code now in force
can not to the draft Revised Penal Code.

Draft Code of Criminal procedure. Draft revised 1924.

PRELIMINARY¹³⁶

TITLE I

The Commencement and repeal

1. This law shall be called “The Code of Criminal Procedure”
2. It shall come into force from
3. If the operation of this code all other laws and regulations shall be repealed in so far as they are with the provisions of this code .
4. The special court of Royal Household , the Buddhist Ecclesiastical Court, The Naval and Military Court Shall apply the provision of this code as far as they are not contrary to or inconsistent with the special law and regulation concerning these court.
5. On and from the day of operating of this code, its provision shall apply any pending Preliminary Investigation and to any case pending before a Criminal Court, what even stage the proceeding may be arrived at.

TITLE II

DEFINITIONS

6. In this code whenever the term is explained such term is employed in the sense stated in the explanation, unless there is of Siam Penal Code.

7. _____
- (1) _____
- (2) _____
- (3) _____
- (4) _____
- (5) _____

137

¹³⁶ ร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาที่คัดลอกจากภาพไมโครฟิล์มของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

¹³⁷ ข้อความบางตอนที่ เป็น “ _____ ” เป็นข้อความที่ภาพไมโครฟิล์มจางจนไม่สามารถอ่านได้

(6) _____

(7) _____

(8) _____

(9) "Criminal Warrant" denotes a precept under hand and seal directing and official to carry out and arrest or search or to imprisonment an accused.

(10) "trial" denote the whole of the proceedings in Court from the time in the case has been sent to the Chief Judge of the Court up to the judgment given by this Court inclusive.

(11) "Sitting" of a Court' denote the lapse of time within which one and the same case is tried by a Criminal Court. Sit on the bench for trying the case the hearing of the case is closed. The hearing of a case may last for several sittings.

(12) _____

(13) "Night" means interval between the sunset and the sun rise.

(ef. Siam c.civil procedure 68 and penal code 6(21); J.F.D. 4th aug. 1806 and 20 th May 1903 S.169. – G.104 - M97)

8. In this code and if not otherwise in the tax:

"Prosecutor" includes the public as well as the private prosecutor:

"Parties" include the accused as well as the Prosecutor and the injured party.

TITLE III

EXPLANATION

9. Every record shall contain it date the name and style of the recorder: accurate relation of the fact and circumstance out: and the signature of the recorder.

10.- when a dodge or other official wishes to suppress word from a record , judgment or other document which he is drawing up , he shall only cross out such weirs so that they may still be _____ and he shall mention the number of such weirs down below the record. Judgment or other document

Addition shall never be made by why of interpolation of word between to fines: they must be made by way of _____ and installed by the dodge or other official

11. when the signature of a complainant denunciator , or witness in a criminal case is required by law if such person cannot or will not sign, the official who has received or made the document on which such signature is required must put on the record why it is missing _____.

12. when under this code any official has to receive give money a receipt thereof shall always be delivered or required by him as the case may be.

13. The service of summons is made by either the magistrate or an officer of judicial police delivering a copy of such summons to the interested person himself

However if such person cannot be met at his domicile the summons shall be served by the cop being delivered to someone admitted _____ member of his family or to any servant residing with him, or in default to the administrative Head of his residing place.

F.72, -I.164, -d.-M,122-N,614,615-S,430 and I.

14. When a summons is to be served out of the Public Prosecution's or Criminal Court's district, such summons shall be sent over to the Public Prosecutor of the district where the person to be served resides or is present,

Every such competent official who is so produced a summons issued in another district, is bound to endorse it and to have it executed within the area of his own jurisdiction.

S. – A.35

15. If the person on which a summons is in the _____ belong to the Army or Navy or the Holy Buddhist Order, the summons shall be served by a copy being delivered to the responsible Chief of such person, and such Chief shall have to take at once such step as necessary to allow the person concerned to comply with the summons

A.161, - G.48 - _____ - S.129

16. When a Registrar or Officer or Judicial Police has _____ a summons he shall mention on it the person on which the summons is served.

Where and the time when the service has been made.

C.169, - Ind.69, - J.29 – S.166

17. In this Code, When period of time are provided for, they must be construed according to the general rules concerning periods of time in the Civil Code (Obligation)

Obligation Preliminary, Title V

A.6 – G.12 and F.____d.

18. When it is provide in this code that the period of time shall be increased according to instance, such period shall be extented by such delay as any be reasonably necessary for a person or letter to be transferred from one place to the other, Due regard paid to available means of communication; but such extention shall in no case exceed one day by each half yote distance.

19. When any criminal record, criminal judgment, or original document is lost or destroyed, they can be restored according to the following section.

21. If no certified copy of any record ___ in a criminal case can be found after the loss or destruction of the original the proceeding shall be recommenced by the Public Prosecutor or Criminal Court who had performed it so that a new record may be drawn up.

When ___ing in any cause, the recommencement of such proceeding is impracticable, the content of the record may be established by oral or documentary evidence and a new record shall be drawn up accordingly

22. If no certified copy of judgment which has not yet been enforced before the loss or destruction of the original can be found the trial which in such judgment shall be recommenced by the Criminal Court concerned and fresh judgment shall be given

23. If no certified copy of any document attached or referred to by the parties can be found after the lost or destruction of the original, the contents of the document may be established by oral or documentary evidence and a new document shall be drawn up

DIVISION I

TITLE I

GENERAL PROVISIONS.

24. When any offence has been committed, two separate action may be brought regarding the offence, that is to say:

1) a penal action for awarding the punishment provided by the Penal Laws for such offence, and

2) a civil claim for making good any injury caused through the offence in any person

Cf. Penal Code s. 87 – Siam, law 26th February 1908(126) I.I. – M.75 – N.5 – S.100

25. The accused may bring a counter claim for compensation against the Private Prosecutor, the injured party, the complainant or the denunciator, when he is of opinion that the action was brought, or that the complaint or denunciation was made, with bad faith or lack of such care as may be expected from a person of ordinary prudence.

F.358, 359 – Ind.250. 552 – D.46 – M.360

TITLE II

PENAL ACTION

26. The penal action is exercised by way of prosecution before the Criminal Courts:

- 1) either by Public Prosecution appointed to that effect by the Government:
- 2) or by Private Prosecution, that is to say by the injured person or such other person as may be Private Prosecution in his stead according to the present Code.

A.48 – F.1, 64, I. – 2, 371 – M, I, 75

27. Public Prosecutor have the right to exercise the penal action in any case of non-compounable offences.

28. No Private Prosecution can exercised in case of offences wherein the interest of the State outweighs that of private person, especially of such offences as specified in Section 97 to 154 inclusive, 163 to 184 inclusive, 196, 202 to 216 inclusive 291, 229, 230, 240, 334, 335, 336, 337, of the Penal Code.

29. When the injured person is under age of unsound mind his lawful representative may be Private Prosecutor in his stead.

G.413

30. When Private Prosecutor dies after having started the prosecution one of his ascendants or descendants in direct line, brothers, sisters, husband of wife may be private prosecutor in his stead.

31. When the injured person, through death or grievous Bodily harm caused by the Offence, is unable to exercise the penal action by himself, one of his ascendants or descendants in direct line brothers, sisters, husband or wife may be Private Prosecutor in his stead.

32. When a third person is Private Prosecutor in stead of the injured person as provide by the three foregoing Sections, such third person only shall be responsible for the prosecution.

33. When a penal action is brought before a Criminal Court by a Public Prosecutor, the Private Prosecutor is allowed.

When the penal action is exercised at the instance or the private prosecutor the public prosecutor is allowed to associate himself in the prosecution at any stage of the proceedings before judgment is delivered by the Criminal Court.

35. The private prosecutor is allowed to withdraw his action at any Time before judgment is delivered by the Criminal Court

when he does so , or when be _____ are day appointed for the hearing, if the criminal case is net taken up by the public prosecutor , it shall he struck our from the cases list of the Criminal Court and the private prosecutor shall he liable for costs a heady incurred

A.49-G,417,431-1,113,177,-M.79

36. The Public Prosecutor has the right to withdraw his action at any time up to the speeches excinsive.

When he does so, if there is no privet prosecution proceeding on, the case shall be struck out from the cases list of the criminal court and the Treasury shall remain liable for any costs already incurred.

However if the Criminal Court is of opinion that the withdrawn of the penal action by the Public Prosecutor is contrary to the good administration of justice, the Court may adjourn the case and submit the matter to the Attorney General. Who shall direct finally whether the case is to be withdrawn or not by the Public Prosecution Department.

37. when a penal action has been withdrawn during trial by the Public or Private Prosecutor or both. As the case may be, the Criminal Court, upon the request of the caused shall issues judgment either acquitting the accused or stating that the penal action has been withdrawn by the Prosecutor.

In this case, the penal action can be resumed only if judgment of acquittal has not been issued and if there is fresh evidence material to the issue.

(S.A.10)

TITLE III

CIVIL CLAIM

38. The civil claim for making good any injury caused by the offence to any person may be for.

1) restitution of any property which the injured person has been wrongfully deprived of through the offence or in value.

2) compensation for any injury resulting from the offence.

Cf. Penal Code s.87 in fine – A.47, 365, 367, 369, - F.1, 3, 67 – I. __, __, 109, 606 – J.4, 111

39. The civil claim may be exercised only by the injured person or by his wrongful representative or by his heirs acting his behalf

If may be brought:

Either before the Criminal court of first jurisdiction who deal with the penal action,
or

Apart before a Civil Court provided that when there is a ___ concerning the offence, the trial of the civil ___.

41. The criminal court shall dispose of the civil claim in their , judgment on the penal action or reserve it for subsequent decision when further evidences necessary to prove who is the lawful owner of the property or what is the amount of the injury.

42. In giving judgment concerning the civil claim the court shall be bound by the facts such as found by the judgment on the penal action .it any

Cf. penal code.s 90

43. Judgment in the civil claim shall be give in accordance with the provisioned of law concerning civil liability for wrongful acts without regard to the conviction or non conviction of the accused.

Cf. penal code s.91

44. The valuation of the property wishes is ordered to be returned to the claimant and the amount of compensation shall be fixed according to the actual value of such property and to the injury actually suffered, provide that such valuation or amount is not in excess of the claim.

Cf. penal code s.91

45. The withdrawal of the civil claim shall have no effect whatever upon the penal action

Cf. 4- 1. S.-1.

46. When the injured person lose no bring or withdraws. His civil claim, the public prosecutor nevertheless he less move the court to order any property who niftily obtained through the offence to be restored or delivered to its lawful owner.

TITLE IV

COUNTER CLAIM BY THE ACCUSED

47. The counter claim may be brought either befor the Criminal Court who deals with the penal action at any time during the trial up to the speeches excinsive, or a part before a Civil Court when the Preliminary Investigation have been closed by a non-prosecution order judgment of a Criminal Court.

48. When the counter claim is brought before the Criminal Court in shall be in the from of a written counter plaint stating the amount of compensation claimed.

49. Upon such claim and after interested parties have been heard, if the Criminal Court:

1. Either discharges or acquits the accused and is satisfied that the action against him was frivolous or vexatious .or

2. sentences the accused but is satisfied that the claim against him was obviously exaggerated through bad faith or lack of prudence.

Such court _____ by its judgment sentence to such compensation it thinks fit the person against whom the accused has brought the counter claim.

S.A. 23 (2)

50. No claim for compensation can be brought by the accused even if acquitted against _____ any judge, public prosecutor or officer _____ on account of any action carried out by such officials within the scope of their official capacity. Unless they have been sentenced for an offence committed against the accused in the _____ of the _____ or trial.

TITLE V

EXTINGUISHMENT OF THE ACTION IN CRIMINAL LAW

51. The penal action shall be extinguished:

1. by the death of the offender.
2. by the repeal of the law by which the act committed was declared to be an offence and the punishment was defined:
3. by the _____ *judicata*, that is to say: when following upon a penal action a judgment either of condemnation or acquittal has become final, no fresh penal action can be brought against the same person on account of the same fact, even when new complaints are made or new circumstances liable to aggravate the fact already dealt with are detected.

52. The penal action shall be extinguished by prescription

- 1) after twenty years in the case of offences punishable with death or imprisonment for life.
- 2) after fifteen years in the case of offences punishable with imprisonment exceeding seven years and not exceeding twenty years.
- 3) after five years in the case of offences punishable with imprisonment exceeding one month and not exceeding seven years.
- 4) after one year in the case of all other offences.

Cf. Penal Code s.78

53. Prescription of the penal action runs from the day on which the offences was committed

F.637 to 640 – G.(Penal Code) 67, 68, ____, R.74 ____, J. ____, 45 - M.13, 14, 15 – N.142

54. Prescription of the penal action shall be interrupted by any proceeding instituted before a Criminal Court against, or the service of any summon on, or the arrest or imprisonment of the accused, with respect to the offence.

However prescription is not deemed to have been interrupted by a proceeding which is cancelled.

55. When prescription is interrupted the period of time which has elapsed before interruption dose not count for prescription.

From the time when the interruption ceases a fresh period of prescription

Cf. Penal Code s. Civil Code (Obligation) s. 381, 382

56. Prescription of a penal action shall apply even when the accused or the convicted person does not avail himself of it.

Cf. Penal Code s.86

57. _____

58. _____offences punishable with fine only_____penal action shall be exiting his h__ by the voluntary payment _____the maximum fine before _____as provided in the pearl code .

C.F. penal code S.21 .H

59. In matter of petty offences or offense against the revenue laws in which the maximum penalty provided by law does not exceed affine of two hundred bath, the penal action shall be exiting gushed by the settlement of the case out of court by the competent official as hereinafter provided in the present code.

61. The right to bring civil claim arising of an offence is extinguished by prescription according to the civil law: however the prescription of such civil claim shall in no case be deemed to be completed until the penal action it self is extinguished.

The extinction of the penal action otherwise than by prescription does not bar the right of the injured person to bring a civil claim.

(Penal Code.s.36)

62. The right of an accused to bring a counter-claim for compensation shall be extinguished by prescription after one year from the date of the non-prosecution order or of the final judgment.

TITLE VI
SPECIAL RULES IN MATTER OF
COMPOUNDABLE OFFENCES

A.

In case of compoundable offences, the penal action shall be extinguished by prescription if no complaint has been made or no charge brought before the criminal court within six months from the day when the offence and the person who committed _____ became known to the person entitled to prosecute.

In any case the penal action shall be extinguished when the period of time provided in section 52 has elapsed.

B.

As long as no charge has been brought before a Criminal Court, the injured person may make a lawful composition of the compoundable offence and such lawful composition shall extinguish the penal action

A composition is lawful, within the meaning of the present title, when the consent of the person entitled to prosecute or of the offender has not been obtained by mistake fraud or duress

(old 27 and 53 Cr. Pr. C. and 81 P.C.)

C.

When a penal action for compoundable offence is pending for trial before a court, at the instance either of the injured person or of the Public Prosecutor on account of a complaint

having been made to him by such injured person , the complaint may be withdrawn or the offence compounded by the injured person at any time with the per mission of the court

This withdrawal or composition. On being lawful and embodied in the judgment of the Court, shall extinguish the penal action even if the Public Prosecutor associated himself in the prosecution.

(Ind .345.)

If the Private Prosecutor does abstain from appearing on the day appointed for the hearing, the case shall be struck out from the cases list of the Criminal Court and the Private Prosecutor shall be liable for any costs already incurred.

DIVISION II
COMPETENCY
TITLE I

COMPETENCY FOR PREPARATORY ENQUIRY

64. Preparatory Enquiry is made by the Administrative Official for the offence committed whit in the area of their respective jurisdiction even when the presumed offender in residing or has been apprehended or arrested outside such area.

Such preparatory Enquiry is conducted by the said administrative Official Exercising lawfully the function and powers they are vested with by to Penal Code or Criminal laws for the offence which is alleged to have been committed.

65. Any Administrative Official is competent to make Enquirer for on offence committed outside the area of him jurisdiction when the presumed offender is residing or has been apprehended or arrested in his own areas. Provide that such Administrative Official shall forward the document of the enquiry to the administrative Official in which area of jurisdiction the offence was committed, the latter only being competent to complete the Preparatory Enquiry.

ILLUSTATION. A, Who has his residence in Bangkok, has committed bodily harm upon B in Petchaburi. B has sent a complaint to the Police of Bangkok, who has A arrested. The Police in Bangkok may conduct the preparatory enquiry though the offence has been committed

outside his area of competency, but the Ampher of Petchaburi is also competent to investigate such a case.

A conflict would arise as to who is competent to take a decision in the case, and close the preparatory enquiry: the section give preference to the Official of the place where the offence was committed.

66. When it is uncertain in which place an offence was committed the Administrative Official who has first commenced a preparatory there upon is competent to complete it.

Ind.183

67. When an offence is committed partly in one district and partly in another or

When following upon an offence committed in one district or

When a continuing offence is committed in different district.

The Public Prosecutor of any such district is competent ___ a Preliminary Investigation regarding such offence.

But in this cases, When the offence has been investigated simultaneously in two or more different districts, only the Public Prosecutor who has first started the Preliminary Investigation is competent to close it.

A.51 – G.9 – I.16, 17, 18 – Ind.182, 183 – J.41 – S.15

68. When an offence has been committed outside the country and is punishable in Siam, the Public Prosecutor who has first started a Preliminary Investigation regarding such a ___ competent to close the Preliminary Investigation.

Cf. Penal Code, s.10 – F.24 – G.9 – J.48

69. When an offence has been committed on board a ship under nation flag only the Public Prosecution in whose district the next harbour reached after the perpetration of the offence is situated, is competent to conduct the Preliminary Investigation.

G.10

70. When a person is claimed on the part of a Foreign Government and the case has to be examined before extradition take place, the Public prosecutor whit in whose district such person is residing or is arrested is competent to investigate the case before extradition.

Cf. Treaty Anglo, Siamnese 1991. Sect 8, 9, 11, 13

71. The Public Prosecutor shall the abstain from any proceedings against person who according to the special law or Treaties in force for the time being, are place under the jurisdiction of the Special Court of the Royal Household, the Buddhist Ecclesiastical Court, the Navy and Military Courts, or under the jurisdiction of foreign Consular or other Courts, inasmuch as such law or treaties are exclusive of the competency of such Public prosecutor.

However, in case of flagrant offence or when in the course of a Preliminary Investigation there is reasonable cause to believe that any such person has committed an offence, the Public Prosecutor any order his arrest or imprisonment if he cannel otherwise prevent him from escaping or absconding. Provided that the Public Prosecutor shall report at once the matter to the Minister of Justice who will hereupon communicate with the competent official of court in order to secure the prosecution of the presumed offender.

The same rule applies to the Chief Judge of a Criminal Court in so far as he is empowered by the present Code to issue criminal warrant.

A.60, 61

72. _____

73. When two or more Public Prosecutors doubt or cannot agree which of them is competent to conduct the Preliminary Investigation, they shall report the matter to the Minister of Justice, and comply with his directions.

F.526, 527 – Ind.185 – S.22

74. When the Private Prosecutor exercise the penal action before a Criminal Court and it because known to such Court that Preliminary Investigation is conducted by a Public Prosecutor for the same offence, the court shall stay the trial of the case until the Public Prosecutor has closed the Preliminary Investigation.

In such case:

(1) if the Public Prosecutor closed the Preliminary Investigation by a non-prosecution Order, the case brought by the Private Prosecutor shall be resigned

(2) if the Public Prosecutor issues a Prosecution Order against the same accused for the same offence, the Private Prosecutor shall only be allowed to join in the Public Prosecution.

TITLE II
COMPETENCY FOR TRIAL.

75. The respective competency of the Criminal Court is fixed in accordance with the following rules:

A. BANGKOK

The Bangkok Borispah Criminal Court shall take cognizance of

1. Petty offences.
2. Offences punishable with fine only.
3. Offences punishable with imprisonment not exceeding three years.

The Bangkok Criminal Court shall take cognizance of:

All offences punishable with imprisonment exceeding three years, or death.

B. Country

The Muang Criminal Court shall take cognizance of:

1. Petty offences.
2. Offences punishable with fine only.
3. Offences punishable with imprisonment not exceeding ten years.

The Monthon Criminal Court shall take cognizance of:

1. Petty offences, offences punishable with fine only, and offences punishable with imprisonment not exceeding ten years, when they are committed within the limits of the Muang where the Court is situated.

2. All offences punishable with imprisonment exceeding ten years, or death.

76. Any Criminal Court is competent up to the maximum provide by the Penal Code and Criminal Law, to inflict upon an offender the punishments of restriction of residence, forfeiture of property or security for keeping the peace, and to direct the detention of a child in a reformatory school.

77. The competency of a Criminal Court depends upon the maximum punishment provide by the Law for the offence, not upon the punishment inflicted upon the offender by the Court.

With in the meaning of this section. The maximum punishment provided by the law for the offence shall be calculated with he regard to any aggravating or extennating circumstances specified in the charge.

Section 78.

When a Public Prosecutor has been competent to issue the prosecution order against an accused, the Criminal Court to which such Public Prosecutor is attached is competent for the trial of such offence, subject to the rules specified in and exceptions resulting from the foregoing section.

78. bis

When several Criminal Courts doubt or cannot agree which of them is competent for the trial of a case, it is the duty of the Chief-Judge of such courts to report the matter to the Minister of Justice. Who shall submit the conflict to the Dika Court with whose decision the lower courts shall be board to comply.

79. When owing to

the nature of an offence,

or the number and the stating of the accused,

or the excitement of the local passions,

or any other momentous circumstances,

the Public Prosecutor believe that some disorder or trouble is likely to arise during the course of the trial before the Criminal of Court firs jurisdiction, or that the independency and matter to the Minister of Justice.

In such case the Minister of Justice may submit the report of the Public Prosecutor to the Dika Court, which can, in its discretion, order that, for the sake of public peace and good administration of justice, the case shall be tried by another Criminal Court of the same rank as the competent Criminal Court of first jurisdiction.

A.62, F.254, G.15, I.766, Ind.326, J.451 and G

80. The Criminal Court shall abstain from any proceedings against persons who, according to the special Laws or Treaties force for the time being, are placed under the Buddhist Ecclesiastical Court, the Naval and Military Courts, or under the jurisdiction of foreign Consular

or other Courts inasmuch Laws or Treaties are exclusive of the competency of such Criminal Courts.

81. When offences are connected or any such as:

1) their perpetuation by the same offender, or by several offenders whether they be principals accomplices or receivers of stolen property.

2) their perpetration under such conditions as they show a same purpose or a previous concern or an intention to assist an offender in escaping punishment

these offences shall be all prosecuted before the Court competent to take cognizance of the case for which the law provide the heaviest maximum punishment.

A.56 – F.227 – G.3, 236 – J.33 – I.26

If the connected offence are punished with the same maximum punishment, they shall be disposed of by the Criminal Court who had first taken cognizance of one of them under prosecution order or charge as the case may be

(Cf. 220 draft)

83. The Criminal Court before which connected offences are prosecuted may take cognizance at the same time of all these offences, try them together and give decision by single judgment

When the Criminal Court before which connected offences are prosecuted is of opinion that one of these offences should better be tried the Court under the jurisdiction of which it would have come if not connected with other offences, the former Court can issue a disjoinder order sending such offence for trial to the better Court.

TITLE III

PROCEEDING IN SOME SPECIAL CASE.

85. No Preliminary Investigation of trial concerning a member of the Royal Family or a Minister of the State shall take place except by leave of His Majesty the King.

Any preparatory enquiry concerning a member of the Royal or Minister of the State. Shall be made by a Special Commission appointed to conduct the Preparatory Enquiry as provide in the present Code.

Upon such preparatory enquiry being completed the Special Commission shall forward the file of the case to His Majesty the King through the Minister of Justice for decision as to the opportunity of a trial.

Section 87

In any case where, on account of the station in life of the offender or of the special circumstances of the case (such as offences of High Treason. Rebellion against the Government, Political troubles, etc.) the Government think it fit, the Preparatory Enquiry may be made by Special commission appointed and exercising their powers as provide in the present Code.

Upon such preparatory enquiry being completed, the Special commission shall forward the file or the case to the Minister of Justice for decision as to the opportunity or a trial.

88. When the Preliminary Investigation has been made by a commission of Enquiry, the criminal Court competent for the trial shall be the Criminal Court which would have been competent if the Preliminary Investigation has been made by the Public Prosecutor.

However member of the Royal Family shall be tried by such Special Court of the Royal Household as may be appointed by His Majesty the King to that effect.

TITLE IV

PROCEEDING AGAINST PUBLIC PROSECUTOR OR JUDGES

89. Every complaint or denunciation or record against Public Prosecutor or a Judge with respect to an offence which is alleged to have been committed by such person either in the discharge of his duties or in the course of his private life shall be addressed to the Minister of Justice directly or through the Public Prosecutor.

E.486 - Ind.197 - M.561 and L – N.12

90. If the Minister of Justice is of opinion that the Public Prosecutor or Judge ought to the prosecuted, that ordinary rules for competency shall be modified according to the two following sections.

91. In case of offences committed by a Public Prosecutor or Judge of the Court of first jurisdiction, the Preliminary Investigation shall be conducted by the Public Prosecutor of the Criminal Court of Appeal, and the trial, if any shall be the held by the Criminal Court of Appeal.

The Judgment of the Criminal Court of Appeal shall be liable to appeal before the Dika Court.

F.479, 480 – E.37

92. In case of offences committed by a Public Prosecutor or a Judge of the Court of Appeal or of the Dika Court, the Preliminary Investigation shall be conducted by the Public Prosecutor of the Dika Court, and the trial, if any, shall be held by the Dika court.

F.481, 482 - I.37

TITLE V

CHALLENGE

93. Any judge who before or during the trial of a criminal case, find in himself any ground for challenge is bound to declare it spontaneously to the Criminal Court, which shall there upon issue on Order deciding whether he shall sit in the case or not.

A.70 – E.746, 747 – Ind.555 – J.242 - M.373 – S.32

94. Any judge may be challenged on any of the following grounds:

- (1) if he is the injured person in the case:
- (2) if he is the ascendant or descendant in direct line husband, father in law or son in law or brother or brother in law uncle or nephew of any one of the parties:
- (3) if he is the lawful representative master or presumed heir of anyone of the parties:
- (4) if he has been previously a private prosecutor, witness expert or counsel in the case:
- (5) if he has sat in the same case in another Court:

(6) if he may be reasonably suspected of partiality on account of specified circumstances such as having a pecuniary interest in the case or being known to bear a strong enmity to any party.

A.67, 68 – G.22 and F. – J.237 – N.233

95. Any party may present a challenge to the Criminal Court at any time before the close of the hearing

A.72 – G.24 – I.749 – J.279, 280 – M.573 – S.53

96. The challenge shall be made in the form of a petition in writing, signed by the party, and deposited with the Criminal Court or at the Registrar's Office.

Such petition shall specify the grounds for challenge, and the documents in support thereof, if any, shall be annexed there to.

A.73 – G.25, 26 – I.752 – S.55, 57

97. The criminal Court shall dispose of the petition for challenge in Chambers, after the Judge challenged and the Public Prosecutor have been allowed to give their opinion thereon.

It may direct that the petitioner, the Judge challenged and the witnesses if any be examined and that documents, if any, be produced.

A.74 – F.26 – L.750, 754, 759

98. The Judge challenged shall not have a vote in the judgment of the petition the other judge are empowered to give judgment on the petition although they are no more in sufficient member to form a quorum

99. If on account of a judgment admitting of the validity of a challenge, a Criminal Court is no more in sufficient number to form a quorum a new Judge shall be appointed, and the hearing of the case shall be recommenced.

G.27 – L.762

100. When the petition for challenge applies to all the Judges of a Criminal Court such petition with a record of the explanation of every Judge challenged shall be sent to the Chief – Judge of the Upper Court and such Court shall dispose of the petition according to the same rules as above provided.

A.74

DIVISION III
PRELIMINARY INVESTIGATION

TITLE I

GENERAL PROVISIONS.

Section A

The duties and powers of a Village Elder in criminal matters within the limits of his own village are :

1. to detect or receive information of any offence committed or suspected to have been committed to reduce into writing complaints and denunciations and to report the same without delay to the Headman,

Cf. Local Admin. Act. 28(1)

2. _____ offence and to deliver such person to the Headman without delay.

Cf. Local Admin Act. 28(4)

3. to seize and deliver to the Headman without delay any article found in the possession of an offender, or suspected to have been obtained throwing an offence, or anything used for believing that it is intended to be used for committing an offence:

Cf. Local Admin. Act 28(3), S. Air.40

4. to serve summoned and execute criminal warrants, and to deliver persons arrested or thing seized under such warrants to the Headman or to the District Officer without delay;

Cf. Local Admin. Act 28 (5 and 6)

5. to report without delay to the Headman any facts which concern the public safety or order, such as suspicious, sudden or violent deaths, discovery of corpses, suicides, fires, explosions, railways or other conveyances accident, ship – wrecks, ect. :

Cf. Local Admin. Admin. Act 27, 109(5) of the Draft

6. to call before him for inquiry any inhabitant who is likely to commit a breach of the peace, or is vagrant without apparent means of subsistence and satisfactory account of himself, if necessary, to hand him over to the Headman to be dealt with according to law.

Section B

The duties and powers of an Headman in criminal matters. Within the limits of his own Township are:

1. to detect or receive information of any offence committed or suspected to have been committed to reduce into writing complaints and denunciations and to report the same without delay to the District Officer.

Cf. Local Admin. Act. 35(1)

2. to apprehend any person caught in flagrant offence or against whom there is a strong suspicion of having committed an offence, and to deliver such person to the District Officer without delay.

Cf. Local Admin. Act 35(3)

3. to seize and deliver to the District Officer without delay any article found in the possession of an offender, or suspected to have been obtained through an offence, or any thing used for, or as to which there are reasonable grounds for believing that it is intended to be used for committing an offence,

Cf. Local Admin. Act 35 and 28(3)

4. to serve summons execute and criminal warrants, and to deliver persons arrested or things seized under such warrants to the District Officer without delay.

Cf. Local Admin Act 35(4) and (5)

5. served no 6 of section 35 Local Admin. Act which is not in section A Re-ebefore for the Puyaiban.

6. to report without delay to the District Officer any facts which concern the public safety or order, such as suspicious, sudden, or violent deaths, discovery of corpses, suicides, fires, explosions, railways or other conveyances, accidents, ship-wracks, etc.....)

Cf. Local Admin Act 36, 109(5) of the Draft.

7. to call before him for inquiry any inhabitant who is likely to commit a breach of the peace, or is a vagrant without apparent means of subsistence and satisfactory account of himself, and if necessary, to had his over to the District Officer to be dealt with according to law.

Section C

The duties and powers of a District Officer in criminal matters, within the limits of his own District, are as follows:

1. the District Officer can exercise all the powers vested by law in the Village Elders and Headman:

2. Whenever the District Officer is aware of an offence having been committed in the District he has power to proceed with a preparatory enquiry, in any case, it shall be his duty to hold at once such an enquiry when a murder, violent death or grievous bodily harm occurs in his District or when the victim of any attack requests to have his wounds legally examined (Cf.101 No.3, 103, 104) or when there is a loss of property there a theft other criminal offence can be suspected:

3. for the purposes of the preparatory enquiry, the District Officer may apprehend and keep in custody the presumed offender, summon witnesses and examine them under oath, and make or order searches and seizures, he shall notify to the offender which charge is brought against him and reduce into writing all his declarations threanant;

4. if the District Officer is of opinion that such searches or seizure are necessary, he shall issue a warrant of search to that effect,

(reserved: see 101 Local Admin. Act)

Cf. S. A. 50

5. When the District Officer has apprehend or arrested under criminal warrant of a sourt a person, or when a person so apprehended or arrested his been brought before him, he shall either set the presumed offender at liberty if he finds that the accusation is without foundation, or set the presumed offender at liberty with or without bail: provided that if the later has been arrested under a criminal warrant he can be at liberty only by the official who has issued the criminal warrant:

or detain the accused in custody during the time specified by law if he is of opinion

a) that the offence charged is one punishable with a maximum penalty of ten years imprisonment or more, or

b) that it would be difficult to recapture the arrested person in case of escape, or

c) that a certain danger is to be feared if the arrested person is set at liberty, or

d) that the preparatory enquiry will be hampered or rendered more difficult if the arrested person is set at liberty.

Cf. Local Admin Act. 101(5) and (7)

6. When an accused is detained in custody to send him to the competent Court through the High Administrative Authorities and within the delay which is provided by Law :

Cf. Local Admin Act. 101(6)

Section D

When a Village Elder, an Headman or a District Officer, respectively, are made aware of offences committed or suspected to have been committed in a neighboring village, Township or District, they have the duty to inform the competent official of such Village, Township or District respectively.

Section E

The duties and powers of the High Administrative Authorities, within the limits of the area of their jurisdiction, are as follows:

1. The High Administrative Authorities can exercise all the powers vested by law in the Village Elders, Headman and District Officers;

2. Whenever an offender has been either delivered to the High Administrative Authorities by the District Officer, or apprehended or arrested by such High Administrative Authorities, they shall;

either set the presumed offender at liberty if they find that the accusation is without foundation, or set the presumed offender at liberty with or without bail : provided that if the latter has been arrested under a criminal warrant he can be set at liberty only by the official who has issued the criminal warrant ; or

to produce the accused in Criminal Court within the delay specified by law in order that such accused be imprisoned under criminal warrant; provide that the High Administrative Authorities shall then either apply to the Court for the remand if the preparatory enquiry is not yet completed, or immediately prosecute the accused before the Court ;

3. Whenever the person reasonably suspected to have committed an offence fails to appear when required to do so or cannot be found, the High Administrative Authorities shall issue

a warrant of arrest against such person, subject to the condition specified in the Title on Criminal warrant ;

4. Prosecution or offenders before the competent Criminal Court and appear from criminal judgment when the High Administrative Authorities consider to be contrary to the facts of the case or to law.

Section F

In any offence defended by the Penal Code or by any other law as petty offence, against the Revenue Laws in which the maximum penalty provided by law dose not exceed a fine of two hundred baht, the District Officer or the High Administrative Authorities as the case may be, are entitled to compound the case out of Court instead of prosecuting the presumed offender

In such case they shall fix the amount of the fine that in their opinion and within the limits provided by law, is to be inflicted, and record in writing their decision there anent.

Section G

The duties and powers of public Prosecutor are under the direction and on behalf of the High Administrative Authorities, as follow:

Section H

_____ facts suspicious or likely to disturb the public peace ; to make preparatory enquiries there upon ; to apprehend offenders and execute criminal warrants; and generally to assist the other Local Administrative Authorities in the performance of their duties.

Section I

The Captain and Skippers on board of a ship under national flag, while at sea, have the same powers as officers of police and gendarmerie when it is necessary to make enquires upon criminal offences committed on board and to apprehend offenders; provided that, reach again any locality, they must deliver as soon as they shall at once such offender to the Local Administrative Authorities together with any evidence collected by them if any.

Section J

Every male inhabitant is bound under the punishment provided in section 117 of the Penal Code, to assist any official or other person lawfully carrying on the duties vested upon him by the present Book, when required to do so.

(old section 105)

Section K

When in the course of a preparatory enquiry, it is deemed necessary to collect evidence, examine witness or make any other kind of preparatory investigation outside the area of jurisdiction of the authorities in charge of such enquiry, they are empowered to issue commission in writing to that effect and to forward it to the authorities of same rank of the other province, district or otherwise.

Such commission shall specified expressly what is to be done and executed accordingly without any undue extension.

(old section 107)

111. An offence is said to be flagrant when it is being or has just been committed

The proceedings provided for the flagrant offence shall also apply:

1) when the offender is still on the spot or in the neighborhood there of or is chased by witnesses or public has and cry, or

2) when, within a short time after an offence has been committed, the presumed offender is found in possession of property obtained through the offence, or of arms, implements or suspicious document which have presumably been used for the perpetration of the offence, or when any wounds, scratches, bloodstains on his body or garments raised a reasonable suspicion as to guilt.

A.475 – F. 41- L. 47, - J. 100, 101 – H. 254, 255 – S.779

112. Every official who in the exercise of his functions, knows of an offence every physician or surgeon, who in the exercise of his profession, suspects that the death of a person was caused though and offence are bound to give notice there of to the Public Prosecutor up to the nearest Other of the Judicial Police, under the punishment provided by section 335 No 24 of the Penal Code

A.84 – F.25 – L.101, 102 – Ind.45 – J.36 – S.202 - M.61

113. A composing or denunciation may be made in the Public Prosecution of in and Office of Judicial Police

either in the district where the offence was committed or is supposed to have been committed

or in the direct where the accused is residing

or in the direct where the accused is found or arrested

If may be made verbally or in writing provided that it made verbally it shall be forth with refused into writing by the Public Prosecutor or by the official of Judicial Police who receives it.

In any case the complainant or denunciation shall be request to sign.

A.87 – F.23, 31, 63 – G.153 – L.34, 400 – Ind.454 – J.93, 94, 95 97 – M.64, 70 – S.265, 270

114. The complainant or denunciator may at any time withdraw his complain or recant bis denunciation or modify the same.

Such withdrawal or recantation does not delay the Public Prosecutor (except in case of compoundable offences, as for as provided by section 277 from exercising the penal action it he think its advisable, nor the accused or denounced person from bringing a counter – claim for compensation

J.99 – S.274

TITLE II

CRIMINAL WARRANTS ARREST IMPRISONMENT SEARCHES

CHAPTER I

USED AND VALIDITY OF CRIMINAL WARRANTS

116 There are three kind of criminal warrants.

- 1) Warrants of arrest.
- 2) Warrants of imprisonment
- 3) Warrants of search

G.105

Any High Administrative official is empowered to issue criminal warrants provided he will have the same countersigned by the Chief Judge or a Judge of the Criminal Court of first

instance upon written application setting forth the offence alleged to have been committed and that there are reasonable grounds of suspicion against the person described in warrant.

117. A criminal warrant must contain

1. the name of the district.
2. the name and the style of the official who issued it.
3. the name, age, description, residence or last residence of the person concerned, or, in default thereof all available particulars about him.
4. the specified offence investigated.
5. a reference to the numbers of the Sections of the Penal Code or Criminal laws providing for such offence and a punishment.
6. in case of warrant of imprisonment, the place where in the person concerned is to be imprisoned.
7. in case of warrant of search, the specification of the places, house, premises, shops, etc which are to be searched.
8. the date of the issue.
9. the signature and the seal of the official who issued

F.95, 96 – G.1 – L.192 – J.129, 130 – M.146, 147 – S.151, 214.

118. A criminal warrant may be executed at any place though the kingdom the medium of the Public Prosecutor of the district where the arrest imprisonment or search is to be made as the case may be.

F.98 – L.194 – Ind.82 – J.183

Criminal warrant may be drawn up in several copies and delivered to several Administrative Authorities when necessary, especially when there is uncertainty as to the residence of the person concerned or as to the places which it may be of interest to search in.

J.101

120. Warrant may be executed:

- 1) On public ways or roads at any time by day or by night;
- 2) In public place, at time when such place are opened to the public;
- 3) In private dwelling places, only by day – light

However, a search which had begun by day – light may be continued by night until it is thoroughly completed.

G.104 – I.142 – J.133 – M.149 – N.170 – Sp.557

121. The official who executes a criminal warrant shall notify the contents thereof to the person concerned and if so required, shall produce it to him

Mention of the above prescribed notification and of its date shall be recorded on the criminal warrant.

However when an Officer of Judicial Police knows that a warrant of arrest has been issued against a presumed offender, but does not carry the warrant at the moment when he meets him, such officer is entitled to take him to the next Police or Gendarmerie station, where the warrant shall be notified and to the presumed offender as soon as possible.

F.97 – G.114 – Ind.80 – J.182

122. If the person concerned by a criminal warrant belong to the Army or navy or to the Holy Buddhist Order copy of such criminal warrant shall be handed to the responsible Chief of such person, and such Chief shall take at once such step as necessary to allow the official of Judicial Public in trusted with the warrant to perform his duty.

Section 123

A Criminal warrant shall remain in force until it is cancelled by the Official or court who issued it or until it is executed.

A Criminal warrant must be cancelled when the penal action is extinguished or when the Department of Public Prosecution decides before the execution of the criminal warrant, what there is no ground for prosecution.

Ind.75

ILLUSTRATION

A warrant of arrest has been issued on the 20th against A, who is accused to have committed theft.

1) If A is arrested before the right to prosecute is extinguished by prescription the warrant has been executed suppose a during the course of the preparatory enquiry, in out free on bone or bail, he could not be re – arrested afterwards by virtue of the same warrant of arrest

issued on time 20th April 2456 if a new arrest of A appears necessary another warrant of arrest ought to be issued:

2) If A has not been arrested, but the Public Prosecutor has issued on the 30th July 2456 a non – prosecution Order because A is obviously and guilty the Public Prosecutor must at the same time cancel his warrant of arrest and claim it return from the Officials to which such warrant have any been scat.

3) If A has not been arrested, and five years have elapsed from the date when the warrant of arrest has been issued (five years being the period of time required for prescription in the present illustration) the Public Prosecutor must cancel his warrant of arrest and claim its return from the official to which such warrant had bee scat.

124. When an official has carried out a criminal warrant he shall put on record the circumstances of the execution, and especially:

When an arrest has been unable the date of arrest, the description of the person arrested and the articles seized upon him if any:

When a search has been made, the mention of every place searched, and the location and description of the articles seize if any:

F.35 – Ind.75 – J.198

Section 125

Whoever shall not comply with the condition specified in the present Title for the drafting issue or execution of the criminal warrants, shall be punished with fine not exceeding one hundred baht, without prejudice of the application of section 270, 271, 272, 320, of the Penal Code as the case may be.

F.112, 816; contra s. Afr.28

CHAPTER 2

ARRESTS

In the course of the preparatory enquiry, any presumed offender may be:

Either arrested under warrant to that effect, or

Apprehended and kept in custody when it is deemed necessary to do so and especially when he is caught in flagrant offence, is charged with having committed a serious offence, has to be ascertained his name and residence or is reasonably suspected to give false references as to the same.

In any case, any person who, having been so arrested or apprehended, is not set at liberty with or without bail within forty – eight hours from his arrest or apprehension, must be produced to the Criminal Court or first instance through the medium of the High Administrative Authorities. Provide that in case of arrests or apprehensions made outside the place where the affairs of such High Administrative Authorities are situated, the delay of the forty – eight hours as above specified is to be increased according to distance.

_____ to the criminal Court of first instance within forty – eight hours of his arrest or apprehension, he may:

either be tried at once if the Public Prosecutor is of opinion that there is sufficient evidence against him: or produced to the Criminal Court by the Public Prosecutor in order that a remand may be granted for completing the preparatory enquiry and collection of evidence;

provide that, in both cases it belongs to the Criminal Court to set the accused at liberty with or without bail or to have him put in jail under warrant of imprisonment during the time of the preparatory enquiry.

C

No warrant of imprisonment shall be issued by the Criminal Court of first instance until the presumed offender has been asked to make a statement about the charge, his answer being put on record.

Section X

Any presumed offender who in the course of preparatory enquiry is summoned to appear either before any competent official or before the Criminal Court, and fails to do so without reasonable excuse, may be put under warrant of arrest in order that his appearance be secured.

Henceforth such presumed offender cannot be set at liberty unless in the conditions specified in chapter 3 of the present Book concerning Provisional Release.

128. The warrant of arrest may be issued _____ on the presumed offender is not present, or has absconded or where _____ identity or residence are uncertain.

It may be issued against a person whose identity is unknown but whose accurate description is available.

I.182 – J.121

129. The official who makes an arrest shall actually touch or confine the body of the person to be arrested unless there be submission by word or action.

If such person resists lawful arrest or attempts to escape the official may use force to any extent necessary to make the arrest.

Nothing in this section gives a right to cause the death of a person who is not charged with an offence punishable with death or imprisonment for life.

F.99 – Ind.46 – N.171 to 174

130. The official who arrests a person is entitled to search him and to seize his arms or any other articles which may be used as evidence.

A copy of a list of the articles seized from the person arrested shall be delivered to him on his request.

A.139 – G.102 – Ind.51, 53 – N.813

131. The person arrested shall be subjected only to such restraint as is necessary to prevent his escape

Ind. 50, 62

155 Any person _____ who is arrested or imprisoned shall, Subject to such reasonable restriction as may be provided by special regulations communicate only:

1) with his ascendants or descendants in direct line, brothers, sister, husband, wife or lawful representative.

2) with person provided with a special _____ of the public Prosecutor or officer of judicial _____ of the public Prosecutor or officer of judicial Police.

In both cases an official may be directed to be present at the interview, in order to prevent any communication which might defeat the end of justice

provided that the Administrative Authorities may, if they think it fit for the purpose of the investigation, request in written the Criminal Court of first instance to order that a such delay to be specified in the order of the Criminal Court.

every letter, telegram or parcel addressed to or sent by the presumed of offender shall be first delivered to the Administrative Authorities in charge of the case who are entitled not to deliver the same when there are reasonable grounds to suspect that such letters, telegrams or parcels are likely to defect the ends of justice: but in such case they shall annex then to the file.

157. Any person put into jail under a warrant of imprisonment shall, as far as possible, be kept apart from convicted prisoners under going a sentence of imprisonment.

160. In any case and at any time, even when in close confinement the accused is entitle.

To have private interview with his counsel.

To write letter or request under closed cover to his counsel.

The public prosecutor, the Chief Judge of the Criminal Court or the Minister of Justice.

To be taken on his request to the Regis_____.

CHAPTER 4

SEARCHES AND ATTACHED ARTICLES

143. However, competent officials are empowered to make searches in any place without warrant by day and night: when there are reasonable grounds to suspect that a serious flagrant offence is committed there in , or when a person who is chased for having committed a serious flag ant offence has taken refuge conceals himself there in, or when it is cried out for help from inside.

144. The warrant or search is intended to empower official to under a specified place for inspection.

145. A warrant of search may be issued when there is sufficient reason to believe that in any place:

1. some document or thing which may be useful for the purpose of a Preliminary Investigation is likely to be found

2. a presumed offender is _____ with or without the occupant's knowledge.

3. a person is wrongfully detained or confined.

146. _____.

147. _____.

148. No search shall be made into place inhabited by the king or members of the Royal Family until leave has been applied for and granted by the minister _____.

151. The Public Prosecutor shall deposit the attracted articles with the number of the case written _____ the Court Registrar's office.

155. When in the course of the preparatory enquiry, it appears that articles which have been seized are of no use for evidence. The official in charge of the case shall be entitled to return such articles to their owner. Upon receipt thereof by the latter to be annexed to the file.

CHAPTER 6

PROVISIONAL RELEASE

HOND AND BAH

In the course of the preparatory enquiry, any Presumed offender may always be provisionally released, with or without bail:

When he is kept in custody, by the Administrative Authorities in charge of the case;

When he has been arrested under criminal warrant, by the official who has issued it.

From the time when the presumed offender has been produced to the criminal court of first instance, as provided in the present Book, provisional release, with or without bail, can be granted by such court only, upon application submitted by the presumed offender or spontaneously if they think fit to do so.

Provided that nothing in the present section shall prevent the presumed offender to submit an application for provisional release to the Criminal Court at any time as soon as he has been apprehended or arrested.

Any decision or order of the competent official or court granting or refusing provisional release, with or without bail, shall be made in writing and a copy of it annexed to the file of the case.

In the case where a preparatory enquiry has been directed upon application of a private prosecutor (318 entereieur) any provisional release, with or without bail, granted to a presumed offender without the Private Prosecutor having been given an opportunity to submit his objections

there to if he thinks fit to do so, shall be repealed upon application submitted to that effect by such Private Prosecutor to the criminal court of first instance.

Any bail shall be deposited in Siamese Currency at the local Revenue official and receipt there of shall be delivered to the depositor

However, the official or court who orders the bail may accept any solvent person to be a surety for the payment of the sum specified. In this case, the surety shall bind himself in writing to pay this sum if the presumed offender fails to appear when summoned in the cause of the preparatory enquiry without reasonable excuse or to comply with the final sentence of the Criminal Court including payment of criminal court.

167. When the application have been dismissed by the Criminal Court, such Court may fix a delay, in its discretion, during which no fresh request for release can be made by the offender to the Public Prosecutor.

173. _____.

Upon notification to that effect made to the Local Revenue official by the official or court, as the case may be. The duty of which has been to ascertain the non-appearance or non-compliance of the presumed offender.

178.bis _____.

Witnesses in the case shall be examined upon oath (except when an oath is by law dispensed with and substituted by an affirmation) by the official in charge of the preparatory enquiry, when competent to do so.

179. _____.

A witness shall, before giving evidence, make oath or affirmation, as the case may be, that, in the whole of his deposition, he will tell the whole truth. He shall then be examined apart from the other witness and from the accused.

Depositions shall be taken down in writing and signed by the official and by the witness.

Depositions so taken down in writing shall afterwards be read over to the presumed offender and his declaration there upon, if any, shall be reduced in writing by the official and signed by both the official and the presumed offender.

188. bis

When a presumed offender is produced before the Criminal Court within forty-eight hours from his apprehension or arrest, if the Public Prosecutor is of opinion that the preparatory enquiry is not yet completed and that further enquiry is necessary in order to collect supplementary evidence, to allow him to draw up the charge accurately and to conduct the case before the criminal court, he shall submit an application for remand.

The Criminal Court, upon prima facie evidence and after the presumed offender has been allowed to make declarations if he thinks fit, may grant the remand for such specified period of time as they think convenient.

After the said period of time has elapsed. If the preparatory enquiry is not yet completed and if the Public Prosecutor is of opinion that a new remand should be granted, he shall bring again the case before the Criminal Court in the same condition and the Criminal Court shall decide as they think fit.

Section 192

However, the presumed offender may be brought at once before the competent official and may be kept in custody if he refuses to answer, or is suspected to give false references, as to his identity or residence, or if it is deemed necessary to do so for the sake of Public peace.

In such case, the presumed offender shall not be kept in custody longer than necessary to ascertain his identity and residence or secure the Public peace.

Section 197

In case of flagrant offence, the injured person is entitled to take the offender at once to the nearest competent official or prevent his escape until the arrival of such official.

Any witness of the flagrant offence is entitled to do the same in cases other than petty offences.

200. _____.

211. bis

The Attorney General is empowered to cancel Non-Prosecution orders, if he think fit. And to direct the Public Prosecutor to proceed on with the case before the Criminal Court provide that such cancellation shall take place not later than one month or three month of the date of the Non-Prosecution order, according as it has been issued in Bangkok or in the Province respectively, and be notified to the presumed offender and complainant.

212. bis

It is the duty of the Public Prosecutor to ascertain if the accused has been previously convicted, and, in such case, to annex to the file of the case, any documents likely to disclose it to the knowledge of the Criminal Court

TITLE IV

PRELIMINARY PROSECUTION IN CASE OF PRIVATE
PROSECUTION

218 A

A person who intends to be a Private Prosecutor may make an application in writing to the Criminal Court in order to request that a preparatory enquiry be made. The Criminal Court may on prima facie evidence issue an order to the competent official directing him to make such preparatory enquiry or to make such measures deemed necessary in behalf of the Private Prosecutor.

In such case, the official in charge of the preparatory enquiry shall notify to the Private Prosecutor. The time when examinations of witnesses, confrontations, searches or other

proceeding material to the preparatory enquiry shall take place, with in such a reasonable delay as to allow the Private Prosecutor to be present if he thinks convenient to do so.

218 A anterior

A person who intends to be a Private Prosecutor may make an application in writing to the Criminal Court in order to request that a preparatory enquiry be made. The Criminal Court may on prima facie evidence issue an order in the competent official direction to him to make or cause to be made such preparatory enquiry or to take such measures deemed necessary in behalf of the Private Prosecutor.

In such case, the official in charge of the preparatory enquiry shall notify to the private prosecutor the time when examinations of witnesses, confrontations, searches or other proceeding material to the preparatory enquiry shall take place, with in such a reasonable delay as to allow the Private Prosecution to be present if he thinks convenient to do so.

218 B anterior

When the preparatory enquiry will be completed, the file thereof shall be forwarded to the Criminal Court which directed such enquiry

Such file, upon being deposited in the Registrar's office, shall be at the disposal of the applicant who may peruse it and take copies of the documents therein as he may think fit: provided that the said file shall be previously communicated to the competent Public Prosecutors in order that he may associate himself in the prosecution or not as he thinks fit.

218. When a Private Prosecutor wishes to exercise the Penal action, he shall draw up a charge which shall contain:

1. the name, surname, nationality, profession and residence of the private prosecutor:
2. the name, surname, nationality, profession and residence of the accused
3. the specified acts alleged to have been committed, the time and place of, the person or thing concerned by, these acts, and such summary of the facts as is reasonably sufficient to give the accused clear knowledge of the charge brought against him
4. A reference in the sections of the Penal Code or Criminal Laws declaring that the act committed is an offence and defining its punishment.

A list of the real or documentary evidence and of the witnesses for the prosecution shall be annexed to the charge

219. The Private Prosecutor shall hand the charge to the Chief – Judge of the Criminal Court and ask him to summon the accused before the Court.

Chief Judge shall fix the amount of a sum to be deposited by the Private Prosecutor at the Court's Registrar's office to meet the costs likely to be incurred. When each sum comes to be exhausted, a further deposit may be required by the Chief Judge of the Criminal Court before which the case is pending

No proceeding shall take place or shall be _____ until _____ such sum been deposited.

A. 46 – G. 174, 419, 421---- F.D. 18th June 1811- 100 and 28th June 1832- I. 331, 372, 563 to 565.

219 ter

Any applicant who has obtained from the Criminal Court on order for preparatory enquiry under the present Title or any Private Prosecutor is entitled to submit to the said Court, at time in the course of preparatory enquiry or trial, an application in order that the presumed offender be arrested or imprisoned under criminal warrant issued by the Court to that effect.

DIVISION IV

PROCEEDINGS

THE CRIMINAL COURT OF FIRST JURISDICTION

TITLE 1.

SUMMONS OF THE ACCUSED BEFORE A CRIMINAL COURT

220.

No criminal case can be brought before a Criminal Court for judgment on the main issue unless under either a prosecution order from the Public Prosecutor or a charge from a Private Prosecutor

220. No. Criminal Court shall take cognizance of an offence until the Chief- Judge has received either a Prosecution. Order . From the Public Prosecutor Or a charge From a Private Prosecutor

A ---, 109, 221, F, 116, 182, 184, -----, 215, 216,----,----, F 375, 376

224. When the accused is under a warrant of arrest or imprisonment, he is entitled. On service of the summons, require that the bearing take place before the delays Provided by the foregoing section have elapsed such demand shall be put on record and signed by him and the trial of the case shall begin at the next sitting.

F. 147 G 215- I. 335, 378

225. When in case of offences committed by minors or employers, the parents and law representative, or the employers are according to the Penal Code or to the present Code. Liable for the payment of find and and costs such parents and lawful representative or employers shall summoned to appear before the Criminal Court of the same time and in the same way as the accused.

226. In any case, a person summoned to appear before the Criminal Court shall be entitled from the date of service, to peruse the file of the case reasonable intervals

227. The day of the bearing shall be notified by the Registrar

- 1) the Public Prosecutor by a written note.
- 2) the Private Prosecutor by registered a letter.

TITLE II

HEARINGS BY A CRIMINAL COURT.

CHAPTER 1.

GENERAL RULES.

228. The bearing shall be public

A. 22 – F. 153, 180 -L. 208. – Ind. 352 – J. 263 - England 11 and 12 vict. C. 42 –

229. The Chief Judge, after ascertaining that there is free ingress in to the hall of the Criminal Court, shall declare that the sitting is open

230. However the Criminal Court may, of its own motion or on the request of Public Prosecutor, issue and Order to the effect that the hearing be held with closed doors, either in the interest of public mora's or to prevent secrets interesting the security of the state form being disclosed to the public

A. 229 to 231-1. 264-Ind . 352-j. 261-s. 680

231. When the Criminal Court has ordered that the hearing be held with closed doors, the only persons allowed to be present at the trial are: the accused, his guards and his counsel, the Prosecutor, the injured party and his counsel if any, the witnesses. Expert is and interpreters.

The doors shall always he reopened and the public admitted for the utterance of the judgment.

S.681

232. The chief judge has the supreme direction of the trial.

He may in the discretion take all such steps and issue such orders as be thinks necessary to manifest the truth, to prevent the undue protraction of the hearing and generally to meet the ends of justice

A 221, 232 – G237, 238, 240 – I 177 to 180 – J 257

233. The Public Prosecutor shall appear on behalf of the crown to every case where a prosecution order has been issued

He may, in his discretion, appear or not in cases entered by Private Prosecutors.

G. 225

234. The accused shall be brought before the court free from any fetters, without prejudice to any measures being taken to prevent his escape.

A.239- F.310 – I 237. – J 265

234.sixter

After examination, course – examination and re – examination, if any, have been completed, the court

235. Any accused may be assisted by a counsel selected by himself during the proceedings before the Criminal Court

236. The accused must be assisted of a counsel before the Criminal Court in the following cases.

- 1) if the maximum punishment provided for the offence is imprisonment for life or death; or
- 2) in cases where the accused is a child under sixteen of age;
- 3) if it appears that the accused is of unsound mind, or deaf, or dumb.

If the accused has no counsel appointed by himself, it is the duty of the Chief – Judge to appoint such counsel.

(J.334 and 335)

236 bis

Counsel shall be selected and appointed from among those advocated admitted as such by the Court, However the court may authorize or appoint a person who is not an advocate to act as a counsel for the accused.

(J. 40)

237. When the trial of a case requires more than one day of hearing, the Criminal Court shall proceed with such trial on successive days as far as the circumstances will permit.

238. At any time during the trial, the Criminal Court may, of its own motion or on the request of either of the parties, adjourn.

When the proceedings of a trial reveal new acts punishable by law or new persons to be accused, other than the acts or the persons specified in the prosecution order or the charge, the Criminal Court shall, if the new criminal offences so revealed are connected with those under trial and if the Prosecutor notifies that he requests a supplementary preliminary enquiry to be made upon that same, adjourn the trial in order that all the connected offences be brought before the Court at the same time.

A. 273, 275, 276- F. 353 – I. 282

239. The Chief – Judge will remind the counsels if any, that they must say nothing contrary to the respect due to the law or to the Court.

If a counsel disregards such warning, the Chief judge may disallow him to speak, provided that the accused be never deprived thereof of his right to the assistance of a counsel.

A.236 - F.311

240. The Chief Judge shall first ascertain the identify of the accused

He shall then produce to him his penal certificate and ask him whether he acknowledges or denies its accuracy.

A.210 – F.510 – Ind. 511- J. 352, 388 - N. 513

241. The lists of witnesses shall e read aloud and each witness shall answer the call of his name

The witnesses shall then be directed to wait outside the hall of the Court until they are called for examination.

242. The Chief Judge shall then remind the accused of the charge and ask him if he has to make any statement there anent.

After such statement, If any the Chief Judge shall examine the accused as to his former life his habited conduct and the circumstance of the offence.

When there are several accused the Chief Judge may examine them in such under as he think fit.

A.210, 215 – F. 313, 314 334 – G. 212- I. 281 – Ind. 271, 342- J. 299, 321 – S. 689, 701

243. The Court shall then take the real documentary and oral evidence _____ing to the case in such order as if think fit, provided that the evidence for the prosecution be taken first.

Such evidence shall be taken in compliance with the provision of the Division VI Evidences of the present Code.

A.247 – F. ____ -G. 213, 214 – I. 281 – Ind. 252 – J. 289, 291

244. When in the course of the hearing, The Criminal Court is of opinion that th_____ committed is an offence but that the charge _____ a wrong or incomplete reference to the section of the Penal Code or Criminal Laws such Court may issue an order to _____ or _____plete and reference.

Provide that

245. If in _____ of the Order provide in forgoing section a lower Criminal Court would be competent to the case the Criminal Court which has issued the Order shall _____ proceed with the trial.

If a higher Criminal Court would be competent the Criminal Court which has issued the order shall send the case for trial to the higher Court.

A.450- G.264, 269, 270- Ind. 228, 231

246. When the charge has been altered or completed, the Prosecutor and the accused shall be entitled to have evidence anew or to produce fresh evidence as far as may be justified by the change in the charge.

247. When all the evidence has been produced, the parties are entitled to deliver speech in the following order;

1. the Private Prosecutor if any.
2. the Public Prosecutor.
3. the injured party if any
4. the accused or his counsel.

Father party be allowed by the Court to reply by additional speeches but the accused or his connect shall always be allowed to speak last

A. 47, 275. – F.153, 335 G.257

248. When the speeches are over, the accused shall be asked whether he has anything more to say for his defense

249. When the hearing is over, the Chief – Judge shall declare it closed. It can afterwards be reopened only on serious grounds by a formal declaration of the Chief -judge in open Court.

250. The Registrar shall record in a Hearing – Book under the number of the case trial

1. the date of the hearing, and the names of the Chief Judge and other judges present at the hearing, Registrar and parties,
2. mention that the hearing has been public or held closed doors:
3. mention of the evidence produced:
4. mention of incident that question and protest raised before the Court, if any, and of the division of the Court there anent.
5. mention of the speeches delivered and of their order

The Chief Judge shall verify the emaciation of such record and sign it with the Registrar of or the hearing of the case has been closed.

A 271. – F.372 – G 271 -- 316 – J 317, 318, 319

CHAPTER 2

SPECIAL RULES IN CASE PETTY OFFENCES

251. In case petty offences confesses guilty, The Criminal Court may dispense with any other evidence

If the accused does not confess guilty, or denies the accuracy of the criminal records, the court shall take the evidence for the prosecution and offence.

A 451- Ind. 243, 244, 260- J. 329.

252. When the accused is charged with a petty offence not punishable with imprisonment he may appear by proxy, unless the Criminal Court issues an order requiring him to appear in person

A.455, 459 F.152, 185 – F.231 – I. 271 (1) - J. 349 – N. 297.

CHAPTER 3

SPECIAL RULES RELATIONG TO INTERLOCUTORY PROCEEDINGS.

I. Proceedings when the accused failed to appear or cannot be found

253. When an accused who has been lawfully summoned falls to appear without reasonable excuse, the Criminal Court may direct that he be arrested and brought before them

In such case, the Chief – Judge is empowered to issue a warrant of arrest or imprisonment to that effect, subject to the provisions of the present code relating to criminal warrants.

Section 254

When an accused is known but cannot be produced in Court on account of his absconding or disappearing, the Criminal Court shall cord the evidence produced by the Prosecutor, but no judgement shall be delivered, and the trial shall be postponed till the accused is produced in Court or the penal action extinguished.

The record of the evidence taken in Court shall be annexed to the file which shall be thereupon returned to and kept by the Public Prosecutor in charge of the case

C.229: Ind. 512.

Section 255

In such case, the Criminal Court may either of its own motion or on the request of the Prosecutor, issue an order to attach properties of the accused the value of which shall not exceed the maximum of the penalty and Criminal Costs incurred and any amount deemed reasonable by the Court for eventual restitution or compensation to the injured party.

Properties so shall, if movable be kept in the deposit office, and, if immovable, be placed under the care of the Registrar who shall be appointed as a responsible guardian for the same.

G.325, 326, Ind.88

256. After the case has been disposed of as provided by the two foregoing sections:

1.) if the accused appears, the Criminal Court shall, in trying the case take into consideration the evidence or part of it cannot be taken afresh: the Court shall also dispose of the properties attached as it is provide in the Division of this Code concerning judgment.

2.) if the accused does not appear until the penal action is extinguished the properties attached shall be at the dispose of the state.

II Preservation of order in Court.

257. The Chief – Judge is responsible for the preservation of order within the Court's hall, and he may require the assistance of the police and gendarmerie forces for that purpose

A.233 – F.504 – I.619 J. 272 - I 304.- S 684

258. When it shall be necessary for the Preservation order the Chief – Judge may in his direction eject any party or other person form the hall and the Court may proceed with the case even in the absence of any party or counsel.

The Chief – Judge may any party preservation of or other person so ejected after be has apologized for his previons misbehavior.

In any case the accused shall be brought in again for the _____ of the judgment.

259. When an offence is committed in the hall where the Criminal Court is sitting, the Chief – Judge may order that the offender be brought at once before the Court, and the Court may

forth with try him if in it opinion an ju ___diate trial is pr_____ Preliminary Investigation.

However in any case of offense punishable with imprisonment exceeding there _____ or with death , the Court shall be make a special record of the circumstance of offence and send it to the Public Prosecutor for Preliminary Investigation.

A 233, 278 – F. 181I. 1835, 11, 5_5 and f. - L 621 and f- Ind. 477 – J. 273 and f – M. 534 and f – N. 182

III Disposition of interlocutory questions.

260. Any interlocutory questions arising in the course, of the hearing, such as a request of a party for the quashing of a proceeding shall not be decided unless the parties have been allowed to give their respective opinions.

261. The Criminal Court is empowered to ___tile to the Civil Law any point of civil law the solution of which is likely to prove the innocence or guilt of the accused of to ex_____ or modify his liability to punishment.

262. However when a party alleges a right on an immovable property the recognition of which is likely to prove the innocence or guilt of the accused or to exclude or modify his liability to punishment the Criminal Court is empowered to decide upon such claim only if the matter does not exceed the limits of its competency as Civil Court of the district.

If the matter exceeds the limits of such competency, and the claim is based on sufficient and reasonable ground. The Criminal Court shall adjourn the case to a fixed date in order to allow the party to enter his civil claim before the competent Civil Court.

If after this period of time has elapsed the party has not enter his civil claim without reasonable excuse therefore the Criminal Court may proceed with the case. If the party has entered his civil claim the Criminal Court shall adjourn the trial of the case until a final decision on the civil claim has been given.

263. During the trial any Criminal Court before which a case has been brought may at any time issue either of its own motion or on request of the accused an Order to the effect that the latter be provision released with or without trail.

Any request for provision release during trial shall be disposed by the Criminal Court be fore which the case is pending at the time of the request.

264. If things attached are of perishable nature, the Criminal Court may at anytime direct them to be sold by public auction

The net proceeds of the sale shall be deposited at the Court Registrar's office and its amount entered into the Registrar's books

DIVISION V

PROCEEDINGS BEFORE THE UPPER COURTS.

TITLE I

APPEAL

CHAPTER I

GENERAL PROVISIONS

265. Any appeal shall lie to the Criminal Court of Appeal from any judgment of a Criminal Court of first jurisdiction

ILLUSTRATIONS

III. A Criminal Court of the first jurisdiction has ordered that a hearing be held with closed doors such Order is not liable to appeal.

IV. Criminal Court of first jurisdiction has granted the request of an accused for provisional release (S. 263) Such order, being final is not liable to appeal

266. When a judgment on an ancillary question does not entail the termination of the trial no appeal can be lodged against it until judgment has been given on the main issue and unless an appeal is lodged against such judgment.

ILLUSTRATIONS:-

I. A person is charged by the Public Prosecutor with a crime and he argues that the summons which has been issued on his behalf is illegal. The Criminal Court grants the summons with A person

II. A person is charged by the Public Prosecutor with a crime and he argues that the summons which has been issued on his behalf is illegal. The Criminal Court grants the summons with A person

267. An any appeal from a judgment of a criminal Court of first jurisdiction, the Criminal Court of Appeal is empowered to deal with every point of fact and law disposed of by the judgment, unless such appeal be limited to a question of disposal of property, compensation or costs.

268. The Public Prosecutor may appeal from any criminal judgment of the Court to which he is attached.

F. 202 – I.353, 399 – IND. 417

269. When the convicted person has appealed from a judgment to Criminal Court of first jurisdiction, the Public Prosecutor a the Court of appeal is entitled to appeal before that Court from the same judgment

F.202, 205

270. The private Prosecutor may appeal from any judgment following upon the penal action brought by him before the Criminal Court of first jurisdiction.

F.202

271. An injured party may appeal from the part judgment of the Criminal Court of first jurisdiction disposing of his civil claim.

F. 202

272. An accused may appeal from the judgment of the criminal Court of first jurisdiction, except when he is acquitted

F.202 – I.353, 399

273. An accused who has brought before Criminal Court of first jurisdiction a counter - claim for compensation against the Private Prosecutor, and any person sentenced to pay compensation upon such counter – claim may appeal from the part of he judgment disposing of the counter – claim.

274. Any person who has been declared liable for case may appeal from the part of the judgment relating there to.

275. The fact that one appeal has already been brought against a judgment does not debar any person from exercising present Code.

276. _____

CHAPTER 2
APPLICATION FOR APPEAL

277. The application for appeal must be made at the Registrar's office of the court of first jurisdiction within fifteen days from the date of the judgment on the main issue, or as regards interlocutory judgment concluding the trial from the date of such judgment concluding the date of such judgment,

Such application shall be made in writing and signed by the appellant or his counsel.

F.174 G.355. – Ind. 419

278. The application for appeal by the Public Prosecutor of Criminal Court of appeal must be made at the Registrar's office of such Court at any time before the trial of the case in Chambers through a written notice a copy of which shall be delivered to the accused by the Registrar.

When there is a public hearing the application may also be made verbally at the hearing as long as the speeches have not been delivered.

279. An Appellant who _____ allowed either to _____ application for appeal to the officer in charge of the jail who shall send it without delay to the Court's Registrar or to be taken to the Registrar's office in order to _____ application to, or to have it recorded by the Registrar

280. An application for appeal shall be _____ without delay in to a special book kept at the Court's Registrar other to that effect.

F. 417

281. Upon the entry of an application for appeal the Registrar shall cause a copy of the application to be served in the same way as summons on the parties concerned in the case and on the Public Prosecutor of the Criminal Court of Appeal.

F.418 – I.361

282. The application for appeal together with a copy of the judgment appealed from and the file of the case, shall be sent without delay by the Registrar to the Chief – judge of the Criminal Court of appeal.

283. The Registrar shall comply with the provisions of the present Chapter even when he thinks that the appeal is wrong or late.

284. Every appellant may withdraw his application at any time before the trial in Chambers, or when there is a public hearing up to the speeches exclusive.

Such withdrawal shall be made in writing; but, if made in the course of the hearing it may be made verbally, in which case the statement shall be recorded by the Registrar.

J.382

If all appeals are withdrawn when the case was already in Court of appeal, the Registrar of the Court of appeal shall forward the file or the case to the Registrar of the Court of first instance together with a copy of such withdrawal or withdrawals.

CHARTER 3

PROCEEDINGS BEFORE THE CRIMINAL COURT OF APPEAL

285. Every party is entitled to send to the Chief – judge of the Court of Appeal any memorandum as he may think fit or to notify him of his intention to appear in person or by a counsel.

I.109 - Ind. 122 – J.313

286. The Criminal Court of Appeal may in its discretion direct to appear any party thinks convenient to examine.

287. When a party has required, or has been required by the Court, to appear or when evidence must be taken for the first time or taken afresh, the Criminal Court of Appeal shall try the case in a public hearing

In any other case, the Criminal Court of appeal will try the case in Chambers (the public Prosecutor being not present)

F.175

288. When there is a public hearing the Chief – judge shall cause every party to be notified in writing of the day time and place of the hearing. Such notice must be sent _____ two days before the day of the hearing

Such delay shall be increased according to ___ when any party resides outside Bangkok.

289. When there is a public ____ .The general rules contained in the Division IV Title II ____ Hearings by a Criminal Court ___ shall apply ____ ____ ____ . ____ ____ provided by the two following ____ .

290. The Criminal Court of appeal may ____ with taking afresh the evidence already recorded by the Criminal Court of first jurisdiction, if in its opinion afresh production of such evidence is ____ ____ ____ the ____

291. If the Criminal Court of Appeal thinks additional evidence to be necessary, it may take such evidence either directly or through the medium of a Criminal Court of first jurisdiction acting under commission.

The accused shall always be present when additional evidence is taken

(G. ____ - Ind. 428.)

292. When there is a public hearing the accused imprisoned shall be in the care of the Public prosecutor attached to the Criminal Court of first jurisdiction, be transferred to Bangkok and delivered to the officer in charge of the local jail together with a copy of the warrant of imprisonment.

(F. 207.)

293. In any case a judge shall be appointed by the Chief – Judge to take before trial a report in Chamber upon the case

Such report shall point out whether each appeal may be considered as valid in its form and in the affirmative set forth the nature and the circumstances of the offence the points of facts and of law, and the arguments ___ out in the memorandums ____ .

TITLE II
 CANCELLATION BY THE DIKA COURT
 (COURT OF SUPREME JURISDICTION)

CHAPTER I

GENERAL PROVISIONS

294. A recourse shall lie to Dika Court for the cancellation of any judgment of the Criminal court of appeal.

(F. 216, 378, 416, - G.374. – Ind. 439 - J.371- S. 817.)

295. When a judgment on an interlocutory question does not entail conclusion of the trial, no recourse can be made against it until judgment has been given on the main issue unless a recourse is made against such judgment.

296. The recourse for cancellation of the judgment of the Criminal Court of appeal shall lie only on grounds of violation of the law.

(G.376. – J. 410 – S. 818)

297. There is violation of the law in any case where the law has not been duly applied or duly constructed (such as in case of want of jurisdiction, or abuse of power, or nullity is proceeding as provided by the Division VIII Nullifies in Criminal Procedure) of the present Code.

298. The Dika Court shall not consider any question of fact and is bound in its decision by the facts such as found by the lower Criminal Court

(Cf. Dika Court act S. 17)

299. When a recourse for cancellation is examined by the Dika Court, such shall only consider and decide upon the grounds specified by the petition for cancellation.

(A. 290 --- G. 32_)

300. Nevertheless, the petition lies only upon a point of law, if the Dika Court is of opinion that the solution of the such point entails an alteration in the solution of other points of law the Dika Court is empowered to consider and decide upon such other points as they were specified in the petition for cancellation.

(A.289)

301. The Public Prosecutor of the Criminal court of appeal may file a petition for cancellation against any judgment of that Court

(S. 354)

302. The Private Prosecutor may file a petition for cancellation against any judgment of the criminal Court of appeal following upon the penal action brought by him.

303. An injured party may file a petition for cancellation against the part or the judgment of the Criminal Court of appeal concerning his civil claim.

(I. 644)

304. An accused may file a petition for cancellation against the judgment of the Court Criminal Court of Appeal except when he is acquitted.

305. An accused who has brought a counter – claim for compensation may file a petition for cancellation against the part of the judgment of the Criminal Court of appeal dismissing his claim.

306. Any Private Prosecutor, injured party complainant or denunciator sentenced to pay compensation upon the counter – claim of the accused, may file a petition for cancellation against the part of the judgment of the Criminal Court of appeal admitting of such counter claim.

307. Any person who has been declared liable for costs may file a petition for conciliation against the part of the judgment of the Criminal Court of appeal relating thereto.

308. The fact that one recourse has already been made against judgment does not debate any person from exercising concurrently the right of recourse to which he is entitled according to the Present Code.

309. At any time the Public Prosecutor of the Dika Court, acting of his own motion or by order of the Minister of Justice, shall be entitled to submit to the Dika Court any final judgment:

1) by which a person has been sentenced with respect to a fact which is not declared to be an offence by law:

2) by which a person has been sentenced to a heavier punishment than the maximum provided by law for the offence committed

The Dika Court may always after or reverse such Judgment so that it complies with law, but no alteration shall be brought to the part of the judgment granting compensation to the injured party, if any.

(F.410 – Ind. 435 – J. 435)

Section 310

When Public Prosecutor issued a non-prosecution order it shall be his duty to immediately request from the Criminal Court the cancellation or the warrant of arrest or imprisonment and restitution of the ball, if any.

Every attached article shall be return to the person entitled to the possession where of, unless the Public Prosecutor applies to the Court for its forfeiture in the cases provided by law. When the person entitled to the possession of the article is unknown, the Public Prosecutor shall direct such article to be deposited at the Deposit Offices.

If a warrant of arrest had been issued, but is not executed yet , such warrant shall be cancelled and such cancellation shall be notified to any official who was directed to executed the warrant.

311. When a recourse for cancellation is trial if the Dika Court is of opinion that any lower criminal Court. Judge or Public Prosecutor has failed in the discharge of his duties, the Dika Court may reprimand the lower Criminal Court the Judge or the Public Prosecutor concerned, and report the matter ___ Minister of Justice.

CHAPTER 2

PERTITION FOR CONCELLATION

312. The petition for cancellation must made either or the Registrar's office of the Court of first jurisdiction or at the Registrar's office of the Criminal Court of Appeal, with in month from the date of the judgment on the main issue, or as regards interlocutory judgments concluding the case, from the date of such judgment.

In any other respect, the provisions of the Chapter – Application for Appeal shall apply to the petition for cancellation, mutatis mutandis.

(A.285 – F.417, 422 – G. 381, 384, - I. 648, 649, 652 - J. 416, 417 – S. 873,874)

CHAPTER 3
PROCEEDINGS BEFORE THE DIKA COURT
(COURT OF SUPREME JURISDICTION)

313. Every party entitled to send to the Chief – Judge of the Dika Court any memorandum as he may think fit, or to notify him of his intention to appear in person or by a counsel

(G. 385, 390 – I.654, 666, 667 – J.421.)

314. The Dika Court may, in its discretion, direct to appear any party it thinks convenient examine

(Ind. 410)

315. The Dika Court is empowered to take evidence:

(1) for the first time when new evidence appears to be necessary for the disposal of the points of law, or for taking such evidence are cancelled as void or voidable.

(2) afresh, when the proceedings in a lower criminal Court for taking such evidence are cancelled as void or voidable.

Such evidence may be taken by the Dika Court either directly or through the medium of a Criminal Court

The accused shall always be present when such evidence is taken.

316. when a party required, or has been required by the Court, to appear, or when evidence must be taken directly, the Dika Court shall try the case in a public hearing.

In any other cases the Dika Court will examine the case in chambers (The Public Prosecutor being not present)

(I. 667)

317. When there is a public hearing, the general rules contained in the Division IV Title II (Hearings by a criminal Court) shall apply mutatis mutandis unless otherwise provided in the present Chapter.

(A. 287)

318. When there is a public hearing, the Chief – Judge shall cause every party to be notified by registered letter of the day, time and place of the hearing, Such notice must be sent at least two days before the day of the hearing

Such delay shall be increased according to distance when any party resides outside Bangkok.

319. In any case a Judge shall be appointed by the Chief – Judge to make before trial a report in Chambers upon the case

Such report shall point out whether each petition may be considered as valid in its form and in the affirmative, set forth the proceedings or Judgments which are alleged to violate the law and the arguments set out in the memorandums if any.

(G. 391 – I. 667. – J. 422.)

DIVISION VI

EVIDENCE

TITLE I

GENERAL PROVISIONS

320. Any kind of real, documentary or oral evidence likely to prove the innocence or the guilt of the accused, or his good and bad character, is admissible, provided it be law fully obtained.

Any evidence obtained though an offence or by means of any promise, threats or false allegation, shall always be considered as unlawfully obtained and not admissible

(A.25, 202, 258, - L.339 – Ind. 163, 313. – J.146, 147, 159, 283. – N.149. – S.377)

323. The confession of an accused shall not exempt the Public Prosecutor or the criminal Court from collecting farther evidence in order to ascertain that the confession is complete and genuine.

(A. 206.- M. 172. – N.395. – J. 406)

324. All Evidence must be collected with the only view to manifest the truth whether it is in favour of or against the accused

(A.3, - G. 158 – I. 84, 161 – J. 447, 459)

325. If lies on _____ who a fact to prove it and not on him who denies it.

326. The criminal Court shall, in its discretion, appreciate and weigh all evidence produced, without being bound by any special rules as to the kind of such evidence or the number of witnesses.

No judgment of conviction shall be delivered unless the Court is fully satisfied that the alleged offence has been perpetrated and that the accused shall be construed in his favour.

(A.258. – F. 342 – G. 260 – I. 498 - J. 146 - N. 389)

327. In any case, and at any time of the hearing, Criminal Court may, of its own motion or on the request of a party direct that further evidence shall be collected by the Court itself or under commission.

(J.357)

328. The Criminal Court can decide to proceed, in order to collect evidence, to any place outside the hall of the Court when required by the nature of such evidence.

If a presumed offender or accused is deaf he may be questioned in writing, and if dumb he may make answers in writing, or in any other suitable way.

(D.138)

TITLE II REAL EVIDENCE

329. Any arm or thing likely to have been used for the perpetration or the attempt to perpetrate an offence, as well as any other thing deemed to be useful evidence to the facts, or of the guilt of the accused, shall be attached.

(A. 98 – G. 94 – I. 121 – J. 469 - S.334, 574)

330 – 331

The official in charge of the preparatory enquiry shall as soon as possible make or cause to be made any local inspections which the particular circumstances of the case may render necessary.

In case of order or grievous bodily harm, he shall cause corpses or injured persons to be examined by a registered medical practitioner, or, if impossible, by the best qualified person obtainable, duly appointed as experts in the case.

Any particulars relating to the location or description of persons or things shall be put on record.

(S. Afr.87, FR.391, J.175, 176,179.)

330.bis

Original documents in the custody or under the control Government officials shall be produced only upon authorization of the Minister or Head of the Department concerned as the case may be.

Except when otherwise directed by the notification, it shall be sufficient to produce a copy or extract from the document, certified as a true copy or extract by the said Minister or Head of the Department.

(CF. S. AFR. 280, 290, J148.)

332. Sketches or plans of the place where the offence was committed shall be drawn of, photographs, measurements, mouldings or rubbings of footmarks, hand or finger prints taken etc., as far as it appears necessary or convenient in the course of the preliminary investigation or of the trial.

A Record there of shall be drawn up and the seal and signature of the recorder shall be affixed to any paper or wrapper used.

333. When, in the course of the course or of the trial, any article is used as real evidence, it shall be exhibited to any accused, concussed, or witness, for recognition and explanations, Such article shall be first shown to the accused in order that he may ascertain that the wrappers, labels or seals are intact.

The unwrapping and the breaking of the seal, and the rewrapping and resealing which may take place again after the exhibition of such articles shall always be made in the presence of the accused.

(A.168, 201)

334. All articles to be used as real evidence at the trial shall, as far as possible, be brought in to the hall of the Criminal Court.

(A. 239, 253, - F. 329, - G.213. – F. 325, 281 (7), - J.165)

TITLE III

DOCUMENTARY EVIDENCE

336. Any kind of documents can be produced as evidence.

(Cf. Siam Evidence 22, 25, - J. 284)

337. A Record shall be b__d valid and its contents genuine, untill the contrary is proved.

(F.154, - J.340 – M.395)

338. Every signature or seal affixed to a record and purporting to be the signature or the of the recording official, shall be taken as genuine until the contrary is proved.

339. When it appears de__able or necessary that some documents be produced, the Public Prosecutor in the course of the Preliminary Investigation or the Criminal Court in the course of the trial may first issued an Order to the person in whose possession such document is believed to be, requiring him to hand it over.

If the Order is not complied with within the time fixed therein, they may issue a warrant of search for the purpose of having the documents attached

339 bis

Original documents in the custody or under the control or Government officials shall be produced only upon authorization of the Minister or Head of Department concerned as the case may be.

Except when otherwise directed by the notification, it shall be sufficient to produce a copy or extract from the said Minister or Head of the Department.

(Cf. S. Afr. 289, 290; J. 148)

340

Order issued by Criminal Court of first instance, though not liable to appeal before the Criminal Court of Appeal, and Orders issued by the Criminal Court of Appeal, shall its to the

DiKa Court for cancellation: provided that no petition against an Order, of such Court shall have the proceedings and trial on the main issue up to the judgment inclusive.

Provisions of this present Title concerning judgment shall apply to Orders mutatis mutandis.

TITLE IV

ORAL EVIDENCE

CHARTER 1

DIFFERENT KINDS OF WITNESSES.

343 antérieur

All persons may be accepted by the Court as witnesses, with exception of those whom the Court considers not to be able to understand the question nor to answer it because they are minors, or in dotage, or suffering from any disease which makes them incapable to remember anything

(Cf. Law Evidence art.4)

2) Medical Practitioners exercising or having exercised the art of healing, counsels, or any person who is likely to receive secret confidences or communications on account of his own profession, as regards what is told to them under the seal of the professional secrecy.

(Cf. Saim evidence 6, 8, 14, A. 151, 152, F.156, 322; G.51, 52, 53; J.286, 288; M.128, 130; S.416, 417; J.187; L.E.15.)

344. The accused shall never be examined upon ___ as a witness for or against a co – offender or accomplice.

(A.170, - G.234, 244, - I.232 – N.393 – S.387, 396, 397, ___ ___ .)

345. As cendants or descendants in the direct line, husband or wife, brother and sisters, lawful representatives of the presumed offender or accused, children under fifteen years, persons of unsound mind or convicts, shall never be examined upon oath but they may be required to make affirmations.

(A.170, F.79, G.56, I.285, J.180 and f. ; M.129.)

Section 346

No member of the Holy Buddhist Order can be compelled to swear of affirm. The Court must read – out the questions to him, and if he refuses or declines to answer, he cannot be compelled to do so

(I. EV.14, G. 52)

347. Any denunciator may be examined as a witness, but in the course of the trial, the Criminal Court shall be first of all made aware of his character by the Public Prosecutor.

F. 323 – I.289

348. The officer of Judicial Police who drew up the Record used for the prosecution the expert who made reports in the course of the Preliminary Investigation, may be examined by the Criminal Court as witnesses.

CHAPTER 2

ATTENDANCE OF WITNESS

349. In the course of Preliminary Investigation, the Public Prosecutor beside having the witness for prosecution summoned to appear shall summon also every witness whom the accused wishes to be examined for his defence.

J.170

350. The Public Prosecutor, the Private Prosecutor and the accused shall cause the witnesses which they wish to be examined by the Criminal Court for the prosecution or the defence respectively, to be summoned o appear by depositing before the hearing a list of such witnesses at the Court Registrar' s office

The list of the Private Prosecutor and of the accused shall be in duplicate and one copy of them shall be sent to the Public Prosecutor.

(G.221 – I.381, - Ind.211, 216 – J.286 – N. 607)

351. The Criminal Court is empowered at any time before or during the hearing, to summon to appear any witness whose name is not on the list provided in the foregoing section.

352. The summons to be served on the witnesses shall be in writing, signed and sealed by the Registrar and shall mention the place, day and time of the examination.

(Cf. Siam F. evidence 1.45, 46. – I.163 – L.170, 173.)

353. The summons shall be served on the witnesses at least one day before the date fixed for his appearance

Such delay shall be increased according to distance if the witness resides outside the town where the Criminal Court sits.

(A. 221, - J. 173)

356. When princes of the Royal Family, Ministers of the State or members of the Holy Buddhist Order have to be examined the Public Prosecutor or the chief Judge of the Criminal Court must proceed to their residence in order to take their evidence.

(Cf. Siam Evidence 14. – A.155 – f.510 and f. – G.49, 71 – I.723 and F. – Ind. 503 – J. 187. – M. 577 - S.442)

357. When a witness who has been summoned does not appear without reasonable cause, the Preliminary Investigation or trial may be continued if the party on whose request the witness had been summoned does not insist upon such witness being examined.

If the said party insists upon the witness being examined, or if, in the opinion of the official in charge of the preparatory enquiry, of the Public Prosecutor or of the Criminal Court, the evidence of such witness is material, they may direct that he be forcibly brought up before them.

In such case, warrants of arrests may be issued to that effect subject to provisions of the present Code relating to Criminal Warrants, without prejudice of the provisions of the Penal Code for offences against the administration of justice.

(A.150, 159, 242; F.80, 92, 157, 304; G.50; I.176, 291; Ind.491(a); J.190; M. 328; N. 634; S. Afr. Siam 11.)

SECTION 358

When a witness is unable to attend on account of illness or for any other reasonable cause:

a) in the course of the preparatory enquiry, the official may proceed to his residence in order to take his evidence;

b) in the course of the trial, the Criminal Court may commission a judge to go with the Prosecutor and the accused to take evidence at the place of residence of the witness.

(Siam Evidence 10; A.154; G.222; I.169; J.212, 208; M.126; S.419, 718)

CHAPTER 3 EXAMINATION OF WITNESSES

362. Every witness shall be examined on of the presence of any other witness.

(A. 152 - P.73, - G.58, I.171 – J. 184)

Section 363

The evidence shall be put o record:

- a) in the course of the preparatory enquiry, by the official in charge of the same;
- b) in the course of the trial by the Chief – Judge, or any judge sitting on the bench and appointed to that effect by the Chief – Judge the case under trial; provided that such evidence may also be put on record by the Registrar under the Judge’s direction, such Judge having, verify the enunciations of the Record and to sing is with the Registrar.

Section 363 bis

Examination of witnesses shall be made in the presence of the accused, except when otherwise and expressly admitted by a provision of the present Code.

However when, in the course of a preparatory enquiry or trial, it appears to the competent official or Court that the examination of a witness who resides outside the limits of their jurisdiction is necessary, but that the attendance of such witness cannot procured without an amount of delay, expense or inconvenience which, under the circumstances of the case, would be unreasonable, such official or Court nay dispense with such attendance and issue a commission so that the evidence be Taken by the official or Court with in the limits of whose jurisdiction the witness resides. Provided that the Prosecutor as well as the presumed offended or accused may transmit any interrogatory in writhing relevant to the issue and that the commissioned official or Court shall examine the witness upon such interrogatory.

In any case, the accused shall be notified with out delay of the evidence taken out of his presence and shall be given full opportunity, to make declarations the upon or to bring contrary evidence if the thinks fit.

(Cf. Ind. 503, 505 Ceylon401; S.A.256(1).)

SPECIAL RULES

FOREXAMINATION IN THE COURSE OF THE TRIAL.

364

After witnesses have been sworn or have made an affirmation, and before they give evidence, the Court shall ask them questions concerning:

- a) their name or surname, nationality, age rank, titles, profession and domicile;
- b) whether they are relatives to, or servants or masters of, the parties.

(Cf. L. Evidence 36.)

364 bis

Before the witness gives his evidence, the Court shall read to his the points at issue.

When the witness has gives his evidence, the Curt be not satisfied there wise, They may ask him any further questions as they like concerning the points at issue, and in order to clarify his testimony or test its veracity.

(Cf. L. Evidence 37; art. 205 J.)

364 tor

The Court shall then ask the parties whether they wise to examine the witness any further.

If the party who has summoned the witness wishes to examine him any further, the Court may at its discretion grant permission to do so.

If any questions put to the witness do not seen relevant to the matter in dispute (except questions as to this character), the Court may consider whether, in the interest of justice, the witness ought to answer them, If the Court deems fit that the witness should not answer such question, it shall warn the witness that he is not bound to answer.

(Cf. H. Evidence 37, 38)

364 quarter

When the witness has given evidence and has been examined, the adverse party is allowed to cross – examine him after having informed the Court of his questions. The Court shall then put the questions to the witness.

In the cross – examination, the witness may be asked any question which tends:

- 1) to corroborate the statements made by the cross – examine party;
- 2) to discover how he came to have knowledge of the point on which he has given evidence and why he gave such evidence when questioned by the Court;
- 3) to test his veracity;
- 4) to prove that his evidence was false.

However, the Court shall not ask a witness questions which it considers not to be relevant to the matter in dispute in the interest of justice or shall forbid any question which appears to be intended to insult or annoy the witness or other persons without being relevant to the matter in dispute.

As to questions relevant to the matter in dispute, if such questions intend to injure or annoy the witness or another person, they may be asked but the witness may refuse to answer such questions.

(Cf. Law Evidence 38, 29; Ind, Evid. Act.146; England Crim. Evid. Act 1898, 61 and 68 Vict; Crim. Proc. Act 1865, 28 and 29; Vict. C, XVIII; S. Afr. 319; (different solutions)

364 Quarter

If the parties then claim the witness to be re-examined, they shall specify their question in writing or verbally as the Court think fit. And the Court shall then question the witness thereupon.

Re-examination can only be as follows:

- 1) the witness shall clarify any new matter not included in his examination and which was discovered when he did answers questions in the course of cross-examination;
- 2) the witness shall explain why he admitted in the course of cross-examination certain new matters and whether he did not discover them, when examined, by mistake or through forgetfulness.

No question shall be asked as to anything which did not arise in the course of cross-examination.

(Cf. L. Evid.40)

364. Sixter

After examination, cross-examination and re-examination, if any, have been completed, the Court may put to the witness any further questions as it likes if it is still in doubt as to his examinations and in order to clarify his evidence.

Examination may be made again by the Court when, on a subsequent occasion, it happens that some doubt is caused as to the explanations of the witness.

(Cf. L. Evid.41)

365. The credit of witness may be impeached in the following ways by the adverse party, or, with the consent of the Court by the party who calls him:

(1) by the evidence of person who testify that they from their knowledge of the witness believe him to be unworthy of credit:

(2) by proof that the witness has been bribed or has accepted the offer of a bribe or has received any other corrupt inducement to give his evidence:

(3) by proof that the witness seeking in revenge on or cause injury to the party:

(4) by proof of former statements inconsistent with any part of his evidence which is liable to be contradicted provided that the former statement be first mentioned to the witness and is must be asked whether or not he has made such statements.

366. No party shall be allowed to call evidence to contradict a witness except by leave of the Court and under good cause shown and no further evidence shall be allowed to disprove the evidence of such witness though, If it be false, he may afterwards be charged with giving false evidence.

(Cf. Saim Evidence17, 18 Evidence Act of R.S. 113, S.12. Evidence Act 1872, S. 155.)

367. When an officer of judicial Police witness or expert is dead or cannot appear at the hearing for any reasonable cause, the Chief – Judge may, on the request of the Prosecutor or of the accused or of his own motion, direct that the documents in which the evidence of such person has been recorded or reported be real in Court.

369. Unless otherwise provided in the present Title, a witness shall, before examination either take an oath as the case may cause he will “tell the truth without concealing or adding any thing”

(A.102, 165,171, - F.75, 155,317. – G.60 and 1. – I.172, 297, - J.180, - M.133. – S. 433. Cf. siam Evidence 36.)

371. When examined, a witness must answer verbally. He is not allowed to read from a memorandum, but use such commercial books, letters, diaries or accounts as may be necessary in order to ascertain or precise a date or fact.

However, if a witness is deaf and dumb, or deaf, or dumb questions shall be put to, or answer given by, him in writing or in any other suitable way.

(F.317, - I.173, 304. – M.134, - S.437, J.138, 207)

Section 375

If necessary for the purpose of discovering the truth, a witness may be confronted with another witness or with the presumed offender or accused.

376. Any remarks regarding ___ of a witness which ___ material for the appreciation of the evidence given by ___ may be put on record.

(A. 101, 105. – F.318, - I. 86, 87, - J. 188)

378. If a witness gives evidence contrary to or inconsistent with any evidence which he had previously given, ___ shall ___ remind of the evidence previously recorded and asked whether he persists in his fresh evidence or not

(S. 714.)

379. When in the case provided by the foregoing section, or at any time during the course of the Preliminary Investigation or trial, there is a reasonable cause to there is a reasonable cause to inspect that the evidence given by a witness is false, the Public prosecutor or the Criminal Court may, of their own motion or on the request of a party, have grounds of such suspicion put forthwith on a special Record, and direct that such witness be put in ___ or ___ and that the ___ offence of ___ evidence be investigated.

If such ___ ___ ___ during the course of the trial, the Criminal Court may adjourn the hearing until the presumed offence of false evidence has been in ___ disposed ___ .

EXPERTS AND INTERPRETERS.

381. The Public Prosecutor in the course of the Preliminary Investigation and the Criminal Court in the course of the trial may issue an Order appointing one or more technical experts for medical examination of the injured person, or of the accused, or of _____ or for hard writing examination, or for any kind of other experiments and work.

If they consider it expedient to make an examination of the remains of any person who had been already put into an or coffin, or has been interred, in order to defect the cause of his death, they may issue an order or bring out of the urn or coffin, or to disinter, such remains for the purpose of examination.

A. 118, 127, 132, 134 to 136 – F. 44 – G. 73, 87, 93 – I. 125 and f. 131 and f 157 – Ind. 176, 310 – J. 491 – M. 104, 105 – S. 343 and f.

382. In any case of suspicious or violent death the Public Prosecutor shall require the assistance of one or more physician for making an examination and if necessary, ____ ____ of the corpse

(A. 127, G.87, - I.130, - M.104. – S. 313 and F.)

383. When a party denies that a document or signature presented to him be of his own hand, he shall be required to write the contents of the document under dictation, or to affix his signature on a paper, in order that both documents or signatures may be compared by the Public Prosecutor or the Criminal Court, or by an expert appointed to that effect.

(F.461, - M.544. – S.391)

384. The accused shall, as far as possible, be notified is writing at least twenty – four hours in advance of the technical examination or experiments or works which are to be made and of the name of the experts (or expert) appointed to that effect.

In any case he shall be allowed to require the attendance of one (or more) counter – experts.

These counter – experts are entitled to watch the work of the expert, to suggest such steps as they think fit for the sake of the defence, and to file a report thereon.

(G.193. – M.107, 108, 110. – S.166,171, 385)

385. Any person of full age who by experience, art or profession is qualified to require into the nature and circumstance of the offence investigated may be appointed may be appointed as an expert except when he has been convicted under sections 155 to 166 inclusive of the penal Code.

J.195 - M. 1_2.

386. Before starting work every expert or counter expert must take an ___h according to the rules of his own religion, and swear to give his opinion according to what he will believe the truth.

A.121 – F. 4_ – G. 79 – I. 1_4, 228 - J. 423 – M. 414 – S. 474

387. When his inquiry is concluded, the expert shall drawn up a detailed report under his signature containing the description of his work and of the facts ascertained by him and his conclusions.

I. 157. – J. ___ M.116.

388. When two or three experts have been appointed to work together the report shall be signed by all them.

If they disagree in opinions to the nature or circumstances of the offence or as to the conclusion to be draw from the facts ascertained each opinion whit the reasons for it shall be stated into the report.

J. 1_8 - M. 116 – S. 481.

389. The expert's report shall be communicated to the accused.

He accused is allowed to discuss the opinion of the experts and to adduce evidence to the contrary

M.117

390. The language in the course of the preliminary Investigation and of the trial shall be Siamese

If a party or witness does not speak the Siamese language he shall be given an interpreter.

391. When an accused is given an interpreter no Judge, party or witness can be appointed interpreter for him.

I. 91

392. Before acting, or after having been appointed as a permanent interpreter to a Court, every interpreter must take an oath according to the rules of his own religion, and swear “to perform his duty conscientiously without adding to, or suppressing anything from the declarations and explanations of the party or witness.”

He shall sign the Record of any proceedings in which he has given assistance.

Siam evidence 34,35, - J. 157 - M.135.

Fabricates false evidence in any other case, shall be punished with imprisonment not exceeding three years and shall also be liable to a fine.

Article 63. – Any person, who gives or fabricates false evidence, intending there by cause, or knowing it to be likely that he will there by cause, any person to be convicted of an offence, which is punishable by the existing criminal law of Siam with death, confiscation of property or rigorous imprisonment shall, if an innocent person be convicted and executed in consequence of such ___ evidence, be punished in the same way as the innocent person.

Otherwise he shall be punished with rigorous imprisonment not exceeding ten years and not less than seven years, and shall also be liable to a fine or he shall be punished with whipping not exceeding fifty stroke and shall also be liable to a fine.

Article 64, Any person who is convicted of any offence against sections 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55,56,57, 58, 59 62, and 63 which is punishable with imprisonment or with whipping or a fine may, as it is not necessary for the Court to inflict whilepenalty in every case, plead extenuating circumstances and the Court shall take into consideration the extenuating circumstance so pleaded in passing sentence on such person as follows namely:

(1) That the convicted person has not committed such offence with any malicious intention.

(2) That the consequence of the offence of such person has not had any serious consequence or injurious et,

(3) That the offence was committed for the first if and that it was done in ignorance.

393. The whole of the evidence produced, or the Record there of, shall be translated to the accused into his own language.

If the accused is assisted by a counsel who understands the language in which the evidence is produced or record, he may waive his right to the whole or part of such translation.

394. When a party or witness dose not understand Siamese the Record of his statement or evidence shall be translated to him into his own language before he is required to sign.

G. 258.

Section 394 bis

Any expert or interpreter may be challenged upon the same grounds as mentioned in section 94 mutatis mutandis, subject to the Criminal Court being satisfied that such challenge has reasonable cause.

J. 228, 231.

DIVISION VII
JUDGMENTS.

TITLE 1

CONDITIONS FOR THE VALIDITY OF
CRIMINAL JUDGMENTS.

CHAPTER 1

GENERAL PROVISIONS.

395. Upon the close of the hearing of a criminal case, or upon the speeches relative to any interlocutory question, the judges shall deliberate together on the judgment to be given Such deliberation may take place on the bench or in chambers.

A. 19, - F. 369, - I. 318, 319.

396. No judge may have a vote in the decision of the Criminal Court, unless he has been sitting through the hearing or hearings of the case.

F. 164.

397. When the Criminal Court is coming to vote, the Chief – Judge shall take first the opinion of the judges of the lower rank and shall give his own opinion last.

Cf. Siam Transitory Criminal Procedure Act. 115, S.25

398. In all criminal cases, judgment shall be given in accordance with the opinion of the majority, viz., one more than half the number of the judges.

If for any reason, no such majority can be obtained, the judges who are of the opinion the less favourable to the accused are bound to adopt the opinion or one of the opinions the more favourable to the accused.

In case the judges do not agree which opinion is the less favourable to the accused, the question shall be decided by a vote in which the Chief – Judge has a casting – vote if necessary.

Cf. Dika Court Act.2157 sections 18 and 20 – A.20 G.262 – I.321 – S.164.

399. The deliberation and vote must e kept secret.

However, if a judge has written a dissenting opinion, such opinion shall be annexed to the file.

S. 156, 157, 104.

400. If the Criminal Court finds hat the acts mentioned in the charge have been committed by the accused and constitute the offence mentioned in the original or altered charge, such Court shall inflict upon the accused the punishment provided by law for such offence.

Any person who was charge as a principal to an offence may be convicted by the Criminal Court, without alteration of the charge, as one who attempted to commit such offence as an accomplice to such offence.

A. 260, - F. 365, _ Ind.258, - J.364, 400.

401. If the Criminal Court finds that acts mentioned in the charge have not been committed by the accused or do not constitute the offence mentioned in the original or altered charge, or that the penal action is extinguished, or that there is any other cause excluding the liability to punishment, the Criminal Court shall pronounce the acquittal or discharge of the accused, as the case may be.

A. 259, - F. 191, 364, - I. 343, 344. – Ind. 258, - J. 401.

401 bis

When a motion has been submitted by a party in the course of the trial, the Criminal Court must in any case dispose of such motion by judgment.

The Criminal Court shall whether dispose of the motion forthwith, at the time of the judgment on the main issue.

(S. Afr. 150.)

402. A Criminal Court must give judgment regarding all acts punishable by law and all accuseds specified in the original charge opening the case under trial.

When the proceedings of the trial reveal acts punishable by laws or persons to be accused, other than those prosecuted in the original charge opening the case, the Court give judgment regarding such acts or persons unless a charge has been made by the Public or Private Prosecutor with regard to them.

403. The Criminal Court shall by its judgment order either the forfeiture in the cases provided by Law, or the return or delivery to the person entitled there to, of any property or document produced or attached, or of the net proceeds there of they have been sold by public auction.

When the person entitled to the possession of the property is unknown, the Criminal Court shall direct that such property be deposited at the deposited at the deposit office.

(A.375. – I.607, - Ind.517, - J.308.)

404. Every criminal judgment on the main issue shall contain at least:

(1) the date on which judgment is delivered, the name of the Judges, of the accused and of the other parties:

(2) the specification of the original or altered charge brought against the accused:

(3) the grounds for decision:

(4) the specification of the circumstances which exclude or modify the liability to punishment, if any:

(5) the sections of the Penal Code or Criminal Law which apply to the case:

(6) the conviction and punishment or acquittal, or discharge:

(7) the decision of the Court disposing of the properties or documents attached, or of the civil claim and counter-claim, if any:

(8) the decision of the Court on criminal costs.

(A.270. – I.163, 195. – G.266. – I323, - J301, - M.367, S.142, 742.)

405. Every judgment on interlocutory questions and every Order issued by a Criminal Court shall contain at least:

(1) the date on which judgment is delivered, the names of the Judges, of the accused and of the other parties:

(2) the points at issue

(3) the grounds for decision:

(4) the sections of law which apply to the case:

(5) the decision of the Court on the points at issue

406. The date of a judgment is the date of the day on which it has been pronounced in open Court.

407. Every judgment must be signed by all the judges even dissenting who have had a vote in the decision.

It must be recorded on its date in a register to be ep the Registrar's office.

The Chief-Judge must verify the accuracy of such record and sign it with the Registrar.

(F. 196, 370. – G. 275, - I.325, - M. 369.)

408. The Criminal Court may deliver its judgment at once, or postpone its delivery to a net sitting provided that it be not delivered more than one month after the close of the hearing.

In case of postponement, the parties shall be given notice of the date when judgment will be delivered.

(Siam. Transitory. Criminal Procedure act. S 20 - A. 268. – F. 153 – G.267 – Ind.366. J. 344 – N.471 – S.203)

409. All judgments, even after trial with closed doors or in Chambers, must be pronounced in open Court by the Chief – Judge.

When the accused is imprisoned, it must be pronounced in the presence of the accused.

410. Every party may at any time, from the Registrar, a certified copy of the criminal judgment disposing of case.

(Ind.371 – J.315)

411. When a judgment has been delivered by a Criminal Court, it cannot be altered by such Court except to the extent of correcting a ___ error.

F.111 – I.613, Ind.225, N. ___, ___ .

412. When any doubt arises as to the construction of a judgment, such judgment may be construed only by a new judgment.

Of the Criminal Court which has delivered it on application of any interested party
(G.490, - J.466.)

413. The provisions of this Chapter apply to orders mutatis mutandis

CHAPTER 2

SPECIAL RULES FOR THE JUDGMENTS OF THE CRIMINAL COURT OF APPEAL.

414. The general rules provided by the precedent chapter shall apply mutatis mutandis to the judgments and Orders of the Criminal Court of Appeal, unless otherwise provided in the present Chapter.

415. When the Criminal Court of Appeal is of opinion that _____ in its form, or is late, such Court shall at _____ appeal on this ground without otherwise trying _____.

(G. ___. L ___)

416. _____

417. Upon an appeal from a Criminal judgment by the prosecutor, and if such appeal is valid in its form and not late, the Criminal Court of Appeal may:

(1) confirm the judgment either on the same or on other grounds of decision:

(2) quash some proceedings or the judgment, as provided by the Division VIII

(Nullities in Criminal Procedure):

(3) alter or reverse the judgment, and acquit, or discharge, or convict the accused, or altered the punishment, as the case may be.

(F.212 and F. – G369, 370, - I.419 – Ind.423)

418. Upon an appeal from a judgment of conviction by an accused, the provisions of the foregoing section shall apply but no enhancement of punishment shall ever be pronounced by the Criminal Court of appeal, unless there is a concurrent valid appeal by the Prosecutor.

(A.295, - G.372, - I.419)

419. Upon an appeal limited to a question of disposed of property compensation or costs, the Criminal Court of appeal can confirm, quash alter or reverse only the part of the judgment relating there.

420. In _____ provided for the judgment of first jurisdiction the judgment of the Criminal Court of Appeal shall specify the date of every appeal and the name of the ____ .

The mention that the judgment of the Criminal Court of first jurisdiction is confirmed, quashed altered or reversed.

421. Instead of being read out in open Court at a sitting hold by the Criminal Court of appeal, the judgment of such Court may be sent to the Criminal Court of first jurisdiction to be read in the presence of the accused.

CHAPTER 3

SPECIAL RULES FOR THE JUDGMENT OF THE DIKA (COURT OF SUPREM JURSDICTION)

422. The general rules provided by the Chapter 1 of this Title shall apply mutatis mutandis to the judgments and Order, of the Dika Court unless otherwise provided in the present Chapter.

423. When the Dika Court is of opinion ____ a petition for cancellation is not valid in its form or is ____ such court shall at once dismiss petition on this ground, without otherwise trying

424. When a recourse for cancellation is made on several grounds, or when several recourses for cancellation ____ made in the case, the Dika Court may dispose of them ____ the same time and by a single Judgment.

425. Upon a petition for cancellation by the Prosecutor, and if such petition is valid in its form and not late, the Dika Court may, within the limits of grounds specified in the petition or by section 226:

(1) confirm the judgment of the Criminal Court of Appeal when it is of opinion that the petition is ___ grounded.

(2) quash some proceedings or the judgment as provided by the Division VIII (___ in Criminal Procedure)

(3) alter or reverse the judgment, and acquit, or discharge or convict the accused, or alter the punishment as the case may be.

(A. ___. G.389, 392, 394 – I.676, - J. ___)

426. Upon a petition for cancellation ___ by an accused the provisions of the foregoing section shall apply, but no enhancement of punishment shall ever be pronounced by the Dika Court, unless there is a concurrent valid petition by the Prosecutor.

(A. ___)

427. When upon a petition for cancellation made an accused against the judgment conviction severed accuseds for the same offence or for connected offences, the Dika Court is of opinion that such petition is well grounded and reverse the judgment of the Criminal Court of Appeal so that the sentence inflicted on the petitioner is cancelled or modified, the Dika Court shall at the same time consider the case of the other accuseds who made no petition against the judgment.

The Dika court may ___ in its discretion, that such other accuseds shall benefit by the reversing of the judgment as well as the petitioner.

(A.290, - G.397, - M.441)

428. When the Dika Court deals with a case on account of a petition of cancellation, nothing in the present Chapter forbids such Court to cancel ex-officio any proceeding, Order or judgment which void, no matter the nullity be raised up or not by the petition.

429. In addition to the contents provided for the judgment of first jurisdiction, the judgment of the Dika Court shall specify

The date of every petition for cancellation and the names of the petitioners.

The mention that the judgment of the Criminal Court of Appeal is confirmed, quashed, altered or reversed.

430. No dissenting opinion shall be annexed to the fife.

(CI. Dika Court Act. 2457, S.18.)

431. Instead of being read out in open Court at a sitting held by the Dika Court, the judgment of such Court may be sent to the Criminal Court of Appeal or to the Criminal Court of first jurisdiction to be read out in the presence of the accused.

433. The enforcement of any sentence shall be procured by the Public Prosecutor attached to the Criminal Court which has given the final judgment, or by any other Public Prosecutor commissioned by him to that effect.

(F.15, 376. – G.483, - I. ___ - J. ___ - ___)

434. No sentence to death shall be ___ until Royal ___ has been obtained.

When an execution take place the Public Pro _____ the Registrar shall be present on the spot.

Upon such execution the Registrar shall draw up a record of its circumstances, which record shall be countersigned by the Public Prosecutor and ___ to the File of the case

435. _____.

436. Upon a judgment of conviction becoming final the Public Prosecutor shall issue an enforcement Order which shall contain.

- (1) the Criminal Court by which such judgment was delivered
- (2) the date of the judgment,
- (3) the name of the convicted person,
- (4) the sentence passed upon the convicted person,
- (5) the numbers of the sections of the Penal Code or Criminal Law which apply,
- (6) if the person convicted is to be ____, the time and place of the execution,
- (7) if the person convicted is to be imprisoned in which _____ such

imprisonment shall take place.

(8) the period of detention if any undergone before the issue of the enforcement Order which is to be deducted from the term of imprisonment fixed by the sentence,

- (9) the signature and ___ of the Public Prosecutor

(Cf. Penal Code S.32)

437. When an accused who is ___ has been sentenced to imprisonment by ___ judgment the sentence is executed by the Public Prosecutor supplying the officer in charge of the jail with an enforcement.

438. When an accused who is not in jail has been sentenced to imprisonment by final judgment and does not voluntarily surrender, the Public Prosecutor shall have the said accused arrested by supplying an officer of Judicial with the Enforcement Order, which shall be used for arrest and imprisonment in the same conditions as a criminal warrant.

439. When a convicted person is presumed to be hiding or ___ in a foreign country, the Public Prosecutor shall send the Enforcement Order to the Minister of Justice for the purpose of extradition.

440. When a person has been sentenced by a final judgment to fine, or to security for keeping the peace, the Public Prosecutor shall supply the Treasury with a certified Enforcement Order specifying the amount of fine or security.

441. Fines or security for keeping the peace must be paid to the treasury Officer within fifteen days from the day when the judgment has become final falling which section 18 of the penal Code shall apply.

If the judgment sentencing a person to security for keeping the peace allows such person to furnish a surety instead of depositing a sum of money, the enforcement of such sum from the surety shall not take place before an Order of the Criminal Court has been given to that effect, a copy of which shall be forwarded to the Treasury officer, But in no case shall a surety suffer imprisonment in lieu of payment of the money.

442. _____

443. _____

444. _____

CHAPTER 3

EXTINCTION OF THE RIGHT TO ENFORCE SENTENCES

445. The right to enforce a sentences against a convicted person is extinguished by prescription.

(1) after twenty years in the case of a sentence to death or to imprisonment for life.

(2) after fifteen years in the case of a sentence to imprisonment exceeding seven years and not exceeding twenty years,

(3) after five years in the case of a sentence to any other punishment.

(Sec. S.82 Penal Code)

446. The prescription of the right to enforce a sentence shall be computed from the day when the judgment inflicting such punishment become final when the execution of such punishment ceased.

The prescription shall not run during the ____ of the sentence is suspended according to law.

(Sec. S.83. Penal Code)

447. The prescription of the ____ the ____ shall be interrupted

(1) by the arrest of the convicted person.

(2) by the issue of the enforcement Order

Whenever the prescription has been interrupted a fresh period of prescription shall be computed from the day of such interruption.

(Sec. S. 84 and 85 Penal Code)

448. The right to enforce a sentence against a convicted person is extinguished when it is declared by ____ that the _____

449. As soon as a judgment of conviction is final, the Public Prosecutor attached to the Criminal Court which delivered such judgment shall fill and sign a form specifying

(1) the name surname, age, nationality residence or the person convicted,

(2) the date of the final judgment of conviction and dy which Criminal Court it was delivered.

(3) the kind of the offence,

(4) the punishment.

The date when the punishment was completed, or mention of grace, remission of commutation of the punishment if any, shall be recorded afterwards on a special column of the form.

(F. _____)

450. Every such form shall be sent through the medium of the Public Prosecutors to the Registrar of the Court of first jurisdiction within ___ territorial limits the convicted person was ___ and classified in alphabetical order after the name of such person and kept in the archives of the Court.

If the place of birth is unknown or if the convicted person was born outside the Kingdom, the form shall be forwarded to the Registrar of the Court of Appeal and classified and kept as above provided in the department.

451. The Penal Certificate of a person shall consist of the returns taken from the forms relating to the person.

(S.379)

453. A Penal Certificate shall be required by _____ shall be delivered only to

- (1) the person ___ in such certificate,
- (2) any Public Prosecutor

452. The Penal Certificate shall be established by the Registrar in the following way

1. If there is in the archives no form relating to the person concerned, the Penal Certificate shall contain only the mention "Nothing":

2. if there is in the archives one or more forms relating to the person concerned, the Penal Certificate shall contain in succession, according to their respective dates the copies of such forms.

In both cases the Penal Certificate shall be first by the Public Prosecutor and the Registrar.

455. Whoever by assuming the name of another person while being prosecuted is sentenced under such false name and has so caused a wrong form to be filled relating to such other person, shall be punished under section 226 of the Penal Code.

When in such punishment, the Criminal Court shall order in its judgment that the wrong form be destroyed

TITLE 1

GENERAL PROVISIONS

456. Any proceeding, order or judgment which does not comply with the provisions of this Code is either void or voidable.

(F.407 – Ind.530)

TITLE II

VOID PROCEEDINGS ORDERS OR JUDGMENTS

457. Any proceeding order or judgment which does not comply with:

(1) either the provisions of the Law of organization and composition of the Criminal Court of Justices, or

(2) the provisions of Law concerning the competency of the Public Prosecutor or Criminal Courts as far as the case concerns person place under the jurisdiction of special Court (S. 71 and 80) or

(3) the provisions of this Code concerning the right of vote of the Judgments (S.896) . or

(4) the provisions of this Code concerning the right to bring on action before the Criminal Court.

458. The quashing of a void proceeding, order or judgment may be claimed by every party to the case even if he has not been actually wronged by the non-observance of the law.

It may be also pronounced of its own motion by the Court before which the case is brought, even by an appeal limited to a question of disposal of property, compensation or cost, or by a recourse for cancellation specifying other ground only

459. The question of the voidity a proceeding, order or judgment can be raised by an application in writing addressed to the Chief Judge or by the Court of its won motion at any time during the trial and whatever may be the Court before which the case is pending.

But when a case has been concluded by final judgment, it cannot be reopened on the ground that a proceeding, order or judgment in connection with such case is void, otherwise than by way of ___ if such ___ry is a ground for revision.

460. which a proceeding, order judgment is declaimed ___, such proceeding, order or judgment as well as every subsequent proceeding, order or judgment is quashed, and the Preliminary Investigation an trial must be recommence from the ___.

TITLE III

VOIDABLE PROCEEDING, ORDER OR JUDGMENT

461. A proceeding, order or Judgment which dose not comply with the provision of this Code, other than those entailing voidity (S.457), is only voidable.

(F. 408, ___ 3 – I. 849)

462. The quashing of a voidable proceeding, order or judgment may be claimed by the party in the interest of which the provision non complied which is provided in this code.

Such quashing must be pronounced only: in case of voidable proceeding, if the Criminal Court relies or has relied, for its decision upon the evidence or other references obtained through such proceeding; in case on voidable orders or judgments, if the non-observance of the law has actually wronged the applicant.

463. Application for the quashing or proceedings made in the course or the preparatory enquiry and voidable under the foregoing section shall be submitted:

Either to the Criminal Court or first jurisdiction and up to the closing of the hearing.

Or to the Criminal Court of Appeal if it appears that the Criminal Court of first jurisdiction in its order or judgment did rely upon the voidable proceeding made in the course of the preparatory enquiry.

Such application shall be made in writing and addressed to the Chief Judge of the competent Criminal Court.

464. No application for the quashing of voidable proceeding, order or judgment of the Criminal Court of first jurisdiction can be made unless an appeal is lodged against the judgment on the main issue.

Such application shall be made in writing and addressed to the Chief Judge of the Criminal Court of Appeal before or at the beginning of the hearing (that is to say at least before the examination of the accused if any).

465. No application for the quashing of voidable proceeding, order or judgment of the Criminal Court Appeal can be made unless a recourse for cancellation is made against the judgment on the main issue.

Such application shall be made in writing and addressed to the Chief judge of the Dika Court before or at the beginning of the hearing (that is to say at least before the examination of the accused if any)

466. If the party does not make his application before the Court specified and within the period of time provided by the three foregoing sections, he is deemed to have ratified the proceeding, order or judgment which was voidable and can no longer apply for its quashing.

467. The court to which the interested party has applied for the quashing of a voidable proceeding, order, or judgment must try at once the claim of such party, take the evidence thereon if any, and give a judgment deciding that the proceeding, order or judgment is either valid or quashed.

468. When the proceeding or order is declared valid the Court shall proceed at once with the trial of the case.

469. When the proceeding or order is quashed the Court shall recommence it ___ before coming to the ___ of the case.

470. When the interested party claims the quashing of an interlocutory judgment, and such judgment is declared void by the Upper Court. They shall proceed at once with the trial.

When the Upper Court quashes an interlocutory judgment, they shall dispose at the same time of the point decided upon by such judgment, and the judgment of the Upper Court shall be for the quashed judgment. If such judgment of the Upper Court does not conclude the case, they shall proceed with the trial, unless the decision entails a stay of such trial, unless the decision

entails a stay of such trial for the ___ of a proceeding by the Upper Court or the recommence of the case to a Lower Court or Public Prosecutor.

474. Any case in which final judgment awarding conviction has been delivered may be revised by the Dika court sitting as High Court of Revision, even if the convicted person has under gone the whole of his punishment.

(A.353, G.399 – J. 441 – M.497)

475. Revision can be applied for only on the grounds

(1) that a witness in the original case has been finally convicted for false charge false evidence on a point material to the issue:

(2) that new evidence is ___ on a point material to that issue and is likely to prove the innocence of the convicted person

(3) that another person has been finally convicted for the same offence under such circumstances that the convicted person could not possibly have committed the offence either as principal or accomplice

(4) that a Public Prosecutor or Judge or other official has been convicted for a ma___ in office committed in connection with the Preliminary Investigation or trial of the original case

476. Revision may be applied for by the following persons only:

(1) the Minister of Justice action in the interest of the law and Public order:

(2) the convicted person or his lawful representative:

(3) when the convicted person is dead: one of his ascendant or descendant in direct line, brother, sister, husband or wife.

(F.444 – G.401 – I.688 and F.d. 440 – M.498 – S.955, 956, 961)

477. The application for revision must be addressed in the Chief Judge of the Dika Court. Such application shall be made in writing, state on which grounds it relies, and be signed by the applicant or his counsel. A list of the real or documentary evidence and of the witnesses if any shall be annexed to it.

The applicant is entitled to appear in person or by a counsel

(G.406 – J.442 – M.409)

478. Upon the application being made the Dika Court may issue an order to the effect that the enforcement of the judgment the revision of which is applied for be suspended, if the punishment not yet been executed or is being executed.

479. A Judge shall be appointed by the Chief Judge to make in Chambers a report setting forth the ground and arguments in favour of or against revision and pointing out if they upon such report the Dika Court shall issue a judgment deciding whether the petition for revision is dismissed on account of its being contrary to the provisions of the foregoing section or is received for farther examination.

(G.409 – J.418)

480. After such ___ the Dika court shall take the evidence adduced in favour of or against the revision either by it self or through one of the Judges, or ___ Criminal Court action under commission.

 Such enquiry shall be strictly limited in the ___ stated in the application.

(F.44 – G.410 – J.445)

482. If the Dika Court is of opinion ___ the application for ___ in ___ and that the convicted person has committed no offence, such Court shall give judgment annulling the judgment of conviction and restoring him, ever ___ former good reputation

(F. 415 – I. 692 – M. ___)

483. If the Dika Court is of opinion that the application for revision is well grounded but that a new trial must take place, such court shall give judgment annulling the judgment of conviction and ordering that the original case be sent back for retrial to a Criminal Court of first jurisdiction consisting of other Judge than those who have previously taken cognizance of the case

When such retrial is impracticable, for any reason such at the death of the convicted person the disappearance or death of witness, or the extinction of the penal action the Dika Court shall finally dispose of the original case in accordance with the highest principles of justice.

(F.445 – G. ___)

484. When following open an application for revision a convicted person is discharge by the Dika Court or acquitted by a final judgment concluding of the applicant direct in his judgment that a copy of such judgment of discharge or acquittal be posted in the hall of the Criminal Court of first trial and ___ in the Government Grazette and in some newspapers.

(A.360 – F.446 – G.411 – J.447, M.542.)

485 When following upon revision, the convicted p_____ discharge or requited by final judgment fine and cost already paid and any property forfeited as the p___ of ___ shall be ___ by the Treasury.

DIVISION X

PARDON AND COMMUTATION OF PUNIAHMENTS

486. His Majesty the King has the power to grant commutation of punishment and pardon for offences, after conviction.

(1) According to law on Prisons 124 (1905) a person under going imprisonment may on account of good behave our have his punishment automatically reduced according to the sea

487. The application of pardon or commutation shall be sent through the medium of the Public Prosecutor and the Minister of Justice.

488. The Minister of Justice shall submit the application to a special permanent Committee, whose member are appointed by him.

The Committee may require the Chief Judge of the Criminal or Appeal Court which has delivered that judgment of conviction and the Public Prosecutor of such Court to give respectively their opinion.

They may also require the Administrative Head of the Province or District where the convicted person is or was residing to give his opinion as whether the pardon or commutation would be likely to endanger the public peace.

The minister or Justice shall bring the report of the Committee before the Connell of Minister which shall examine it and submit to His Majesty a recommendation of pardon or commutation if they think advisable to do so.

489. In the interest of justice, the Minister of Justice can take the initiative to recommend a pardon, proceeding in the same manner as provided in the force going Section.

490. An Act of pardon or a Commutation of punishment is granted under Royal Sign Manual.

The convicted person shall be given notice of the decision either by reading it open Court or by a written notification to that effect.

491. Application for commutation of punishment or pardon can be received and considered after final judgment only

If application for commutation for punishment or pardon ___ been refused, no new application can be received or considered before the lapse of one year from the refusal.

If application for commutation of punishment or pardon have been refused twice successively, no new application can be received and considered before tree years have ___ from the last refused.

492. No pardon or commutation shall have the effect of preventing in another criminal case, the application of this provisions of the Penal Code concerning ___ of ___ as the case may be.

493. No pardon or commutation shall ___ the ___ from his liability for ___

DIVISION XI
CRIMINAL COSTS

TITLE I

EXTENT AND PAYMENT OF CRIMINAL COSTS.

494. Criminal costs include :

1. traveling expense of the accused, and escort it any
2. carriage expenses for removal of things attached.
3. allowances to person appointed as custodians of things attached, if nay,
4. allowances to and traveling expenses, if any, of witnesses who are not officials
5. traveling expense of witnesses who are officials,

6. allowances to and travelling expense, if any of doctors surgeons experts, interpreters.

7. Travelling expense of Public Prosecutors, Judges and Officers of Judicial, Police when Proceeding to a place out side their ___ in order to take evidence.

8. postage expense for letter, telegrams of pa ___ forwarded, in the course of the Preliminary Investigation of trial.

9. Registrar's fees for copies and summons, served at the request of a Private Prosecutor or of the ___ed, if any.

10. Sheriff's fees, if any

11. Counsel's fees, if any

Such criminal cost shall be paid to the party entitle to them in accordance with the seals in the Schedule annexed to the present Code

(A.381, - G.1, 18th June 1878, 879 and 30th June 1878 – F, D, 18th June 1811, 8, 2)

495. Every interested person is allowed to ask for the reimbursement of his all edged expenses by means of a written account, which is handed to the registrar.

Such account is submitted to a Judge of the Criminal Court for ___tion.

(A.383 – F.82 – F.70, ___ 30th June 1878 – F.D. 18th June 1811, 8, 36, 133, 134 – Ind.544 – J.190, 200)

496. Any Judge who made an ___ in the ___, and any Registrar who made in ___ in the payment of Criminal Cost, shall be liable for it, and may be ordered by the Minister of Justice to ___ good to the Treasury or any in__ person the _____.

497. When there is only a Public Prosecutor Criminal Costs incurred during the Preliminary Investigation and trial shall paid by the Registrar out of a sum put at his disposal by the Treasury for that purpose.

498. When there is a Private Prosecutor Criminal costs incurred during trial shall be paid by the Registrar out of the amount of the sum deposited at his office by the Private Prosecutor according to the provisions of the section 166 of the present Code.

TITLE II
LIABILITY FOR CRIMINAL COSTS

499. Every person convicted shall be declared liable for cost by the judgment of conviction

(A.389, - F.162, 194 – G.496, 497 – I.588 – Ind.547 – J.307)

500. When one or more appeals or recourses for cancellation have been resorted to, the liability of the person finally convicted extends to the costs of all appeals or recourse far cancellation,

However, when appeal or recourse for cancellation has been resorted to only by another party than the convicted person, if the judgment of the Court below is either confirmed or so altered that it became less unfavourable to the convicted person, the party who had lodged the appeal or recourse for cancellation shall be declared liable for the cost incurred in consequence of it.

501. When several co – authors to any offence, or any principal and accomplices in any offence, convicted together, such persons shall be declared jointly liable far all cost.

(A.340, - G.498, - F.d,18th, 1014. S.154)

502. The following persons any be also declared liable for criminal cost:

(1) the parents or lawful representative the of the convicted person when such person is a minor residing with his parents or lawful representative;

(2) the employer or the convicted person, when the offence has been committed by his employee or servant within the scope of his employment and for the benefits of such employer.

(F (C.C.) 1382 – I.519)

503. When a Preliminary Investigation has been closed by a non – prosecution order, or when a criminal case brought before a court by a Public Prosecutor without a Private Prosecutor having joined in the prosecution has been concluded by a final judgment of requitals or discharge, all cost incurred shall be been by the Treasury.

(A.330, g.199 – D.307)

Every Private Prosecutor who has requested and obtained from the Criminal Court that a preparatory enquiry be made under section 218 A, is liable for all criminal cost incurred on account of such enquiry if he does not bring the case before the Criminal Court.

504. When the criminal case has been brought before a Court by a Private Prosecutor, he shall be declared in any case liable for cost by the judgment, whether the Public Prosecutor has supported the prosecution or not.

After satisfying all cost incurred out of the sum deposited by Private Prosecutor, the surplus, if any, shall be returned to him.

In case of final judgment of conviction the Private Prosecutor is entitled to recover the amount of the criminal cost paid by him from the person convicted.

(A.391 – G.503 – F.d. 18th June 1814, S,I,57. – J.307.)

505. The provisions of the Civil Procedure Code apply to cost incurred in relation with the civil claim and the counter claim.

TITLE III
BEIMBCREMENT OF CRIMINAL COST
BY
THE PERSON LIABLE FOR THEM

506. When all the proceedings of the criminal case including the Preliminary Investigation and trial by the Court of first jurisdiction are completed the Registrar of the Court shall draw up a detailed account of the criminal cost incurred in the course of such proceedings and send in to the Chief Judge to be annexed to the file.

The Registrar of the court of Appeal and of the Dika Court shall be the same respectively for the cost incurred in the course of the proceedings before such Courts.

507. When a judgment concluding a criminal case has become final the last Registrar concerned shall draw up the account of all the criminal cost incurred during the proceedings for which any party has been declared liable by the Judgment according to Title of this Division

Such account shall specify.

1. the date of the final Judgment and by which Court it was delivered:

2. the person declared liable, or the persons declared jointly liable for cost:

3. the total of all the cost, or of the part of the cost, for which such person or persons have been declared liable by the Final Judgment.

If shall be signed by the Registrar and by the Public Prosecutor.

508. The accident will be the title used to enforce the payment or reimbursement of the criminal cost. It shall be sent to the Treasury by Registrar, or applied by him to the Private Prosecutor on his request.

The payment or reimbursement of criminal cost shall be enforced according to the provision or the Civil Procedure Code. Even in case of insolvency, the convicted person shall not suffer imprisonment in lieu of the payment of the cost.

(F.d. 18th June, 1811, 164, 175.—Ind.547.)

509. Payment of criminal cost by installments any be accepted by the Treasury in his discretion.

TITLE IV

PROCEDURE IN PORMA PAUPERIS

510. In any case where the Private Prosecutor alleges that by reason of poverty he is unable to deposit or pay such sums as required by this Code, the Criminal Court, on being satisfied after inquiry that the applicant is in fact a pauper and has a reasonable ground of action, shall issue an order allowing him to bring his action *in forma pauper is*, without having to deposit or pay any sum, and the cost for which person may be a declared liable shall be born by the Treasury.

511. If the Criminal Court have allowed a Private Prosecutor to bring an action *in forma pauper is* and afterwards it is found that such person has a sufficient property to deposit or pay the sums required, whether such property shall have been inexistent at the time of, or shall have accrued after, the application, then the Criminal Court shall of its own motion issue an Order to the effect that the sums required or due be deposited or paid in full.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

โกวิทย์ มีพรบุชา

ประวัติการศึกษา

นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2539

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 56 พ.ศ.2546

นิติกร 5 สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 12